T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

ÇAĞDAŞ MAKEDONYA TÜRK EDEBİYATINA KATKISI BAKIMINDAN KÖPRÜ DERGİSİ'NDE ÇIKAN ŞİİRLER ÜZERİNE TEMATİK BİR İNCELEME (2002-2017)

MÜMİN ALİOV

2501141322

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ALİ ŞÜKRÜ ÇORUK

İstanbul - 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	Mümin ALİOV	**Numarası**	:	2501141322
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	Türk Dili ve Edebiyatı	**Danışmanı**	:	Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK
Tez Savunma Tarihi	:	24.01.2019	**Saati**	:	14:00
Tez Başlığı	:	"Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatına Katkısı Bakımından Köprü Dergisi'nde Çıkan Şiirler Üzerine Tematik Bir İnceleme (2002-2017)"			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / ~~RED / DÜZELTME~~)
1- Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK		Kabul
2- Doç. Dr. Mehmet SAMSAKÇI		Kabul
3- Doç. Dr. Ahmet KOÇAK		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Doç. Dr. Turgay ANAR		
2- Dr. Öğr. Üyesi Fırat KARAGÜLLE		

ÇAĞDAŞ MAKEDONYA TÜRK EDEBİYATINA KATKISI BAKIMINDAN KÖPRÜ DERGİSİ'NDE ÇIKAN ŞİİRLER ÜZERİNE TEMATİK BİR İNCELEME
(2002-2017)

MÜMİN ALİOV

ÖZ

Köprü dergisi Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı'nın öncü süreli yayınlardan biridir. Makedonya'nın başkenti Üsküp'te 2002 yılından itibaren "Divan" yayıncılık tarafından günümüze kadar neşredilmektedir. Çalışmanın temel amacı *Köprü* dergisinde yayınlanan şiirlere tematik inceleme yapmak ve böylece derginin Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı'na katkısını ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşmak için üç aşamalı çalışma yapılmıştır. İlk önce Makedonya Türk Edebiyatı'nın dâhil olduğu kavramlar netleştirilmiştir ve yeni terimler belirlenmiştir. Sonra *Köprü* dergisinin bibliyografik tasnifi yapılmıştır. Son adımda tematik incelemenin ön çalışması olarak bazı *Köprü* dergisi şairlerinin edebî profilleri çizilmiştir. Çalışmanın kapsamı 2002-2017 yılları arasında basılmış, 1. sayıdan 66. sayıya kadar olan yayınlardır. *Köprü* dergisinin edebî yerini belirleyebilmek için kademeli olarak Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı'nın, Makedonya Türk Edebiyatı'nın ve Balkan Türk Edebiyatı'nın detaylı kategorizasyonu yapılmıştır. Ayrıca Makedonya Türk Edebiyatı'nın dönemleri belirlenmiş ve argümantasyonu verilmiştir. Böylece *Köprü* dergisi şiirleri incelemesini kavramak için gerekli zemin oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Balkan Türk Edebiyatı, Makedonya Türk Edebiyatı, Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı, Makedonya Türk Edebiyatında Süreli Yayınlar, Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatında Süreli Yayınlar, Makedonya Türk Edebiyatı Şairleri, Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı Şairleri, Makedonya Türk Edebiyatı Şiirleri, Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı Şiirleri, Köprü Dergisi, Köprü Dergisi Şairleri, Köprü Dergisi Şiirleri, Köprü Dergisi Şiirlerinde İşlenen Konular.

THEMATIC ANALYSIS OF KOPRU MAGAZINE POEMS IN TERMS OF THEIR CONTRIBUTION TO CONTEMPORARY TURKISH LITERATURE IN MACEDONIA (2002-2017)

Mümin ALİOV

ABSTRACT

Köprü Magazine is one of the leading Contemporary Turkish Literature Periodicals in Macedonia. It is issued by Divan Publishing from 2002 until now in Skopje, the capital of Macedonia. The main objective in this work is to make a thematic analysis of the poems published in *Köprü* Magazine and to reveal its impact on the Contemporary Turkish Literature in Macedonia. In order to attain this objective the research was conducted in three stages. In the first place the terminology which the Turkish Literature in Macedonia corpora includes were clarified and new terms were put forward. Thereafter it is made a bibliography of the magazine. And as a last step it was drawn a literary profile of some *Köprü* Magazine poets. The scope of the research includes the magazines printed in the years 2002-2017, from issue 1. To issue 66. In order to designate the literary place of *Köprü* Magazine it was authored gradually a detailed categorisation of Contemporary Turkish Literature in Macedonia, Turkish Literature in Macedonia and Balkan Turkish Literature. Also the periods of the Turkish Literature in Macedonia were defined and supported with plausible argumentation. In this way the foundation to grasp the thematic analysis of the poems in *Köprü* Magazine was laid.

Keyword: Turkish Literature, Balkan Turkish Literature, Turkish Literature in Macedonia, Contemporary Turkish Literature in Macedonia, Turkish Literature Periodicals in Macedonia, Contemporary Turkish Literature Periodicals in Macedonia, Turkish Literature Poets in Macedonia, Contemporary Turkish Literature Poets in Macedonia, Turkish Literature Poems in Macedonia, Contemporary Turkish Literature Poems in Macedonia, Köprü Magazine Poets, Köprü Magazine Poems, Thematic Analysis of Poems in Köprü Magazine.

ÖN SÖZ

Makedonya coğrafyasında ve başta Üsküp'te olmak üzere dergi ve gazete gibi kültür-sanat faaliyetleri gösteren basın araçları yaygınlaşmaktadır. *Köprü* dergisi şiirleri incelemesi bir nevi Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatını tanıtmaktır. Yapılan çalışmada kısa vadeli amaçlar elde etmek dışında, uzun vadeli etkiler de hedeflenmektedir. Sadece şiir incelemesi için gerekli altyapının oluşturulmasıyla yetinilmemiş, Balkan Türk Edebiyatı kategorileri ve Makedonya Türk Edebiyatı dönemleri ele alınmıştır. Ayrıca ek'lerde verilen *Köprü* dergisi bibliyografyası metodoloji ve tasarım olarak yeni bir yaklaşımdır. Temenni edilir ki, ortaya koyulan çalışma usulü Makedonya Türk Edebiyatı araştırmacılarına bir örnek teşkil eder. Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı kavram çerçevesinin şekillenmesi neticesinde mazisi ve bugünü aydınlatılmış ve temelleri atılmış bir edebî ekol oluşmuş olacaktır.

Köprü dergisinin tüm sayıları Üsküp "Şair Âşık Çelebi" kütüphanesinden temin edilmiştir. Kütüphane yönetimi ve görevlileri bu çalışmanın yapılabilmesine önemli katkı sunmuşlardır. Derginin yönetimi ve şairleri ise tüm gayretlerini ortaya koyarak verdikleri mülakatlarla desteklerini esirgememişlerdir. Son olarak başta bu çalışmamda bana kılavuzluk eden değerli hocam Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk'a çok teşekkür eder, katkısı olan herkese saygılarımı sunarım.

Mümin Aliov

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ iii
ABSTRACT iv
ÖN SÖZ v
TABLOLAR LİSTESİ ix
ŞEKİLLER LİSTESİ x
KISALTMALAR LİSTESİ xi
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. ÇAĞDAŞ MAKEDONYA TÜRK EDEBİYATI'NDA KÖPRÜ DERGİSİ

A. Makedonya Türk Edebiyatı 5
1. Osmanlı Dönemi MTE Edebiyatçıları 13
2. Osmanlı Sonrası Dönemi MTE Edebiyatçıları 14
3. Yugoslavya Dönemi MTE Edebiyatçıları 15
4. ÇMTE Edebiyatçıları 16
B. MTE Süreli Yayınlar ve Köprü Dergisi Tarihçesi 18
C. Şekil ve Muhteva Bakımından Köprü Dergisi 21

İKİNCİ BÖLÜM

II. KÖPRÜ DERGİSİ ŞAİRLERİ

A. Abdul Fettah Rauf 24
B. Avni Engüllü 25
C. Bahar Yusuf 26
D. Bekir Abdi 26

E. Fahri Ali 27
F. Fahri Kaya 28
G. Hüsrev Emin 29
H. İlhami Emin 29
İ. Leyla Şerif Emin 31
J. Melahat Engüllü 32
K. Sabit Yusuf 33
L. Şükriye Yusuf 34
M. Yaser Halim 34
N. Diğer Şairler 35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. KÖPRÜ DERGİSİNDE İŞLENEN KONULAR

A. Ferdi Konular 40
1. Aşk – Sevgi 40
2. Özlem 56
3. Arayış 59
4. Şiir ve Şair 62
5. Yalnızlık 64
6. Diğer Ferdi Konular 67
B. Sosyal Meseleler 79
1. Türk Kültürü, Türkçe, Osmanlı ve Ecdat 79
2. Diğer Sosyal Meseleler 89
C. Yaşam 96
D. Coğrafya 106
1. Üsküp 106
2. Kalkandelen 114
3. Makedonya 115
E. Din ve Tasavvuf 119
1. Allah (Sığınmak, Af dilemek, Sevgi ve Yakarmak) 119

2. Diğer Din Konuları 123
F. Tabiat 128

SONUÇ 135
KAYNAKÇA 139
EKLER 157

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo I.	Köprü Dergisi Şairleri	s. 2
Tablo II.	Balkan Türk Edebiyatı (BTE)	s. 6
Tablo III.	Makedonya Türk Edebiyatı Dönemleri	s. 11

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil I. Köprü Dergisinin Konumu s. 5

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e. : Adı geçen eser

bkz. : Bakınız

C. : Cilt

BTE : Balkan Türk Edebiyatı

MTE : Makedonya Türk Edebiyatı

ÇMTE : Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

s. : Sayfa

S: : Sayı

ŞS : Şiir sayısı

vd. : ve diğerleri

YS :Yazar sayısı

YAŞS :Yazara ait şiir sayısı

GİRİŞ

Balkan coğrafyasının kadim bölgelerinden biri olan Makedonya, geçmişten günümüze Türk edebiyatında etkin olan ülkelerden biridir. Edebiyat, kültür ve sanat faaliyetleri günümüzde başta Üsküp'te ve diğer yerleşimlerde gelişmektedir. Edebiyat dünyasını en somut bir şekilde takip etmeyi sağlayan yayın organları kültür, sanat ve edebiyat dergileridir. Tezin temel amacı *Köprü* dergisinde neşredilen şiirlerin tematik incelemesini yaparak, derginin Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı'na katkısını tespit etmektir. Çalışmanın kapsamı derginin 1. sayısından 66. sayısına kadardır.

Köprü dergisi 25 Ocak 2002 tarihinden itibaren yayınlanmaktadır. Birinci sayıdan dokuzuncu sayıya kadar üç ayda bir Kültür-Sanat dergisi olarak yayınlanmıştır. Onuncu sayıdan yirmi dokuzuncu sayıya kadar aylık ve iki aylık olarak basılmıştır. Otuzuncu sayıdan kırk sekizinci sayıya kadar aylık olarak devam etmiştir. Kırk dokuzuncu sayıdan elli sekizinci sayıya kadar üç aylık olarak neşredilmiştir. Elli dokuzuncu sayıdan altmış altıncı sayıya kadar ise değişik aralıklarla yayın hayatını sürdürmüştür. Günümüzde üç aylık olarak basılmaktadır. Bu kesinti ve kopuklukların nedenleri hem maddi yetersizlik, hem de yeterli sayıda edebî eserin üretilmiş olmamasıdır. İstisnai olarak derginin 64-65 sayları basılmayarak direkt 66. sayısı çıkartılmıştır.

Köprü dergisi, birçok ÇMTE yazarına eserlerini sunma imkânı tanımıştır. Dergi, edebiyat sevdalıları sayesinde günümüzde de yayın hayatını sürdürmeyi başarabilmiştir. Bu sürecin inişli çıkışlı dönemleri olmuştur. İlk sayılarda yayın politikasını Baş ve Sorumlu Yazar Adem Bayram yönetmiştir. Adem Bayram'dan sonra aynı ünvan altında Hüsrev Emin ve Leyla Şerif bu görevi ifa etmişlerdir. Otuzuncu sayıdan itibaren Leyla Şerif Emin Genel Yayın Yönetmeni olarak devam etmiştir. Elli dokuzuncu sayıdan günümüze kadar editör vasfıyla Mehmed Arif bayrağı devralmıştır.

İki binli yılların başında ÇMTE'nın gelişmesi ve güçlenebilmesi için eserlerini *Köprü* dergisinde yayınlayarak Türkiyeli yazarlar da desteklerini vermişlerdir. İlk yıllarda çok az sayıda edebî metinler neşredilmiştir. Üsküp'e

öğretim görevlisi olarak gelen Hayati Yavuzer gibi Türkiyeli akademisyenler mesai harcayarak katkı sunmuşlardır. Gelişmekte olan genç nesil *Köprü* dergisi edebiyatçılarına bir nevi rehberlik etmişlerdir. Zeynel Beksaç, Taner Güçlütürk, Canan Özer gibi şairler ise yakın coğrafya sayılan Kosova'dan katkılarını sunmuşlardır. Bu çalışmada Makedonyalı şairlerin eserleri incelemeye tabi tutulmuştur. Bundan önce yapılan birçok çalışmada Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı birlikte incelenmiştir. Örnek olarak, Ertuğrul Karakuş'un "*Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Çağdaş Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı (Şiir - Hikâye)*" ve Abdulkadir Hayber'in "*Makedonya ve Kosova Türklerinin Edebiyatı"* adlı çalışmaları verilebilir. Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı birlikte ele alınma sebebi Yugoslavya döneminde, ikisi de bir ülke dâhilinde iki bölge olarak tanımlanmalarıdır. İşbu inceleme, günümüzde bağımsız olan Makedonya Cumhuriyeti sınırları içerisinde gelişen edebiyatı kapsamaktadır.

Köprü dergisinin tüm sayıları Üsküp "Şair Âşık Çelebi" kütüphanesinden temin edilmiştir. Derginin on beş yıllık serüveninde birçok şair eserlerini neşretme imkânına sahip olmuştur. *Köprü* dergisi şairlerinin listesi alfabetik dizin olarak Ek-2'de, şiir sayısına göre Ek-3'te verilmiştir. Alfabetik dizin olarak şair ve tüm eserlerinin listesi ise Ek-9'dadır. Şairlerden bir kısmı günümüze kadar şiir yazmaya devam etmektedir, diğer bir kısmı ise yazı hayatlarını sonlandırmıştır, bazıları da vefat etmiştir. Tablo 1'de çalışmada şiirlerinden yararlanılan şairler yer almaktadır.

Tablo I.

Köprü Dergisi Şairleri - Alfabetik dizin

№	Yazar	Şiir sayısı
1	Abdul Fettah Rauf	13
2	Avni Engüllü	21
3	Bahar Yusuf	12
4	Bekir Abdi	22
5	Esra Süleyman	12
6	Fahri Ali	17
7	Fahri Kaya	12
8	Hüsrev Emin	11
9	İlhami Emin	10
10	Leyla Şerif Emin	17
11	Melahat Engüllü	24
12	Sabit Yusuf	12
13	Şükriye Yusuf	13
14	Yaser Halim	19

Köprü Dergisi Şairleri - Şiir Sayısına Göre

№	Yazar	Şiir sayısı
1	Melahat Engüllü	24
2	Bekir Abdi	22
3	Avni Engüllü	21
4	Yaser Halim	19
5	Fahri Ali	17
6	Leyla Şerif Emin	17
7	Abdul Fettah Rauf	13
8	Şükriye Yusuf	13
9	Bahar Yusuf	12
10	Esra Süleyman	12
11	Fahri Kaya	12
12	Sabit Yusuf	12
13	Hüsrev Emin	11
14	İlhami Emin	10

Çalışma, önde gelen 14 şairin *Köprü* dergisinde yayınlanmış şiirleri üzerine yapılan tematik bir incelemedir. Şairler için kullanılan eleme kriteri dergide on tane şiirden fazla yayınlamış olmaktır. Bu kriter bazında yapılan sıralamada Tablo 1'de görüleceği gibi yirmi dört tane şiir ile Melahat Engüllü birinci yerdedir. On beş yıl boyunca yayınlanan *Köprü* dergisinin üç sayısı "Nostalji sayıları" olarak çıkmıştır (Ek-4). Derginin yayın hayatında toplam 19 şiir birer kere tekrar edilerek iki ayrı sayıda yayınlanmıştır, bir tanesi de 3 farklı sayıda (Ek-5). Leyla Şerif Emin'in "Sanat Fidanlarına" şiiri ise 2007 yılının birinci sayısında ilk defa, bir sonraki dört sayıda ise toplam dört defa tekrar edilmiştir (Ek-6). Bunun yapılmasının amacı genç şairlere ilham kaynağı olmak ve şiir yazmalarını teşvik etmektir. Şiire verilen değerin göstergesi olarak ilginç bir ayrıntı ise yazarın anonim olmasına rağmen şiire kıymayarak yayınlanmasıdır (Ek-7). Bazen farklı şairler şiirlerinde aynı başlığı kullanmışlardır. Bir başlığın iki şair tarafından kullanılması 6 şiirde görülmektedir ve toplam 4 başlık altında 6 müellif tarafından kaleme alınmışlardır (Ek-8). Bir diğer husus ise iki şair "Üsküp" başlığı altında muhtevası farklı olan üç ayrı şiir kaleme almasıdır (Ek-8). Bunlardan ikisi Yaser Halim'e aittir.

İnceleme yöntem ve ölçeği, metodoloji kaynakları kısmında verilen eserlerden belirlenmiştir. Ayrıca bazı konularda yeni yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Ertuğrul Karakuş'un "*Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Çağdaş Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı (Şiir - Hikâye)*" adlı eserinden yöntem belirleme kısmında temel kaynak olarak yararlanılmıştır, zira MTE'nın şiir alanında yapılmış nadir ve değerli bir çalışmadır. Bir diğer kaynak derginin genel yayın yönetmeni, editörü ve şairleri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerdir.

Belirlenen temel şiir inceleme kriterleri, başlık ve içerik uyumluluğu, şiirde konu bütünlüğü ve şiirin konusudur. Böylece *Köprü* dergisi üzerinden MTE'da şiirin yeri belirlenecek ve en faal şairler tanıtılmış olacaktır. Birinci bölüm dört kısımdan oluşmaktadır: Makedonya Türk Edebiyatı, Makedonya Türk Edebiyatı'nda Süreli Yayınlar ve *Köprü* Dergisi Tarihçesi, Şekil ve Muhteva Bakımından *Köprü* Dergisi. Belirlenen kısımlar geniş bir mukaddime olarak nitelendirilebilir, zira az da olsa bütünü tanımayan parçanın mahiyetini ve yerini idrak etmekte zorlanır. Bu kısmın

devamında MTE'nın Balkan Türk Edebiyatı ile bütünlüğü vurgulanmıştır. Ayrıca ÇMTE'nın Balkan Türk Edebiyatıyla münasebetinin açıklanması bir şeması çizilerek yapılmıştır. MTE'nın genel hatları ile geçmişten günümüze kadar gelen süreçte nasıl bir evirilme ve ilerleme kaydettiğini göstermek amaçlanmıştır. Devamında MTE'da süreli yayınlar üzerinde durulup oldukça önem arz eden dergi ve gazeteler hakkında bilgi verilmiş ve *Köprü* dergisinin tarihçesi, başlangıç ve günümüze doğru geldiği nokta anlatılmıştır. Üçüncü alt başlıkta ise şekil ve muhteva bakımından derginin genel bir incelemesi yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde dergide 10 şiir ve üzeri eserlerine yer verilmiş olan şairlerin biyografileri kısaca alfabetik sırada verilmiştir. Belirlenen ölçek, şairlerin ağırlıklı olarak yazdıkları konuları, edebî şahsiyetleri ve çizgilerini yansıtma açısından oluşturulmuştur. Şairlerin yaşamları hakkında bilgi verilerek, karşılaştıkları zorluklar, yaptıkları işler, eğitim hayatları gibi meselelerden bahsedilerek, MTE'na sağladıkları katkılar sunulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümü ise altı kısımdan oluşmaktadır. Her bir kısım *Köprü* dergisinde kullanılan ana konu başlığıdır. Ferdî Konular, Sosyal Meseleler, Yaşam, Coğrafya, Din ve Tasavvuf, Tabiat. Bazı ana konular birçok alt konu çeşitliliği içerdiği için alt başlık olarak verilmiştir. Bir ana eksenin etrafında ele alınan konular ise alt başlık olarak verilmemiştir. Bu bölümde *Köprü* dergisinde yayınlanan şiirler tematik olarak incelenmiştir. Metinlerden yapılan çıkarımlarla MTE'na yansıyan sosyal ve siyasi hayatın bir manzarası resmedilmiştir. Dergideki şiirler 2002-2017 yılları arasında sosyal hayatın edebî bir özeti olarak nitelendirilebilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

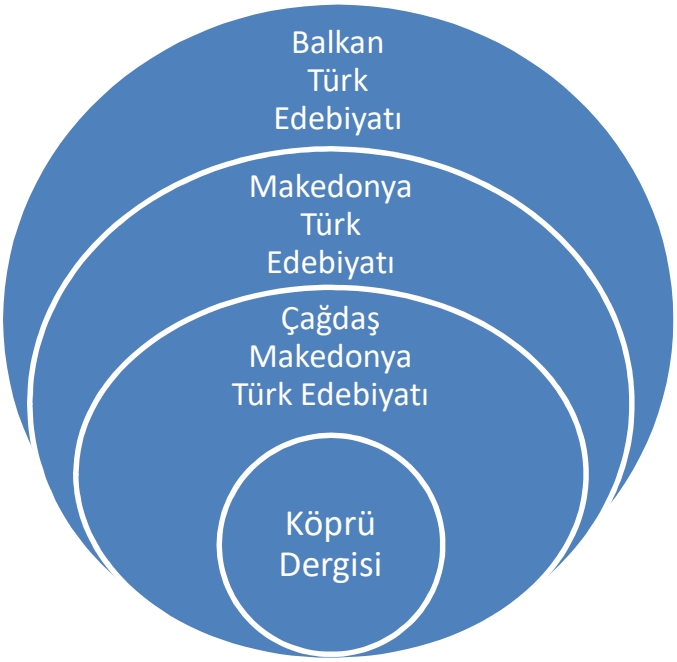
I. ÇAĞDAŞ MAKEDONYA TÜRK EDEBİYATI'NDA KÖPRÜ DERGİSİ

A. Makedonya Türk Edebiyatı

MTE dönemleri mevcut literatürde ve ilmî çalışmalarda şu ana kadar belirlenmemiştir. MTE periyotları ve genel özelliklerini belirtmeden ÇMTE değerlendirmesini yapmak zordur. Tarih bir akan nehir gibidir ve edebiyat alanında da devamlılık ve ortak çizgi esastır. Yahya Kemal Beyatlı bir Tanzimat sonrası Osmanlı şairidir fakat kökleri Osmanlı divan şiirindedir. Abdül Fettah Rauf Osmanlı Sonrası Dönemi, Necati Zekeriya Yugoslavya Dönemi, Leyla Şerif Emin ÇMTE şairidir, fakat ortak çizgileri Makedonya'dır. Makedonya diyarının dertlerini kalemleri ile yansıtmışlardır.

Köprü dergisinin hangi noktada oturduğunu belirlemek için ÇMTE'nın konumunu, ÇMTE'nın konumunu belirlemek için ise MTE periyotlarının kronolojik olarak belirtilmesi zaruri olmuştur. *Köprü* dergisinin konumu Şekil 1'de verildiği gibidir.

Şekil I.

MTE periyotlarının belirlenmesinde en kritik nokta başlangıçtır. Mevcut kaynaklarda MTE başlangıç tarihi olarak Balkan Türk tarihi verilmektedir. Bahsedilen tarihi olay "Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa idaresindeki Osmanlı kuvvetleri İmparator Kantakuzenos'un müttefiki sıfatıyla yarımadaya gelmesidir. (1352)".[1]

MTE'nın başlangıç yılı olarak Balkan Türk Edebiyatı'nın ilk tarihleri alınmaktadır. Balkan Türk Edebiyatı'nın başlangıç yılı olarak Türklerin Rumeli'ye siyasi varlık olarak zuhur etme tarihi esas alınmaktadır (1352, Gelibolu).[2] Türkiye'de Balkanlar dendiğinde Osmanlı temelinde yaklaşım hâkimdir. Genel tarih literatüründe bugün itibariyle Balkanlar olarak adlandırılan coğrafi kavrama 12 devlet dâhil edilmektedir. Detaylı olarak Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo II.

Balkan Türk Edebiyatı (BTE)

Ülke	Hâkim Dil	Türk Edebiyatı
1. Arnavutluk	– Arnavutça	– Arnavutluk Türk Edebiyatı (ATE)
2. Bosna-Hersek	– Boşnakça	– Bosna Türk Edebiyatı (BOTE)
3. Bulgaristan	– Bulgarca	– Bulgaristan Türk Edebiyatı (BUTE)
4. Hırvatistan	– Hırvatça	– Hırvatistan Türk Edebiyatı (HTE)
5. Karadağ	– Karadağca	– Karadağ Türk Edebiyatı (KATE)
6. Kosova	– Arnavutça	– Kosova Türk Edebiyatı (KOTE)
7. **Makedonya**	– **Makedonca**	– **Makedonya Türk Edebiyatı** (MTE)
8. Romanya	– Rumence	– Romanya Türk Edebiyatı (ROTE)
9. Sırbistan	– Sırpça	– Sırbistan Türk Edebiyatı (SATE)
10. Slovenya	– Slovence	– Slovenya Türk Edebiyatı (SETE)
11. Türkiye	– Türkçe	– Rumeli Türk Edebiyatı (RUTE)
12. Yunanistan	– Yunanca	– Batı Trakya Türk Edebiyatı (BTTE)

[1] Halil İnalcık, **OSMANLILAR, Fütühat, İmparatorluk, Avrupa İle İlişkiler**, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 56.

[2] Daha geniş bilgi için bkz. Yusuf Ayönü, "Osmanlılardan Önce Rumeli'de Türkler 1305-1313", Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt/Volume XXI, Sayı/Number, 2 Aralık/Decemher 2006, s. 18.

Bu devletlerde kullanılan 11 dil mevcuttur.[3] Dil temelli yaklaşımda 11 farklı Balkan edebiyatından bahsedilebilir (Kosova'da Arnavutça hâkim dildir). Coğrafya temelli yaklaşımda ise 12 farklı ülkede, her bir dilin edebiyatından söz edilebilir. Balkan ülkeleri komşu milletler olmalarına rağmen, her biri diğerinden oldukça farklıdır, her birinin kendi dili ve edebiyatı vardır. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu günümüz Balkan coğrafyası fetihleri 1352 yılında Gelibolu, Türkiye'den başlamış ve 1552 yılında Virovitica, Hırvatistan'a kadar tam 200 yıl boyunca devam etmiştir.[4] Balkan coğrafyası bir anda bir bütün olarak fethedilmemiştir. Balkan coğrafyasının en uç noktası olan günümüz Hırvatistan sınırları içerisinde Kanije eyaleti, Rahoviçe sancağına bağlı, Virovitica kazasının, Koprivnica sınır köyü hâkimiyeti tam 132 yıl sürmüştür. Hırvatistan'da ancak Türklerin hâkim olduğu yerleşimlerde Türk edebiyatından bahsedilebilir. Her bir Balkan ülkesine ait edebiyattan ancak büyük yerleşimlerin fetihlerinden itibaren bir kronoloji başlatılabilir.

Yukarıda yapılan Balkan Türk Edebiyatı tasnifinde "Türkiye bu konunun neresinde" sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu sebepten dolayı Balkan Türk Edebiyatı'nda günümüz Türkiye'sinin konumunu belirleyecek coğrafî tanım gerekmektedir. Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyetinin Avrupa kısmının kadim adı Rumeli olduğuna göre, edebiyatının adı da Rumeli Türk Edebiyatı olması uygun olacaktır.

Rumeli Türk Edebiyatı terimi hipotez olarak kanıtlanmaya muhtaçtır ve ayrı bir araştırma konusudur. Bu konuda yazılmış bir yüksek lisans tezinde Rumeli Türk Edebiyatı ve Bulgaristan Türk Edebiyatı eş anlamlı terim olarak kullanıldığı nakledilmektedir, fakat kaynak verilmemiştir.[5] Yapılan Balkan Türk Edebiyatı tasnifine alınmasının sebebi, Türkiye devleti ve Türk milleti tarihi ve kültürüyle Balkanların organik bir parçası olduğu gerçeğidir. Sadece "balkan" kelimesinin etimolojisi bu bağı ortaya koymaya yeterlidir.

---

[3] Encylopedia Britannica, Balkans, https://www.britannica.com/place/Balkans (Erişim Tarihi 29.04.2018).

[4] Dino Mujadžević, "The other Ottoman serhat in Europe: Ottoman territorial expansion in Bosnia and Croatia in 16. Century", Ankara University Journal of the Center for South East European Studies, 2012, *1*(1), p. 105.

[5] Nazlı Aytaç, "Ahmet Şerif Şerefli'nin Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin İncelenmesi", Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, 2018. s. 8.

Ancak iki sorun ortaya çıkmaktadır. Birincisi Osmanlı dönemi Rumeli coğrafyası günümüz Türkiye'sinin Avrupa kısmından çok daha fazla bölgeleri kapsar. İkinci sorun ise, Cumhuriyet Türkiye'si döneminde oluşan Rumeli Edebiyatı'nı genel Türk Edebiyatı'ndan alarak Balkan Edebiyatı'nın neresine yerleştirileceğidir. Bu konular ayrı bir araştırma konusudur ve bu çalışmanın ana konu kapsamı dışına çıkmaktadır, fakat böyle bir araştırmanın yapılmasına ihtiyaç olduğu kesindir.

Aynı mantıkta MTE denildiğinde bir coğrafî tanım yapılmadığı takdirde, varlığından bahsetmek argüman eksikliği doğuracaktır. Mesela Selanik, Yunan kültürü açısından tarihî "Makedonya" bölgesinin başkentidir, fakat orada geçmişte ve bugün yazılan eserleri Yunanistan veya yaygın adıyla Batı Trakya Türk Edebiyatı dâhilinde ele alabiliriz, MTE'na dâhil edemeyiz. Edebiyat alanında coğrafî sınırlar göz ardı edildiğinde argümantasyon oluşturmak oldukça zordur.

Temel amaç ÇMTE olduğu için bugünün Makedonya coğrafyası üzerinden hareket etmek daha doğru olacaktır. Bugünün Makedonya coğrafyası aşağıda sayılan ana yerleşim birimleri üzerinden tanımlanabilir:[6]

Makedonya'nın Büyük Şehirleri

1. İştip (1380)
2. Manastır (Bitola) (1382)
3. Kalkandelen (Tetova) (1382)
4. Pirlepe (1385)
5. Ohri (1385)
6. Köprülü (Veles) (1386)
7. Gostivar (1390)
8. Üsküp (1392)
9. Ustrumca (1395)
10. Kumanova (1517)

Bugün, Makedonya devleti bu büyük şehirlerden oluşmaktadır. Yerleşim birimleri, Osmanlı hâkimiyetine geçme yılına göre dizilmiştir ve yıllar parantez içinde verilmiştir. Sadece Kumanova şehri hakkında Osmanlı'nın bölgeye intikal ettiği

[6] Mehmet Hacısalihoğlu, **TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 27**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, s. 437-444 (fetih yılları her bir şehre ait yerleşim maddesinden alınmıştır).

dönemlere ait bilgi bulunmamaktadır ve adının en erken rastlandığı kaynak 1517-1519 yıllarına aittir.[7]

Güdülen gaye günümüz Makedonya'sında teorik olarak ilk Türk Edebiyatı eserinin ne zaman ortaya çıkmış olabileceğini belirlemektir. Yapılan sıralamada da görüleceği gibi 1380 yılında teorik olarak bir Türkçe esere rastlamak mümkündür veya o zamanlara ait sözlü nakillere riayet edilebilir. Bu sebepten dolayı MTE başlangıç noktası 1380 yılı ve birinci döneminin adı "Osmanlı dönemi" olarak belirlenmiştir. Belirtilmesi gerekir ki, 1380 yılından önce MTE'dan bahsetmek teknik olarak mümkün değildir, zira yukarıda zikredilen yerleşimlerde siyasi bir varlık mevcut değildir. Bu minvalde, bahsedilen dönemlere ait edebiyata dair yazılı bir eser kaynaklarda görülmemektedir.

MTE coğrafî kapsamının belirlenmesinden sonra aydınlatılması gereken konu tarih kapsamı ve dönemleridir. Şunu belirtmek gerekir ki, MTE başlangıç tarihi ve dönemleri mevcut kaynaklarda şu ana kadar tam olarak belirtilmemiştir. Bazı periyotlama denemelerinde dönem isimleri, tarih, coğrafya ve medeniyetlerin dönüm noktaları göz ardı edilerek argümantasyon oluşturmadan dönemler adlandırılmış ve verilmiştir.[8]

MTE periyotları konusunu işleyen iki eser mevcuttur. Birincisi[9] 1997 yılında Suat Engüllü ve Mustafa İsen tarafından hazırlanan "*Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi'nin"* MTE bölümünün *"Balkan Savaşları'ndan Günümüze Kadar Makedonya Türk Edebiyatı"* kısmıdır. İkincisi[10] ise 2015 yılında Ertuğrul Karakuş tarafından kaleme alınmış *"Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Çağdaş Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı*" eserinin giriş bölümünün ikinci kısmıdır. İki eser de MTE üç döneme ayırmaktadır.

---

[7] Machiel Kiel, **TDV İslam Ansiklopedisi C. 26**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, s. 363-364.

[8] Mustafa İsen ve Suat Engüllü, **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Makedonya-Yugoslavya (Kosova) Türk Edebiyatı 7. Cilt, Makedonya Türk Edebiyatı, Balkan Savaşları'ndan Günümüze Kadar Makedonya Türk Edebiyatı,** Ankara, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, s. 75-76.

[9] a.g.e., s. 76.

[10] Ertuğrul Karakuş, **Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Çağdaş Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı (Şiir – Hikâye)**, Üsküp, Yeni Balkan Yayınları, 2015, s. 25.

Suat Engüllü ve Mustafa İsen (1997)	Ertuğrul Karakuş (2015)
1. Osmanlı MTE (1354 – 1912)	1. Osmanlı MTE (1354 – 1912)
2. Balkan Savaşlarından Sonra MTE	2. Osmanlı Sonrası MTE
3. Çağdaş MTE	3. Çağdaş MTE

Adı geçen eserlerde ÇMTE başlangıç tarihi belirtilmemiştir. Ancak ÇMTE hakkında kaleme alınan diğer müstakil eserlerde başlangıç tarihi olarak "Birlik" gazetesinin ilk yayınlanma tarihi (23 Aralık 1944) verilmiştir.

Üç eserde ÇMTE periyotları belirlenmeye çalışılmıştır.

	1	**2**	**3**	**4**	**- İsim**
1. İ. Güven Kaya (1986)[11] –	ilk	orta	genç	-	NESİL
2. Fahri Kaya (1990)[12] –	50'li	60'lı	70'li	-	GRUP
3. Suat Engüllü ve Mustafa İsen (1997)[13] –	50'li	60'lı	70'li	80'li	- KUŞAK

İ. Güven Kaya isimler bazında konuyu ele alarak, ÇMTE üç "nesil" olarak tanımlamış ve tarih belirtmemiştir. Fahri Kaya hikâyeci olan edebiyatçılar açısından konuyu incelemiş ÇMTE üç "grup" olarak tanımlamıştır. XIX yüzyılın 50'li, 60'lı ve 70'li yılların grupları.

Suat Engüllü ve Mustafa İsen ise ÇMTE dört "kuşak" olarak görmektedirler. XIX yüzyılın 50'li, 60'lı, 70'li ve 80'li yılların kuşakları. Burada cevap verilmemiş bir soru ise ÇMTE dönemlere ayırmanın amacı ne olduğudur.

Edebiyat tarihinde bir dönemi periyotlara ayırmak oldukça zor bir meseledir. Genelde periyotlar tarihî, siyasî ve sosyal açıdan medeniyetlerin kırılma noktaları bazında belirlenir. Böyle bir temeli olmayan periyotlama en azından keyfi ve temelleri sağlam olma ihtimali düşüktür. Periyotlamada temel kriter bir medeniyetin temel ideolojisini oluşturan değerlerin değişmesi olarak açıklanabilir. MTE da bu

[11] İ. G. Kaya, **Yugoslavya Türk Halk Yazımına Gerçekçi Bir Bakış**, Priştine, Tan Yayınevi, 1986, s. 10-11.
[12] Fahri Kaya, **Yugoslavya Türk Hikâyesi Antolojisi**, Üsküp, Birlik Yayınları, 1990, s. 12.
[13] Mustafa İsen ve Suat Engüllü, **Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Makedonya-Yugoslavya (Kosova) Türk Edebiyatı** 7. Cilt, **Makedonya Türk Edebiyatı, Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı**, Ankara, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, s. 83-89.

düsturda periyotlanması gerekmektedir. Bu mantıkta MTE dönemleri Tablo 3'te verildiği şekilde olacaktır.

Tablo III.

Makedonya Türk Edebiyatı Dönemleri			
	Dönem Başı ve Sonu	Yıl sayısı	Dönem Adı
1	1380 – 1912	532	Osmanlı Dönemi Makedonya Türk Edebiyatı
2	1912 – 1944	32	Osmanlı Sonrası Makedonya Türk Edebiyatı
3	1944 – 1991	47	Yugoslavya Dönemi Makedonya Türk Edebiyatı
4	1991 – Günümüz	27	Günümüz (çağdaş) Makedonya Türk Edebiyatı

İlk yapılan başlangıç ve bitiş tarihini belirlemektir. Başlangıç tarihi ile ilgili çalışmalarda 1354 Türklerin Rumeli'ye (Gelibolu'ya) yerleşmesi argüman olarak kullanılmıştır. Ancak yerleşme tarihi olarak 1352 belirtmek daha isabetli olacaktır. Bazı araştırmacılar ise 1352 önce Rumeli'de Türk varlığından bahsetmektir, fakat bu iddialar "yerleşme" kriteri açısından ancak hipotez olarak kabul edilebilir.[14] Bunula beraber günümüz Makedonya topraklarından ilk fethedilen yerleşim İştip'tir ve 1380 yılında gerçekleşmiştir.[15] Tarihî süreç ve gelişmeler açısından tam 1352 Gelibolu'ya yerleşmeden 28 sene sonra günümüz Makedonya topraklarına bir siyasi varlık vuku bulacaktır. Bu yüzden başlangıç tarihi olarak Osmanlı'nın günümüz Makedonya topraklarında ilk yerleşim birimini fethetme tarihi olan 1380 yılı belirlenmesi isabetli ve dayanaklı olacaktır. Bitiş tarihi ise günümüzdür.

Ortaya çıkan önemli mesele 1380 ve günümüz arasında geçen süreyi kaç döneme ayırmak gerektiğini belirlemektir. İlk dönemin adı Osmanlı Dönemi'dir. Makedonya topraklarında Osmanlı hâkimiyetinin bitiş tarihi 1912 Balkan savaşlarının başlangıcıdır. Makedonya topraklarında bir sonraki siyasî değişim 1944 senesinde Bulgar hâkimiyetinden çıkarak 1946 Yugoslavya Federasyonuna dâhil olma sürecidir.[16] Doğal olarak 1912 ila 1944 yılları arasında bir boşluk periyodu oluşmasıdır. Bu zaman diliminde icra edilen edebiyatın muhtevası Osmanlı

[14] Daha geniş bilgi için bkz. Yusuf Ayönü**, "**Osmanlılardan Önce Rumeli'de Türkler 1305-1313", s. 18.

[15]Cüneys Nureski, "Osmanlı'dan Günümüze Makedonya'daki Türk Kültürü ve Makedonya'nın Türk Kültür Tarihindeki Yeri ve Önemi", Avrasya Etüdleri, 50/2016-2, s. 353.

[16] Mehmet Hacısalihoğlu, **TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 27**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, s. 437-444.

değerlerinin devamı niteliğinde olduğu için, "Osmanlı Sonrası MTE" olarak adlandırılmıştır.

"Osmanlı Sonrası MTE" döneminden sonra (1944 sonra) gelen periyot mevcut literatürde ÇMTE olarak adlandırılmaktadır. Burada temel soru, Makedonya'nın Yugoslavya dönemine ait komünizm rejimi medeniyet değerleri ile 1991 yılından sonra benimsenen demokrasi ve insan hakları medeniyet değerleri ne kadar bağdaştığıdır.

Araştırmacıların benimsediği nesil, kuşak ve grup kavramlarının hepsi "Yugoslavya" dönemi dâhilindedir. Nesil, grup ve kuşak kelimelerinin anlamı farklı yaşlarda olan ve aynı dönemde yaşamış insanlar demektir. Mevcut siyasî ve sosyolojik literatürde "Yugoslavya" olarak adlandırılan ve bugün geçmiş, bitmiş sayılan bir döneme neden çağdaş dendiğini açıklamak zordur. Bu dönemde bir kişinin yaşı, edebî eserlerine nasıl yansıdığı ve oluşan edebiyatın neden farklı dönemler olarak ele alınması gerektiği hususunda bir beyan bulunmamaktadır. Diğer yandan tarih, siyaset, coğrafya açısından Yugoslavya komünist rejimi döneminin başlangıcı ve sonu bilinmektedir, ayrıca kendine has özellikleri vardır. Tek tip değişmemiş ideolojinin hâkim olduğu tarih kesiminin dönemlere bölme sebebini araştırmacılar belirtmemiştir.

Yugoslavya dönemi ayrı bir dönem olarak ele alınması gerekmektedir. O dönemin, çağdaş ve günümüz Makedonya realitesine uygun olduğunu neye dayanarak söyleyebiliriz? Bir örnek olarak bugün yazılar kaleme alan genç edebiyatçıların kaç tanesi Yosip Broz Tito'ya şiir, hikâye ve başka bir edebî türde eser adamıştır. Yugoslavya döneminde yazılan eserlerde rejim ideolojisine dair bir övgü olmadığı takdirde, bir edebiyatçı eserini neşretmesi çok zordur. Günümüz (çağdaş) MTE 1991 yılından başlaması gerektiğini iddia etmek Makedonya Türk Edebiyatçılarının gençlik hatıralarının veya eserlerinin değeri olmadığı anlamına gelmemektedir. Sadece Makedonya toplumunun Yugoslavya döneminde günümüz realitesinden farklı bir devlet yapısı ve rejimi olduğu, başı ve sonu bilinen bir periyot olduğu, o dönemde yazılan eserlerin kendine has özellikleri olduğu belirtilmektedir.

Neticede bugüne kadar benimsenen MTE ve ÇMTE tasniflerinden farklı olarak, günümüz (çağdaş / contemporary)[17] MTE 1991 itibaren başlatılması daha isabetli olacaktır. Böylece bir edebiyatçının veya eserinin değerlendirme kriterleri daha kolay ve anlaşılır şekilde belirlenebilecektir.

MTE dönemlerinin teorik olarak belirleme hipotezi, o dönemlere ait edebiyatçıları belirlemedikçe, bir teze dönüşmeyecektir. Fakat bir edebiyatçının hangi döneme ait olduğunu belirlemek için hangi kriterler kullanılacak ve nasıl karar verilecektir? Amaç olabildiğince az kriter kullanarak tereddütte mahal verilmeyecek şekilde tasnif yapmaktır.

Tasnif Kriterleri

1. Doğum tarihi
2. İlk eserlerini kaleme aldığı dönem
3. Yazdığı eserlerin muhtevası

Makedonya Türk edebiyatçılarının hangi döneme ait olduklarının dönemler ve liste halinde verilmesinin amacı kullanılan tasnif metodolojisini pratikte örneklendirmektir. Amaç tüm Makedonya Türk edebiyatçılarının listesini oluşturarak onları dönemlere ayırmak değildir. Bu konu ayrı bir ilmî çalışmanın başlığıdır. Ayrıca bu metodolojide müstakil bir araştırma bilim camiası için büyük kazanım olacaktır.

1. Osmanlı Dönemi MTE Edebiyatçıları

Rumeli şairleri hakkında bilgi ihtiva eden ilk bilinen kaynak 1538 yılında Sehi bey tarafından kaleme alınmış ve Kanuni Sultan Süleyman'a sunulmuş olan Heşt Bihişt Tezkiresidir[18] (Tezkire-i Sehi olarak da bilinir). Osmanlı döneminin ilk zamanlarında şairler daha fazla Divan Edebiyatı ile meşgul oluşlardır. Osmanlı'nın

[17] Köken olarak Ortaçağ Latincesinden türetilmiş İngilizce olan *contemporary*, "beraber" ve "aynı zamanda" (con + tempus) kelimelerinin anlam ve morfolojik birleşmesinden oluşmuştur. Oxford English Dictionary Third Edition (2000). Türkçe sözlükte ise çağdaş kelimesi "Aynı çağda yaşayan, çağcıl, asri ve muasır, bulunulan çağın anlayışına, şartlarınıa uygun olan, uygarca, modern" anlamlarını ihtiva eder. http://www.tdk.gov.tr (Ulaşım Tarihi: 14. 01. 2019).

[18] Cüneys Nureski, **Tezkirelere Göre Makedonya'da Yetişen Osmanlı Divan Şairleri**, Üsküp MATÜSİTEB [Makedonya Türk sivil toplum teşkilatları birliği], Yayınları, 2008 s. 38.

son yüzyılında Divan dışında farklı edebî türlerde de eserler kaleme alınmaya başlanmıştır. Bu yüzden olabildiğince az parçalama amacını güderek Osmanlı dönemini iki ana kategoriye ayırmak isabetli olacaktır: İlk dönem ve Tanzimat'tan sonra. Zaten Osmanlı ile ilgili yapılan birçok araştırma ve tasniflerde Tanzimat'tan sonra kavramı oturmuştur ve genel kabul görmüştür.

İlk dönem MTE Edebiyatçıları

Âşık Çelebi (1520 – 1572)
Özrî (ö. 1523)
İshak Çelebi (ö. 1537)
Riyâzî (ö. 1546)
Vahyî (ö. 1546)
Firdevsî (ö. 1564)
Hâverî (ö. 1564)
Veznî (ö. 1578)
Vusûlî (ö. 1592)
Vâlihî (ö. 1599)
Vecdî (ö. 1670)
İştip Aklî (ö. 1688)

Tanzimat'tan sonra MTE Edebiyatçıları

Nâilî (1823 – 1876)
Faik Bey (1825 – 1899)
Daniş Bey (1833 – 1876)
Rıfat (1851 – 1907)
Sâdeddin Sırrî (1860 – 1936)
Sabrî (1862 – 1943)
Kemaleddin (1864 – 1937)
Cenap Şahabettin (1870 – 1934)
Abdülhâkim Hikmet Doğan (1881 – 1955)
Yahya Kemal Beyatlı (1884 – 1958)

Edebiyatçıların sıralaması doğum yıllarına göre yapılmıştır.

2. Osmanlı Sonrası Dönemi MTE Edebiyatçıları

Osmanlı Sonrası dönemi MTE belirlenen kriterlerleri kullanarak Osmanlı Sonrası MTE tasnifi kolayca yapılmıştır. Sadece Kemal Aruçi 1'ci ve 2'ci tasnif kriterlerine göre Yugoslavya Dönemine dâhil edilmesi gerekmektedir, fakat 3'cü

kriter uygulandığında Osmanlı edebiyat tarzı ve kültürünün hâkim olduğu görülmektedir. Bu yüzden Osmanlı Sonrası Dönemine dâhil edilmiştir.

Osmanlı sonrası MTE Edebiyatçıları

Hüseyin Süleyman	(1901 – 1963)
Yaşar Nabi Nayır	(1908 – 1981)
Abdülfettah Rauf	(1910 – 1963)
Ragıp Şevki Yeşim	(1910 – 1971)
Ziya İlhan Zaimoğlu	(1912 – 1965)
Enver Tuzcu	(1916 – 1958)
Kemal Aruçi	(1920 – 1977)

Edebiyatçıların sıralaması doğum yıllarına göre yapılmıştır.

3. Yugoslavya Dönemi MTE Edebiyatçıları

Yugoslavya Dönemi MTE edebiyatçılarının eserleri resmi devlet ideolojisinin bariz izlerini taşımaktadır. Mustafa Karahasan, Süreyya Yusuf ve Şükrü Ramo 1'ci ve 2'ci tasnif kriterlerine göre Osmanlı sonrası döneminde olmaları gerekirken, 3'cü kriter uygulandığında Yugoslavya edebiyat tarzı ve kültürünün hâkim olduğu görülmektedir. Muhammed Aruçi gibi istisnalar hariç, edebiyat çizgisi döneme özgündür. Muhammed Aruçi hayatının büyük kısmını Yugoslavya döneminde geçirmesine rağmen, edebiyat çizgisi babası Kemal Aruçi'nin gibidir.

Yugoslavya dönemi MTE Edebiyatçıları

Şükrü Ramo	(1918 – 1988)
Mustafa Karahasan	(1920 – 2002)
Süreyya Yusuf	(1923 – 1977)
Lütfü Seyfullah	(1926 – 2005)
Necati Zekeriya	(1928 – 1987)
Mahmut Kıratlı	(1929 – 1988)
Fahri Kaya	(1930)
İlhami Emin	(1931)
Esad Bayram	(1934 – 2017)
Recep Murat Bugariç	(1934 – 2016)
Nusret Dişo Ülkü	(1937)
Mustafa Yaşar	(1946)
Avni Engüllü	(1947)
Avni Abdullah	(1948)
Fahri Ali	(1948 – 2016)

Alaettin Tahir	(1949 – 2004)
Enver Ahmet	(1949)
Yusuf Edip	(1949)
Melahat Engüllü	(1950)
Suat Engüllü	(1950)
İrfan Bellür	(1954)
Enver İlyas	(1955)
Muhammed Aruçi	(1956 – 2013)
Biba İsmail	(1957)
Sabit Yusuf	(1957 – 2007)
Semra Samet	(1958)

Edebiyatçıların sıralaması doğum yıllarına göre yapılmıştır.

4. ÇMTE Edebiyatçıları

Birçok kaynakta ÇMTE olarak zikredilen devir üç farklı ideolojik rejimi kapsamaktadır ve edebiyatçıların tasnifini zorlaştırmaktadır. Daha önce ifade edildiği gibi ÇMTE kronolojik olarak 1991 yılından itibaren başlatmak isabetli olacaktır. Zira 1916 ve 1990 doğumlu edebiyatçıların dönemleri siyasî ve sosyokültürel açıdan çok farklıdır. Hayat şartları ve siyasî rejimin değişmesi edebiyatçıları ve edebî eserleri büyük ölçüde etkiler.

ÇMTE *Edebiyatçıları*

Naciye Hasan	(1964)
Oktay Ahmed	(1967)
Leyla Hüseyin	(1969)
Rifat Emin	(1974)
Tülay İbrahim	(1975)
Meral Kayın	(1976)
Arzu Abdullah	(1977)
Seyhan Yakupi	(1978)
Bahar Yusuf	(1986)
Bekir Abdi	(1984)
Hüsrev Emin	(1980)
Leyla Şerif Emin	(1981)
Şükriye Yusuf	(1981)
İlker Yusuf	(1981)
Mümin Ali	(1988)
Yaser Halim	(1988)
Bennu Müsli	(1990)

Rabia Rüşid (1991)
Mehmed Arif (1992)

Edebiyatçıların sıralaması doğum yıllarına göre yapılmıştır.

MTE dâhilinde oluşturulan listelerde isimleri verilen şairler dört kaynaktan derlenmiştir: Mustafa İsen'nin "Varayım Gideyim Urumeli'ne", Cüneys Nureski'nin "Tezkirelere Göre Makedonya'da Yetişen Osmanlı Divan Şairleri", TDV İslâm Ansiklopedisi ve *Köprü* dergisi şairleri (Ek-1, Ek-2, Ek-3). Sadece örnek verme açısından bazı şairler zikredilmiştir. Aynı dönemlerde şiir yazmış birçok şair vardır, ancak tezin ana amacı dışında kaldığı için tüm MTE şairlerini bibliyografik şekilde tasnif etme gayretine girilmemiştir.

MTE ilk yıllarından itibaren yoğunlaştığı ve eser verdiği tür ağırlıklı olarak şiirdir. Bunula beraber farklı edebî türlere de rastlanmaktadır. Hikâye, demene, eleştiri gibi türlerde yazanlar olmuştur. Uzun hikâye olarak nitelendirilebilecek bir eser ise "Suzan" adı altında Mustafa Karahasan tarafından kaleme alınmıştır. Roman türünde "Yürüyen Duvar" başlığı altında 2008 yılında İlhami Emin tarafından sadece bir eser kaleme alınmıştır. Makedonya Türk Edebiyatı'nda birden fazla roman yazılmamasının sebepleri dönemin yayın politikaları ve siyasi rejimin gayri resmî olarak yaptığı bazı baskılardır. Şairler bu dönemde en çok çocuk şiirleri yazmışlardır. Bunun nedeni çocuk edebiyatının baskı alanı dışında olmasıdır. Böylece edebiyatçıların büyük çoğunluğu iki yoldan birini seçmişlerdir – çocuk şiiri veya resmî devlet ideolojisi konulu edebiyat. Kısacası çocuk şiirleri ve hikâyeleri dışında bir eser ortaya konulduğunda işler biraz tehlikeli olmaktadır. Mesela bu tür tehlikelere Abdul Fettah Rauf çok maruz kalmıştır.

ÇMTE şairlerinin yoğunlaştığı temalar, aşk, sevgi, özlem, tabiat, vatan, Osmanlı, Türk Kültürü, Türkçe Dil Sevgisi ve din gibi meseleler etrafında şekillenmiştir. Yazmış oldukları şiirleri ve hikâyeleri kitap haline getirme imkânı bulmuş yazarlar biraz daha öne çıkmıştır. Mustafa Karahasan, Şükrü Ramo, Necati Zekeriya, İlhamı Emin, Fahri Ali, Fahri Kaya gibi isimler zikredilebilecekler arasındadır. Kaleme aldıkları bazı meşhur eserler sırayla "Suzan", "Mara", "Orhan", "Yürüyen Duvar", "Mangal", "Şafak Sökerken" başlıkları altındandır.

Günümüze kadar gelen süreçte 1944'ten itibaren Makedonya'da siyasî rejim değişikliğinin azınlıklara verdiği farklı haklar olmasına rağmen Tito rejiminde güdümlü bir edebiyat politikası benimsenmiştir. Bu tür güdümün ilk örneği Şükrü Ramo denilebilir. Rejim korosuna diğer edebiyatçılar da bir sonraki süreçlerde katılmışlardır. Ortaya çıkan durum, Yugoslavya Dönemi MTE ya çocuk şiirleri ya da rejimi öven şiirler yazılmasına izin verilmesidir.

Bunun yanında Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı yakın coğrafya olması hasebi ile iç içe gelişmiştir. İki bölgeye ait yazarlar, aynı gazete ve dergilerde edebiyat hayatlarını sürdürmüşlerdir. Suat Engüllü'nün ifadesine göre, *"Tito Yugoslavya'sının resmî siyaseti, 1951 yılına kadar Kosova'da Türk varlığını tanımıyordu. Bu nedenle Kosova Türkleri, ilk başta Makedonya Türklerine tanınan olanaklardan yararlanamadılar. Bu nedenle birçok alanda olduğu gibi, edebiyatta da ortaya çıkan alt yapı eksikliğini, 1969 yılına kadar Makedonya Türklerinin sahip oldukları olanaklardan yararlanarak giderdiler"*[19]

Egemen siyasî rejimden dolayı, Kosovalı şairler edebî ürünlerini 1969 yılına kadar Üsküp'te çıkan dergilerde neşretmişlerdir. Makedonya'da etnik çatışmalar 2001 yılında sonlandırılmıştır. Sadece siyaset alanında değil, aynı zamanda sanat, edebiyat ve basın alanlarında da gelişmeler kaydedilmeye başlanmıştır. ÇMTE zorlu süreçlerden çıkarak 25 Ocak 2002 yılında yayınlanmaya başlayan *Köprü* dergisi ile sessizliğini bozmuş ve yeniden canlanmaya başlamıştır. Birçok kitap, dergi ve gazete gibi yazılı basın türleri neşredilmeye başlanmıştır. *Köprü* dergisi şairleri ÇMTE ivme kazanmasına önemli katkı sağlamışlardır.

B. Makedonya Türk Edebiyatı'nda Süreli Yayınlar ve Köprü Dergisi Tarihçesi

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra rejimin azınlıklara karşı izlemeye başladığı olumlu politika sonucunda, Makedonyalı Türkler ana dilinde eğitim ve basın hakkını kazanmışlardır. Bu sürecin başlaması ile birlikte Makedonya'da 1944 yılında ilk kez

[19] Suat Engüllü, Balkanlar'da Türk Şiiri-Balkan Türklerinin Kimlik Destanı, (Çevrimiçi) http://turkoloji.cu.edu.tr/CAGDAS%20TURK%20LEHCELERI/8.php (Erişim tarihi: 02. 10. 2018.)

Latin harfleriyle “Birlik” gazetesi adında bir yayın başlamıştır. Oluşan siyasî tolerans ortamı neticesinde 1951 yılında “Sevinç” ve 1957 yılında “Tomurcuk” çocuk dergileri yayınlanır. Böylece çocuk şiirleriyle beraber çocuk edebiyatı da başlamıştır. İlerleyen yıllarda mevcut dergilere yenileri de eklenerek basın ailesi genişlemiştir. “Sesler” dergisinin yayın hayatına 1965 yılında başlaması ile aile daha da genişleyip renklilik kazanmıştır. Başka bir önemli neşriyat örneği 1994’ten 1999’a kadar yayınlanan “Üçüncüler” dergisidir.

Süreli yayınlarda yayın politikaları kendi devrinin siyasî, sosyolojik ve sanat anlayışını yansıtmaktadırlar. MTE’da şairler edebiyat hayatına çoğunlukla şiir ile girseler de, devamında çocuk hikâyeleri, deneme, eleştiri, eğitim, kültür yazları, halk edebiyatı ürünleri, fikir yazıları, az da olsa bazı roman denemeleri yapmışlardır.

MTE dergi ve gazetelerinde en çok yer alan temalar, günlük ve güncel olanlardır. Bu yayın süreçleri içerisinde Türk toplumunu bilinçlendirmeyi de ihmal etmemişlerdir. Makedonya’nın başkenti Üsküp başta olmak üzere, yayınlanmış ve günümüzde neşir hayatına devam eden gazete ve dergiler ise şunlardır:

Süreli yayınlar

1. Yıldız- haftalık gazete 1909-1910
2. Rehber - haftalık gazete 1919
3. Uhuvet - haftalık gazete 1919
4. Hak - günlük gazete 1920
5. Sosyalist Fecri gazetesi 1920
6. Hak Yolu gazetesi 1924
7. Birlik (gazete) 1925
8. Yeni Vakit - haftalık gazete 1925
9. Işık - haftalık gazete 1927 - 1929
10. Seda-yı Millet - haftalık gazete 1927
11. Birlik gazetesi 1944 - 2005
12. Yeni Kadın dergisi1949-1950
13. Pioner- çocuk gazetesi 1950 - 1951
14. Sevinç - çocuk dergisi 1951 - 2016
15. Tomurcuk - çocuk dergisi 1957 - 2012
16. Sesler - aylık toplum ve sanat dergisi 1965 - 2001
17. el-Hilâl - dergi-gazete 1987 - günümüz
18. Üçüncüler - bağımsız kültür dergisi 1994 - 1999
19. Vardar dergisi 1994 - 1998
20. *Köprü* dergisi 2002 - günümüz
21. Hikmet - ilmî araştırma dergisi 2003 - günümüz

22. Bahçe -çocuk dergisi 2004 - günümüz
23. Yeni Balkan gazetesi 2006 - günümüz
24. Ufuk dergisi 2009 - günümüz
25. Sessiz Gemi - Türk dili ve edebiyatı dergisi 2010-2011

Listede zikredilen dergiler yayın hayatına başlama yılına göre sıralanmıştır. Sadece kuruluş tarihleri ve isimlerini belirtmekle yetinilmiştir. Ulaşılabilmiş kaynaklar[20] bazında oluşturulan liste dışında herhangi bir dergi veya gazete tarih içerisinde yayınlanmış olup ancak elimize geçmemiş olabilme ihtimali vardır. Bu konuda araştırma yapanlar[21] MTE neşriyat meselesini aynı şekilde ifade etmişlerdir.

ÇMTE şiir alanında yön veren yayınlardan bir tanesi de *Köprü* dergisidir. Dergi, Makedonya'nın başkenti Üsküp şehrinde, 2002 yılından itibaren "Divan" yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır. *Köprü* dergisi yayın hayatına başlangıcından günümüze kadar birçok zorluklarla karşılaşmasına rağmen yoluna devam etmiştir. Başta üç aylık olarak neşredilmiş, daha sonra aylık olarak devam etmiş, son sayınlarında tekrardan üç aylık olarak yayınlanmaktadır. Çalışmanın kapsamı dâhilinde son sayı olarak belirlenen 66. "Ocak, Şubat, Mart 2017" döneminde üç aylık olarak neşredilmiştir. Belirli periyotlarda derginin değişimine gidilmesine rağmen, muhteva olarak fazla değişiklik yapılmamıştır.

Köprü dergisinin siyasî değişimlerden etkilendiği söylenemez. Dergide siyasî içerikli şiirlere fazla rastlanmaz ve yayın hayatına başladığı günden itibaren dönemin siyasî rejimini eleştiren bir içerik kullanılmamıştır. Yayın politikası daha çok Türkçeyi, Türk kültürünü yaşatma ve gelecek nesillere aktarma yönünde olmuştur. *Köprü* dergisin ilk sayısı, Ocak 2002 yılında Makedonya'nın başkenti olan Üsküp'te Hayati Yavuzer ve talebelerinin gayretleri neticesinde yayınlanmıştır. Derginin yayınlanmaya başladığı ilk dönemde Hayati Yavuzer, Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim üyesidir. İlk sayıda baş ve sorumlu yazar Adem Bayram olur, beşinci sayıdan sonra baş ve sorunlu yazar olarak faaliyeti Hüsrev Emin yürütür. Yedinci sayıdan itibaren genel yayın yönetmeni sıfatı ile Leyla Şerif gelir ve elli altıncı sayıdan sonra derginin

[20] İsmail Eren, **Rumeli'de Türk Kültürü,** "Yugoslav Topraklarında Türkçe Basın", Üsküp, Yeni Balkan Yayınları, 2012, s. 65-98.

[21] Daha geniş bilgi için bkz. Fahri Kaya, "Makedonya'da Türkçe Yayın Hayatı", Ankara, Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni, 1999, s. 251-281.

editörlük görevini Mehmed Arif ifa eder. Derginin yayın kurulunda birinci sayıda Leyla Şerif, Hüsrev Emin, Kefayet Abdurrahman, Şennur Süleyman, Adem Bayram, Nurel Kain ve Adil Aluş dâhil olmuşlardır. Altmış altıncı sayıda yayın yönetmenliğini Leyla Şerif Emin sürdürmeye devam ederken, editörlüğü Mehmed Arif yapmaktadır, yayın kurulunda ise Ahmet Lökçe, Hüsrev Emin, Nagihan Daut, Seyyid Emin, Seyhan Yakupi ve Medadin Limani yer alır.

Dergi'nin isim belirleme hikâyesi Leyla Şerif'in yazmış olduğu "*Köprü'nün Hikâyesi*" adlı denemesinden anlaşılmaktadır. [22] *Köprü* dergisi, Makedonyalı Türklerin iftiharı olan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nden, ismini almıştır. Halk arasında "Taş Köprü" olarak da bilinen bir tarihi eserdir. Derginin temel düsturu geçmiş ve geleceği birbirine bağlayan Köprü olmaktır.

Baş ve sorumlu yazar olan Adem Bayram *Köprü* dergisi amaçlarını şu şekilde ifade etmiştir: *"Köprü, günlük siyasetin dışında, şahıslar ve kurumlarla uğraşmayan, her konuya fikirler bazında bakmayı tercih eden, Türklerin birlik ve dirliğini amaç edinen bir dergi olmayı kendine ilke edinmiştir. Aynı zamanda Makedonya Türk gençliği için de bir fırsat fidanlığı olmayı hedefliyor*"[23] Dergi, adından almış olduğu ilham ile on beş yıllık yayın sürecinde, ÇMTE nabzını tutmuştur. Muhteva bakımından geniş bir yelpaze ve çeşit açısından farklı yazı türleri içermektedir.

C. Şekil ve Muhteva Bakımından Köprü Dergisi

Köprü dergisi birinci sayısından altmış altıncı sayısına kadar dört farklı ön kapak tasarımı kullanmıştır. Fakat ön kapak tasarımlarında bazen farklı renkte fonlar seçilmiştir. Tüm tasarım ve fon çeşitleri Ek-1'de verilmiştir. Dergi, ilk sayısında ön kapağına ismini aldığı "Taş Köprü" fotoğrafı yerleştirerek okuruyla buluşur. İkinci ve üçüncü sayısında *Köprü* fotoğraflı ön kapaklar ile devam edilir. Dördüncü sayısı yeşilimsi kapağı ve MTE ender kalemlerinden olan İlhami Emin'in "Gülyol" adlı şiiri ile neşredilir. Dördüncü sayıdan yirmi dokuzuncuya kadar kapaklarında Taş

[22] Leyla Şerif, "Köprü'nün Hikâyesi " **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 1, Üsküp, Ocak 2002, s. 6.
[23]Adem Bayram, "Başlarken…" **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 1, Üsküp, Ocak 2002, s. 4.

Köprü'ye ait Mihrabın yıkılışına ısrarla vurgu yapılmaktadır. Genel şekil değişikliği açısından ise onuncu sayıdan itibaren yeni bir tasarıma geçilir.

Onuncu sayının kapağında "Makedonya'da Türkçe Eğitim Sorunu' ile okurla buluşarak, Makedonya Türklerinin temel meselesi olan eğitime vurgu yapılmaktadır. On birinci sayıdan otuzuncu sayıya kadar kapaklarda ana tema şahsiyetlerdir. Otuzuncu sayıdan otuz dokuzuncu sayıya kadar güzel sanatlardan faydalanarak daha tutucu bir kapak formatı seçilmiştir. Kırkıncı sayıdan ellinci sayıya kadar ön kapaklarda yakın çekim fotoğrafları kullanılmıştır. Elli birinci sayıdan elli dördüncü sayıya kadar aynı kapak tasarımıyla, sadece sarının bir tonu tercih ederek fon değişikliğine gidilmiştir. Elli beşinci sayıdan elli sekizinci sayıya kadar, kahverengi fon tercih edilmiştir. Elli dokuzuncu sayınının ön kapağından itibaren farklı tasarıma gidilerek, hatta Ahmet Haşim'in *"Ağır, ağır çıkacaksın bu merdivenlerden"* şiirini anımsatan merdiven resmi kullanılır. On beşinci yılına özel olarak hazırlanan altmış altıncı sayısının kapak fotoğrafında ise derginin ön kapaklarından kolaj yapılarak oluşan tecrübe birikimi ima edilmiştir. Bu sayıda, birçok şair ve yazar tarafından tebrik, değerlendirme yazıları ve şiirler yayınlanmıştır. Düşülmesi gereken önemli bir not ise, altmış dört ve altmış beşinci sayılar neşredilmeyerek, direkt olarak altmış altıncı sayının yayınlanmasıdır.

Derginin yayın sürecinde bazı ek ve özel sayılar yayınlanmıştır. Birinci ek 10'cu sayı ile Şubat 2006 yılında "Hafız İdris Hoca Efendiyi Rahmetle Anıyoruz…" başlığı altında çıkartılmıştır. İkinci ek 25'ci sayı ile Haziran-Ağustos 2007 yılında "Makedonya Çağdaş Türk Edebiyatı'nın Temel Taşlarından Biri "Necati Zekeriya'ya ithafen Fahri Kaya tarafından hazırlanmıştır. Üsküplü yazarların ilham kaynağı olan şair "Yahya Kemal Beyatlı" adına 2008 yılında özel sayı çıkartılır. Son olarak Temmuz 2009 yılında "Sanat Fidanlarına" adı altında genç şairlere yönelik özel ek neşredilmiştir.

Biçim olarak *Köprü* dergisi ilk sayılarda 28x20 cm. ebadında, 66. sayısında ise 27x20,5 cm. olarak basılmıştır ve neticede fazla değişikliğe gidilmemiştir. Dergide şekil olarak tutucu yayın politikası izlenirken, muhtevasında çeşitliliği öne çıkararak edebiyatın birçok türüne yer verilmiştir. Bunun yanında Makedonya'nın genelinde yapılan kültür faaliyeti, konferans, seminer gibi programlar da haber olarak yansıtılmıştır.

Derginin ilk sayısı ve ilk sayfalarından itibaren baş ve sorumlu yazarın "başlarken" yazısı ile giriş yapılır. Hemen devamında deneme türünden bir yazı yer alır ve şiir ile devam edilir. Yedinci sayfaya gelindiğinde bir makaleye yer verilir. Kalan sayfalarda ağırlıklı olarak şiir ve demeler görülmektedir. Hatıra yazıları dergilerin olmazsa olmazıdır, fakat hikâyeden de vazgeçilmemiştir. Tanınmış şahsiyetler ve üniversite hocaları ile yapılan röportajlar derginin orta sayfalarında yer bulmuştur. Makedonya Türk folklorundan derleme ve halk edebiyatı türleri bulunur. En çok işlenen türler ise şiir, deneme ve hikâyedir. Derginin son sayfalarına gelindiğinde Makedonya Türk kültürünü ile ilgili yapılan faaliyetleri tanıtan haberler görülür. İncelemenin kapsamı dâhilinde son ve aynı zamanda on beşinci yılını kutlayan altmış altıncı sayıda ise hayatı, eserleri ve millî çizgisi ile derginin ilham kaynağı olan Abdul Fattah Rauf'un en güçlü şiirlerinden bir tanesine ("*Bir şaire hoş terane lazım*") iç kapağında yer verilmiştir. Edebî şahsiyeti din, vatan ve tasavvuf şiirleriyle ön plana çıkar.

Genel bir değerlendirme yapıldığı zaman *Köprü* dergisi, Makedonya'daki Türk varlığına dair ne varsa, mümkün mertebe dergide yer vererek hem geleneği devam ettirme hem de gelecek adına genç nesillere rehberlik etme vazifesini yaptığı anlaşılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KÖPRÜ DERGİSİ ŞAİRLERİ

Giriş kısmında verilen Tablo 1'de *Köprü* dergisi öne çıkan şairlerinin isimleri zikredilmiştir. Özgeçmişi ve eserleri hakkında bilgi mevcut olan şairlerin kısa biyografileri aynı kaynaklardan yararlanılarak tamamlanmıştır. İletişim kurulabilmiş şairlerle ise mülakat sonucunda bilgi temin edilmiştir. İstisnai olarak listede mevcut olan, fakat özgeçmişine ulaşılamamış tek şair Esra Süleyman'dır.

Köprü dergisinin yayın politikası, Abdul Fettah Rauf ve Necati Zekeriya'nın edebî çizgileri temelinde oluşmuş ve ilerlemiştir. Abdul Fettah Rauf şiirlerinde ağırlıklı olarak dinî kaygılarını ve vatan sevgisini işlemiştir. Derginin birçok sayısında şiirleri kapak kısmında verilerek adeta "bizim çizgimiz budur" denmiştir. Necati Zekeriya ise milli kimlik ve Türkçe mücadelesi verme adına eserlerini kaleme almıştır. Dergide MTE önde gelen güçlü şairleri yanı sıra birçok amatör şaire de yer verilmiştir. Bahsi geçen şairlerin bazıları şairliklerine devam ederken, diğerleri ise şiir yazmayı bırakmışlardır.

A. ABDUL FETTAH RAUF[1]

Abdul Fettah Rauf 1910 yılında Üsküp'te doğdu. İyi bir medrese tahsili gördü. Öğreniminin sonunda müderrisliğe yükseldi. İki dünya savaşı arasında Makedonya Türklerinin yetiştirebildiği, sayılan çok az olan münevver ve ulemadandır. İnançlarından taviz vermeye yanaşmadığından dolayı, 1945 yılında yeni kurulan Yugoslavya rejiminin gazabına uğradı. Dinî liderlikle suçlanıp yargılandı. Hapse atıldığı sırada illegal "Yücel" Teşkilatı da ortaya çıkmıştı. "Yücel" Teşkilatı içinde çalıştığına dair herhangi bir bulgu yoktu. Her nasıl olursa olsun, asıl

[1] Mustafa İsen ve Suat Engüllü**, Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Makedonya-Yugoslavya (Kosova) Türk Edebiyatı 7. Cilt, Makedonya Yazılı Türk Edebiyatı**, Ankara, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, s. 139.

amaç, Makedonya Türkleri arasında liderliğe yükselebilecek saygın kişilerin susturulması, bununla da halkın tamamen sindirilmesiydi. Hapis hayatı 1956 yılına kadar sürdü. Bir yıl da Bosna Hersek'te bulunan Doboy'da "taş kırmaya" gönderildi. Hapiste geçirdiği yıllar sağlığını bozmuş, onu bedenen çöktürmüştü. Hapisten çıkışından sonra da, sadece şekil değiştiren eziyetten yakayı kurtaramadı. Uzun zaman işsiz kaldı. Müezzinlik yapmasına bile izin verilmeyip mağdur edildi. Hayatının son yıllarında, Makedonya Devlet Arşivi'nde işe alındı. Üsküp'te 1963 vefat etti. İki dünya savaşı arasında başlayan şiir çalışmalarını ölümüne kadar sürdürdü. Hapishanede geçirdiği yıllarda bile şiiri terk etmedi. Hapisteyken kaleme aldığı seksen bin kadar mısrası, ele geçirilip başına başka dertler açmasın diye, dostları tarafından imha edilip yakılmıştır. Türlü şahısların elinde kalmış üç yüz bin civarında mısrası bulunduğu söylenmektedir. Dinî, millî ve sosyal konulara ağırlık veren Abdül Fettah Rauf'un kaleme aldığı şiirlerin büyük bir kısmını, ölümünden hemen sonra, öğrencisi Kemal Aruçi Vrapçişte'ye götürmüştür. Bu şiirlerin bugün Muhammet Aruçi'nin elinde bulunması mümkündür. Şiirlerinin bir kısmım da, Zagrep Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul'a yerleşen ve 1993 yılında vefat eden öğrencisi Bekir Saddak, Türkiye'ye göç eden şairin oğlu Rıdvan Rauf'tan, yayımlamak bahanesiyle almıştır. Ne yazık ki, kimi örnekleri Üsküp'te yayımlanmakta olan "El Hilal" dergisinde gün yüzünü gören şiirleri, şu ana kadar kitap haline getirilememiştir. *Köprü* dergisinde ön kapak ve arka kapaklar olmak üzere şiirlerine sıklıkla yer verilmiştir. Din, vatan, tasavvufi ve sosyal alanlarda şiirlerinde Mehmet Akif Ersoy'un izleri görülmektedir. Edebî eserleri aslında büyük bir dinî hassasiyet içerisinde ikame ettirdiği hayatının yansımasıdır. Bugün şiirleri ile varlığını sürdürmeye devam etmektedir. *Köprü* dergisi şairlerini tema bakımından tesiri altında bırakmıştır.

B. AVNİ ENGÜLLÜ[2]

Makedonya'nın Üsküp şehrinde 1947 yılında doğdu. İlk iş deneyimini Üsküp radyosunda kazandı. Yazı hayatında şiir, hikâye, düzyazı ve oyun yazarlığı

[2] Daha geniş bilgi için bkz. a.g.e., 138.

yapmıştır. Genelde çocuklar için yazmış olduğu şiir, hikâye ve tercümeleri ile Makedonya Türk Edebiyatına katkılarını sunmuştur. Bunun dışında gazeteciliğini kullanarak kültürel alanlarda da çalışmalar gerçekleştirmiştir. Avni Engüllü yazar ve şair olarak hayatını kalemi ile kazanmıştır. *Köprü* dergisinde yazmış olduğu şiirleri tema olarak Üsküp, Türk kültürü, yaşam, din, tabiat olmakla beraber sosyal konulara da ağrılık vermiştir. Şiirlerini sorgulayıcı bir üslup ile yazmıştır. *Köprü* dergisindeki şiirlerinde muhteva olarak Üsküp yoğun olarak hissedilmektedir. Farklı türlerde de eserlerin müellifidir. Kaleme aldığı bazı eserler şunlardır:
Söğüt altı (hikâyeler) 1974

Mete (çocuk şiirleri) 1983

Dört Mevsim (çocuk şiirleri)1984

Dermeyan (köşe yazıları) 2009

C. BAHAR YUSUF[3]

Bahar Yusuf 1986 yılında Makedonya'nın Gostivar kentinde dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini doğduğu şehirde tamamlayan Yusuf, yükseköğrenimini Üsküp Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamlamıştır. Evli ve iki çocuk annesidir.
Şiir yazmaya küçük yaşta başlayan Bahar Yusuf'un kaleme aldığı şiirleri Birlik Gazetesi, Sesler Dergisi, Üçüncü Dergisi ve *Köprü* Dergisi'nde yayınlanmıştır.

Bahar Yusuf, *Köprü* dergisinde yazmış olduğu şiirlerinde tema olarak, "aşk, yaşam, tabiat sevgisi, özlem gibi konuları şiirine taşımıştır. Şair olan babası Sabit Yusuf'un vefatından sonra şiirlerinde babasına olan özlem ve sevgisini sıkça yansıtmıştır. Şiirlerini muhteva bakımından sevgi ağırlıklı olup kısa olarak yazmıştır. Şiirinde aşkı tema olarak farklı yönleriyle işlemiştir.

[3] Biyografi, şairin abisi İlker Yusuf ile yapılan mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 11. 12. 2018)

D. BEKİR ABDİ[4]

Makedonya'nın Doğu bölgesinde bulunan Ustrumca şehrinde 1984 yılında doğdu. İlk ve orta öğrenimini yaşadığı yerde tamamlayarak, lise eğitimini İzmir Karşıyaka Lisesi'nde tamamladı. Lisans eğitimini ise Üsküp'teki Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde bütünledi. Aynı üniversitede yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Asıl mesleği Türk Dili ve Edebiyat Öğretmenliği olsa da şuanda Diplomat olarak Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı bünyesinde memur olup, Priştine Büyükelçiliği'nde Ataşe olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir kız babasıdır.

Şiirlerini üniversite yıllarında yazmaya başlamıştır. Şiirleri ve düz yazıları haftalık Yeni Balkan gazetesi, aylık- üç aylık olarak yayınlanan *Köprü* ve Sessiz Gemi dergilerinde yayınlanmıştır. *Köprü* dergisinde yayınlanmış şiirlerine bakıldığı zaman, tema olarak vatan, Türk kültürü, geçmiş tarihe özlem, yalnızlık, ölüm, Osmanlı vb. konular üzerine yoğunlaşmıştır. Şiirinde sade bir Türkçe kullanmıştır.

Şairin diliyle "*şiir; sırrın dili, hayalin gücü, uzun lafın kısası, hislerin, duyguların, sevinçlerin, hüzünlerin, hasretin, özlemin, vatan duyguların hepsini bir arada barındıran yazı gücüdür.*"

E. FAHRİ ALİ[5]

Üsküp'te 1948 senesinde doğdu ve aynı şehirde 2016 yılında hayata gözlerini yumdu. İlk eğitimini Üsküp, "Nikola Karev" okulunda tamamladı. Yükseköğrenimi için "Kliment Ohridski" Pedogoji Akademisi Matematik-Fizik bölümüne kayıt oldu, ancak daha sonra maddi imkânsızlıktan dolayı fakülteyi tamamlamadan ayrıldı. Makedonya'da ilk Latin harfleriyle yazılmış Türkçe "Birlik" gazetesinde, gazeteci olarak çalıştı. Makedonya'da Türkçe olarak neşredilen Sevinç, Tomurcuk, gibi çocuk dergilerinde sorumlu yazar olarak görev aldı. "Sesler" dergisi, "Birlik"

[4] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 24. 03. 2018)
[5] Daha geniş bilgi için bkz. a.g.e., s. 247.

gazetesi gibi yayınlarda sorumluluklar üstlendi. Çeviri ile de uğraşan Fahri Ali, kendini daha çok şiir ile meşgul ederek bu alanda eserler vermiştir. *Köprü* dergisinde yazmış olduğu şiirlerinde kullandığı üslup öğüt verici ve didaktiktir. Bunun yanında yer yer çağdaş dünya şiirinde de görülen kısa şiirler yazmıştır. Şiirlerinde muhteva bakımından yaşamak, Türkçe dil sevgisi, Allah sevgisi gibi temalara yer verirken insan sevgisi en ağır hissedilen bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Şiirlerinde de görüleceği gibi sevgi her şeyin başında gelir. Şiir kitapları yanı sıra tercüme edilen eserleri ile hayatını tamamlamıştır. Kaleme almış olduğu bazı eserler şunlardır:
Mangal, (Şiir) 1973

Nal (Şiir) 1984

Su Ağırlaştı (Şiir) 1990

Çocukluk Rüzgârları (Çocuk Şiirleri) 1994

F. FAHRİ KAYA[6]

Fahri Kaya, 1930 yılında Makedonya'nın Kumanova şehrinde doğdu. İlk ve ortaokulunu aynı şehirde bitirdi. Belgrad, Filoloji Fakültesi'nin Şarkiyat bölümünde yükseköğrenim görmüştür. Yazı hayatına şiir ile giren Kaya, deneme, hikâye, eleştiri, türünde metinler verdiği gibi, Antolojiler, ders kitapları, Makedonca, Sırpça, Türkçe olmak üzere eserler kaleme almıştır, ayrıca bu diller arasında çeviriler de yapmıştır.

Fahri Kaya, Makedonya Türk Edebiyatı'nda birçok alanda eserler vererek Makedonya Türk Edebiyatı'nın gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Öğretmen, şair ve hikâye yazarıdır. Çocuklar için yazmış olduğu şiirler didaktik bir yapıya sahiptir. Şiir, hikâyelerini sade bir Türkçe ile yazmıştır. *Köprü* dergisinin Fahri Kaya adına hazırladığı özel bir sayıda şiirlerine yer vermiştir ve aynı sayıda Makedonya'nın önde gelen yazarları onu anlatmıştır. Fahri Kaya, Makedonya'da "İlk Adımlar" adlı çocuk şiirleri kitabını 1952 yılında yayınlanmıştır.[7] "İlk Adımlar" aynı zamanda ilk Türkçe çocuk şiirleri kitabı olma özelliğini taşıyor. Bunun yanında daha birçok esere

[6] Daha geniş bilgi için bkz. a.g.e., s. 202.
[7] Fahri Kaya, **İlk Adımlar**, Üsküp, Detska Radost Yayınları, 1952.

imza atan Kaya, Makedonyalı Türk Yazarlardan biri olarak Türkçeyi en iyi kullananlardandır. Kaleme almış olduğu eserlerin bazıları şunlardır:

İlk Adımlar (Çocuk Şiirleri) 1951

Güle Güle (Çocuk hikâyeleri) 1978

Çağdaş Makedon Şiirleri Antolojisi 1993

Küçük Hanım (Çocuk Hikâyeleri) 1997

Gün Bugün (Araştırma) 2010

G. HÜSREV EMİN[8]

Hüsrev Emin, 27 Ekim 1980 Üsküp doğumludur. İlköğrenimini Tefeyyüz İlkokulunda tamamlar. Liseyi, 1990 yılında İstanbul Fatih İmam Hatip'te bitirir. Üniversiteyi ise Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi, Türkoloji bölümünde tamamlar. Tetova devlet üniversitesinin Şarkiyat bölümünde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. İlk yazılarını 2002 yılında *Köprü* dergisinde yayınlamaya başlar. *Köprü* dergisi başyazarlığı 2003-2005 yılına ve Köprü derneği başkanlığı görevini 2003-2008 yılına kadar ifa eder. Belirli aralıklarla siyasetle de uğraşır. *Köprü* derneği başkanlığını 2013 devralır ve günümüze kadar devam etmektedir. Diğer bir görevi ise 2016 yılından itibaren MATUSİTEB (Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları Birliği) başkanı olmasıdır. Evli ve iki kızı vardır.

Kendisi ile yapılan mülakatta şiir hakkında görüşlerini şöyle ifade etmiştir. "*İnsan duygu merkezli bir varlık olduğu için, hissiyatını en iyi şekilde ifade etmesinin yolu belki de şiirdir. Şairler, ait oldukları toplumların duygu ve hislerime tercümanı olurlar. Mesela bir milyon kişi aynı hissiyatı taşır fakat onu ifade edemez ve kelimelere dökemez, fakat bir şair o duyguları tabii bir şekilde o kadar güzel ifade*

[8] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 25. 04. 2017)

eder ki, herkes kendisinde o hissiyatın bulunduğunu keşfeder. Dolayısıyla, şiiri duyguların ve hissiyatın yansıtılmasında en önemli araç olarak görmekteyim. Şair olabilmek için şiir yazma usulünü de bilmek gerekir. Fakat bazen toplum, şiirleri anlamakta zorlanır, özellikle konu itibariyle büyük çoğunlukları ilgilendiriyorsa. Bir medeniyetin hali kanaatimce en iyi şekilde şiirle ifade edilir ve yansıtılır. Şiir ortak değerlerin ve ortak hissiyatın buluştuğu doruk noktasıdır."

H. İLHAMİ EMİN[9]

Annesi Şefiye ile babası Rifat Sipahi'nin dördüncü çocuğu olarak Makedonya'nın Radoviş kasabasında 1931 yılında doğdu. İlk ve orta öğrenimini doğum yerinde, iktisat meslek lisesini ve Pedagoji Akademisini Üsküp'te tamamladı. Üsküp'te, "Tefeyyüz" Türk ilkokulunda öğretmenlik yaptı. Sonra "Nova Makedoniya" gazetesinde gazeteciliğe başladı. Ardından "Birlik" Gazetesi'ne geçti. "Sesler" Aylık Toplum Sanat Dergisi'nin 1965 yılında yayın hayatına başladığında ilk sorumlu yazarı oldu. Üsküp Radyosu Türkçe Yayınlar Sorumlusu görevine atandı. 1973 yılına kadar bu görevde kaldı. Görevinin ilk yıllarında Türkçe radyo yayıncılığının ilerlemesine katkı sağladı. Üsküp Halklar Tiyatrosu Genel Müdürlüğüne 1978'de seçildi. Görev süresi biter bitmez Makedonya Kültür Bakanlığı bünyesine alındı ve kültür bakanı yardımcılığı yaptı. Emekli oluncaya kadar da bu görevde kaldı.

Edebiyata şiirle girdi. Önce Makedonca yazdı. İlk şiir kitabı Makedonca olarak 1955 yılında "Животот пее и плаче" (Jivotot pee i plaçe - Şarkı Söyleyen ve Ağlayan Hayat), ikincisi ise "Деноноκија" (Denonokiya – Günlü geceli) adıyla 1957'de basılmıştır.

İlk Türkçe şiirleri, diğer Makedonya Türk yazarları ile beraber "Yürü Aydınlığa" kitabında yer aldı. Edebiyatın diğer türlerinde de eser verdi. Tiyatro

[9] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 21. 04. 2017) Daha geniş bilgi için bkz. Ozlem Kurt, "İlhami Emin'in Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği", Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2018. s. 29.

yapıtları başarılı oldu. "Yabancılar" tiyatro oyunu 1969 yılında Üsküp Halklar Tiyatrosu Türk Dramı tarafından sahnelendi. Aynı yıl televizyona uyarlandı ve Üsküp Televizyonu'nun Programına alınıp yayınlandı. "Nasrettin" adlı eseri 1971 yılında, yine Üsküp Halklar Tiyatrosu Türk Dramı sanatçılarınca sahnede canlandırıldı ve "Sesler" dergisi'nde yayımlandı. Başarılı bir film eleştirmeni de olan İlhami Emin'in Türkçe'den Makedonca'ya yaptığı birçok çevirisi de vardır.

Nazım Hikmet'in şiirleri yanı sıra Yesevi, Yunus ile Mevlana'nın seçme şiirlerini, Yaşar Kemal'in "Binboğalar Destanı" ile Orhan Pamuk'un "Beyaz Kale" ve "Benim Adım Kırmızı" romanlarını Makedonca'ya kazandırdı. Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinden Makedonya'ya ait bölümleri uyarlayıp Makedonca'ya çevirdi. Fuat Köprülü'nün "Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu" adlı eserini Makedonya'da tarih severlere armağan etti. "Gülkaya" adlı şiir kitabını Türkçe-Makedonca olarak yayımlandı.

Aşkabat'ta düzenlenen Uluslararası Türk Şiiri şöleninde kendisine "Büyük Bayrak" ödülü verildi. Türkiye Diyanet İşleri şiir yarışmasında birinci ödüle layık görüldü. Bunun yansıra Makedonya Yazarlar Birliği'nin "Edebî asa" ödülünü kazanan yegâne Makedonya Türk şairidir. Tito'nun Türkçe tercümanlığını yaptı. Üsküp'te ikamet eden şair evli ve iki çocuk sahibidir. İlhami Emin şiiri şöyle tanımlıyor:

"Allah şiiri insanla beraber yarattı. Ancak bugün kendini insan sayan oysa dışı insan, içi şeytan olan ve sadece sözde şair olanların sayısı hayli kabarık olsa gerekir."

Köprü dergisinde yazmış olduğu şiirlerde, ferdî konuları, sosyal meseleleri, insan sevgisi gibi temaları yoğun olarak işlemiştir. Melamî düşüncesini benimseyen şairin şiirlerinde tasavvuf ve dinî bir hava sezilmektedir. İnsan sevgisi, şair için en önemli mesele olarak görünür. Eserlerinde yalın bir Türkçe kullanmakla beraber, sade anlatımının altında derin anlamlar taşıyan şiirler kaleme almıştır. Kaleme almış olduğu eserlerin bazıları şunlardır:

Zivotot Pee i Plaçe (Şiir) 1955

Taş Ötesi (Şiir) 1965
Gülkılıç (Şiir) 1971
Gülçiçekhane 1974
Yörükçe (Şiir)1984
Güldeste (Şiir) 1991
Yürüyen Duvar (Roman) 2008

İ. LEYLA ŞERİF EMİN[10]

Leyla Şerif Emin, 13 Mayıs 1981 yılında Üsküp Makedonya'da doğdu. Üsküp, Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi'nin Filoloji fakültesinde, Türk Dili ve Edebiyat bölümünden mezun oldu. Tetova Devlet Üniversitesi'nin Şarkiyat bölümünde yüksek lisans yapmaktadır. Aynı zamanda bu bölümde sözleşmeli öğretim görevlisidir.

Leyla Şerif Emin 2002 yılından itibaren *Köprü* Kültür, Sanat ve Edebiyat dergisini üniversite öğrencileri olarak yayımlamaya başlayan ekipte yer almıştır ve yönetim kurulu üyesidir. Genel yayın yönetmenliği görevini ise 2005 yılından itibaren ifa etmektedir. *Köprü* Makedonya sınırları dâhilinde Türkçe yayınlanan yegâne Kültür, Sanat ve Edebiyat dergisidir. Üç ayda bir çıkan dergide yazılarını ve şiirlerini yayımlamakla beraber, Türkiye'de haftalık olarak çıkan Gerçek Hayat dergisinde Üsküp Mektupları köşesinde okurları ile buluşmaktadır. Üç yıla yakın Makedonya devlet televizyonu, Türk redaksiyonunda eğitim ve gençlik programı hazırlayıp sundu. Küçük tiyatro gösterisi senaryoları yazdı ve koreografilerinde yer aldı. Üsküp Makedonya'da birçok şiir şölenlerinin düzenlenmesine yardımcı oldu. "Üskübistan" adlı bir deneme kitabı 2016 yılında yayımlandı. Birçok uluslararası Türkçe şiir şölenlerine Makedonya'yı temsilen katılmıştır. Ulaştırma bakanlığında çalışmaktadır. Evli ve iki kız çocuğu sahibidir.

Leyla Şerif Emin, *Köprü* dergisinde genel yayın yönetmeni olarak katkılarıyla beraber, yazmış olduğu "Sanat Fidanlarına" adlı şiiri ile amatör şairleri yazmaya teşvik etmiştir. Şiirleri serbest olarak yazılmış ve renkli bir içeriğe sahiptir.

[10] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 12. 02. 2018)

Vatan sevgisini, Üsküp'ü, Osmanlı'yı, aşkı, yaşamı, çocukluğu vb. Temaları şiirlerinde işlemiştir. Çağdaş Türk şiiri kurucularından olan Yahya Kemal Beyatlı gibi şairlerden etkilendiği görülmektedir. Şahsi duyguları ve iç âlemini gösteren şiirlere imza atmıştır.

J. MELAHAT ENGÜLLÜ[11]

Makedonya'nın Başkenti olan Üsküp şehrinde 1950 yılında doğdu. İlköğrenimini doğdu şehir olan Üsküp'te gördü. Lisans öğrenimini, Pedagoji Akademisi Türk Dili ve Edebiyatı kolunda yaptı. Uzun yıllar Üsküp radyosunun Türkçe yayınlarında çalıştı ve buradan emekliliğe ayrıldı. İlgilendiği konuların başında kadın, gençlik ve kültür olmuştur. İlk şiirlerini 1965 yılında çıkmaya başlayan "Sesler" dergisinde neşretme imkânı buldu. Engüllü, şiir alanında edebî yönü güçlü olan metinler ortaya koymuştur. *Köprü* dergisinde yayımlanan şiirlerinde sosyal meselelerin yanı sıra yaşam, göç, din, sevgi gibi temalara da değinmiştir. Şair edebî dünyasında kadına ayrı bir yer vermiştir, hatta bazen kadına karşı yapılan ayrıma isyan etmiştir. Şiirlerinde Yörük kadınının günlük yaşamına da yer vermiştir. *Köprü* dergisinde birinci ile altmış altıncı sayı arasında yirmi dört şiiri ile en çok şiir yazan şair olma vasfını kazanmıştır. Kaleme almış olduğu eserler şunlardır:

İçimin Şiir Dili / Sesi (Şiir) 1989
Çarkların Dili (Şiir)1996

K. SABİT YUSUF[12]

Sabit Yusuf, 1957 yılında Gostivar kentinin Aşağı Banisa köyünde doğdu, 2007 yılında Gostivar'da hayata gözlerini yumdu. Küçük yaşta yazmaya başlayan

[11] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 06. 12. 2017)
[12] Biyografi, Sabit Yusuf'un oğlu İlker Yusuf ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 11. 12. 2018)

şair, yazar ve gazeteci, gerek çocuklar için, gerekse yetişkinler için sayısız şiir, öykü, oyun ve diğer yazı türlerinde eserler kaleme almıştır. Hayatının bir bölümünü öğretmen olarak geçiren Sabit Yusuf, büyük bir kısmını da gazetecilik ve muhabirlik yaparak geçirmiştir. Ayrıca yazar, kültür ve sanat alanında çok etkin bir kişi olduğu gibi bu konuda birçok makale ve deneme yazıları yazdı.

Köprü dergisinde yayınlanan şiirlerinde tema olarak ölüm, toplum eleştirisi, doğa sevgisi gibi şiirler yazarken dil olarak yer yer şiirlerinde parodi ve mizahi bir anlatın tarzı da görülür. Kaleme almış olduğu eserlerin bazıları şunlardır:

Yaşam ve Ötesi (Şiir) 1982

Afacan Çocuk (Çocuk Şiirleri) 1983

Küçük İlker (Çocuk Öyküleri) 1986

El Ele (Çocuk Şiirleri) 1988

Nazlım (Şiir) 1989

Çocuk Oyunları (Çocuk Oyunları) 1991

İlker'in Dünyası (Şiir) 1999

L. ŞÜKRİYE YUSUF[13]

Makedonya'nın Kalkandelen kentinde 26 Ocak 1981 yılında dünyaya geldi. İlk ve ortaokul eğitimini Kalkandelen'de, lisans eğitimimi ise Üsküp Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi "Blaje Konevski" Filoloji Fakültesi, Türk dili ve Edebiyatı

[13] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 23. 02. 2018)

bölümünde tamamladı. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde edebiyat alanında yüksek lisansına devam etmektedir. Şiir yazmaya çocukluk yıllarında başladı. Şiir, Şükriye Yusuf'un (Kâhya'nın)[14] ifadesine göre "sevinçlerinin bahçesi, hüzünlü anlarındaki sığınağı" olmaya devam etmektedir. Evli ve iki çocuk annesidir. İstanbul'da ikamet etmektedir. İlk şiirlerini 2002 yılında yayımlanmaya başlayan *Köprü* dergisinde neşretme imkânı bulur. Hâlihazırda şiir ve denemelerini yazmaya devam etmektedir. Şiirlerini genel olarak konuşma diline çok yakın bir biçimde kaleme almıştır. Şiirlerinde duygulu anlatım yoğun olarak hissedilir. Şiirlerinde tema olarak aşk, hüzün, ayrılık gibi konuları yoğun olarak işler.

M. YASER HALİM[15]

Makedonya'nın Vrapçişte kasabasında 20 Ağustos 1988 yılında doğdu. Gurbetçi bir ailenin gurbetçi bir oğludur. İlkokulunu Vrapçişte belediyesinde tamamlar. Ardından Gostivar lisesinde eğitimini sürdürür. Edebiyata karşı sevgisinden dolayı Üsküp, Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı'nda lisansını tamamlar. Yaser Halim evli ve iki çocuk babasıdır.

Üniversite eğitimi esnasında Üsküp'te Yeni Balkan gazetesi ekibiyle tanışır. O ortamda ilk başta deneme, akabinde de haber yazıları kaleme almaya ve amatör gazeteci olarak çalışmaya başlar. Gazetede yazarı vasfı ona Fahri Kaya, merhum Fahri Ali gibi Makedonya Türk Edebiyatında ün yapmış usta kalemlerin gölgesinde kendini geliştirme imkânı sağlar.

İlk şiir denemelerinden pek feyiz alamamakla beraber, yayımladığı bir kaç şiirden sonra okuyuculardan olumlu tepki alması hasebiyle yazmaya devam eder. Böylelikle şiirlerini gazete dışında, *Köprü* dergisinde de sunmaya başlar. *Köprü* dergisi şiirlerini genel olarak sade ve güzel bir Türkçe ile yazmıştır. Şiirlerinde tema olarak aşk, vatan, Üsküp, Türkçe sevgisi, yakın coğrafyalardaki yaşanan savaşlar, yer yer de Osmanlı adaletini işlemiştir.

[14] Medeni hali değiştiğinde Kâhya soyadını almıştır.
[15] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 06. 12. 2017)

İki şair ile beraber Genç Filizler adı altında şiir kitabı yayımlamıştır. Kitabın yayımlanması merhum şair Fahri Ali'nin emeği ve Yeni Balkan gazetesinin katkılarıyla gerçekleşmiştir.

Yaser Halim şairliği kendine has anlayışıyla tarif etmektedir. *"Bir ihtiyaç, hayatın bir bölümünde ya da zamanının bir kısmını onunla geçirme arzusu, ya da nasıl söylesem, sabah kahvesinin yanında küçük bir lokumun tat vermesi gibidir. Çünkü bazı insanlar kendilerini yazarken rahat hisseder, özgürlüklerine kavuşurlar. Her gecenin ardından bu özgürlüğü ihtiyaç haline getirirler. Beyaz sayfalara gecenin koynunda şiir yazmak, dinamik hayat ortamında özgürlüğü kazanmaktır."*

N. DİĞER ŞAİRLER

ÇMTE'nın her dönem için şiir kaleme alan temsilcileri olmuştur. *Köprü* dergisi 25 Ocak 2002 yılından itibaren yayın hayatını sürdürmekte ve yazarların birçoğu genç şairlerden oluşmaktadır. Leyla Şerif Emin, Rıfat Emin, Mehmed Arif, Rabia Ruşid, Bennu Musli, Seyhan Yakupi, Mümin Ali gibi isimler ve onları izleyen birçok genç şair bu grubun parçasıdır. *Köprü* dergisi etrafında toplanan birçok gencin seviyeli edebî ürün verdiği görülmektedir. Aynı zamanda dergide amatör şairlere de sıkça yer verilmesi, ÇMTE için umut verici bir durumdur. *Köprü* dergisinin Sanat Fidanlarına köşesinde birçok genç şaire yer verilmiştir ve böylece yazıya teşvik etme amacı güdülmüştür. *Köprü* dergisinde aktif olarak şiir yazan genç şairlerin isimleri alfabetik olarak verilerek tanıtılmıştır. Genç şairlerin sayısı azda olsa her geçen gün artmaktadır. Elde edilen bilgiler şairler ile yapılan mülakatlar sonucunda ulaşılarak veriler ışığında sunulmaktadır. Bir önceki kısımda tanıtılmış olan Leyla Şerif Emin, tekrara düşmemek için yer verilmemiştir. Adı geçen şairlerin biyografileri mülakat aracılığıyla elde edilmiştir.

Bennu Musli[16]

Üsküp'te 1990 yılında doğdu. Üsküp, Aziz Kiril ve Metodiy Devlet Üniversitesinde Siyaset Bilimi alanında lisansını tamamladı. Makedonya'da yayımlanan "Yeni Balkan" gazetesinde ve *Köprü* dergisinde şiirleri yayımlandı. "Kardelen" çocuk dergisinde editörlük yaptı. 2012 yılında "Ukde" adında şiir kitabı basıldı. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesinde Yeni Türk Edebiyat üzerine Yüksek Lisans yapmaktadır. *Köprü* dergisinde yer alan şiirleri genel olarak duygu yüklü olmakla beraber, sade bir dil ile yazılmıştır. Şiirlerinde aşk, özlem ve çocukluk gibi temaları işlemiştir.

Mümin Ali

Mümin Ali, 29 Mayıs 1988 yılında Makedonya'nın Radoviş şehrinde doğdu. İlköğretimini Nikola Karev Devlet İlköğretim okulunda tamamladı. Lise eğitimini, İştip ''İsa Bey'' İmam–Hatip lisesinde gerçekleştirdi. Lisansını Tetova Devlet Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladı.

Yüksek lisans adayı olarak İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda eğitim hayatıma devam etmektedir. Bazı dergi ve gazetelerde edebiyat ve Türk kültürü üzerine yazılar ve şiirler kaleme almaktadır.

Mehmed Arif[17]

Mehmed Arif, 18 Nisan 1992 yılında Üsküp'te doğdu. Üsküp, Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi Ekonomi Fakültesi Finans Yönetimi bölümünde lisansını tamamladı. *Köprü* dergisi editörlüğünü 2013 yılından itibaren devam ettirmektedir. Şiirleri *Köprü* dergisi, Kardelen, Mahalle Mektebi, Balkan Türküsü gibi dergilerde

[16] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 06. 07. 2017)
[17] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 05. 12 .2017)

yayımlanmıştır. İlk şiir kitabı 2017 yılında Divan Yayıncılık tarafından "Divanını Yakan Şair" ismiyle basılmıştır. *Köprü* dergisinde yazmış olduğu şiirlerinde aşk, Allah sevgisi, Peygamber sevgisi ve tasavvufi öğretileri işlemiştir.

Rabia Ruşid[18]

Makedonya'nın İştip'e bağlı olan Kurfallı Köyü'nde 25 Mart 1991 yılında doğdu. İlköğretimini Ocalı Köyü'nde, Straşo Pincur okulunda tamamladıktan sonra kaydını Kalkandelen'de Nikola Şteyn Sağlık Meslek Lisesi'ne yaptırır. Hemşirelik bölümünü tamamlar. İştip'de, Gotse Delçev Devlet Üniversitesi, Filoloji Fakültesi'ndeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden lisans diplomasını alır. İştip, Gotse Delçev üniversitesinde halk edebiyat alanında yüksek lisansına bütünledi.

Şiirleri Balkan Türküsü, Bahçe, *Köprü*, Kardeş Kalemler, Kurgan gibi dergilerde ve Yeni Balkan gazetesinde yayımlanmıştır. İlk şiir kitabı 2015 Şubat ayında "Hüma Kuşu" adı altında basılmıştır. İkinci şiir kitabı ise 2017 yılı başında "Alaimisema" adlı ile Yeni Balkan yayınevi tarafından neşredilir. Şairin diliyle:

"Şiir bir kurgu meselesidir. Hayal ürünü de diyebiliriz. Ortada verilen bir gül yoktur ama siz bahçenizden koparmış olduğunuz gülü biri vermiş gibi, dikeni elinize batmış gibi öğeler ekleyebilir ve şiiri heyecanlı kılabilirsiniz. Cemal Süreyya "Hayat kısa, kuşlar uçuyor" derken belki de bir anda kafasını gökyüzüne kaldırıp kuşları gördükten sonraki tefekkür halinde yazdı. Kuşları, kuş ötüşlerini sevmeyen, sahilleri sevmeyen yoktur deyip başından geçen bir hikâyesini bizlerle paylaşıyor. 'Camıma konan bir kuş vardı. Ben de kuşları sevdiğim için ve tekrar camıma gelsin diye penceremi açıp ekmek kırıntıları bırakırdım. Lakin kuş ben camı açar açmaz uçar, havalanırdı. Yemeğe gelir miydi yoksa o kırıntıları başka kuşlar mı yerdi bihaberim bu durumdan. Bazı sabahlar işe gitmek için uyanamayan ben, kuşun camıma konup gagasıyla tıklatması sonucu uyanır, geç kalmazdım. O kuş bana şiir yazdırdı."

[18] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 07. 12. 2017)

"Hüma Kuşuna" çıraklık eseri diyen Rabia, 68 şiirden oluşan "Alaimisema" adlı ikinci şiir kitabının yayımlanmasıyla ilk eserine kıyasla çok daha güzel olduğunu söylüyor, artık kalemi eline aldığında daha titiz ve daha seçkin şiirler yazmaya çalıştığını belirtiyor. Şiir yazmak için çok okumak gerekir, bin okuyup bir yazılmalı ve kelime hazinesi olabildiğince zengin olmalı diyor. Şiir yalnızca kelimelerle yazılmaz, duygularla da yazıldığına inanıyor.

Rifat Emin[19]

Üsküp'te 1974 yılında dünyaya geldi. İlk, orta ve yükseköğretimini yine Üsküp'te tamamladı. "Tefeyyüz" ilkokulunda gördüğü Türkçe eğitimden sonra Yosip Broz Tito lisesinde Makedonca kültüroloji okudu. Üsküp Devlet Üniversitesinin Felsefe Fakültesinde Sanat Tarihi ile Arkeoloji Bölümü'nden mezun oldu. Üsküp Devlet Üniversitesinde Sanat Tarihi dalında Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. İlk Türkçe "Entipüften" adlı şiir kitabı Üsküp'te 1996'da yayınlandı. İkinci şiir kitabı "Dingildek" internette sanal ortamda yayınlandı. Üçüncü şiir kitabı ise "Bî-Nihâyet" adıyla divan yayıncılık tarafından 2018 yılında neşredildi. Aynı zamanda yenilikçiliği ve avangart karakteriyle tanınan bağımsız "Üçüncü" edebiyat-sanat dergisinin kurucularındandır. Üsküp'te çıkan "Yeni Balkan" gazetesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Rifat Emin'e göre:

"Şiir, yalnızlığa 'mahkûm' edilmiş bireylerin, kendi kabına sığmadıklarını anladıklarında, kelimelerin arasındaki kardeşliği yüceltme çabasıdır. Şair, tutkularını edebiyat kemeriyle dizginleyip, iç duygu ve fikir âlemini başkalarıyla paylaşma ihtiyacı duyan sonsuzluk savaşçısıdır. O, varoluşun inceliklerini yakalayıp, bunları ilham silahıyla kendine has sanat nizamı anlayışı doğrultusunda ruhani bir kalıba sokan hayat yorumcusudur. Yaşamın getirdiklerini ve götürdüklerini dile getirirken yeni ve farklı olabilme yükünü taşımaktır şiir." Bunun yanında *Köprü* dergisinde yayınlanan şiirlerinde yenilikçi bir tutun sergilediği gözlenir.

[19] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 12. 02. 2018)

Seyhan Yakupi[20]

Makedonya'nın başkenti Üsküp'te 29 Kasım1978 yılında doğdu. Hali hazırda çocukluk hayali olan sunuculuk ve radyoculuk mesleklerini yapmaktadır. Küçüklükten itibaren edebiyata olan merakı sebebiyle devlet radyosunda kültür-sanat alanında yayınlar hazırlamaktadır.

Deneme ve şiirlerini 2002 yılından itibaren yayın hayatına devam eden *Köprü* kültür, sanat ve edebiyat dergisinde yayımlanmaktadır. "Giden Üç Adan" adlı şiir kitabı 2017 yılında "Divan Yayıncılık" tarafından yayımlanmıştır. Aynı derginin yayın kurulunda 2014 yılından itibaren yer almaktadır. Şiir yazmakla birlikte, şiir okumayı ve dinlemeyi de sever. Profesyonel olarak sunuculuk yapmaktadır. *Köprü* dergisinde az sayıda şiiri yayınlanmıştır. Şiirlerini kısa, duygu yoğunluklu ve tema olarak ayrılık üzerine yazmıştır.

Sonuç olarak şunu belirtilebilir, *Köprü* dergisi ve diğer sanat-edebiyat ve kültür dergilerinde yazmaya devam eden bu genç şairler, ÇMTE'nın mazilerinden güç alarak dillerini, edebiyatlarını, kimliklerini yazdıkları eserler ile yaşatmaya ve gelecek nesillere aktarmaya devam etmektedirler.

[20] Biyografi, şair ile mülakat sonucunda elde edilen bilgilerden oluşturulmuştur. (Görüşme Tarihi: 06. 07. 2017)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. KÖPRÜ DERGİSİNDE İŞLENEN KONULAR

Köprü dergisinde işlenen konular altı ana eksenden oluşmaktadır. Her bir eksen, *Köprü* dergisinde kullanılan ana konu başlığıdır. *Köprü* dergisinde en çok işlenilen Ferdî Konular, Sosyal Meseleler, Coğrafya, Din ve Tasavvuf, Yaşam ve Tabiat gibi temalardır. Bazı ana konular birçok alt konu çeşitliliği içerdiği için ayrı başlık olarak verilmiştir. Ferdî konular en ağırlıklı ana konu olduğundan dolayı altı ayrı alt konu olarak verilmiştir. Sosyal meseleler iki ana konu olarak verilmiştir. Birincisi Türk kültürü, Türkçe, Osmanlı ve ecdat, ikincisi ise diğer sosyal meselelerdir. Din ve Tasavvuf konusu Allah ve Diğer din konuları olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Coğrafya konusu dört al başlık olarak işlenmiştir. Yaşam ve Tabiat konuları bir ana eksenin etrafında ele alındıkları için alt konular olarak verilmemiştir.

A. Ferdî Konular

Köprü dergisinde ferdî temalar işlenen konular arasında daha çok yer almıştır. Bunun sebebi Yugoslavya döneminde uygulanan baskılar sonucunda şairler toplum meseleleri hakkında fikir yürütme ve görüş ifade etme refleksleri ciddi manada zayıflamıştır. Bunula beraber demokrasi dönemine geçildiğinde sosyal meseleler hakkında fikri filizlenmeler olmasına rağmen, dergide en ağırlıklı olarak Ferdî temalar işlenmiştir. Ferdî konular altı alt başlık olarak incelenmiştir: Aşk – Sevgi, Özlem, Arayış, Şiir ve Şair, Yalnızlık ve Diğer Ferdi Konular. Bu alt başlıklardan ise aşk-sevgi konusu en çok işlenendir.

1. Aşk – Sevgi

Köprü dergisinde aşk ve sevgi konusu çok çeşitlilik göstermektedir. Beşeri manadaki aşktan ilahi aşka, tabiat sevgisinden insanlığa duyulan aşk-sevgiye kadar

geniş bir yelpaze şiire taşınmıştır. *Köprü* dergisi şairlerinden Bahar Yusuf, yazmış olduğu şiirlerde özellikle beşeri aşk konusunu işlediği görülür. "Ben hep seni yaşarım" adlı şiiri ile şair bedenin yıpranmasını hissettirir, ancak "*gönlüm yorulmaz*" sözü ile sevmekten hiçbir zaman yorulmadığını ve yola devem etmekten vazgeçmediğini belirtmektedir.

"…
ellerim, kollarım yorulur
yorulur ayaklarla bacaklarım
ama
gönlüm yorulmaz
sevgini içinde taşır
sensiz asla durulmaz

sevgi bayrağımız düşmez ağaçlardan
aşkımız bengi zaferi yaşıyor
gönlümüz yabancılar sofrasına kurulmaz"[1]

Bahar Yusuf'un dizelerinde sevgi bayrağını yere bırakmayacağını ve aşkın zaferi olarak her an taşıyacağını, taşınan bu aşk ise *"yabancılar sofrasına kurulmaz"* diyerek, duyulan sevginin kişiye özel bir durum olduğu görülür. "Bayrak" kelimesini kullanırken aynı zamanda aşka mukaddes bir emanet olarak yaklaştığı söylenebilir. Yusuf, "Kalbimin sahibisin" adlı şiirinde ise sevgilisinin tatlı oluşunu hayatta şaire mutluluğu yaşatan unsur olarak vurgular.

"Beni tatlılığınla yaşatan
Tek sensin sevgilim
Kalbimin sahibi olan
Dünyaya gönlümü açan
Sevgilim biriciksin
Kalbimin sahibisin."[2]

Şiirin başlığından da anlaşılacağı gibi şair, sevdiği kişiye aşkını açık bir şekilde ifade eder ve sevgilinin kendisini hayata bağladığını vurgular. Ayrıca dünyayı bu sevgisi ve sevgilisi ile yeniden keşfettiğini beyan eder. Bahar Yusuf'un sevgisiyle beraber korkuları da vardır. Yusuf, "Yalvarı" adlı şiirinde sevgilinin onu

[1] Bahar Yusuf, "Ben Hep Seni Yaşarım", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 43.
[2] Bahar Yusuf, "Kalbimin Sahibisin", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 39.

terk etmemesi için bir yalvarış içerisindedir. Şair kendisini tabiat unsurları ile özdeşleştirerek sevgilisinin onu terk etmesi ile kendisinin başkasına yar olacağı endişesine kapılmıştır. Bu endişeyi de "*ilkbaharda yeşeren çiçeklere/yabancı böcekler konmasın"* diyerek ifade eder.

"...
gitme ne olur
ilkbaharda yeşeren çiçeklere
yabancı böcekler konmasın
götürme beraberine
sevgi ateşlerini
yüreğimiz donmasın"[3]

Şair aslında kendisini ilkbaharda yeşeren çiçeklere benzetir ve üzerine yabancı bir böceği kondurmaması için sevgilisine ikazda bulunur. Ayrılıkla karşı karşıya kalan şair, aşk ile ısınmış olan yüreklerini donmaması için sevgiliye *"gitme ne olur"* mısralarıyla yalvarır çünkü ayrılığın onu hayattan soğutacağını hissetmektedir. Bahar Yusuf sevgiliyi "*ilkbaharda yeşeren çiçeklere"* benzetirken Esra Süleyman ise "Buralarda Bir Yerde" adlı şiirinde sevgilinin güzelliğini ve vermiş olduğu huzuru akşam gurup vaktindeki güneşin, ay ışığının ve sessizliğin vermiş olduğu huzura benzetir. Şiir okunduğunda zihinlerde adeta bir akşam güneşi canlanmaktadır.

"...
Sahilden uzanan ışıklar,
Ay ışığı ise yolumu gösteren.
Sessizlik ve huzur dolu
Bu yolculukta senin
Sehere kattığın
Güzelliklere şahit oluyorum
..."[4]

Şairde eşsiz bir mutluluk gözlenirken yaptığı bu yolculuk esnasında müşahede ettiği güzellikler aslında sevgiliyle güzellik kazandığını ifade eder. Esra Süleyman kullandığı yol ve yolculuk kavramlarını "Habersiz Gelen Yolcu"[5] şiirinde ele alır ve sevgi temasını zenginleştirir. Süleyman, yaşamış olduğu ayrılıktan sonra tekrar sevgiliye kavuşmanın verdiği heyecanı ele alır ve yer yer sevgisinden söz

[3] Bahar Yusuf, "Yalvarı", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 39.
[4] Esra Süleyman, "Buralarda Bir Yerde", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 41.
[5] Esra Süleyman, "Habersiz Gelen Yolcu", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 40.

ederken yer yer de ayrı kalışlar için sitem eder. Şair bu durumu sevinç olarak isimlendirir.

"Nihayet, yine sana vardım.
Kıpır kıpır canlandı yüreğim
Hani o eski günler var ya?
Aklımdan çıkmıyor, haberin var mı?

Gül bahçesi, cennet misali
Eski günlerden yansıma var ya?
Aklımdan çıktığı yok, haberin var mı?
Tenime değen ellerindi.

Yakamozlar karşısında seninle olmak var ya?
Solumak kadar anlamlı, haberin var mı?
Sevgim sana, paha biçilmez değer.
Ne sen bana yetersin, ne de ben sana."[6]

Şair için sevgili ile geçen zamanın değeri paha biçilmezdir. Birlikte zaman geçirdikleri mekânları gül bahçelerine ve cennete benzetir. Süleyman, sevgiliden ayrı kaldığı süre içerisinde hep bu anıları hatırlayarak hayatta kalmaya çalışır. Şair sevgilinin varlığını ve onun yanında oluşunu nefes almaya eşdeğer kılar. Bütün bunları söylerken *"haberin var mı?"* sorusuyla sevgiliden ayrı kalmak istemediğini haykırır. Bir diğer şair Fahri Ali aynı şekilde sevgiliye dert yakınmaktadır ve "Gözlerimiz İç İçe Olunca" adlı şiirinde *"dert oluyorum/fark etmedin mi"* der.

"gözlerimiz iç içe olunca
içim kamaşıyor
yüreğimi sancı kaplıyor
bir tuhaf oluyorum.
...
ikilemde kalma
sevgiyle algıla içimi
sevgisiz varamazsın yüreğime
anladın mı?

gör hele gör
gözlerimiz iç içe olunca

[6] Esra Süleyman, "Habersiz Gelen Yolcu", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 40.

dert oluyorum
fark etmedin mi?" [7]

Şair sevgiliye baktığında kendisinde oluşan değişikliklerden bahsederken, aşkın insan üzerinde oluşturduğu etkiye değinir. Ali, sevgilinin gözlerine bakarken kapıldığı heyecanı bugüne kadar hiç karşılaşmadığı bir tuhaflık olarak değerlendirir ve bu yüzden bunu adlandırmakta zorlanır. Yaşadığı duyguyu karşı taraftan da beklemektedir ve sevgilisinden aynı hisleri talep etmektedir. Kendisinin hissettiği heyecanı söz ile anlatılması zor olduğunu ve bu sevgilinin ancak aynı şeyleri yaşadığı zaman duyguların şiddetini anlayabileceğini beyan eder. Fahri Ali aşkı daha çok insanın iç dünyasını saran bir his olarak tasavvur eder, Hüsrev Emin ise "Sev Desem" adlı şiiri ile aşkın kapsamına dış dünyayı da katarak tabiat unsurlarıyla birlikte ele alır.

"Sev desem sever misin bilmiyorum!!!
Sevildiğimi bir bilsem…
Yüreğim renkleşecek, gönlüm gülecek
Çıplak dallarım meyve verecek.
Ümitlerim,
Yalnızlığı kalbinden,
Ayrılığı yüreğinden,
Hasreti de tâ alnının ortasından vuracak
Sevildiğimi bir bilsem…

Sevildiğimi bir bilsem…
Artık papatya faslında
Koparılan her yaprak
"Seni seviyorum" diyecek
Solgun güllerim taptaze
Laleler ışık ışık olacak
…" [8]

Karşılıksız bir sevgi ile karşı karşıya olan Emin, sevilmeyi talep eder. Şair, aşksız hayatın karamsarlığından kurtulmak ister ve sevgilinin ona hislerinden bir tutam vermesi ile birlikte hayatının renklenmesini arzular. Sevgisizliği kış ortasında

[7] Fahri Ali, "Gözlerimiz İç İçe Olunca", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s. 39.
[8] Hüsrev Emin, "Sev Desem", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 9.

yapraklara hasret kalan ağaçlara benzeten Emin, sevgi ile birlikte bitkilerin ilkbaharda tekrardan hayat bulmaları gibi kendisinin de hayat bulacağına inanır. Sevgilinin ona bahşedeceği aşk ile hasret, ayrılık, yalnızlık gibi bütün bu olumsuz duygular ortadan kalkacak, "*Artık papatya faslında/Koparılan her yaprak/Seni seviyorum diyecek"* ve hayat gül gülistanlık olacaktır. Hüsrev Emin, bir insanın âşık olmasını doğanın yeniden canlanmasıyla kıyaslar ve ilkbahar olarak adlandırır. Aşk birçok kez o kadar ağırlık verir ki, suskunluk ve küsme gibi farklı duygu yüklü tepkilere yol açar. Bu tür tepkileri Hüsrev Emin, "Susuyorum Diye Küstüm Sanma" adlı diğer bir aşk şiirinde dile getirir. Şair için yoğun duyguların getirdiği sessizlik anlatamadığı bazı durumlar karşısında giydiği bir kıyafet niteliğindedir.

"Susuyorum diye küskünüm sanma
Bazı şeyler var ki anlatmak çok zor
…
Susuyorum diye küskünüm sanma
Kâh kayboldum bulutlar arasında
Kâh derin kuyulara düştüm
…
Susuyorum diye küskünüm sanma
Bazı şeyler var ki anlatmak çok zor
Derin bir aşkın içindeyim
Ve seni arıyorum…
…"[9]

Karşılıksız sevgi şairi yalnızlığa itmiştir. Tüm bu sessizlik şairin derin bir aşk arayışı içinde oluğunu göstermektedir. Aşklar doğal olarak her zaman karşılıksız kalmaz. Karşılık bulmuş bir sevgi öğreneği olarak Melahat Engüllü'nün "Sevgimizin Hasılatı" adlı şiiri önümüze çıkar. Engüllü dizelerin gerçek sevginin mutluluğunu yaşadığını ifade eder.

"…
İhtiraslı düşüncenin sıcaklığı var sende
Karşılıklı sevginle bütünleşir gibiyim.
Sevildiğini bilmek, anlamaktan da güzel
Sözde mutluyum değil, onu yaşayanım ben." [10]

[9] Hüsrev Emin, "Susuyorum Diye Küstüm Sanma", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 35.

Sevildiğini bilmekten memnuniyet duyan şair, bu bahtiyarlığı yaşadığını söyler. Şiirin başlığında kullanılan "hasılat" kavramı aslında ekilen sevginin alınan karşılığı anlamını içermektedir. Sevgi tek taraflı olmadığı takdirde bir hasat alınacağı anlaşılmaktadır. Engüllü, bilmenin anlamaktan üstün olduğu vurgusunu yaparken, karşılıklı sevme duygusu ona mutluluğun özünü yaşattığını söyler. Ancak birbirine büyük bağlılık besleyen sevgililer bile bazen ayrı kalırlar. Ayrılıklar ya kalıcı olur ya da Sabit Yusuf'un "Sevda Tazelemesi" adlı şiirinde gibi belirli bir süreden sonra sevgililerin yeniden bir araya gelmesi ile biter.

"İşte yine geldik
göz göze
burun buruna
taptaze bir un ekledik
aşkımızın hamuruna

İşte yine beraberiz
can verecek
sevgimiz uğruna
toprakların bağlarını açarız
bereket yağmuruna
İşte yine esiyor
aşkımızın ritminde
deli dolu fırtına
çocuk gibi yükleyeceğim seni
şu çileli sırtıma
İşte yine kavuştuk
binlerce kez
şükrederek bahtıma
gönlümden yuva kuran kraliçem
yeniden oturacak
sevdamızın tahtına" [11]

Şair iki sevgilinin bir araya gelişini yağmurun toprağa can vermesine benzetir ve yeniden hayata tutunmalarına bir vesile olarak görür. Bu benzetmeyi genişleterek sevgilisine kavuşmanın sonucunda oluşan şiddetli heyecanı yağmurlu fırtına ile

[10] Melahat Engüllü, "Sevgimizin Hasılatı", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s. 40.
[11] Sabit Yusuf, "Sevda Tazelemesi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 11.

özdeşleştirir. Yusuf, sevdiğine kavuşmaktan dolayı şükretmekte ve sevgisinin yüceliğini anlatmak için *"kraliçem"*, *"sevdamızın tahtına"* gibi ifadeleri kullanarak şiirini bitirmektedir. Bir başka *Köprü* dergisi şairi Yaser Halim ise sevgilerin en yücesini "Boşnak Kızı" adlı şiirinde ilk görüşte aşk olarak tanımlar. Halim, baharda yaşanan aşkı anlatır.

"Bosna'da baharla coştu mu hayat tomurcukları?
Baksana çarşıda beste yapar şu şirin yusufçuk kuşları
Kırlangıçların, göklerle sevişerek bitmeyen uçuşları
Yol olsun yol, Boşnak kızı hey, bitirsene soğuk kışları.

Mostar'dan mı, Sancak'tan mı nerden olursan ol
Gecenin son demiyle gel, yalnızlığıma son ol
Şırınga ile sokul kanıma, damarımda akan kanım ol
Şu boncuk gözlerinle talihsiz canıma, nazar, nazar ol
…" [12]

Şair bahar aylarının güzel ortamında yeşeren bu sevgiye bir karşılık bulma arayışı içerisindedir. Halim, aşkı gece yalnızlığından kurtuluş aracı olarak görmektedir. Çekilen sevgili hasreti aşka kavuşma ile son bulacağına inanır. İlk görüşte aşkı işleyen Yaser Halim "Sensiz Sabah" adlı şiirinde ise sevgiyi konu ederken tabiat unsurlarından faydalanır. Halim, sevgiliden ayrı kalmasından dolayı gözünden akan yaşları yağmur imgesi ile ifade eder.

"İşte sensiz olduğum bir gün sabahı
Dışarıda bereket yağmurları
Islak sokaklar bomboş
Bir o kadar da sessiz
Tek kişilik odamda, ben ve hayalimde olan sen varsın.
…" [13]

Halim'in sevdiğine karşı duymuş olduğu sevgi o kadar büyüktür ki hayallerini sadece sevgilisi ile süsler. Şaire göre yağmurun yağması, kalabalıkların dağılması ve sessizliğin hâkimiyetini hayalindeki sevgiliyle baş başa kalabilmesi için en mükemmel zamandır. Tasavvurundaki sevgili ile odasında tek başına yaşar ve *"ıslak sokaklar bomboş"* dizeleriyle yalnızlığını ima eder. Halim *"İşte sensiz olduğum bir gün sabahı*" ifadesiyle sevgiliye verdiği değeri gösterir. Bir diğer şair

[12] Yaser Halim, "Boşnak Kızı", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s. 44.
[13] Yaser Halim, "Sensiz Sabah", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s. 41.

Fahri Ali ise sevgiye vermiş olduğu değeri "Zamana Sevgiyi Mıhlamak" adlı şiirinde işler. Ali, sevginin kalıcı olabilmesi için tüm zamanlara kazınması gerektiğine inanır.

"…
Biliyorum sevgisiz yaşamın tadı bir
hiç kalır
…
Sevgi ile kapılan yüreklere
Gerçek bir iz gerçek bir acı
Solgun yaşamın sırrıdır

Yeter ki sevgimizle sevebilmek
Sevgi ağını yürekle örebilmek" [14]

Şair için sevgisiz yaşanmak imkânsızdır. Sevgisiz yaşanabileceğini, fakat hayatın hiç bir tadı olmayacağının farkındadır. Aynı zamanda aşkın bir acı veren yanı olduğunu da altını çizmektedir. Ali, bu şiirinde sevgililerin arasında yürekle örülmüş bir ağdan bahsederek aslında genel olarak insanoğlunun fıtri yapısına atıf yapar. Fahri Ali bu doğrultuda "Damlalar-2" adlı bir başka şiirinde dikkatleri insan sevgisi üzerine çeker. MTE'nın önde gelen şairlerinden biri olan Ali, şiirlerinde sıkça sevgi ve insan sevgisine vurgu yaptığı görülür. Fahri Ali'nin, hayat felsefesi ve şiir anlayışı insan sevgisi üzerine kurulu olduğu söylenebilir.

"her şey kendine aittir
sevmek gibi sevebilmek gibi
iki kavramın arasında farkı yakalamak
hünerliktir

ayna karşısında ki benliği fark etmediniz mi…
…
sonsuz bir sessizlik yormadı mı sizi
yorulmadınız mı benliklere dalarak
sevgiye bürünmediniz mi
…" [15]

[14] Fahri Ali, "Zamana Sevgiyi Mıhlamak", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 35.
[15] Fahri Ali, "Damlalar - 2", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 36.

Ali'nin "Damlalar – 2" adlı şiirinde sevmek ve sevilmek insana verilen iki farklı meziyettir. Şair sevmeyi ve sevilmeyi insana bahşedilmiş bir özellik olarak görürken, insanın ayna karşısında bir benlik içerisinde olduğunu altını çizer. Aynı zamanda hayatta kavrularak, sonsuz bir sevgi uğruna büyüdüğünü de söyler. Şair, sessiz kalmayı bir yorgunluk olarak görmektedir. Benlikler karşısında insanın düştüğü yorgunluk sonucunda ise sevgiye büründüğünü zikreder. Ali, "İnsanı Kırmadan Güzelliklere Varmak" adlı şiirinde ise aynı konuya farklı açıdan yaklaşarak insan sevgisinin öneminden bahseder. Şair için hayatta yaşam mücadelesi verirken diğer insanları ezip geçmemek elzemdir. Dizelerinde diğer insanlara karşı sergilenen davranışların iyilik çerçevesi içerisinde olması gerektiğini ve hayatın gerçeklerini öğrenirken kalpleri kırmadan yapılması gerektiğini vurgular.

"Yaşamak kadar önemli olan nedir diye

Sormak kalıyor bize
Kimseyi incitmeden
Kimseyi sarsmadan sarılmalı hayatın izine
Gerçeği bilerek
Gerçeklere varmalı
İnsanı kırmadan
…
Hayatta her döneme ait olan her şeyi yaşamak ve
Mutlulukları insanca sezmek önemlidir
Zamanda kalıcı olan her şeyde sevgi olmalı
Gerçeği bilerek
Gerçeklere varmalı insan
İnsana inanarak" [16]

Şair "*Zamanda kalıcı olan her şeyde sevgi olmalı"* dizelerinde her şeyin sevgi dâhilinde kalıcılık kazanabileceğine değinmiştir. Bahsi geçen satırlarda değinildiği gibi insanın bu hayatta hep gerçeklerin peşinde koşması sevgiye ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Hayatı yaşamak, mutluluğu insanca sezmek ve bütün bunların yanında insana inanmak gibi günümüzde önemi yitirilen değerlere vurgu yapar. Ali, şiir anlayışını daha bütüncül olarak "İnsanlığın Sesiyle Yayıla Yayıla" adlı şiirinde

[16] Fahri Ali, "İnsanı Kırmadan Güzelliklere Varmak", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s. 8.

ortaya koymaktadır. Şairin insana olan sevgisi, halk ozanı Yunus misali, *"Yaratılanı severim, Yaradan'dan ötürü"* anlayışı düsturundadır.

"Açıla açıla
Sarıla sarıla hayata
Kimseden korkma
Her insanı insan olarak belle
İnsanlığın sesiyle yayıla yayıla

Var ola var ola
Sonsuzca sarıl hayata
Seni üzecek olan şeylere boş ver
İnsanın insanca sevebileceğini düşün
İnsanlığın sesiyle yayıla yayıla
..."[17]

Şair için günümüz insanlığının yapması gereken en önemli mevzu hayata sonsuzca sarılmak, insanı insan olarak bellemek ve üzücü meseleleri tamamen önemsememektir. Ali, *"insanım desene ve korkma"* dizeleri ile insanlık sevgisinin dile getirilmesi gerektiğini ve bütün insanlığın yüksek sesle korkma diye haykırması gerektiğine inanır. Şaire göre insan, kendisine verilmiş olan bazı önemli vasıfları çekinmeden kullanmalıdır ve diğer insanlara olan sevgisini açıkça ifade etmelidir. İnsanlığa sevgi beslediğini vurgulayan diğer bir şair de Leyla Şerif Emin'dir. "Sevdik İşte" adlı şiiri ile insanlığa olan sevgisini vurgularken *"geceleri sallanan beşikler/Aydınlatır geleceği"* dizeleriyle ise en büyük umutlar gelecek nesillerde olduğunun altını çizer. Şair beşik kavramı ile yeni doğmuş olan bir çocuk üzerinden sevgiye önem yükler. İnsanlık sevgisinin somut örneği olarak ise bebeklere karşı duyulan sevgiyi ele alır. Çocuğun aileye vermiş olduğu mutluluğu tasvir ederek insanın hafızasında aynı zamanda aydınlık geleceği canlandırır.

"…
Zifiri bir karanlık bu yol
Geceleri sallanan beşikler
Aydınlatır geleceği
Dizlerimizi kanattığımız hanlar
Örer oldu saçlarımızı
Düştü cemremize sevda bir kere
Yaradan'ın hatırına sevdik işte herkesi…"[18]

[17] Fahri Ali, "İnsanlığın Sesiyle Yayıla Yayıla", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 33.

Emin'in bu şiirinde Yunusça bir yaklaşım söz konusudur ve "*Yaradan'ın hatırına sevdik işte herkesi…"* dediği son satırlarında tüm insanlığa olan sevgisini göstermektedir. Şair sevda ateşine bir kere düşmüş olması artık nefes aldığı müddetçe bu sevginin süreceğini beyan etmektedir. İnsan sevgisini şiirlerinde konu eden diğer bir şair ise Melahat Engüllü'dür. Engüllü, "Sevmeye Gelmek" adlı şiiriyle beşeri sevgiden tüm insanlığı sevmeye yönelir. Şiirinde çok güçlü ifadeler kullanarak "*Dünyaya insanı sevmeye geldim"* der.

"…
Mutluluk denizi içinde
Yüzer gibiyim bugün
Gizemli hava ile içgüdülerin
Kaynaşması şaşırtmaz sözleri
Direnen, mücadele veren gene ben
Dünyaya insanı sevmeye geldim" [19]

İnsanoğlunun dünyaya geliş nedeni insanı-insanlığı sevmek olduğunu, ancak bunun için direnmek ve mücadele etmek gerektiğini vurgular. İnsan sevgisinin açık bir mutluluk iksiri olduğunu söylemektedir. Engüllü, direnmeyi, mücadele etmeyi ve savaşmayı dünyada insan sevgisinin artması için yapılması gereken fiiller olarak görür. Şair için insan sevgisi bir nevi kendi başına mutluluk kaynağıdır. *Köprü* dergisi şairleri yoğun olarak insan sevgisi temalı şiirler kaleme almışlardır. Bunu sebebi, yaşadıkları coğrafyada birçok etnik unsur ve kültür ile iç içe olmalarıdır. Aynı zamanda insan sevgisi geleneği şairlerin mensup olduğu medeniyetin temel taşlarında görülmektedir. Kısacası, insanlık sevgisini şiirlerinde yoğun olarak işlemelerinin sebebi çok kültürlü toplumunda yaşamalarından ve ait oldukları medeniyetin temel prensiplerini yaşatmalarından kaynaklanmaktadır. Engüllü, sevgi temasını ele aldığı şiirlerinde insanlığa karşı beslediği duygular ile beraber vatan ve millet sevgisini de sık sık konu edinmiştir. Özellikle beşli seri halinde neşrettiği "Vatanımı Düşünürken" adlı şiirlerinde öz yurduna karşı sevgisini dile getirmiştir.
Engüllü, beş şiirinde de din ve vatan konusunu iç içe işlemiştir. "*Vatanımı Düşünürken*" serisinin ilk şiirinde vatan sevgisini nasıl hissetmeye başladığını ve gelişimini anlatır.

---

[18] Leyla Şerif Emin, "Sevdik İşte", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s. 17.
[19] Melahat Engüllü, "Sevmeye Gelmek", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 15.

“…
İradenin zaferi sabırdır
Zaman geldi
Bismillah ile açtım gözlerimi
başladı sabırlı bir bekleyiş bitmeyen direniş
...
vatanını, milletini sevmenin insanlığın baş tacı
olduğunu
…”[20]

Şair daha çocukluğunun ilk evrelerinde yurt ve millet sevgisin ne olduğunu öğrenmiş olmanın büyük bir talih olduğunu söyler. Ayrıca her insanın vatanını ve milletini sevmesi gerektiğini ifade eder. Serinin devamı olan “Vatanımı Düşünürken II” adlı şiirinde ise kendi vatanının şirinliğinden ve tabiat güzelliklerinden bahseder.

“…
Adında bile çiçek açar ülkemin
hoştur, şirindir vatanım
dağı, suyu, havası ve ovası
yağmuru, rüzgârı, dili, ahalisi
…”[21]

Şair, vatanın tüm unsurlarının güzelliğine vurgu yaparak, millet ve dili de dâhil etmiştir. Aynı şekilde “Vatanımı Düşünürken III” adlı şiirinde ise Balkan coğrafyasında İslâm medeniyetini temsil etmenin zorluklarından bahsetmekte ve her şeye rağmen benliklerini koruduklarına dikkat çekmektedir.

“…
Ayaktayız Allah’a şükrederek
düşüncenin yamaçlarına inen ölümsüz
olur
koruduk dilimizi, dinimizi, ilim ve
faziletten mahrum kalmayarak
İslâm’ın ruhuyla daha da içli dışlı olduk
…”[22]

[20] Melahat Engüllü, "Vatanımı Düşünürken ", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s. 19.
[21] Melahat Engüllü, "Vatanımı Düşünürken II.", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s. 10.
[22] Melahat Engüllü, "Vatanımı Düşünürken III.", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 26.

İslâm'ın faziletine ve sevgisine sığınarak yaşam mücadelesi vermenin önemine değinir. Dinini, dilini ve ilmini koruyarak İslâm'a daha fazla yaklaşıldığını beyan eder. Engüllü, vatan ve millet sevgisini din sevgisine eşdeğer olarak yorumladığı serinin devamı olan "Vatanımı Düşünürken IV" adlı şiirinde, bir milletin kimliğini koruması ve vatanını sevmesi sadece dinine bağlı olmasından geçtiğini söyler. Aksi takdirde vatan ve milletine sevgi beslemeyenlerin kötülük içerisinde yaşamlarını sürdüreceklerine değinir.

"...İçine alır zulümden doğan ateş çemberi
Dinini sevmeyeni, sevmeyeni vatanı, milletini
Fazilet yanları benimsenmeden, yanaşılmak istendi insana
Şerre dalarak hayırsız kalanlar"[23]

Şair, kötülüğe gark olan insanların hayatlarının sonuna kadar hayırsız kalacaklarına inanmaktadır. Engüllü, serinin "Vatanımı Düşünürken V" adlı son şiirinde ise öz yurdu dışında bir yerde ölmenin hayaline dahi tahammül edemeyeceğini ve kendi diyarında ahiret hayatına göçerek sonsuz mutluluğa ulaşacağını anlatır.

"...
Vatan hasreti arttı büyüdü gözümde
gençtim, taşıdım nice yükü hissetmeden
tek isteğim, ihtiyarlıkta mutlu günler göreyim
öleceksem, vatanımda öleyim"[24]

Melahat Engüllü, vatan, din ve millet sevgisini ayrılmaz bir bütün olarak tasvir eder. Her bir şiirinde ana konu ile beraber farklı konulara vurgu da yapar. Birinci şiirinde vatan sevgisinin doğuşunu ve milletini sevmenin insanlığa bir katkı olacağı görüşündedir. İkinci şiirinde vatan kavramından ne anlaşılması gerektiğini irdeler. Üçüncü şiirinde vatan ve millet sevgisine ana dilini koruyarak ulaşılabileceğini beyan eder. Dördüncü şiirinde dinini sevmeyenin, vatanını ve milletini de sevemeyeceğini söyler. Son olarak, şiirinde vatan hasretine maruz kalmaktansa vatanında ölmeyi tercih ettiğini mısralarına taşır. Aynı şekilde milli değerleri işleyen bir diğer şair Avni Engüllü "Vatan ve Millet Sevgisiyle Şiirde Bir

[23] Melahat Engüllü, "Vatanımı Düşünürken IV.", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 13.
[24] Melahat Engüllü, "Vatanımı düşünürken V.", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 37.

Yolculuk" adlı eserinde farklı unsurları iç içe yorumlayan şairlerdendir. Şair vatan, millet ve din sevgisi bağlamında ayrılmaz bir bütün olduğunu dile getirirken dik durmanın önemine değinir.

"…
Vatan-millet bir bütünlük,
ne milletsiz vatan olur,
ne de vatansız bir millet.
dimdik durur her vatan
hak etmişse milleti,
vatanıyla şereflenir her millet,
hak etmişse vatanı,
"Vatan sevmek imandandır"
denir ve yine sorulur,
ancak cevap hazır, bellidir
kutsal deyip seçtiğimiz
inancımız, her şeyimiz
vatan ile korunur!
…"[25]

Engüllü'ye göre her millet vatanını hak etmesi gerektiğini söyler. Aynı zamanda "*ne milletsiz vatan olur/ne de vatansız bir millet"* diyerek ikisi de tek başına var olamayacağını ifade eder. Bir vatanın var olması için milletin dimdik ayakta durması gerektiğine inanır. *"Vatan sevmek imandandır"* sözleriyle millet öz yurdunu koruyabilmesi için, dinî bilincinin yüksek olması gerektiğini savunur. Vatanı korumanın yolu sevgi ve imanla mümkün olabileceğini söyler. *Köprü* dergisi şairlerinden Bekir Abdi'de bu konuya "Uygarım" adlı şiiriyle değinmektedir.

"…
Seni tanıdım eskileri hep unuttum
Hürdüm kollarında, belki de vatanım
Milletimi tanıdım: dinimi, buldum
Sen sonsuza dek kalbime gömüldüm" [26]

Abdi'ye göre, bir millet tarihini öğrenerek vatanını tam anlamıyla tanır. Şair böylece dinî ve millî kimliğini de keşfeder ve kendi özüne kavuşur. Açıkça görülmektedir ki vatan bir insan için kimliğini belirleyici önemli unsurlardandır.

[25] Avni Engüllü, "Vatan ve Millet Sevgisiyle Şiirde Bir Yolculuk", **Köprü Dergisi**, Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 19
[26] Bekir Abdi, "Uygarım", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 41.

Abdi, “Uygarım”, “Ağlayan Toprak” ve “Yurdum” adlı şiirlerinde vatan sevgisi, din, millet, kimlik ve tarih olgularını bir arada işlemiştir. Bu çizgiden farklı olarak Bekir Abdi “Döneceğim Sana” adlı eserinde anne sevgisini dillendirir. Abdi, gurbette yaşamanın vermiş olduğu burukluğun sonucunda tekrardan geriye döneceği sözünü annesine şiiriyle vermektedir.

“Çileli anam havalar buralarda çok soğuk
Gözyaşımı silen kimsem yok
Biriciğim sendin sende yoksun
Uzaktasın anam, ben gurbet yerde.

Az kaldı sana dönecektim
Gene yollar aldı götürür beni
Senden kopamam dertli anam” [27]

Şair için anne sevgisi en üstündür, onun yerini başka hiçbir şey dolduramaz. Annesinden uzak olması ona karşı duyduğu özlem ve sevgiyi daha da derinleştirir. Hiç kimse onu annesi gibi sevemez, bu yüzden de *“gözyaşımı silen kimsem yok”* diyerek yalnızlıktan yakınır. Şairin gurbette üşümesinin asıl sebebi soğuk hava değil annesinin yanında olmayışıdır. Abdi, annesinden uzak kalmasından dolayı aynı zamanda kimsesizlik duygusunu yaşamaktadır. Annesinden uzak kalmasına rağmen yine onun ocağına döneceğine inanır. Bekir Abdi’ye benzer şekilde Şükriye Yusuf da “Yazamıyorum″ adlı şiirinde anne sevgisini, annesinin saçını okşayamayışını ve elini tutamayışını anlatır.

“…
Çığlıklarla uyanıyorum rüyamdan
Anne diye bağırıyor
Kaleme sarılıyorum
…
Anne karşımda hayalin
Başımda şefkatli elin
…”[28]

Yusuf, elinde hiçbir şey kalmasa da annesine duyduğu sevgiyi kaleme dökerek yaşatmaya devam edeceğine söz verir. Her iki şair için de anne sevgisi her

[27] Bekir Abdi, "Döneceğim Sana", **Köprü Dergisi** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 40.
[28] Şükriye Yusuf, "Yazamıyorum", **Köprü Dergisi**, Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 35.

şeyden üstündür. Adı geçen şairler çocukların annelerine besledikleri duyguları işlerken, Melahat Engüllü "İçimdekiler" adlı şiirinde ebeveynlerin çocuk sevgisini ele alır. Engüllü, sol yanında bulunan kalbi gibi çocuklarını da taşıdığını söyler. Onlara duyduğu sevgiyi ifade etmek için şiire sarılır. Çocuklarına sevgisini ifade ederken aynı zamanda öğüt de verir. Şair bu duyguyu satırlarında şöyle dile gelir.

*"**kızlarım Özgül'le Özlem'e***
Bildiğimiz bu dünya
Caka satarak sahip çıkar
Kendinden kopmuş
Bir tek aya
Benimse çevremde iki ayım var
Hele kıskançlığından
Varsın çatlasın dünya

Oğlum Bozkurt'a
Eğilmez boyun
Bükülmez bilek olacaksın
Hani sana söylediğim ninni
Vardı ya
Dünya kadar büyüyüp
Dünyalara kalacaksın" [29]

Kızlarını tabiat unsuru olan ay kavramı ile özdeşleştirir. Şair kızlarının varlığını ona karanlıkta yol gösterecek birer ışığa benzetir. Dünya kıskancından çatlasın isterse diye de meydan okur. Şiirin son bentlerinde oğluna dünya karşısında *"eğilmez, bükülmez olacaksın"* der. Çocuklarına söylediği ninniyi hatırlatır. *"Dünya kadar büyüyüp/Dünyalara kalacaksın"* dizeleri ile dünyada kalıcı miraslar bırakılması gerektiğini ima eder.

2. Özlem

Köprü dergisinde, özlem üzerine kaleme alınmış şiirlere bakıldığı zaman daha fazla gençliğe özlem, tarihî geçmişe özlem ve hasret üzerinde durulduğu görülür. Bekir Abdi'nin gençliğe karşı duyduğu özlemi konu edindiği "Eskileri" adlı şiirinde, bugünün hiçbir değeri kalmadığını ve geçmişe giderek bir daha o günleri yaşamak istediğinin altını çizer.

[29] Melahat Engüllü, "İçindekiler", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s. 35.

"Bugün eski günlerin hiç bir şeyi kalmadı
Sadece aklımda kalan anılar yaşıyor
Ruhum çok kötü sıkılıyor
Yavaşça anlıyorum eskilerin değerini
...
Farkındayım ki eski günlerime dönemem
Sadece anılarımla baş başa kalabilirim
Haberin her biri beni eskiye götürür
Yıpranıyorum dostlarımın yokluğunda.
..."[30]

Bekir Abdi gençliğe özlemi anılarında kalanlarla canlı tutmaktadır. Şair olgunlaştıkça o günlere dönemeyeceğinin farkına varır. Eski dostlarının yokluğundan dolayı yalnızlık acısı çeker ve onları özler. Şairler sadece insanlara değil mekânlara duyulan özlemi de şiirlerine taşırlar. Melahat Engüllü de "Şiirdeki Yorum" adlı şiirinde çocukluk özlemini şiirine mekân bağlamında konu etmiştir. Şair, bir yandan Üsküp'ün önemli mimarî eserlerinden biri olan Sultan Murad Camisi'ni anımsarken diğer yandan çocukluğunu farklı evrelerini geçirdiği yerleri hatırlamaktadır. Bu nedenle çocukluk yıllarını siyah beyaz bir film gibi anımsar. Hayal dünyasında canlanan manzarayı *"karşımda evimizin kırıntıları"* diyerek özlem ve üzüntü içinde seyreder.

"Boğazım düğümlü; gözlerim yaşlı
Durmuş Sultan Murat Camii önünde
Karşımda evimizin kalıntıları
Seyrediyorum çocukluğum
...
Kerpiç duvarlı evlerin özlemi içinde
Evrensel değer verdik hayata
Nerede o eski evler, o çiçek dolu avlular
Bugün unutulan çocukluk oyunlarım
...
Özlüyoruz eskileri yarınları unutarak
Vardar ırmağı köpüklerinde kendimizi arayarak
..."[31]

Gün geçtikçe şehrin değişen mimarî dokusu şairin çocukluğuna karşı duyduğu özlemi kuvvetlendirir. Bu nedenden dolayı "*Kerpiç duvarlı evlerin özlemi*

[30] Bekir Abdi, "Eskileri", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s. 40.
[31] Melahat Engüllü, "Şiirdeki Yorum", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s. 23.

içinde" diyerek, günümüz binalarında geçmişin güzelliğini aradığını fakat hiçbir yapının onun çocukluk yıllarında var olan evlerin yerini tutmadığını ifade eder. Şairin özlemini asıl derinleştiren bir diğer etken ise, çocukluğunda oynamış olduğu oyunların günümüzde neredeyse hiçbirinin mevcut olmamasıdır. Engüllü, zamanla unutulan çocukluk oyunlarını özler ve unutulmuş olmasından yakınır. Şair çocukluğuna karşı duymuş olduğu özlemi sadece Üsküp'ün vazgeçilmez bir simgesi olan Vardar nehrinin dindireceğine inanır ve nehirde akan suda çocukluğunu arayarak hayatına devam eder. Esra Süleyman geçmişe duyulan özlemi "Hasret" adlı şiirinde mekân bağlamında dile getirir. Süleyman, çok özlemiş olduğu şehre hasret kalmıştır.

"...

Özleminle dolu gözler
özleminle dizilen sözler
hani benim o şehrim
o sevdiğim göz ağrısı.
Sana yeniden kavuşmak
cehennemden cennete geçiş adeta!
..."[32]

Şairin hayatının bir kısmını geçirmiş olduğu diyardan ayrıldıktan sonra, hasretini çektiği şehre kavuşmayı cehennemden cennete geçiş olarak görür. Halk arasında da sıklıkla kullanılan ilk göz ağrım deyimini hayatının ilk evrelerini geçirdiği şehir için kullanır ve hasret içerisinde kavuşmayı bekler. Süleyman, özlem temasını konu aldığı şiirlerinde geçmiş ve mekân hatıraları yanı sıra, sevgiliye karşı duymuş olduğu hasreti de ele almıştır. Şair, "Uzaklardasın" adlı şiiri ile sevgiliye karşı duyduğu hasretten dolayı yaşarken acı çektiğini ifade eder. Şair, sevgisinin ona üzüntü dışında hiç bir şey getirmeyeceğini bildiği halde bu sevgilisinden vazgeçememektedir.

"Uçurumlar kadar tehlike dolusun
Zamanın geçtiğini sezemiyorum,
Ay gibi görünmek isterim,
Kale misali hapsedilmişsin,

[32] Esra Süleyman, "Hasret", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s. 42.

Leyla ile Mecnun'u anımsatırsın.
Aşk acılarıyla kıs kıvraksın
Rüzgarlara direnip, ayakta duramazsın,
Dünü değil, hep yarını beklersin.
Alışmakta güçlük çekersin,
Sesini duyurmaya çalışırsın,
Irmakta su olup, akmak istersin.
Nafile bunca emek, sen yanımda yoksun."[33]

Şair, *"Leyla ile Mecnunu anımsatırsın"* diyerek kendi sevgisini tıpkı iki meşhur sevgilinin kavuşamamasına ve hasretle yanıp tutuşmalarına benzetir. Süleyman, bu hasretin biteceğine inanmak ister, ancak özlemi o kadar derindir ki yaşamaya takati kalmamıştır. Süleyman sevgilinin yokluğuna alışmak ister, fakat gün geçtikçe çoğalan hasreti buna engel olur. Hasret kavramına birçok kez olumsuz anlam yüklenmektedir, fakat Sabit Yusuf gibi şairler olumlu anlam yüklemektedirler. Şair "Hasret Yağmurları" adlı şiirinde hasret ve özlemin bir umut kaynağı olarak görür ve yağmurlarla son bulacağına inanır. Bu yüzden doğa olayları ve yağmurlar özlem içinde olanlara bir müjde niteliğindedir. Sabit Yusuf, aynı zamanda "yağmur, toprak, gökyüzü" gibi tabiat kavramlarını şiirlerinde sıklıkla kullanır.

"gözünüz aydın gönlü yaralılar
gözünüz aydın
hasret yağmurları yine yağıyor sevdaların üstüne
…
hasretle beklediğiniz
sevda yağmurları geliyor
gözünüz aydın sevdaya takılanlar
gözünüz aydın" [34]

Şair yağmurları her şeyin ilacı olarak görür. Yağmurun yağmasıyla birlikte hasret içerisinde olanların özlemlerinin son bulacağına ve olanların kalp ağrılarının hafifleyeceğine, aşklarından dolayı yananların aşk ateşinin söneceğine ve sevdalıların yağmur ile birlikte vuslata ereceğine inanmaktadır. Yusuf, "*hasretle beklediğiniz/sevda yağmurları geliyor"* dizelerinde *"sevdaya takılanlar"* için gözünüz aydın diyerek yağmurla gelen vuslatı müjdeler.

[33] Esra Süleyman, "Uzaklardasın", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 39.
[34] Sabit Yusuf, "Hasret Yağmurları", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s. 18.

3. Arayış

Köprü dergi şairleri yoğun olarak kendini, hakikati ve hayatı bulmak için bir arayışa içindedirler. Bu arayış şairlerin yer yer kendi benlikleriyle kurmuş oldukları diyaloglar hâlinde şiirlerine yansır. Bekir Abdi "Kayboldum" adlı şiirinde *"nereye gittiğimi, ne yaptığımı bilmiyorum/sadece yürüyorum karanlık dağın ortasında"* diyerek bir arayış içerisinde olduğunu göstermekte ve özünü-kendisini arama çabası içerisinde olduğunu ima etmektedir. İnsan gelecek kaygısı güderken bugününden ve geçmişinden uzaklaşmaya başlar. Bugünü yaşamak için geçmişten uzaklaşır. Geçmişten uzaklaşmak ise insanı belirsizliğe sürüklemekte ve özünden uzaklaştırmaktadır. Bu açıdan şair özünden uzaklaştığı için hayatın içinde yalnızlık ve kayboluşa düşmüştür.

"…
Nereye gittiğimi, ne yaptığımı bilmiyorum
Sadece yürüyorum karanlık dağın ortasında
Ne ben, ne de içimdeki ben bilir
Kayboldum burada şimdi anlıyorum!"[35]

Yazarın yaşadığı dönem içerisinde aynı anda iki kimlik taşımaktadır. Bir kimliği geçmiş yaşantılarından oluşurken, diğeri hayat karşısındaki şu anki kişiliğidir. Şair, şimdiyi yaşarken geçmişteki benliğine karşı sürekli bir özlem içerisindedir. Geçmişten her gün uzaklaşması ise onu bir kayboluşa sürüklemiştir. Çünkü onun gerçekten olmak istediği geçmiş kişiliğidir. Bu yüzden de gerçekte olduğu kişiliği bulmak için bir arayışa girer. Bu minvalde Bekir Abdi, "Beni Bana Sordum" adlı şiirinde kendisini bulmak için bir arayış içerisindedir.

"Oturup halimi kendime soruyorum

Neden burada yalnız oturuyorum
Arabalar, insanlar yanımdan geçiyor
Bir ben burada oturuyorum, işte ben!
…"[36]

[35] Bekir Abdi, "Kayboldum", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 43.
[36] Bekir Abdi, "Beni Bana Sordum", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 42.

Kendi ile diyalog halinde olan şair, yanından geçen arabalara, insanlara aldırış etmeden, kalabalıklar içinde bir yalnızlık duygusunu beyan eder. Onun devamında sokağın ortasında kaldığı karanlık içerisinde çaresizliğini haykırır ve kendini arama uğraşına girer. Arayış içerisine giren diğer bir şair ise "Yıldızlarda Arıyorum Kendimi" adlı şiiri ile Şükriye Yusuf'tur. Şair "*yıldızlarda arıyorum kendimi* " diyerek kendi benliğini keşfetmeye çalışmaktadır.

"…
Bu gece yıldızlarda arıyorum kendimi
Yüce sanatçı ne güzel işlemiş
kadife gergefe boncuk tanelerini
gözlerimi bir an bile ayırmadan
bakıyorum gökyüzüne
…"[37]

Şair gecenin vermiş olduğu sessizlik ve yalnızlık ile birlikte gökyüzünü duygularına kılavuz kılar. Boncuk taneleri ile yıldızları tasvir edip, yıldızlarda kendini aramaya koyulur. Şehrin bunaltıcı ses yığınından kurtulup kendi öz benliğini yıldızların parlak ışıkları arasında arar. Bir diğer şair Hüsrev Emin de aynı şekilde "Yol ve Sen" adlı şiirinde yıldızları arayış aracı olarak görmektedir. Emin *"seni aradığım her yıldız/Bana yolumu gösteriyordu"* der ve hakiki sevgiliye ulaşmak için bir sorgulama içerisinde olduğu görülür. Şairin arayışına son verebilecek unsur ise beşeri aşktır. Yazar beşeri sevgiliyi yıldız imgesi ile tarif etmektedir.

"…
Seni aradığım her yıldız
Bana yolumu gösteriyordu
Hüzün işgal ettiği yüreğimin
Yelkenleri ümit rüzgârlarıyla doldu
Koşamadım!
…"[38]

Şair beşeri aşka tekrardan ulaşabileceği umuduyla yaşar, ancak tekrardan yaşanabilecek hayal kırıklıkları korkusundan dolayı bu arayışının peşinden gidemez. Şair aslında ümit doludur lâkin koşmak için bir hayalinin kalmadığını ve içinde

[37]Şükriye Yusuf, "Yıldızlarda Arıyorum Kendimi", **Köprü Dergisi**, Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 37.
[38] Hüsrev Emin, "Yol ve sen", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s. 19.

hissettiği hüzünden dolayı öylece kaldığını söyler. Arayışın kapsamını genişleten Melahat Engüllü ise, "Bitmeyen Şiir" başlıklı eseriyle hayatta anlam arama uğraşına girer. "*Dört duvar arasında gizlenen"* mutluluğu yaşayarak aramaya koyulur.

"...
Kendime dönüyorum bazen
Dört duvar arasında gizlenen
Mutluluğu yaşarcasına.

Zor bir zirve şu yokuş
O kadar da zor değil belki
...
Evrenselliğe giden kim
Kim bilir nasıl olur bunu sezmek
Günün verdiği yorgunluk üstümde
Başka bir şeyin sancısıdır içimde." [39]

Şair, hayatın anlamını bulmak için ilk önce mutluluğa ulaşmak gerektiğine inanır. İnsan mutluluğa ulaşmak için engebeli ve zor bir yoldan geçmesi gerektiğine inanır ve bu yüzden sonuç alamaz der. Hayat içerisindeki koşturmacalar, inişler ve çıkışlar karşısında "*evrenselliğe giden kim"* diye anlam arar.

4. Şiir ve şair

Bazen şairler kendi ürünleri ve meşrepleri hakkında şiirler aracılığıyla değerlendirmeler yapmışlardır. *Köprü* dergisi şairleri şiir hakkında görüşlerini az sayıda da olsa belirterek bu konuyu göz ardı etmemişlerdir. Mevcut olan birkaç örnekte edebiyatın bu dalı hakkında direkt olarak görüş ifade edildiği için, incelenmeleri önem arz etmektedir.

Fahri Ali, "Şiire Özenme" başlığı altında şiiri iki farklı açıdan değerlendirmiştir: kalıcı olmak ve gelecek nesillere bir edebî miras bırakmak.

"Şiire hiç özenmedim diyemem
Ama şiirin varlığı ile
Yarınlar nasıl olur diye bilmem

[39] Melahat Engüllü, "Bitmeyen Şiir", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s. 27.

Gerçek
İnsanın içyapısıyla
Dış yapısı arasında bir olgu

Gerçekleri yaşamak
Şiire özenmektir"[40]

Ali, şiire özendiğini ancak şiir ile geleceğin nasıl olacağını bilemediğini beyan eder. Şiiri "*insanın iç yansımasıyla dış yapısında bir olgu"* olarak görür. Bu anlayışını, gerçekleri yaşamak "şiire özenmektir" olarak özetler. Şair hayal dünyasında yaşayan biri değil, gerçek dünyadan bağını koparmamış bir şahsiyet olarak sunulur. Fahri Ali "Zamana Bırakılmış Yeni Şiirler" adlı diğer bir şiirinde ise şiire bakışını ortaya koyar. Burada ön plana çıkan mevzu sanatçı ruhu taşıyan kişilerin gelecek olan nesillere bir şeyler bırakabilme arzusudur. Bu arzu ömrün kısa, sanatın ise kalıcı ve uzun oluşundan doğmaktadır. Fahri Ali'in şiir mesaisini bu dizeler özetliyor bir nevi: *"zamana bırakılan şiirlerimle varım diye biliyorum"*. Şair için bıraktığı şiirler varlığının kanıtıdır.

"zamana bırakılan şiirlerimle
varım diye biliyorum
…
zamana bırakılmış dizelerimle
varım varım varım
içim rahat
huzurluyum"[41]

Ali, zamana bırakmış olduğu şiirleriyle varlığını haykırarak huzur içindedir. Gönlü rahat bir şekilde yaşamına devam etmektedir. MTE'nın muteber şairlerinden olan Melahat Engüllü ise, "Şöyle Bir Düşünürken" adlı şiiriyle şairin kimliğini sorgular ve çok yönlü bir bakış açısı ile sorguya tutarak cevap aramaktır. Şairi yoğuran, ilham veren nedir gibi soruları detaylı bir biçimde tema olarak işler.

"Şairi yoğuran nedir
Ortam mı çevre mi
Şahsi hayat mı
ilham ordusu mu

[40] Fahri Ali, "Şiire Özenme", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 16.
[41] Fahri Ali, "Zaman bırakılmış yeni şiirler", **Köprü Dergisi,** Yıl XI, Sayı 55, Ocak-Şubat-Mart 2013, s. 25.

Ülkü yolcusu mudur şair
Enginlere ulaşmak isteyen
Çağının bir kahramanı mı
Erdemi getirmiş dilini seven
…
Zamanı yutanlara cephe olan açtım
Uygarlık ulu denizine dalıp giderek
Bana şair dediler
Hayat denen şiirin kurbanıyım sadece."[42]

Şair dönemin bir kahramanı, dilini seven, ülkü yolcusu, bağrında şiiri besleyen, geçmişi bugüne taşıyan, zamana hükmeden, geçmişten bir birikimli yolcu olan gibi soruları kâğıda dökendir. Engüllü'ye göre şair zamanı kuşanan bir yolcu gibidir. Son satırlarda zirveye ulaşarak *"hayat denen şiirin kurbanıyım sadece"* dizeleriyle hayatı bir şiir olarak değerlendirir. Kısacası, şair tarihe not düşen, gündemi geleceğe taşıyan mefkûre yolcusudur.

5. Yalnızlık

Yalnızlık duygusu insanın yaratılış gereği istediği kişiyle bir arada olamama halidir. Her insanın sıkça hissettiği olağan bir durumdur. Şairlerin bu duyguyu daha yoğun bir şekilde yaşadığı görülmektedir. Bu yüzden yalnızlık şiire yoğun bir şekilde konu olduğu görülür. *Köprü* dergisi şairleri yalnızlık duygusunu farklı yönleri ile ele aldıkları gözlemlenir. Örneğin Bekir Abdi, "Sökülmez" adlı şiirinde yalnızlık duygusunu korku verici olma sıfatıyla tanımlar.

"…
Yalnızlık insanda korku yaratır,
Karanlıkta kendi benliği olmadan kalır,
Bir ben miydim kurban, yoksa sen mi,
Beni alıp götürme buralıyım burada öleyim.

Kurt içine işledi, oydu bitirdi
Sular kaynar parçalanmaz demeyin
Adalarda, yalnız okyanus ortasında
Savunur dururum, hep kendimi orada."[43]

[42] Melahat Engüllü, "Şöyle Bir Düşünürken", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s. 32.

Şiirin dizelerinde yalnızlık duygusunu, benliğini şekillendirememiş bireyin gece karanlıkta yalnız kalması sonucunda oluşan korku verici bir olgu olarak tanımlar. Şair kendini kurban olarak görür ve kendi ile diyalog halindedir. Yalnızlık duygusuyla şairin içine korku, bir kurt gibi düşer. Şair kendini okyanusun ortasında görür. Bu durum sosyal ortamdan da bir kopuş olarak görülebilir. Bir başka "Senin Yokluğunda" adlı şiirinde ise yalnızlığın sebebi sadece ortamdan kopmak olarak değil, sevgilinin olmama halidir der. Yalnızlığını anlatamayan şair, seven kişiye yalnızlığın vermiş olduğu tahribattan bahseder ve benim değerimi anlamayan sevgili, kaybedilmeye değer hükmünü verir.

"…
Anlatamadım yalnızlığı sana ve
senden öteye
Benim kömürlü kalbim sadece
anlayana değer
Kokumu sevene, beni özleyene, her
şeyim yeter
…"[44]

Şair, "*Kokumu sevene, beni özleyene, her şeyim yeter…"* dizelerinde iki sevgilinin olduğu yerde yalnızlığın olamayacağını ima eder. Şiirde kısaca değinilen kömürlü kalp Bekir Abdi'nin "Kömürlü Ruhum" adlı şiirinde bir bütün karaktere dönüşerek karşımıza çıkar. Yalnızlık insanlar arasında güven eksikliğinin doğurduğu bir duygu olarak işlenir. Güvenebilecek tek mercii "*Arkadaş, sırdaş, diye kalemimi biliyorum"* der.

"…
Arkadaş, sırdaş, diye kalemimi biliyorum
Sıkı sıkı sarılıp derdimi kâğıda anlatıyorum
İnsanların gizli dünyalarına güvenmiyorum
Ele verecekler diye korkuyorum.
…"[45]

Şair, satırlarında toplumda ciddi manada bir güven eksikliği mevcudiyetini gözlemlediği müşahede edilmektedir. Abdi, şiiri bir muhabbet aracı olarak kullanır.

---

[43] Bekir Abdi, "Sökülmez", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s. 44.
[44] Bekir Abdi, "Senin Yokluğunda", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s. 60.
[45] Bekir Abdi, "Kömürlü Ruhum", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s. 40.

Yalnızlık sadece sırdaş eksikliği açısından değil, gecenin vermiş olduğu ıssızlık açısından da şiire konu olur. Aynı bağlamda Yaser Halim "Geceleri" adlı şiirinde karanlık sessizliğinin insana verdiği yalnızlık duygusunu işler. Şair için geceleri yalnız ve çaresiz kalmak kuytu köşelerde ağlamaya benzer.

"Korkutur beni bu sessizlik,
Alıp götürür tüm heceleri.
İçten içe bitirir çaresizlik.
Yapayalnız kalınca geceleri.

Bir de olmasa sabırlı dualar.
Yerinden oynar belki dağlar!
Gönlüm, kuytu köşelerde ağlar
Yapayalnız kalınca geceleri.

Kaçasım var, bir deri bir kemik!
Kâh toprak üstü, kâh toprak altı,
Yeter ki geride kalsın hep esenlik.
Yapayalnız kalınca geceleri."[46]

Şair dizelerinde sabırla birlikte dualara sığınmaktadır. Yalnızlığı kuytu, tenha, sessiz ve güneş almayan kelimeler ile ifade eder. Şair yalnızlığa karşı olan tepkisini ağlayarak vermektedir. Halim, bulunduğu yerden kaçmak ister, toprağın altı veya üstü fark etmez. Şair için yalnız kalmak, ölüm gibidir. Yalnızlığı toplum içerisinde farklı nüanslarıyla işleyen diğer bir şair "Uygarlık Bu Mu" adlı şiiriyle Sabit Yusuf'tur. Şair, uygarlık kavramı üzerinden dostlarını ciddi manada bir eleştiri okuna tutar. Uygarlık bir gelişmişlik göstergesi olarak algılanmakta olduğunu ancak insanlar medeni yaşam gereksinimlerini yerine getirmedikleri için yalnızlık ile karşı karşıya kalacaklarını eleştirerek ifade eder.

"Diyorlar ki çivi çiviyi sökermiş
Bir de aşırı derdi olanı rahatlaması için
İçini başkasına dökermiş
Ooooh be
Daha bunu söylerken rahat bir soluk
aldım
Gene de çiviye basmamak için
Tedbir sınırında kaldım

[46] Yaser Halim, "Geceleri", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s. 29.

Rahatlarım belki
İçimi bir dökeyim dedim
Her şeyi bir bir anlattım tüm dostlara
Hısım akrabalara
Sadık arkadaşlarıma
Anlattıklarıma hepsi gülerek geçti
Bu kez darbeyi onlardan yedim
Zaman öyledir diye kendinizi avutmak
için
Suçu hep ona yüklersiniz
Oysa en büyük darbeyi
Kendi dostunuzdan yersiniz
Peki siz buna uygarlık mı dersiniz"[47]

Yusuf, ilk satırlarında *"İçini başkasına dökermiş"* söylemi ile derdini anlatınca rahatlayacağını mizahi bir üslup ile okura sunar. Dertlerini dostlarına, hısımlarına ve sadık arkadaşlarına anlattığında alaycı bir tavır ile karşılaşan şair, adeta bu zamanın insanı böyledir diyerek suçu topluma yükler. Şair, "*Oysa en büyük darbeyi/Kendi dostunuzdan yersiniz/Peki siz buna uygarlık mı dersiniz"* diye okura retorik bir soru yöneltir. Şair kendini uygar sanan toplulukların bu tavırlarını ciddi şekilde eleştirir. Kısacası güven eksikliğiyle birlikte bireyler yalnızlığa sürüklenir der.

6. Diğer Ferdî Konular

Ferdî konular beş ana eksen üzerinden takdim edilmiştir. Tematik tabloyu tamamlamak amacıyla kalan temalar ise bir başlık altında toplanılarak verilmiştir. Bu temalar sırayla çocuk ve çocukluk, olgunlaşma (büyümek), sevinç, hayal kırıklığı, ayrılık, hüzün, sitem, kendine nasihat, insan değerinin anlaşılmaması, varlığı sorgulama ve ölüm başlıkları olarak tespit edilmiştir. Konuların çocukluktan başlayarak ölüme doğru sıralanması bir nevi insanın ömrü boyunca yaşadığı duygu tecrübelerinin kronolojik takdimidir. Her insan hayatının ilk dönemlerinde, bir başka deyişle çocukluğunda dünyayı semboller aracılığıyla tanır. Esra Süleyman da "Salıncak" adlı şiirinde çocukluğu ve çocukluk günlerini "salıncak" sembolü ile

[47] Sabit Yusuf, "Uygarlık Bu Mu", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 7.

işlemiştir. Aslında çocukluk günleri anılarını bir nevi hatırlamakta ve bundan mutluluk duymaktadır.

"*Hatıralarda canlandın*
Bir öne bir arkaya sallanarak.
Gönlümdeki sen sallandın bile.
Birer birer, çocukluk hayallerimle.
Giden gelmez derlerdi
Çocukluk denen günler.
Gittiler gelmemek üzere.
…"[48]

Süleyman, çocukluğu geri gelmemek üzere veda edilen bir gerçek olarak tanımlar. Şair çocukluğunu "salıncak" kelimesi ile ifade ederken, şiire "yaşamın özlem duyulan evresi" olarak yansıtmıştır. İnsan hayatında çocukluk dönemi bilincin oluşmasında en etkilidir ve genellikle yaşadığı mekânlarla bağlantılıdır. Çocukluk geri gelmemek üzere ayrılmış ve özlenilen bir kesit olarak görülür. Aynı bağlamda Şükriye Yusuf çocukluğu "Bilseydik büyür müydük" adlı şiiriyle işleyerek yarını düşünmeden geçen bir zaman dilimi olarak tanımlar.

"…
Dünya yoğrulurken kahrından,
Biz habersiz yaşardık yarından
Rüyaları paylaşırdık
An gelir başımızdan büyük belalara karışırdık
Küçücük yüreklerimizle
Koca dünyaya hükmetmeye kalkışırdık
Küçücüktük ama mutluyduk
Bilseydik büyür müydük.
…
Küçüktük ama mutluyduk
Büyüklük yürekteymiş
Bilseydik büyür müydük!"[49]

Şair, çocukluğu aynı zamanda mutlu bir devir olarak ele alarak, rüya olarak niteler. Yusuf, insan çocukluğunda kendi küçük dünyasını büyük sandığını söyler. Bu küçük dünyasında her çocuk mutludur der. Aynı şekilde Yaser Halim de "Çocuk"

[48] Sera Süleyman, "Salıncak", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 38.
[49] Şükriye Yusuf, "Bilseydik Büyür müydük", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s. 25.

adlı şiirinde insan hayatının bu evresini *"hep neşe"* olarak tarif eder. Çocukluğa dair cümle kurarken bazı tabiat kavramlarını kullanarak bir çiçek bahçesi benzetmesiyle ve "uçurtma" imgesiyle duygularını güçlü bir şekilde dile getirir.

"Uçurtmam göklerde salınır
Ayla güneşle ballanır
Bir dünya buldum kendime
Salıncağımda sallanır sallanır.

Mavi deniz mor menekşe
Bu dünyanın içi hep neşe
Kaybolmadan ben bu şehirde
Buldum dünyamı geze geze."[50]

Halim, çocukluğu çiçek bahçelerinde geçirilen bir zaman dilimi olarak değerlendirir. Şair için çocukluk dünyası neşe ve sevinç doludur. Şair, şehri geze geze kendi benliğini yeniden keşfettiğini ima eder. Her çocuk için bu süreç büyüdükçe devam eder. Bu konuyu bir diğer şair Leyla Şerif Emin, "Büyüyorum" adlı şiiri ile ele alır ve olgunlaşma dönemini irdeler. Şair, çocukluk dönemi anılarıyla yüzleşerek ve olgunlaşarak hızlı bir şekilde büyüdüğünü beyan eder.

"Büyüyorum farkında değilim
Her yeni geleni karşılıyor sallanan elim
Yıkık kırık oyuncaklarım önümde
Eziyorum rüyamda kolu kırık bebeği

Benim küçük ellerim nerde
Kim kırdı boyalı kalemlerimi
Hani çizdiğim güzel evler, çiçekler
Benim sarı saçlı bebeğim nerde
Dünya mı küçüldü ben mi büyüdüm
…"[51]

Emin, çocukken oynadığı oyuncakları ile dertleşirken, dünya mı küçüldü yoksa ben mi büyüdüm sorusunu kendine sorar. Şair böylece çocukluk ve olgunluk arasında bir bağa kurmaya çalışır. Çocukken resmini çizdiği evler artık şairin büyüyen dünyasında kaybolmaya yüz tutmuştur. Çocukluk, kırık dökük geri

[50] Yaser Halim, "Çocuk", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s. 41.
[51] Leyla Şerif Emin, "Büyüyorum", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s. 29.

gelmeyen bir zaman dilimi olarak anılarda kalır ve özlem duyulan bir dönem olarak şiire yansır. Kısaca çocukluk, şiirde özlenilen ve hatıralarda sürekli canlılığını koruyan mutlu bir dönem olarak işlenir. Bu konuyu Melahat Engüllü, "Dünyada Gönülce Söyleşme" adlı şiirinde ustaca işlemiştir. Şair sevinç, mutluluk ve başarı kavramlarını bir arada ele alır.

"Mutluluğu uzaklarda aramaya kalkmadan
Yanımda olduğunu bildiğimden

İnce ince savruluşundan uzak kalarak
Belirsizlik içinde kar tanesi olmadan
Başardım her şeyin üstesinden gelmeyi
Soruların kıskacında kalmadan
…"[52]

Engüllü, mutluluğu bir kar tanesiyle tasvir eder ve dünya ile bir söyleşi içine girer. Şair başarıyı mutluluk olarak görerek zorlukların üstesinden ancak bu şekilde gelinebileceğine inanır. Başarıya giden yolda mutlaka hayal kırıklıkları da yaşanmaktadır. İşte böyle bir hayal kırıklığını Esra Süleyman "Kalp Kıran" adlı şiirinde işler. Şair, kırılan bir kalbi çözülmez bir düğüme benzetir.

"Kör düğüme döndün
boğazımın ortasında bir yerde
kalbimin kırıcısı oldun
âşık olacağım anda.

Bu sadece bir oyundu
perdeler kalktı indi
biten oyunu ben değil
sen kaybettin.

Hayat bu,
kader elinde insanın
kalemi alıp
yazmak onun elinde.

Sen de bir insandın."[53]

[52] Melahat Engüllü, "Dünyada Gönülce Söyleme", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 32.
[53] Esra Süleyman, "Kalp Kıran", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 41.

Aynı zamanda hayatı bir oyun olarak yorumlayan şair, kendinin kazandığına, kalbinin kırıcısının ise kaybettiğine inanır. Hayal kırıklıklarının birçok defa doğal sonucu ayrılıktır. Bu konuyu Melahat Engüllü "Bir Orada Bir Burada" adlı şiirinde ele almıştır. Onun gözünde kavuşmalar ayrılığın habercisi gibi verilir ve *"bir orada bir burada"* söylemi ile ifade eder.

"Yaşadım hep bugünün hayalini
Uzaklar yakın oluyor bir hamleyle
Bugün burada, yarın orada beraber
Kavuşan yürekler bir ağızdan
Sabrın sonu selamettir der durur
…"[54]

Engüllü, halk arasında kullanılan *"sabrın sonu selamettir"* sözüyle sabır ile gelen kavuşma ve başarı anını ifade eder. Şair, karşılaşılan sorunlara cevaben sabrı tavsiye eder ve arzulanan sonuca mutlaka ulaşılacağını beyan eder. İnsan hayatı yaşadığı sürece hep bir zorluk ve imtihan ile geçer. Gerçekleri sabır ve tecrübeyle öğrenir, ayrılıkları görür. Bu minvalde Şükriye Yusuf, "Helalleşelim" adlı şiiri ile yaşamının bir dönemini geçirdiği şehirden ayrılırken hissettiği duyguları yansıtır.

"…
Cancağızım şehri terk edip gideceğim
Sakın uğurlamaya gelmeyin
Elimdeki kalemi, süslemeyi bekleyen
Bembeyaz defteri
Canımdan çok sevdiğim en sevgili dostları
Derde derman bulmak için çırpınan gönülleri
Ne kadar çok sevsem de terk edip gideceğim

Meraklı bakışları gömüp de gideceğim
Hüzünlü akşamlara kıyamam
Gözyaşlarımı saklar ya
Hakkından asla çıkamam
Sevgi dolu canım şehrim üzgünüm
Kederliyi, dönüşüm olmayacak
Gel son kez HELALLEŞELİM"[55]

[54] Melahat Engüllü, "Bir Orada Bir Burada", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s. 38.
[55] Şükriye Yusuf, "Helalleşelim", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 22.

Şair, yaşadığı memleketi terk etmek zorunda kalır ve son defa şehirle vedalaşmak ister. Yusuf, şehirle bir bütün olarak helalleşmeği arzular. Aynı konuyu, "Terk eder mi" adlı şiiriyle de ele alır. Büyüdüğü şehirden ayrı düşme sonucunda hüzün elbisesini giymiştir. Memleketten ayrılmamın vermiş olduğu kederi tekrar şiirine taşır.

"…
Kollarına alıp da yabancı şehirlerin kucağına süren
Söyle gece doğduğum şehir beni terk eder mi sende
Bu taş kaldırımlar
Aşk besteleri okuyan yegâne ırmak
Çıldırmaz mı kahrından
Küsersem o da gelmez mi ardımdan
Ben bilmiyorum sen söyle gece
Doğduğum şehir terk eder mi sence"[56]

Şair, doğduğum "şehri ben terk etsem bile, şehir beni terk etmez" hissini taşır. Bu hissi geceye retorik bir soru sorarak güçlendirir. Şükriye Yusuf bu eserinde taş kaldırımları tasvir ederken bir başka şiirinde ise bir ilkbahar sabahını tarif etmektedir. Yusuf, "Bir İlkbahar Sabahı" adlı şiirinde bir şehirden ayrılmayı değil, sevda şarkıları ve hikâyeleri ile hüzünlü bir ilkbahar sabahında uyanışını konu eder. Hüzün ve sevda şarkıları ile uyanan şair duygu doludur. Bir sevda hikâyesi dinleyerek *"Kalem yazmıyor, diller suskun"* dizeleriyle hüzün ile karşı karşıya kalışı Yusuf'u şiir yazmaya sevk eder.

"işte yine bir ilkbahar sabahı
yine sevda şarkılarıyla uyandı
gönül
bir sevda hikâyesi dinliyordum ki
gözümde yaşlarla başladı bu gün
kalemim yazmıyor, dillerim suskun
nedense bilmem gönlümde
hüzün
…"[57]

Şairi hüzünlendiren mesele, eskilerden zihninde kalan bir hüzünlü şarkıyı hatırlamasıdır. Bahsi geçen şarkı şairin gönlünde üzüntü ile birlikte bir ağlama

[56] Şükriye Yusuf, "Terk eder mi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s. 38.
[57] Şükriye Yusuf, "Bir İlkbahar Sabahı", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 29.

meydana getirir. Yusuf bu derdi "Ağlayacağım" adlı şiiri ile işlemiştir. Bu eserinde dert ve tasasını dökemediği için mutsuzluk içerisinde olduğunu gösterir. Şairin duymuş olduğu gam çok derindir, fakat her şeye rağmen bunu belli etmemesi onun içten içe acı çekmesine sebep olur ve daha derin yaralar açmaktadır.

"…
Bu gece dokunmayın bana yalnız bırakın
Dertlerimi bir bir okuyacağım
Çare aramıyorum yalnız bırakın
Bu gece bakmayın ağlayacağım
Bu gece sormayın ağlayacağım
Akmayan gözyaşımla ağlayacağım"[58]

Şair gece karanlığın çöküşü ile birlikte bir yakarış ile "ağlayacağım" diye sitemde bulunur. Yalnız kalmak, dertleri ile konuşmak ve akmayan gözyaşı ile ağlayacağını vurgular. Yusuf, gece kelimesi üzerinde ciddi manada durarak bir yalnızlık ortaya koyar. Bu yalnızlıklar birçok kez siteme dönüşür. Melahat Engüllü bu konuyu "Benim Sitemim" adlı şiiriyle çok narin bir şekilde işlemiştir. Eski dostlarına sitemini ifade ederken, onları kırmamaya da özen gösterir. Bu durumu *"Kırk yıllık hatırı olan kahvemi içenleri sordum/Bilene, görene bilene ben rastlayamadım."* satırlarıyla özetler. Ancak aynı zamanda arayarak hâlini, hatırını sormayan arkadaşlarını "*yine de özlüyorum eski dostları"* sözleriyle hasretini ifade eder.

"Yıllardır dost bildiklerimi sordum, nerelerde acaba
Başka bir mekânda, ayrı bir zamana taşıdıklarını
Öğrendim
Kırk yıllık hatırı olan kahvemi içenleri sordum
Bilene, görene bilene ben rastlayamadım.
…
Yine de özlüyorum eski dostları
Sinelerinde, insanın insanlığını aramak
Belki yanlıştır ulaşmayı aramak mümkün olmayana
Günün geceyi aşamadığı örneği…"[59]

[58] Şükriye Yusuf, "Ağlayacağım", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s. 11.
[59] Melahat Engüllü, "Benim Sitemim", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s. 35.

Şair, her insanda onun insanlığı aranması gerektiğine inanır. Aynı zamanda insan, arkadaşlarına ne kadar kırılırsa kırılsın yine bir özlem ve vefa içerisinde olduğunu görülür. Bu bağlamda, Sabit Yusuf "Bize Neler Oluyor" adlı şiirinde arkadaşına seslenerek yabancılaşma ve uzaklaşma temasını işler. Ortak bilinen bazı mutluluklar, değerler artık farklı bir algıya dönüştüğünü görüyoruz der.

"Bilmem ki
Neler oluyor bize?
Her geçen gün biraz daha
Yabancı oluyoruz birbirimize.
Paylaşmak elimizde değil
Ortak bildiğimiz güzellikleri
Mutluluk nasip olmuyor
her birimize.
Bilmem ki
Ne hâller oldu bize?
Güzellikler karşısında
Mutluluğu gizleyen perde mi indi
gözlerimize?"[60]

Şiirin başlığından da anlaşılacağı gibi modern ve bencil dünya anlayışı ile birlikte ailede, toplumda ve dostlar arasında ciddi bir iletişim problemi görülmektedir. Şair, bazı bilinen ortak güzellik algılarının da değiştiğine değinir. Sabit Yusuf *"perde mi indi gözlerimize?"* sorusuyla insanlar güzelliklerin karşısında adeta kayıtsız kalmalarını tenkit eder. Bir nevi, modern dünya anlayışını eleştirir. Yusuf, okuru da ortak bilinen bazı değerlerin kaybolmasını sorgulamaya davet eder. Şairler kendileriyle de bazı konuların muhasebesini yaparak toplumda oluşan olumsuz davranışlar karşısında nasıl bir tavır alınması gerektiğine değinmişlerdir. Bu bağlamda, Leyla Şerif Emin "Gönül'e Nasihat" adlı şiiriyle bir iç diyalog halinde kendine nasihatte bulunur. Yaşanan bazı olaylar karşısında şair ciddi bir eleştiri içine girer. Böylece vaatte bulunan, söz tutmayan, dosttan şikâyetçi olan vb. davranışları çok yönlü olarak işler.

"…
Susuz kalmış toprakların, dostsuz kalmış ırmakların
Söz verip tutmayanları, sil gitsin defterden!

[60] Sabit Yusuf, "Bize Neler Oluyor", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 16.

Vaatlerde bulunan, eş dosttan şikâyetçi olandan
Medet uman sen olma gönül.
…
Gençlere barikat var, başarılıysan dibe çekilirsin
Aman ha gönül yol yapayım derken kaşını çizdirirsin
Koltuk deyip tutturanlar, hizmet diye susturanlar
Eli kolu bağlı kalanlar şaşırtmasın gönül.

Suya atanlar, çamura batıranlar, ileri deyip geri çekenler
Övüp arkadan sövenler, vatanı satan hainler,
Cenneti krediyle ödeyenler, ders verip çile satanlar
Ezdirip bezdirmesin gönül

Unutma karşına seven de çıkar sevmeyen de
Seveni de sev sevmeyeni de"[61]

Emin, başarıya giden gençlere çamur atmak isteyenlerin, övüp sövenlerin, vatanı satanların, cennetin satın alınabileceğini düşünenlerin davranışlarını tasvip etmediğini açıkça beyan eder. Şair, toplum düzenine eleştiride bulunmasına rağmen, en son satırlarında her ne olursa olsun *"seveni de sev sevmeyeni de"* diyerek kendine öğütte bulunur. Leyla Şerif Emin duygularını açıkça ifade ederken, Bekir Abdi ise *"Kayboluyorum Mu"* adlı şiiri ile başka bir şahsiyet üzerinden, insanın değeri anlaşılmamasının ne kadar kötü olduğunu ve nelere yol açabileceğini tarif eder. *"Karayılan kalpli bir insan"* ifadeleriyle bir kötülüğü sembolleştirerek tasvir etmeyi tercih etmektedir. Bu söylem aynı zamanda halk arasında iyi olmayan insan anlamında kullanılmaktadır.

"…
Sualler, sualler karışıyor aklım
Karayılan kalpli bir insan.
Ey! Ege Denizi'nin suları, duysanıza feryadı,
Çok yakından geçen pırlantayı..

Bir değerli süngerin gidiyor,
İzin verme yutup gitmesine.
Bilmen dayanabilir mi bu dalgaya
Kayayı eritiyorlar dur desene.
…"[62]

[61] Leyla Şerif Emin, "Gönül'e Nasihat", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s. 38.
[62] Bekir Abdi, "Kayboluyorum Mu", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s. 21.

Bekir Abdi'nin bu şiirinde, bulunduğu yerde değerinin anlaşılmamasından dolayı üzülmektedir. Değerinin bilinmediği takdirde kaybolup gideceğini bildirir. İnsanoğlu hayatta kalma mücadelesi verdiği sürece aynı zamanda yaptığı işlere anlam kazandırma gayretinde olmuştur. Şairlerin hayatı anlamlandırma gayretlerine Melahat Engüllü bir katkı sunma adına "Anlaşılmayan Hayat" şiiri ile varlığı sorgulama uğraşına girmiştir. Bu bir açıdan varoluşa epistemolojik bir yaklaşım sergilemektir. Şair, bilginin yaygınlık kazanmış olduğu halde bilgeliğin tanınmadığını söyler. Etrafında olup bitenleri seyreden şair, duygu merkezli yaklaşımı terk ederek realist bir bakışla bilginin nasıl kullanılması gerektiğini gösterir.

"Üzgün değilim, belki azıcık şaşkın
Ama giderek, kendime geliyorum
Yanlışlıklara karşı çıkmaya devam ederek
Duygusallığa düşmeden, etrafı süzerek
...
Kişi bilgiden bugün uzak değil artık
Tam merkezine yerleşmiş onun
Evrene bakış biçimi değişmiş
Evrenselliği başlatanları tanımadan"[63]

Günümüzde kişinin bilgi araçlarıyla çok zaman geçirmesi ve sıkı temas içinde olması bazı gereksinimleri doğurmaktadır. Bilgiyi sorgulamadan, süzgeçten geçirmeden ve rafine etmeden kabul etmemek gerektiğini vurgular. Epistemolojik olarak önemli düşünürlerden habersiz kalarak hayatı sorgulamanın mümkün olmadığını ve "*Evrenselliği başlatanları tanımadan"* bir yere ulaşılamayacağını beyan eder. Engüllü diğer bir şiirinde varoluş olgusuna epistemolojik yaklaşımdan egzistansiyalist sorgulamaya geçiş yapar. Şair, "Gecenin İçinden Gündüze Doğru" adlı şiiriyle bir soru ile işe başlar – "*Düşünmek yeter mi yaşadığımız dünyayı."* Sadece düşünerek dünyayı algılamak ve anlamak sonucuna ulaşmak mümkün mü? Bu soruyu rasyonalist bir yaklaşımla "*Aklın hükmettiği geleceklerde"* cevabıyla taçlandırır.

"…
Düşünmek yeter mi yaşadığımız dünyayı

[63] Melahat Engüllü, "Anlaşılmayan Hayat", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s. 36.

düğümü çözülebilecek yollardan geçerek
Aklın hükmettiği geleceklerde
gecenin huzurunda hissetmek
gündüzün ışığını
…
Nereye taşır bizi sorusu yetersizdir
Sadece sormanın faydası olmaz
Önceki gün ne denli yakınsa
yarın bir o kadar uzaktır
adsız doğmamaya, adsız doğurmamaya."[64]

Engüllü, şiirde gece üzerinden fizikî olayları sorgular. Bütün bu sorulara verilen cevaplar yetersiz olduğunun altını çizer. "*Önceki gün ne denli yakınsa/yarın bir o kadar uzaktır"* dizeleriyle konunun derinliğine vurgu yapar. Şair son dizelerinde doğmanın aynı zamanda bir amaç içerdiğini ima eder. Doğmaya ve doğurmaya sergilenen felsefî yaklaşımı bir diğer şair Bekir Abdi "Sessiz Gidiş" adlı şiiriyle ölüme ve ölmeye yapar. Abdi, ölümü geniş yönüyle işler. Şair, okunan salalar aracılığı ile hayallerin ölmesi olayını insanın sonu olarak görür.

"…
Sessizce batmaya çalışan gemi?
Adım adım ölüme yaklaşır
Elveda demeden nereye?
Zamanını şimdi bağır da dinle.

Okunan sala bizim için mi?
Ölen hayallerimiz için mi yoksa
Bende yaşayan perişan olur
Harcanır gider bütün bu ömür

Ömür dedikleri üç saatlik bir rüya
Kahve mi, desem gitsem mi yoksa
Ayrılık bu kadar kolay mı olur
Yalancı bir nefesin göçmesi kadar mı?"[65]

"Sessiz Gidiş" adeta Üsküplü şair Yahya Kemal Beyatlı'nın "Sessiz Gemi" adlı şiirinin hatırlatmaktadır. Genel itibariyle bakıldığı zaman MTE şairlerinde Yahya Kemal Beyatlı yansıması görülmektedir. Abdi, şiirde hem ayrılığı hem de

[64] Melahat Engüllü, "Gecenin İçinden Gündüze Doğru", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s. 31.
[65] Bekir Abdi, "Sessiz Gidiş", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 40.

ölümü sessiz giden bir gemiye benzetir. Şair, ömür kavramını bir rüya olarak yorumlar ve bir kahvelik mola arası gibidir der. Kısacası *"Yalancı bir nefesin göçmesi*" olarak tarif ettiği ölüm hakkında her şeyin bittiği andır der. Ölüm bu kadar kısa mı diye de, ayrıca sorar. Ölümü şiirine taşıyan diğer bir şair ise, Sabit Yusuf'tur. Şair, "Doğanın Güzelliğinde Ölmek" adlı şiiriyle ölümün doğada tabiat ile iç içe olma vasfıyla güzel olduğunu ifade eder.

"...
gel
istersen
bu dağ yamaçları arsındaki
doğa yeşilliğinden tomurcuklanan
güzelliklerinde öl
...
bir tek doğa güzelliğinde
ölmenin güzel olduğunu bilirim
çağırmanıza hiç mi gerek yok
oraya gönüllü olarak gelirim"[66]

Yusuf'un şiirinde ölüm tabiatın doğal güzelliğinde olması gerektiğini ifade eder. Şair *"bir tek doğa güzelliğinde ölmenin güzel olduğunu bilirim"* der. Bu dizelerinde meleklerin onu çağırmasına gerek olmadığını, kendisi zaten bunu kabullendiğini âşıkça belirtir. Sabit Yusuf'un ölüm üzerine kaleme aldığı diğer bir şiiri de "Elbet Bir Gün" başlığını taşır. Şair, ölümü söylenecek son söz olarak yorumlar. Yusuf, bu şiirinde de tabiat ile bir bütünlük içindedir.

"Elbet bir gün
Ölüm son sözünü söyleyecek
Başımın ucunda
Papatyaları okşayan sıcak ellerim
Sevgi tohumlarını biriktirecek
Sırf kemikten ibaret
Her iki avucumda
Elbet bir gün
Toprak kokusunu duyacağım
Burnumun ta ucunda"[67]

[66] Sabit Yusuf, "Doğanın Güzelliğinde Ölmek", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 7.
[67] Sabit Yusuf, "Elbet Bir Gün", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 7.

Şair, son dizelerinde "*Toprak kokusunu duyacağım/Burnumun ta ucunda"* diyerek ölüm elbet bir gün son sözünü söyleyeceğini ve insanın topraktan gelip yine toprağa döneceğinin altını çizer.

B. Sosyal Meseleler

Köprü dergisinde neşredilen şiirlerde sosyal meseleler net sınırlarla ayrıştırılmadan iç içe ele alınmışlardır. Bu minvalde Türk kültürü, Türkçe, Osmanlı ve Ecdat konuları hep iç içe işlenmiştir. Edebi açıdan Türk kültürü şairler için Türkçe, Osmanlı ve Ecdat kavramları ile eşanlamlıdır. Bu yüzden bir başlık altına toplama yoluna gidilmiştir. Şairlerin bu konuları işlemelerinin sebebi Osmanlı'nın uzun yıllar Makedonya topraklarında var olması ve bugün hâlâ izlerinin mimaride ve kültür eserlerinde görülüyor olması hasebiyledir. Bu mirasın tesiri altında kalarak şiirler yazılmıştır. Balkanlardan çekilmek zorunda kalan Osmanlı Devleti'ne karşı hep bir özlem içinde olan şairler Türkiye'yi her zaman bir "ana" vatan olarak görmüşlerdir. Bugün hâlâ Makedonya'nın değişik bölgelerinde yaşayan Türk şairler ilhamını Türkiyeli yazarlardan alarak, yaşadıkları yerleşim yerlerinde Türk dilini ve Türk kültürünü yaşatmaya devam etmektedirler.

1. Türk kültürü, Türkçe, Osmanlı ve Ecdat

Osmanlı Balkanların değişik bölgelerinde asırlarca hüküm sürmüştür. Divan Edebiyatı'nın bazı önemli şairleri Üsküp ve Prizren gibi merkezi yerlerde yetişmişlerdir. Maziden gelen edebiyat tecrübesi ile şairler, Osmanlı'dan sonra yaşanan olayları şiirlerine taşımışlardır. Şairler Balkanlar'da Türk tarihi ve varlığının temel kavram ve simgelerini daima canlı tutmaya gayret göstermişlerdir. Hüsrev Emin "Gönüllere Sığmayan Hayal" adlı şiirinde "Evlad-ı Fatihan" konusunu işleyerek bu görevi yerine getirmiştir. Emin, bu toprakları fethedenlerin torunları olmaktan gurur duyarken fetihlerin devamının gelmemesinden yakınmaktadır.

"...
Hani Evlad-ı Fatihan'ın yadigârıydık
Hani bu coşkunun mirasçısıydık

Gönül fatihleri arar oldu yollar
Hani şanlı şühedanın tek varisiydik
…"[68]

Şair Osmanlı'nın Balkanlarda emanetçisi olarak "Evlad-ı Fatihan'ı" görmektedir. Osmanlı'nın çekilmesi ile birlikte oraları fethedenlerin torunları olmaktan ve bu toprakların kalesi konumunda bulunmaktan kıvanç duyar. Bu duygunu devamı olan gönül fetihlerini bekler ve "*Hani bu coşkunun mirasçısıydık"* dizesiyle beklentilerinin gerçekleşeceğinden şüphe duymaya başlar. Aynı bağlamda Yaser Halim ise "Ey Ahali" adlı şiirinde Osmanlı'nın kuruluş rüyası olan Osman Gazi ve onun hocası olan Şeyh Edebali üzerinden, Devlet-i Aliyye'nin ihya sürecini işler. Buna benzer sözler aynı zamanda Üsküp ve çevresinde yetişen şairlerin Osmanlı hikâyeleri dinleyerek büyüdüklerini gösterir.

"Ne yiğitler duyduk ahali, ne yiğitler;
Onlar gitti gideli, avlayıp duruyor itler.
Bir obadan filizlendi o cihan çınarı,
Osman gazi ilen ileriye doğru aktı,
şahlanarak İslâmiyet pınarı.
...
Gel gör ey ahali, üç kıtaya at sürür
Sultanlar şahı Süleyman.
Şeyh Edebali'nin duası makbul görmüştü Hak'tan.
...
Fatih Sultan Mehmet haydi dedi;
Tüm gemiler harekete geçti karadan.
Bizans'ın çökecekti heybetli surları,
İstanbul'a ezanla ayak basacaktı,
Osman Gazi'nin yiğit oğulları.
…"[69]

Halim, şiirinde özellikle Osmanlı Devleti'nin kuruluş süreci ve yükseliş devirlerine vurgu yapmaktadır. Osmanlı Devleti'nde şer'î hükümlerin hâkim olduğundan ve ricalin bu düstur çerçevesinde yönetildiğinden dolayı İslâm'ın yaygınlaşma sağladığına değinir. Şiirin son satırlarında "*Ne yiğitler duyduk ahali, ne yiğitler,/Onlar gitti gideli, avlanıp duruyor itler."* diyerek Osmanlı Sultanları ve

[68] Hüsrev Emin, "Gönüllere Sığmayan Hayal", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 43.
[69] Yaser Halim, "Ey Ahali", **Köprü Dergisi,** Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s. 19.

cengâverlerinden sonra adaletli yöneticilerin başa gelmediğini ifade eder. *Köprü* dergisi şairlerinden vatana karşı hassasiyetini dile getiren bir diğer müellif Bekir Abdi'dir. "Gitme Kal" adlı şiiriyle ecdada vefa ve vatana sahip çıkmak gerektiğini söyler. Bunun en büyük nedenlerinden birisi ise Makedonya'dan Türkiye'ye göç edenlere sitem duygusudur.

"…
İzlerim örtülmemiş, seslerim kaybolmamış idi
Gitme buralardan, ataların yatar, dedelerin ağlar
Camilerin, mezarlıkların, hamamların hepsi seni gözler
Gitme dayanır mı bu toprak senin yokluğuna
…
Gitme öl de kal, kaçma bak da gel
Direk dayayın benim arkama, dondurun bu fırtınayı
Hayal ettiğimiz günler uzak değiller
Gitmeyin daireler kurun, kalın buralarda.
…"[70]

Şair, Balkan topraklarında Osmanlı izlerinin hâlâ silinmediğini ve bu varlığı yaşatabilecek kadar taze olduğu kanaatindedir. Bu izleri tarihin bekçisi olarak görür ve buradan uzaklaşan herkese gitmemeleri için bir "yalvarışta" bulunur. Abdi, bu topraklardan vazgeçerek göç etmenin ecdada ihanet olabileceğini vurgular. Osmanlı'ya dair birçok mimarî eserinin varlığı geride kalan ahali için hep bir hatıra kaynağı olurken aynı zamanda tarih bilinci de oluşturmaktadır. Bu konu üzerine "Ağlıyorum" başlıklı bir şiir kaleme alan Leyla Şerif Emin, Osmanlı'dan kalan mimarî eserlerin yıkılmasına karşı tepkisini ortaya koymaktadır. Emin, şiiriyle tarihî eserlerin insan benliğinin oluşmasında büyük rolü olduğunu ima eder ve onlara kıyılmaması gerektiğini söyler.

"…
Yıkanlara
Yıkanlara lanetler yağdırıyorum
Yenisini yapanlara gülüyorum
Hiç eski yeni olur mu?
Tarih yalanla dolanla yazılır mı?
Kim aldatmış
Kim aldanmış bu kitaplara

[70] Bekir Abdi, "Gitme Kal", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s. 35.

Beni benden alıp
Başka diyarlara sürenlere
Seni senden çıkarıp
Parçalara bölenlere
Mihrabımı çalıp
Taşa, duvara, betona
İnananlara,
…"[71]

Şair, Osmanlı'nın mimarî eserlerine karşı yapılan yıkımlara bir şair ruhu ile tepkisini dile getirir. Emin, eskinin yerini hiçbir şeyin dolduramayacağını bilmektedir. Yıkım ve tahribatları engelleyememek de onu içten içe üzer fakat bunu dillendirememesi ise onu daha fazla kederlendirir. Şair, yıkanlara lanet okur. Emin, Osmanlı izlerinin yok edilmesine ve onların yerine modern yapıların inşa edilmesine ayrı bir sitem dile getirir. Osmanlı Devleti'nden kalan bu izlerin yok olmasıyla birlikte özünden uzaklaşacağını düşünür. Yaşanan bu sıkıntılara tepkisini ortaya koyan Leyla Şerif Emin aynı zamanda siyasî bir eleştiri de yapar. Şair bütün bu olanlara karşı üzüntüsünü "ağlıyorum" diye vurgular. Vardar nehrinin iki yakasını birleştiren ve iki farklı kültürü birbirine bağlayan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün (taş Köprü gibi isimlerle de halk arasında anılan) mihrap kısmında yapılan tahribat sonucunda, Leyla Şerif Emin diğer bir şiiriyle "O Yoksa Bende Yokum" diyerek millî değerlere sahip çıkmak adına görüşlerini ortaya koyar.

"…
Edanı özledim
Sedası yürüyen yolların
Sen bayrağımsın benim
Yükseklerde dalgalanırsın ancak
İnmeyen sancaksın
Fatihin emanetisin yaşanacak
Var olmak için sebep bulda gel
Çık meydana ey asker
Bastığın yerden yücel
Beş yüzyılın hatırına, arkana bakmadan gel
Gel mihrabım, gelişinle yık hüznümü
Selam ver yine, asker duruşunla geçenlere…
…"[72]

[71] Leyla Şerif Emin, "Ağlıyorum", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 9.
[72] Leyla Şerif Emin, "O Yoksa Ben De Yokum", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s. 14.

Şair mihrap üzerinden hüznünü dile getirirken, Osmanlı'ya olan özlemini ifade eder. Emin, mihrabın yıkılmasıyla beraber tarihî izlerin de silineceği korkusunu yaşayarak, Fatih Sultan Mehmet'in emanetine gerektiği gibi sahip çıkılmadığı için suçluluk duygusu besler. Şair bu sözleriyle gençlere de bir mesaj gönderir. Bu düsturda Yaser Halim de, "Çarşım" adlı şiiri ile tarihe karşı yapılan bazı yıkımlar karşısında kalemini kuşanmıştır. Şu dizeleri ile aksülamelini dile getirir.

"…
Dostlar kalkın artık! Elimizden tarihimiz alınmadan
Hırsızlar, koruyalım derken tarih çalıyor hiç acımadan
Çarşımda bir cahilin heykelini diktiler, haktan korkmadan
Kalkın artık dostlarım! Dişsiz tarih sırtlanları coşmadan

Oysa biz değil miydik, onlara din ile toprak elimizle sunan
Toprakların yanında en kutsal hediyemiz değil miydi Kur'an.
Çarşımda, Müslümanların soykırım efendisi değil mi duran?
Bir cahilin heykelini dikmişler, olacak bunun hesabını soran."[73]

Tarih içerisinde çelişkili rolü olan bazı şahısların heykelleri Eski Türk çarşısına dikilmiş olması Halim'i rahatsız etmektedir. Şair, Osmanlı Devleti'nde tüm milletleri hak ve adalet yönetildiğine inanmaktadır. Son dönemlerde Üsküp'te ciddi manada bir heykel krizi yaşandığı için bir önlem alınmasını ister. Yapılan tahribatların tarihî dokuyu bozduğunu düşünür. Burada Tarihî Türk çarşısının da tahrip edildiği anlaşılmaktadır. Tarihi çarşıların bir nevi varlık göstergesi olduğunu. Fahri Kaya "Elbette Varız" adlı şiiriyle çok ince bir şekilde işlemiştir. Bir bütünlük halinde millî varlığı sürdürmek amacıyla "acı, özlem, savaş, sevmek" gibi bazı önemli kavramları vurgulayarak her türlü bedeli ödemek için hazır halde olduğunu ifade eder.

"…
Var olmak acı çekmek demekse,
Tabii varız.
Var olmak özlem içinde yaşamak demekse,
Elbette varız.
Var olmak savaşmaksa demek
Gene varız.
Var olmak sevmek ve sevilmek demekse,

[73] Yaser Halim, "Çarşım", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s. 47.

Hem de nasıl varız.

Sayılıp, sürekli sövüldüğümüz için
Sevilip beddua edildiğimiz için
Canlı birer anıt olduğumuz için
Bu topraklarda çok eskiden beri varız.
Varım, varsın, varız!"[74]

Şair için Makedonya'da benliğini korumak acı çekmeye, özlem içinde yaşamaya, mücadele etmeye ve sevmeye eşdeğerdir. Bu vasıfları taşıyanların var olduğunu ve her zaman var olacağını da vurgular. Kaya, özellikle "*var olmak sevmek ve sevilmek demekse"* dizesi ile yapıcı ve iyimser bir tavır sergilenmesi gerektiğini ima eder. Şair, *"Sövülsek de, beddua da etseler buralarda birer canlı anıt"* olarak varız der ve bu varlığın ne kadar istenilmese de her zaman devam edeceğine inanır. Kanıtlamış bir geleneğe sahip bir millet bugün de varlığını sürdüreceğini, ancak bunun mümkün olması için kolektif bir halde hep beraber biz buradayız demek gerektiğini "*Varım, varsın, varız!"* satırlarıyla vurgular. Fahri Kaya'nın özlem içinde yaşamak söylemini, Bekir Abdi, "Kaya Değil, Dağdır" adlı şiirinde Osmanlı ve Evlad-ı Fatihan atfeder. Şair, *"unutmadım İstanbul'u"* ve "*Atamadım kalbimden Afyonu"* diyerek Türkiye'ye olan sevgi ve özlemini şehirler üzerinden ifade eder.

"…
Biliyorum unutmadım İstanbul'u
Atamadım kalbimden Afyonu
Yaralanan kalbinle avutursun kendini
Makedonya'yı değil Evlad-ı Fatihan'ı gördüm.

Biz dertliyiz, sen hırslısın yolunda
Hayat vurmuş bizi destek sağlıyorsun
Yığmaz Osmanlı torununu kaldırıyorsun
Çamurlu sokaklarda ezan sesleniyor.
…"[75]

Abdi, milli varlığı sürdürebilmek için özellikle buralarda ezan sesinin duyulmasının önemli olduğunu düşünmektedir. Bugün yapılan bazı etkinliklerle de bu varlık mücadelesi sürdürülmektedir. Bu minvalde Yaser Halim "Prizren'de

[74] Fahri Kaya, "Elbette Varız", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 51.
[75] Bekir Abdi, "Kaya Değil, Dağdır", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 25, Haziran-Ağustos 2007, s. 41.

Huzuru Yaşamak" adlı şiiriyle Türk millî ve manevi değerlerini korumak ve Türkiye sınırları dışında var olan toplulukların da kendi benliğini sahiplenmesi gerektiğini söyler. Bugün Türkiye'de 23 Nisan Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmaktadır. Bu çocuk bayramı Türkiye dışında yaşayan Prizrenli (Kosova) Türkler tarafından da coşku ile kutlanmaktadır.

"23 Nisan ile birleşti gönüller şu şadırvanlı şehirde
Sonsuza dek düşmanlığa çekildi görünmez perde.
Ele ele verilmiş, kardeşçe, gönüller bir olmuş, bu şehirde
Prizren'de huzur, âşıkların gözlerine düşmez perde
..."[76]

Şair, Kosova'da müşahede ettiği önemli bir etkinliği Türklerin ve Türkçenin varlığına katkı sağlayan bir unsur olarak şiirine yansıtmaya çalışmıştır. Tarihî şadırvanı ile meşhur olan Prizren'de birlik içinde geçen bu şölen geleceğe dair umut vermektedir. Gelecek nesiller ırk ve millet gözetmeksizin kardeşçe bu şölende yer alabilecek ve kalıcı bir barış temin edilecektir. Yaser Halim, "Türkçem" adlı diğer bir şiiriyle ise dil sevgisini kaleme alır. Şairin bu sevgisi Türkçenin varlığını güçlendiren bir faktördür. Türkçeyi, dil ve tarih ekseninde olmak üzere geniş bir biçimde işler ve bırakabileceği en güzel miras lisandır der.

"Al dudağımdan tek naçizane hediyem
Varlığımı kılıçtan sonra hitap eden Türkçem.
Çocuk yıllarımda elimden düşürmediğim kepçem
Hayat havuzundan doldurup içtiğim Türkçem.
...
Elimde olduğu gibi dilimde de şanlı bayrağım
Geleceğe hece hece emanet bıraktığım sancağım
Ufuklara durmadan tüm hayallerimi karaladığım
Tarihin sayfalarında varlığımı gösteren Türkçem.
..."[77]

Şair bu topraklarda millî varlığın korunması sadece bayrak ile olmayacağının, Türkçe konuşarak ve Türkçe yazarak da gelecek nesillere emanet bırakılması gerektiğini dile getirir. Halim, kaleme almış olduğu şiirlerinde en çok "vatan, din ve Türkçe" temaları üzerinde durduğu görülür. Bu şiiriyle kadim Türk dili tarihinin

[76] Yaser Halim, "Prizren'de Huzuru Yaşamak", **Köprü Dergisi**, Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s. 44.
[77] Yaser Halim, "Türkçem", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s. 46.

geçirmiş olduğu evrelere de göndermede bulunarak, geçmişten bugüne nesillere aktardığı birikimi de vurgular. Bu minvalde Fahri Ali ise, "Tarih Yorgun Olmaz Ki" adlı şiiriyle Türkçe'nin mazisine göndermeler yapmaktadır. Şaire göre tarih yorgun değildir ve aynı kalıcılıkla varlığını sürdürmeye devam edecektir. Millî tarih Türkçe ile yazıldığının altını çizer ve bunu kabul etmeyenlere ciddi manada bir göndermede bulunur. Ali, Türkçeye olan sevgisini kalıcı kılmak için şiirine konu eder.

"*yüce bir ses yayılır*
yüceliğiyle kurban veren
kan ile yazılan
istesen de istemesen de
bir tarih Türkçe ile
Gözümde
içinde
alınyazımda
sevgimde
...
bir bilinç sırrıdır yaşamak
bir bilinç özüdür yaşatmak
Türkçem
yarına açık olarak
zamana göğüs gererek
gözüm içinde
ses dalgamı yansıtan Türkçem
..."[78]

Şair için Türkçe ile bilinçlenen ve yüreğindeki dil sevgisi ile yaşayarak yüceleşen bir olgu söz konusudur. Türkçe'nin Makedonya'da varlığı kolay elde edilmediğini, bunun ağır bedeller ödenerek bugüne kadar taşındığını ve bu bayrağın dalgalanmasında en büyük etken tarih içerisinde verilen mücadele olduğunu beyan eder. Ali, Türkçe gelecekte de mevcudiyetini korumaya devam edecek der.

Köprü dergisinde aynı zamanda Türkçeye hizmet etmiş olan şairlere adanmış şiirlerin mevcudiyeti söz konusudur. Özellikle Üsküp'te Türkçeyi yaşatan ve varlığını sürdürmesi için çaba gösterenlere yönelik yazılmış şiirlere rastlanılmaktadır. Şairler Türkçe'ye karşı sevgi ve hayranlıklarını, şiirlerinde dile katkı sağlamış şahsiyetler üzerinden dile getirmişlerdir. Edebiyata sağladıkları

[78] Fahri Ali, "Tarih Yorgun Olmaz Ki", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 12.

katkılardan dolayı Yahya Kemal Beyatlı, Necati Zekeriya, Fahri Kaya ve Fahri Ali gibi güzide kalemler şiirlerde zikredilmiştir. Ayrıca, Hafız İdris Hoca Efendi'yi de Türkçe olarak vermiş olduğu vaazlarından dolayı anmışlardır. Bu tip şiir için Leyla Şerif Emin'in, "Rumeli'nin Gül-i Rânâları'na" adlı eseri iyi bir örnektir.

"…
Bir şehir varmış eskiden şimdi burada yüreğimde
Namı sürecektir gül-i rânâ'nın ellerinde
Bakarsın Yahya Kemal gelecek dağlarda, göklerde
Bir yanda dururken Fahri Kaya, Necati Zekeriya
Anacaklar toprağımızı, kırıntılarımızı, satırlarla
…
İşte burada ta şurada durur Fahri Ali…"[79]

Emin, ezelden beri Türkçe'nin var olduğuna ve var olacağına inanır. Bu topraklarda Türkçenin yaşamasına emek vermiş ve eser kaleme almış olan tüm yazarlara minnettar olduğunu dile getirir. Şair, gelecek nesillerin aynı düsturda devam edeceğinden ve Türkçe'nin her zaman burada var olacağından emindir. Türkçe ile beraber millî kültür ve Yahya Kemal Beyatlı bağlılığını açıkça dile getiren şairlerden biri de Yaser Halim'dir. Akıncılarla başlayarak ve Beyatlı ile devam ederek tarihin akan bir ırmak olduğunu anlatmak ister.

"…
Akıncıyı dilim söyler, ağlatacak nerdeyse bu geceyi
Yaz desek yazar mı Beyatlı bir daha
…
Gidişinle şahlandı ve coştu içimizdeki kalıcı zehir
Şifa gibi gel desek, gelir mi Beyatlı bir daha"[80]

Halim, Yahya Kemal Beyatlı'ya karşı olan özlemini dillendirir. Şair, Beyatlı'nın eşi benzeri olmadığını ve onun gibi birinin Üsküp'te tekrar görülmesi zor olduğunu üzüntü ile yansıtır. Beyatlı'ya karşı duymuş olduğu hasret onu yeni bir arayış içerisine sürüklese bile, yaşanılan coşkunun yeniden vuku bulması imkân dâhilinde olmadığını dile getirir. Halk arasında ve dini meclislerde ana dilde konuşarak katkılarını sunan diğer bir şahsiyet ise Hafız İdris Hoca Efedi'dir. Üsküp,

[79] Leyla Şerif Emin, "Rumeli'nin Gül-i Rânâları'na", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 38.
[80] Yaser Halim, "Beyatlı Bir Daha", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s. 47.

Dükkâncık Camii'nde Türkçe vaazlar vermiştir. Fahri Ali, Hafız İdris hocanın vefatını duymasıyla birlikte yaşamış olduğu acıyı şiiri ile ölümsüzleştirir. Ali "Üsküp Türkçe'nin İmamını Yitirdi" adlı şiiri ile büyük bir kayıptan bahsetmektedir.

"…
Dükkâncık Alaca Camii yolunda
Her gün bir imam geçerdi
İslâm'a has kılık ve kıyafeti ile
Halkına dinimizin gerçek izini yayardı

Varırdı Alaca Camiine namaz kıldırmaya
Vaaz vermeye Türkçenin imamı
…
Yaydıydı dinimizin sesini Türkçenin
İmamı

Yitirdik Üsküp'te Türkçenin imamını
…"[81]

Şair, Hafız İdris Hoca'nın giyim kuşamı ve hitabındaki incelikle Türk kültürünü ve Türkçeyi en iyi şekilde temsil ettiğini düşünür. MTE'nın ve Türkçe'nin varlığı için önemli olan bir diğer isim de Necati Zekeriya'dır. Yugoslavya Dönemi MTE temsilcilerinin tamamına yakını Necati Zekeriya'nın Türkçeyi yaşatma çabalarına şahit olmuştur. Fahri Kaya bunlardan biridir. "Mavide Ölmek" adlı şiiriyle Necati Zekeriya'ya olan özlemini sunar.

"Necati Zekeriya'ya

Bilmiyorum neden ama
Ohri'de gölün suyuna baktım
Her defasında, hep sen,
Senin ölümün aklıma gelir,
Mavide ölmek demişti ya.
Göl her defa mavi, masmavi
Ya da mor ile yeşil arası bir mavi.
Boşuna düşünüp kafamı yoruyorum
Sen hangi mavide ölmeyi düşünmüştün?
…"[82]

[81] Fahri Ali, "Üsküp Türkçe'nin İmamını Yitirdi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 10-Ek, Şubat 2006, s. 9.

Şair, Türkçe mücadelesi veren sanatçıların eksilmesiyle hüzne kapılışını kaleme almıştır. Türkçe'ye katkı sağlayan yazarlarla hep iletişim halinde olmayı arzulamıştır. Kaya, Zekeriya ile yapmış olduğu bir konuşmada "Mavide ölmek" ifadesini duymasıyla birlikte hayatı boyunca bu söylemin tesir altında kalmıştır. Ohri'yi ne zaman ziyaret etse MTE'nın önderlerinden biri olan Necati Zekeriya ile yapmış olduğu konuşmayı hatırlamaktadır.

2. Diğer Sosyal Meseleler

Köprü dergisinde yazı hayatına yeni başlayan şairlere sıkça yer verildiği görülmektedir. Dergi, ÇMTE yeni isimlerin kazanılabileceği ve genç nesil edebiyatçıların yetişebileceği bir okul görevi görmektedir. Bu minvalde, genç şairler tarafından yazılan şiirlere sıkça yer verilmiştir. Bahsi geçen konuyu destekler nitelikte, Leyla Şerif Emin tarafından "Sanat Fidanlarına" adlı şiiri gençliğe sesleniş olarak nitelendirilebilir. Gençlerin şaha kalkıp yeniden yazı yazabilmeleri için motive edici bir şiir olması hasebiyle, derginin orta kısmında şiir tekrar tekrar yayınlanarak, sanat fidanlarına armağan edilmiştir.

"Gül dikensiz, yazı kelamsız olmaz
Hava bulutsuz, yaprak tohumsuz
Dergi kapaksız, Sanat Fidansız olmaz
Bir avuç yazı bin umut kapısı
Açtılar yüreklerini
Köprü'den geçti yolları
Bu köşemiz şenlendi
Dergimiz yollarını bekledi,
Yazın, çok yazı fidanlar
Bir lale bahçesi olun
Olun da gönlümüze konun…"[83]

Emin, gençleri şaha kalkmaları ve yeniden canlılık kazanmaları gereken fidanlar olarak isimlendirir. Bu şiir gençlere hem nasihat hem de umut vericidir. Şiir Türkçe düşünen ve yazanlar için bir dilin yaşatılması demektir. Bu bağlamda Sabit Yusuf ise, gençliğe seslenişi ile dikkatleri üzerine çeken diğer bir şairdir. Yusuf,

[82] Fahri Kaya, "Mavide Ölmek", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 25
[83] Leyla Şerif Emin, "Sanat Fidanlarına", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 36.

"Çağın Gençliği" adlı şiirinde yaşanabilecek bir dünya kurgusuna girerek "cennet, özgürlük, sevgi, dostluk, dünya çocukluğu, barış, acı" gibi kavramlar ile hayali bir dünya yaratma isteğindedir. Şair, gençliği geniş bir yelpazede işlemiştir.

"Cennet gibi bahçelerde yetiştireceğiz özgürlüğün narını
Sevgi dolu yüreklerde pekiştireceğiz çağın dostluklarını
Bu gençlik yaşasın diye birleştireceğiz dünya çocuklarını
Umut dolu yarınlara taşıyacağız barış duygularını
En ateşli yüreklerde estireceğiz gönül rüzgârlarını
Bu yüzler hep gülsün diye kurutacağız acı gözyaşlarını

Bu gençlik öyle bir memleket kuracak ki
Herkes bir bir kavuşacak eviyle barkına
Çakan şimşeklerden düşen melodi gibi
Sevinçle sarılacağız dönen yaşam çarkına
Mutluluktan yükselen çığlılar içinde
Geçecektir ömrümüz hiç varmadan farkına

Öylesine bir sistem yaratacağız ki
İnsanların sırtı asla yere gelmeyecek
Sefaletin kapılarına kilit vurup
Çocuklarımız yoksulluğunu yüzünü görmeyecek
Bu gençlik dillere hep destan olacak
Ve sevgi dolu yüreğinde kadere yer vermeyecek
...
Bu çağda kimse tercih etmeyecek davul gibi göbeği
Hiç kimse esip öldüremeyecek uçuşan kelebeği
Her gün gelişen teknoloji sayesinde
Hep sağlıklı doğacak bu çağın her bebeği"[84]

Yusuf, şiirinde ütopik bir dünya resmederek kafasında yaşanabilir bir dünya şablonu çizer. Aynı zamanda şiirin son bentlerinde sistemi eleştirir. Teknolojinin gelişimini ise sağlıklı bir neslin doğuşu için iyi bir araç olarak tasvir eder. Sabit Yusuf, bir genç nesillere seslenirken, Bekir Abdi kişilerin tüm dünyanın insanlık temelinde birleşmesi gerektiğine değinerek şiiriyle "Berberiz Bu Yolda" der. Aynı zamanda bu beraberlik ve kardeşlik duygusunun Osmanlı mevcut olduğunu ve bugün de bölgede yaşayan farklı etnik unsurların bu hususlar etrafında bileşilebileceğini ifade eder. Bu beyanının argümanı kastedilen birlikteliğin önceden tecrübe edilmiş bir vaka olmasıdır.

[84] Sabit Yusuf, "Çağın Gençliği", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 3.

"…
Ben bugün canlılara sesleniyorum
Gizli hislerim, akar gözyaşlarımla
Bu vicdansız katiller hep yıktı bizleri
Balla kanda hep birleştik şimdi.

Dillerimiz bir anda hep kayboldu
Irklarımız söndü gitti
Kalan sadece biz ve hayallerimizdi
İnsanlık uğruna yaptıklarımız bizimleydi.

Bugün her şeyi unuttuk
Seslerimizi gamla değil şiirle duyurduk
Bir araya geldik, Hıristiyan, Müslüman ayırmadık
Biz kardeşlik gösterdik bu topraklar altında."[85]

Şair için geçmişte olduğu gibi bugün de ortak ilkeler etrafında mutabık olunabilecek bir ortamın mevcudiyeti söz konusudur. İnsanoğlunun ortan değerler etrafında birlik sağlayamadığında er ya da geç sosyolojik buhranlar gelir. Medeniyetlerin sarsılmasından doğan neticeler arasında göç ilk sıradadır. Balkan toprakları için göç her zaman gündemde olan bir konudur. Bu yüzden MTE şairleri göç temasını etraflıca ele almışlardır. Köprü şairlerinden Leyla Şerif Emin "Gidenlerin Ardından" adlı şiiriyle bu konuyu hem Makedonya, hem de Balkanlar kapsamında kanayan bir yara olarak nitelemiştir.

"…
Gidenlerin arkasına bakmadım, bakamadım
Kopartılan yüreğimi akıttım da akıttım
Gel ey derya ey muhteşem diyar
Hasretinden avuçlarımı yaktım da yaktım
…"[86]

Şairde derin bir acı bırakan göç hadisesi, gidenlerin ardından bir el sallama imkânı bulamayacak kadar beklenmedik ve anî şekilde geliştiğini ima eder. Leyla Şerif Emin, yüreği buruk olduğu için gidenlerin arkasından bakamamaktadır. Emin, gidenlere *"Hasretinden avuçlarımı yaktım da yaktım"* diyerek zaman zaman bu diyardan ayrı düşenler için duaya sarılır. Bekir Abdi, Leyla Şerif Emin'e nazaran

[85] Bekir Abdi, "Beraberiz Bu Yolda", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s. 41.
[86] Leyla Şerif Emin, "Gidenlerin Ardından", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s. 49.

"Ağlayan Toprak" adlı şiiri ile gidenlerden değil kalanlardan yakınmaktadır. Abdi vatan meselesini umursamayan insan tipini şiirine konu eder.

"...
Kimler geldi, kimler gelmedi
Her birisi iz bırakmak istedi
Birileri damga vurdu, birileri leke sürdü
Gözyaşları sel olup dolu
...
Oturanlar adam gibi oturmadı
Gelenler insan gibi gelmedi
Hırs düşmanıydı bunlar
Ortak hedefleriydi birleşmek
...
Acıyor her tarafım acıyor, sen göremezsin
Sızlıyor her tarafım sızılıyor sen hissedemezsin
O ezanlardır bizi ayakta tutan
Sen gülüyorsun, toprağın ağlıyor"[87]

Şair "toprak" kavramıyla yurduna karşı duyduğu hassasiyeti dile getirir. Abdi, yaşanılan bütün acı ve ayrılıkların vermiş olduğu kahır karşısında vatanını umursamayan bir güruh topluluğun gülüşlerine karşı *"toprağın ağlıyor"* diye haykırır. Bu olumsuz gelişmelerin yanında ezanların var oluşu, sürdürülebilir bir yaşamın mevcudiyetini göstermektedir. Toplum içerisinde her geçen gün vatana ve bazı değerlere karşı ilgisiz kalındığı görülür. Bu durumu Sabit Yusuf, "Rezalet-1" adlı şiiriyle hırsızlık (çalmak) konusuna değinerek izah eder. Şair, dizelerinde toplumda oluşan yozlaşma sonucunda zuhur eden ahlaki bozulmanın "ayıp", "edep" gibi kavramının ortadan kalkmasıyla meydana geldiğini savunur. İnsanların utanma duygusunu yitirmeleri sonucunda hırsızlık normal bir hal almıştır.

"Ayıp" denen bir şey var,
Artık umursayan olmuyor.
Görevler suistimal edilirken
Hiç kimse kimseye hesap sormuyor.

Dar çıkarlar uğruna
İnsanlar alet ediliyor, alet!
Her yerde rüşvet ve yolsuzluk
Hiç bitmez ki bu rezalet!"[88]

[87] Bekir Abdi, "Ağlayan Toprak", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s. 41.

Şair sosyal olayları eleştirerek ve toplumda oluşan ahlaki çöküntüye, özellikle rüşvet ve yolsuzluğa dikkat çeker. Sabit Yusuf, "Rezalet-1" ve "Rezalet-2" adlarıyla kaleme aldığı iki şiirinde sosyokültürel değerlerde yaşanan değişimlerin farklı yönlerine değinir. Şair, iki şiirde de ciddi manada toplum eleştirisi yapar.

"İstanbul'da Harem'deyim
Deniz martılarının uçuşunu
İzliyorum rıhtımdan
Hiç farkın varmadan
Biri bana saldırmağa
Çalışıyor sırtımdan.

Polis memuru düdüğünü çaldı
Sonra ardımdan bir ses geldi:
"Dikkat, kapkaççılar akında!
Bilmem ki uygarlık dünyası
Ne gibi yargı verir
Bu rezalet hakkında?"[89]

Yusuf, İstanbul'un güzelliklerini, denizi, martıları fevkalade bir İstanbul gününü seyrederken yaşadığı hadiseyi, alaycı ve mizahi yaklaşım ile dizelerine taşır. "Kapkaççılık" gibi sokak suçlarını "uygarlık" kavramıyla sorgulayarak, ne hüküm verilecek "*bu rezalet hakkında"* bilemem diyerek, medeni toplum fertlerini eleştirir. Diğer yandan Fahri Kaya kapkaççıların para ve mal için işledikleri suçların anlamsız olduğunu ima ederek refah insana mutluluk garanti etmez kanaatini taşır. İnsanın hayat karşısında takındığı tavrın ve aradığı mutluluğun para ile değil, manevi dünyasında bulduğu huzur ile sağlanacağına inanır. Ayrıca toplunda refah seviyesinin artmasıyla birlikte, yoksulluk zamanında olan dert ve sıkıntılar kaybolur, fakat zenginliğin verdiği sıkıntılar gelir. Eskilerin daha iyi hatırlayacağı yer sofralarında yenilen yemeklerin tadı bugün artık masalarda ve ayrı tabaklarda yenilen taamlarda yoktur. Kaya, masa başında yenilen yemeğin sofra başında olanla aynı tadı vermediğini "Soframız" adlı şiiriyle savunur.

[88] Sabit Yusuf, "Rezalet - 1", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s. 19.
[89] Sabit Yusuf, "Rezalet - 2", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 34.

"Başta soframız küçüktü,
Bizler de küçük, gençtik.
Kaşıklarımız ağaçtandı
Ama hepimiz çok mutluyduk.

Zamanla soframız büyüdü,
Ama bizler zayıf düştük.
Gümüşten kaşıklar aldık
Lâkin boğazımız düğümlendi.

Koskocaman oldu soframız,
Sofrayla büyüdü dertlerimiz.
Artık biz eskisi gibi
Mutlu, huzurlu değiliz."[90]

Eski huzur ve mutluluktan eser kalmadığını dillendiren şair "sofra" sembolüyle mazi ve hâl arasında mukayese yapar. Bu kıyaslama sonucunda geçmişte az lokma ile tatmin olunduğunu bugün ise bolluk olmasına rağmen aynı mutluluğu yakalayamadığını söyler. Şair için fakir sofra mutluluğu, zengin masa ise mutsuzluğu sembolize eder. Fahri Kaya'nın eski sofraları savunmasına adeta bir destek minvalinde Melahat Engüllü kadının Türk kültüründe konumunun iyi olduğunu ve sahip çıkılması gerektiğini beyan eder.

Köprü dergisinin nadide kalemlerinden biri olan Melahat Engüllü "Bir Gündeki Ben" adlı şiirinde kadın meselesine antagonist bir yaklaşım sergilemiştir - feminizmi yermiş, Türk kadınını ise övmüştür.

"-Bir kadına ve
her kadına-

"Şikayetim var.
Kadın olarak
Ana olarak
Bir günün bana ayrılmasına.
Yıl boyunca hayatta ben varım oysa.

...
Bir dünya düşünmek olur mu
Kadınsız bir dünya.
Düşünmeyene
Şikayetim var.
Düşünemeyene de.

[90] Fahri Kaya, "Soframız", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 50.

Anlamak zordur.
Bir hayali güçtür anlamak
Kadınca yüreğimi.
Anlamayanlardan şikâyetim var."[91]

Şair, kadını savunan, ancak feminizmin dayattığı tabuları eleştiren bir yaklaşım sergileyerek farklı üslup ortaya koymaktadır. Şiirin son kıtalarında ise kadınsız bir dünyanın mümkün olmadığını, aynı zamanda kadın dertlerinin anlaşılmadığını ve bunu bir paradoks olduğunu anlatmaktadır. Engüllü'nün şiirlerine bakıldığı zaman kadın konusunda ciddi manada bir hassasiyet sahibi olduğu görülür. Kadının toplumda yerini dikkatlice inceler ve oluşan algı kalıplarını eleştirir. Bu açıdan Engüllü, 8 Mart Dünya Kadınlar Gününü kaleme almış olduğu şiirine dâhil etmiştir. Şaire göre sadece kadının analık sıfatı yapılan değersizleştirme faaliyetlerine karşı kendi başına yeterlidir. Böylece kadının değersiz bir cisim olarak tanımlanmasına karşı çıkar. Şair, kadınların ve kadın haklarının tek bir güne sığdırılmasını kabul etmez ve sığdırmaya çalışanlara sitem eder. Engüllü'ye göre kadınların varlığını yılda sadece bir gün hatırlamayı başa gelebilecek en kötü hadiselerden biri olarak nitelendirir.

Engüllü'nün şiir dünyasında kadın vurgusuna sık sık rastlanmaktadır. Şair, "Köy Kadınları" adlı şiiriyle de Yörük kadınını işler.

"...
Benlik satmadan
Herkesle barışık
Sevilmekten çok
Belli hayat her şeyle karışık
Sofrayı kurduk
El pençe divan durduk
Kadınsallığımızla
..."[92]

Küçük yerleşimlerde varlık mücadelesi veren kadınların toplumda bencil olmadıklarını, çevresiyle sürekli barışık kaldıklarından dolayı da optimist psikolojik profile sahip olduklarını vurgular. Yörük kadını zor bir hayat süren, ev işleriyle

[91] Melahat Engüllü, "Bir Gündeki Ben", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 22.
[92] Melahat Engüllü, "Köy Kadınları", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 9.

uğraşan ve her zaman her iş için hazırda bekleyen olarak tasvir edilmiştir. Şair, bütün bu söylemlerinin yanında "*Kadınsallığımızla"* ifadesiyle kadının fıtrî yapısına da dikkat çekmektedir. Engüllü şiirlerinde kadının öteki, ikinci sınıf ve dışlanmış olarak gösterilmesine karşıdır ve öyle olmadığını savunur. Böylece kadını şiirleriyle layık olduğu yere taşıdığına inanmaktadır.

C. Yaşam

Köprü dergisinde en çok üzerinde durulan temalardan biri de hiç kuşkusuz yaşam temasıdır. Dergi şairleri yaşamın her dönemini konu edinmişlerdir. Şiir, duyguların ifade edilemediği zamanlarda, sanat ruhu taşıyan şairler için en büyük liman olmuştur ve yaşamın her evresinde insanın duygularına tercüme aracı olarak kullanılmıştır. Şairler insanın değişik serüvenlerden geçen hayat mücadelesini konu edinerek yaşamın renkli yönlerini ele almışlardır. Bahar Yusuf, "Şiir Yazdım" adlı şiirinde "ızdırap, kahır, diş ağrısı" gibi kavramlar ile yaşamın farklı sıkıntılı dönemlerine değinir.

"*Izdırap çektim*
Kahır çekenler üstüne
ve yaşamın yaşayıcı şiirini yazdım
diş ağrısı çeken
insanlar üstüne"[93]

Şair *"Izdırap çektim"* ve *"yaşamın yaşayıcı şiirini yazdım"* derken, şiiri hayat içerisinde yaşanan acı ve derdin bir ürünü olarak sunmaktadır. Yusuf, insanların yaşamlarında karşılaşmış oldukları acıların şiddetini ise, şiddetli acılardan biri olan diş ağrısına benzetir. Bir diğer şair Fahri Ali ise "Yaşamayı Bilmek" adlı şiiriyle yaşamayı bilmek beceri ve Allah vergisi olduğunun altını çizer.

"*Bilmek*
Yaşamayı bilmek
Bir beceridir
Allah vergisidir

Akıl gerek
Zamanı olan her şeyde

[93] Bahar Yusuf, "Şiir Yazdım", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 42.

Akıl gerek

Yokluk bir anlıktır
İnsanın gönlü zengin olsun yeter
Bilmek fark etmek iyilikleri
İşte öyledir hayat
Seni de alır içine beni de
Onu yaşamak yine bir anlıktır
…"[94]

Şaire göre kısa süren bir hayat serüvenini değerlendirebilmek için bazı insani erdemlere ihtiyaç olduğunu ve yaşamak için akıl gerekliğini beyan eder. Ali, insanın hayat içerisinde "yokluk, gönül zenginliği, iyilik" gibi kavramlar ile kendini donatması gerektiğine emindir. İyilikleri fark etmenin ve şükretmenin şart olduğunu, aksi takdirde hayat insanı yutarak yok edebileceğine inandığını söyler. Hayat bir andan ibarettir ve bir göz kırpma gibidir. Bu minvalde Leyla Şerif Emin bir şiirine "Beşinci Mevsim" adını vererek adeta hayatın genel mahiyetini özetlemektedir.

"…
Beşinci mevsim var yaşanacak
Bunu kalpten diliyorum
…
Gördüğüm resme siz de bakın
Bakmakla kalamadım, hoşça kalın.
Artık resmin içindeyim orda yaşıyorum
…"[95]

Şair "*Artık resmin içindeyim orda yaşıyorum"* dizelerinde mazide yaşamış olduğu anıları bir resim tablosu gibi dondurarak onların içinde yaşadığını dile getirir. Emin'in bu şiiri ölümden sonra yaşam olarak da yorumlanabilir. Beşinci mevsimin varlığına inanması, ahiret hayatı vurgusu olarak da görülebilir. İnsanın doğum ile başlayan yaşam serüveni, çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık olarak devam ettiği düşünülürse, beşinci mevsim ölümden sonra ahiret hayatına tekabül eder. Bununla birlikte hayat devam etmektedir ve sürekli değişmektedir. Bu konuyu Melahat Engüllü "…casına" adlı şiirinde ele almıştır ve yaşam anlayışının farklılaştığını ve değişime uğradığını ifade eder.

[94] Fahri Ali, "Yaşamayı Bilmek", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 31.
[95] Leyla Şerif Emin, "Beşinci Mevsim", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 29.

"…
Çağın gelişimine
Meydan okurcasına.
…
Bir dert var ki,
Bin bire Köprü kurarcasına.
…
Her şey olanından başka,
Mutluluğu yaşarcasına.
…
Hayatın devamı fotoğraflarda,
Çok şeye teselli bulurcasına.
…"[96]

Şair değişen hayatla birlikte, dertlerin artarak devam ettiğini vurgular. Engüllü, mutluluğu hayatın devamı olan fotoğraflara bakıp teselli bularak yaşamını sürdürmeye karar vermiştir. Bununla beraber yaşamak sürekli mücadele etmek demektir ve zorluklarla doludur. Bu gerçeği Melahat Engüllü "Ablamın Elinde Ne Var" şiiriyle işlemiştir. Şiirinde ablasının hayatı üzerinden yaşamayı adeta dar ilikten geçen zor bir süreç olarak değerlendirir.

"…
Ablamın,
Bir ilikten geçirdiği ömrü
Düğme kadar büyük,
İlik kadar dar,
Sadece o kadar!
…
Sabahtan akşama
Ablamın geçirdiği ömür,
İpek kadar hafif,
Bildiğimiz abadan ağır,
Her şey kulak kesilmiş
Sağır mı sağır!
…
Kısa bir ömür
Nesini dikse onun,
İğnenin ucu kırık
İplikse düğüm düğüm
Yaşanan anlamla birlikte
Hayat kördüğüm."[97]

[96] Melahat Engüllü, "…casına", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s. 32.
[97] Melahat Engüllü, "Ablamın Elinde Ne Var", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s. 32.

Şair hayatın kısalığını, açtığı yaraları, kırılıp dökülmeleri, her şeyin paramparça olduğunu çözülmez "kördüğüm" kavramı ile vurgular. Melahat Engüllü için, yaşam içinden çıkılması mümkün olmayan ve sürekli akan bir nehirdir. Engüllü, yaşam üzerine düşünmeye devam ederek "Asumana Bakmak" adlı şiirini kaleme almıştır.

"…
Yukarı baktım, gördüm asumanı.
Çocukluğumu hatırladım, oynayan çocuklara bakarak
Dünyanın döndüğünün farkındayım, belirgin bir biçimde
Küçüklerin büyüdüğünü, büyüklerin olgunlaştığını.
…"[98]

Bu şiir yaşamı okumak olarak değerlendirilebilir. Çocukluğunda sürekli gökyüzüne baktığını hatırlayan şair, oynayan çocukları gördüğünde dünyanın döndüğünün farkına varırcasına büyüdüğünü ve giderek olgunlaştığını anlar. Yaşam üzerine şiir yazan Esra Süleyman'da "Kader Mi, Keder Mi" adlı şiirinde geçmiş yaşantısına gülümser, bir rüzgâr esintisi gibi hatırlar. Şairin dizelerinde kader üzerinde durulmaktadır.

"Yıllar yılı aynı kader, yanı keder
kendini bana sevdiren
dört bir yandan esip yüzümü güldüren
bir daha, bir daha gelsen
dedirten o dolu, dopdolu günler.
…
Aynı düğüm senelerdir çözülmemiş.
Kimisi böyle demiş, kimisi şöyle.
Ne çıkar hepsi de hayat eder.
Bir daha, bir daha deriz de gene
Aynı o kader, o tatlı keder!"[99]

Şair, yaşam üzerine keder ve kader kelimeleriyle yoğunlaşarak dikkat çeker. Keder, yaşam içerisinde acı, üzüntü ve tasa gibi bütün duyuları özetler. Kader ise hem dünyada hem de kaçınılmaz son olan ahiret hayatında ölçü ve düzeni bize hatırlatır. İnsanoğlu bildiği gerçeklerle birlikte hayaller kurarak da yaşamına bir

[98] Melahat Engüllü, "Asumana Bakmak", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s. 37.
[99] Esra Süleyman, "Kader Mi, Keder Mi", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s. 42.

renklilik katmaya çalışır. Bu minvalde Fahri Kaya "Kırıntılar" adlı şiirinde insan kurduğu hayaller üzerinde yaşar der.

"Zaman gelir,
Yaşamımızın kırıntılarından
Hikâye yaparız şiir dizeriz,
Masal anlatırız, roman yazarız.
Art arda destanlar dizeriz
Her şey düzenli, uyaklı olur
Tüm dilediğimiz gibi.
...
Yıllar gelir,
Hiçbir şeye yaramayan
Temelsiz eksen etrafında
Bir pervane gibi döneriz.
Farkında bile değiliz
Gerçek olmadığına
Kurduğumuz hayallerin."[100]

Şair "hikâye, şiir, roman," gibi edebî türleri zikrederek kurgu ve hayal ürünü olan metinler üzerinden insanı hayal âlemine taşır. Yazılan bu kurgu metinler hep bir düzen içerisindedir. Şaire göre yaşam gelişi güzel hayaller üzerinden kuruludur. Aynı zamanda "destan, masal" gibi halk edebiyatında önemli bir tür olan metinler üzerinden hayatı bir varmış bir yokmuş olarak tasvir eder.

Bu dünya hayalîdir ve gerçek hayatta karşılı bulunmayan bir âlemdir. Aslında bu hayalleri yaşamadan birçok insan ahiret âlemine göçer, çünkü rüyalarını gerçekleştirmeye gücü yetmemiştir. Fahri Kaya'nın diğer bir şiirinde ise hayallerin nasıl dayanışma içinde gerçekleşebileceğinden bahseder. "Dayanışma" başlığıyla bir nevi hayat arkadaşlığı olan karı-koca ilişkileri üzerinden sorunların üstesinden nasıl beraberce gelinebileceğini tarif eder.

"İki gözünden
Biri yaş döküyor.
Öteki acıyor
Zavallı haline
Hayat arkadaşının.

Ağlayan gözde

[100] Fahri Kaya, "Kırıntılar", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 20.

Ağlamayan da var.
Yaş döküyor biri
Yaş içinde öteki
Dert içinde her ikisi.

İki elinde
Biri işlemez dolu
Bunu görünce
Aldı sol eli yiğitçe
Sağ elin görevini.
…"[101]

İnsan sosyal bir varlık olarak, yaşamın farklı evrelerinde hayatını birleştirdiği kişi ile bir bütünlük kazanır. Bu anlayışı benimseyerek hayatı onun gözü ile yaşamaya başlar. Şair, hayat arkadaşlığını iki ele benzetir, bir el arıza yapsa hemen öteki el görev üstlenir. Kaya, dizelerinde iki arkadaştan biri gözyaşı dökse ötekinin gözü hemen acı hissetmeye başlar der. Aynı şekilde yaşamın zorluklarına dikkat çeken Fahri Ali de "Sözü Mü Olur" adlı şiiriyle hayatı zorluk ve güzellikleriyle beraber ele alır. Şair, hayatın zorluklarına sabrederek, yaşamaya devam edilmesi gerektiğini vurgular.

"Hayat zordur
Hem de
Güzelliklerle dopdoludur
Bilmez miyiz?
Güzellikler doğanın sesidir
Doğasallıktır insan yüreğine varan
Sevgi ile
Yetmez mi?

Bunun sözü mü olur
Dayanılmaz hayatın getirdiklerine
…
Psikolojik baskılara
Dayan diyorum kendimce
Necati'nin şiirindeki direnç
Sabreyle diye emrediyor bana
Dayanmalıyız hayata"[102]

[101] Fahri Kaya, "Dayanışma", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 51.
[102] Fahri Ali, "Söz Mü Olur", **Köprü Dergisi**, Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 32.

Şaire göre, hayat hem zordur, hem de bütün olumsuzluklara rağmen güzeldir. Ali, aynı zamanda hayatı tabiatın güzelliği ile mukayese eder. Adeta tabiatın güzelliği yaşamın zorluklarını telafi etmektedir. Ali, tüm psikolojik baskılara rağmen MTE'nın ender kalemlerinden olan Necati Zekeriya'nın şiiriyle direnç gösterir. Şair, Necati'nin şiiriyle kendine sabrı öğütler. Hayat konusuna başka bir açıdan değinen Fahri Kaya ise" Oyuncak" adlı şiiriyle yaşam bir oyundu der.

"Cüceydi
Dev kesildi
Sonra
Kocaman gölgesinden
Korkmağa başladı.

Ödlekti
Yüreklendi
Zamanla
Yiğitliği altında
Ezilip kaldı.

Tek yüzlüydü
İkiyüzlü oldu
Gün geldi
Biçare yitirdi
Kendi yüzünü.

Onun için
Yaşam bir oyundu
Yıllar geçti
Oyunun içinde
Oyuncak oldu."[103]

Şair, doğum ile başlayan yaşan sürecinin çocukluk korkularıyla devam ettiğini ve zamanla büyüyen cüsseyle birlikte insan hayat karşısında dev kesildiğini, yüreklendiğini, cesaret bulduğunu söyler. Ödleklikten, yiğitlikten ve daha sonra onun altında ezilen insan tipinden bahseder. Gün geçtikçe hayat insana maskeler taktırır ve ikiyüzlü yapar der. O yüzden yıllar geçtikçe insanoğlu sürekli değişir. Hayata oyun gibi bakan insan er ya da geç onun oyuncağı olur. Hayatın öznesi değil, nesnesi konumunda kalır. Fahri Kaya bu konuyu diğer bir şiirinde "Yanılgı" başlığı altında inceler ve yaşın ilerlemesiyle birlikte algıların da değiştiğini vurgular.

[103] Fahri Kaya, "Oyuncak", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 35.

"Günler geçtikçe yitiriyoruz
Yaşamın tadından bir parça,
Yarının daha iyi olacağına inanarak!
…
Aylar geçtikçe yitiriyoruz,
İyiliğimizin bir yanını,
Çevrenin kötü olduğuna inanarak.

Şeftalinin da tadı artık,
Eskisi gibi lezzetli değil!

Yıllar geçtikçe yitiriyoruz,
Güzelliğimizin özelliğini,
Ayların suçlu olduğunu sanarak.
…"[104]

Şaire göre insan her gün bir önceki günden daha iyi olacaktır umuduyla yaşar, fakat zamanla gerçekleri görünce hayatın tadını kaybeder. İnsan zaman geçtikçe iyilikleri unutarak çevreyi suçlamaya başlar. Şair, bu haykırışlarında insan kendini sorguya çekmeden çevreyi ayıplaması gerektiğini söyler. Kaya'ya göre yılların insanın elinden kayarak gitmesiyle birlikte güzellik de yitirilmektedir. Şair, satırlarında o yüzden suçluyu başka yerde ararız diyerek, okuyucu ile empati kurmaya çalışır. Hayatın zorluklarını aynı şekilde tasvir eden bir diğer şair Fahri Ali ise, "Küsmemek Gerekir Hayata" adlı şiiriyle yaşam karşısında olumsuz vakaların neden olduğu küsmeleri şiire taşır ve okura ciddi bir mesaj verir. Şaire göre zorluklar insanı hayata küstürmesi gerekir ve bunun üstesinden ancak sevgi gelinebileceğini vurgular.

"…
Ben bir insan
Zamana yenik olmayan
Gururuyla hayata kavrulan ben
Küsmek nedir bilmeyen
İnsanı hiç incitmeyen
…
Sen ki insansan eğer
Sevgi uğruna
Hayatın mutluluklarını belle yeter

[104] Fahri Kaya, "Yanılgı", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 52.

Küsmemek gerekir hayata."[105]

Zamana yenik düşmeden, insanı kırmadan, küsmeden, yaşamı kavrayarak ve insanî değerleri taşıyarak hayatın mutlulukları bellenmesi gerektiğini ifade eder. İnsan yaşanmışlıklardan, elde ettiği deneyimlerden ve aldığı öğütlerden hareketle yaşamına düzen verir. Bu tür öğütleri Fahri Kaya "Bir Rumeli Türküsü" adlı şiirinde nasihat teması olarak işler. Samimi tavsiyelerde bulunarak, yaşam içerisinde insan tavrının ne olması gerektiğini kaleme alır.

"Ele avuca sığmayan
Sabun köpüğü değil
Taş olacaksın
Taşların en ağırı
Yoğunlaşmamışı
Çakmak taşı olacaksın
Küstüm otu değil
Uçları sivri sert
Değince acıyan
Taşın en ağırı
Bir diken olacaksın.

Ele avuca alınınca
Ağırlığın sezilsin
Dillere düşünce
Dudaklar diller kanasın."[106]

Şair, yaşamın iniş ve çıkışlarına karşı, zorluklar içerisinde taş gibi sert olup gül yerine diken olacaksın ki sen değil, sana dokunanlar kırılıp kanasın der. Yaşamın farklı realist yönlerini işleyen şairlerin tersine, ÇMTE'nın genç kalemlerinden Yaser Halim "Kaçır Beni Dağlara" adlı şiiriyle yaşamı bir düş gibi tasvir eder ve romantik bir yaklaşım sergiler.

"Bir düşte unutulmak varsa hayatta
Durma, hemen kaçır beni şu dağlara
Çöllerde ruhum kurak kalmaktansa..
Tepelerden savur beni yağan karlara

[105] Fahri Ali, "Küsmemek Gerekir Hayata", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 16.
[106] Fahri Kaya, "Bir Rumeli Türküsü", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 30.

Rüzgârla durma, yapraklar gibi savur
Son hız ile kaçır beni, beni şu dağlara
Bedenim uzansın vadilere, sert kayalara
Rüyalarımda olduğu gibi kaçır dağlara
…"[107]

Şair, yaşarken unutulmaktan korkar ve şiiri tabiat unsurları ile süsleyerek zenginleştirir. Halim, kalabalıklarda yalnız kalmayı çöllerde susuz kalmaya benzeterek toplum içerisinde yalnızlaşıp unutulmak yerine yaşamını yalnız olduğunu bildiği yerde tek başına sürdürmek ister. Halim, şiirinde rüya ile gerçeklik arasında garip bir tabiat resmi çizer. Aynı şekilde yaşamın dünya içerisinde garipliğine değinen Melahat Engüllü, "Şu Bizim Dünya" adlı şiiriyle dünya hayatını başka âlem olarak ele alır.

"…
Başka bir âlemdi bu
Acının resmi çizilmeden
Yıkıcı anar yaşadı
Günaha dalarak sevapsız kalarak
Ruhla vücuttan mürekkep olarak
Yaratılan insan

Miras bırakıldı insanlığa
Ölümsüz adalet
Yağmura ve suya hasret
İçinde hala o arayış varken
Asıl kimliği bulmak zor
Garip bir dünyadır yaşadığımız
Dünya"[108]

Şair acının resmi ile günahlara dalındığını, zaman içerisinde ruh ve vücut arasında bir kopukluk oluşmasıyla birlikte dünya hayatında sevapsız kalarak dinî suçluluğa girildiğinden yakınır. Engüllü, dünya hayatında, insana sonsuza kadar miras bırakılan adalet kavramından bahseder. İnsan nefes aldığı sürece hayatta bir anlam arama içerisinde olduğunu vurgular. Şair, yaşamı asıl hüviyetini bulma uğraşıyla geçirilen bir serüven olarak görür. Aynı zamanda şair için dünya hayatı, garip bir ikametgâhtır.

[107] Yaser Halim, "Kaçı Beni Dağlara", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s. 44
[108] Melahat Engüllü, "Şu Bizim Dünya", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 11.

D. Coğrafya

Köprü dergisinde coğrafya konusu üç ana başlık olarak işlenmiştir. Üsküp, Kalkandelen ve Makedonya. Şairler memleket ve vatan duygularını yoğun olarak işlemişlerdir. Büyük yerleşimleri ve vatanın tümünü, bazen bir bölgeyi tema olarak kullanmışlardır. Üsküp, Yahya Kemal dâhil, şairlerin işledikleri konuların başında gelmektedir.

1. Üsküp

Köprü dergisinde Üsküp'ü ana tema olarak ve kapsamlı şekliyle işleyen sekiz tane şiir neşredilmiştir:

1) Avni Engüllü – Üsküp'te Asırların Tanığı Yaşlı Çınar
2) Bekir Abdi – Üsküp'üm
3) Esra Süleyman - Üsküp'te Gece
4) Leyla Şerif Emin - Şehre Veda
5) Melahat Engüllü - Ankara'nın Sevdiğim Yanları
6) Şükriye Yusuf - Sevgiye Veda
7) Yaser Halim – Üsküp
8) Yaser Halim - Üsküp

Köprü dergisinde birçok şair yaşadığı ya da özlediği şehir Üsküp'ü şiirine konu eder. Üsküp hakkında şiirler o kadar güçlüdür ki, bazen okuyucu Üsküp'ün Makedonya'dan daha büyük bir yerleşim olduğu kanaatine kapılır. Şairler Üsküp temasını işlerken birçok ortak noktalara vurgu yapmakla beraber, her bir şairin ayrıştığı ve kendine has üslubuyla işleyişi gözlenmektedir. Üsküp konulu şiirlerde Üsküp'e yaklaşılan açıları şu şekilde sıralayabiliriz: Üsküp'ün ihtişamlı ve şanlı geçmişi, perişan bugününe ve her şeye rağmen ayakta kalma potansiyeli olduğu vurgusu; Üsküp Sevgisi; Üsküp'e Veda; Üsküp'te bir günün nasıl yaşandığının tarifi ve Üsküp'ü temsil eden şahsiyet olarak Yahya Kemal Beyatlı, vurgusu yapılmıştır. Altı çizilmesi gereken diğer bir ayrıntı ise Yaser Halim'in iki aynı başlık altında Üsküp temalı iki farklı şiiri mevcut olduğudur. Üsküp'ü zaman açısından en

kapsamlı şekilde ele alan şair Bekir Abdi'dir. Şair, Üsküp'ün geçmişi, bugünü ve geleceğine en bariz şekilde vurgu yapandır.

"Eski nesillerde gördüm bugün
Eski halinden kalmamış bir şey sanki
Farkında olmadan çökmüşsün sen"
…
"Sen her yerde vardın, yine varsın
Olmasan da, gönüllerde var olacaksın" [109]

Abdi, Üsküp'ün eski ihtişamını kaybetmiş olmasına ve bu sürecin fark edilmemesinden yakınır. Fakat burada asıl yapmak istediği vurgu, her ne olursa olsun Üsküp'ün daima ayakta kalacağıdır. Şair, Üsküp'ün eski ihtişamının Üsküplü olan herkesin hayallerinde ve gönüllerinde yaşayacağına inanmaktadır. Şiirlerde gözlemlenen en çarpıcı mesele Üsküp'ün eski görkemli halidir. Bekir Abdi bu ihtişamın kaybolmasından yakınırken Leyla Şerif Emin ise bu ihtişamın geri kazanılmasını içten içe arzular ve bu durumun gerçekleşmesi için "Şehre Veda" adlı şiir aracılığıyla dualara sığınır.

"Ecel şerbetini içip kurtulan şehir
üstüne toprağı çekip uyuyan şehir,
dalgalan sen de rüzgâra karşı
içimde sadece hayali kalıp
ağlayan şehir…
…
emanet kaldı kulaklarda ismin
cismine ağlayıp soyunan şehir…

taşların altından yükselir sesin
saramaz seni toprak, matemdesin
korundun, korudun yıllarca
bağrında büyüyen şimdi üstünde sürgün
Kerem olup içini yakan şehir…

ellerini açmış ecdat minareleri
kubbelerden dökülen dualardasın
belli olmaz döner belki geri
umutlarda, kıyamlarda, rükûlardasın
bundan böyle ne sen bize yar ne de biz sana olalım
işini Allah'a bırakmış kaybolan şehir" [110]

[109] Bekir Abdi, "Üsküp'üm", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 42.

Leyla Şerif Emin, Üsküplü şair Yahya Kemal Beyatlı'nın yazmış olduğu "Kaybolan Şehir" adlı şiirinin tesiri altında kaldığı açıkça görülmektedir. Yahya Kemal Beyatlı Üsküp tasavvurunu, *"Kalbimde bir hayali kalıp kaybolan şehir"* olarak tarif eder, Leyla Şerif Emin ise *"içimde sadece hayali kalıp ağlayan şehir"* dizeleriyle benzer ifadeler kullanır. Leyla Şerif Emin şiirinde Üsküp'ü içindeki bir hayalin ağlaması olarak görür. Üsküp'ten ayrı kalmanın hicranı Yahya Kemal'de gurbetin vermiş olduğu bir hüzün sonucunda ortaya çıkmış iken, Leyla Şerif Emin ise şehirden ayrı düşmeden, içindeki hayali Üsküp için ağlar. Emin Üsküp'ün geçmişteki ihtişamını kafasında canlandırır, fakat geri kazanılmasını gerçekleştirebilecek kişileri hayal dünyasında görememektedir. Üsküp'ün geçmişi, demografik yapısı ve Türk kültüründeki yeri şiirlerde sık sık konu edinilmesine sebep olmuştur.

İlgi odağı olan başka bir bakış açısı ise şehrin gelişmesiyle birlikte oluşan tahribattır. Yaser Halim şehirleşme ile birlikte değişen Üsküp siluetini aynı başlık altında iki tane farklı şiirde dile getirir. Halim, "Üsküp" adlı şiiriyle Üsküp'ün bakımsız oluşu şairi derinden üzmektedir. Halim, Üsküp'ü Doğu ve Batı Medeniyet arasında geçen bir savaşın eseri olarak görür. Şair için Üsküp her bir köşesinde doğunun izlerini taşıyan, fakat bu medeniyetinin elinden uçup gitmiş olan bir şehirdir. Üsküp'ün çehresinde yaşanan değişikler şairi hayal kırıklığına uğratmaktadır. Şair, eski görüntüsünü kaybetmiş olan şehrin yeni hâlinden memnun değildir ve bu durum eski Üsküp'e karşı duyduğu özlemin canlanmasına sebep olur.

"Koca şehir pas tutmuş bir yanı,
Bakımsız bırakılmış devrin ihtiyarı.
Günden güne bitiriyor onu esaret,
Umursamazlığı bırakılmış koca asalet.
...
Kesmeli ey koca şehir sana kıyan eli,
Bitecektir elbet seni yıkan garbın yeli.
..."[111]

Yaser Halim, "ihtiyar, esaret ve asalet" kavramları ile Osmanlı Devleti dönemimde hür olan bu şehri şimdi ise esir bir yaşam içinde olduğunu vurgular.

[110] Leyla Şerif Emin, "Şehre Veda", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s. 18.
[111] Yaser Halim, "Üsküp", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s. 21, s. 21.

Halim, "Üsküp" başlıklı ikinci şiirinde, geçmişten gelen asaletin vermiş olduğu öz güvenle, Üsküp'ün bütün bu terk edilmişliği umursamadığını, her şeye rağmen dimdik ayakta olduğunu vurgular. Üsküp eskidikçe eskimiştir, ancak her şeye rağmen asaletini kaybetmemiştir ve kaybetmeyecektir. Osmanlı izleri silinmeye yüz tutmuştur, fakat ecdat ruhu hâlâ canlıdır. Şair, şehrin yaşadığı değişikliklerin bir gün son bulacağına ve eski ihtişamına kavuşacağına inanır.

"…
Akan zamana inat ayakta ecdat kalesi
Gıybetleri temizlemeye hazır şanlı hamamı
Geri gelir mi hiç? Devlet-i Ali zamanı.
Doğruluğun hüküm sürdüğü Üsküp şehrine." [112]

Halim, Devlet-i Aliyye'nin bu görevi üstlenmesi gerektiği kanısındadır. Şair, Üsküp şiirlerinde şehrin geleceği hakkında umut beslediğini açıkça ifade etmektedir. Bir umudun beslenmesi elbette sevgiyle olur. Üsküp sevgisi tüm şiirlerde hissedilmesine rağmen, iki şair bu konu etrafına şiirlerini baştan sona işlemişlerdir. Melahat Engüllü "Ankara'nın sevdiğim yanları" ve Şükriye Yusuf'un "Sevgiye Veda" adlı şiirlerinde Üsküp sevgisinin ne kadar derin olduğu bariz bir şekilde görülmektedir.

"…
Sevgiye en muhtaç olduğum anlarda
Senin kucağındı sığındığım.
Ben sende neler gördüm
Ne büyük dostluklar yaşadım
…
Kiminle konuşacağım sırlarımı?
Sevdiklerimin selamını bana kim iletecek?
Bensiz Ramazan ve Rumeli geceleri nasıl olacak?
Senli yarınlar gene güzel olacak;
Ne kınageceleri, ne cümbüşler olacak.
…
Hatıralarımla al beni koynuna
Okşa saçlarımı bir anne gibi,
Sil gözyaşlarımı Safiye'nin mendiliyle
Sar beni kollarınla, sıkı sıkı sar

[112] Yaser Halim, "Üsküp", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s. 41.

Son defa gözyaşlarım Ceyhun olsa ne çıkar
Çok şey istemiyorum;
Şefkat dolu kucağında kalayım,
Hepsi bu kadar." [113]

Üsküp'e veda kavramını iki şair farklı anlamda kullanmaktadırlar. Leyla Şerif Emin kaybolan Üsküp'e veda eder, Şükriye Yusuf ise, Üsküp'ten ayrılma anlamında veda eder. Bu fark dizelere açıkça yansımıştır. İçtenlikle benimsedikleri şehrin kaybolmasından ve terk edilmesinde hissettikleri hüznü anlatmaktadırlar. Şükriye Yusuf kendine has tarzıyla Üsküp'ü Vardar ile özdeşleştirmektedir. Adeta "gideceğim yerde Vardar yok ise Üsküp'ten de söz edilemez" demektedir. Bazı şairler okuyucuyu etkilemek için genel Üsküp kavramını ve algısını kullanır, diğer bir kısmı ise şehri ayrıntılarda görür ve yansıtmak isterler. Üsküp'ü bir zaman zarfında detaylı şekilde tarif ederler. Şükriye Yusuf, Üsküp sevgisini en yakın dosta duyulan sevgi olarak işlemiştir, Melahat Engüllü ise "Ankara'nın sevdiğim yanları" adlı şiiriyle iki şehri kıyaslayarak sevdasını ifade etmiştir.

"Hava şu anda kapalı, hafiften yağmurlu
Bizim oralardan farksız güzü
Yazları kasıp kavurur Üsküp'tesin dersin
…
Ankara trafiği Üsküp'ten deli
Bana Üsküp'ü hatırlatır ilkyazda yeli
…" [114]

Engüllü, Ankara üzerinden Üsküp özlemini anlatmaktadır. Şairler Üsküp sevdasını hep şehre veda ederken, veda ettikten sonra veya kısa süreli ayrılıktan sonra tema olarak işlemişlerdir. Üsküp'e genel bakıştan farlı olarak Esra Süleyman "Üsküp'te Gece" adlı şiiri ile Üsküp'te bir günün nasıl yaşandığına dair detaylı bilgi vermektedir.

"Parıldayan ışıklar altında
yaşanan hayatlar,
coşku dolu yürekler,
çiy damlası umutlar,

[113] Şükriye Yusuf, "Sevgiye Veda", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 32.
[114] Melahat Engüllü, "Ankara'nın Sevdiğim Yanları", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 39, Aralık 2009, s. 28.

Vardar boyu
kalabalık
seslerden belli.

Taş Köprüden
yansıyan resim
sezilen duygu
her şeyin tastamam
bir bütünsün sen
koca şehir,
kalesiyle kocamış şehir.
…"[115]

Esra Süleyman gece yanan ışıklar ve kalabalıkların seslerinden oluşan coşkuyu tarif ederek, cıvıl cıvıl ve parlak bir Üsküp tasvir etmektedir. Şaire göre Üsküp "her şeyi tamam olan koca bir şehirdir". Esra Süleyman okuyucuyu Üsküp'te bir gece gezintisine çıkarmaktadır. Üsküp'te gezerken gecenin ve kalabalıkların vermiş olduğu canlılık olmasına rağmen, kendisi bu durumdan bunaldığını ciğerlerindeki oksijensizlik olarak ifade eder. Esra Süleyman'ın gece gezisini Yaser Halim "Üsküp" adlı şiiriyle sabah konusunu işleyerek devam etmektedir.

"Seher güneşin ışıkları yankılanıyor
Zamanın bile durakladığı Yahya Paşa'dan
Bu sabah bir hüzün kaplamış
Balkan tahtının müstesna sahibi Vardar'ı.

Üsküp şehri bağrını açmış
Süzülen sabah rüzgârlarına
Gökten uçuşan yapraklar değiyor
Tarih kokan çarşı kaldırımlarına.
…"[116]

Şair, Üsküp'ü müstesna objeleri ve mekânları ile tanıtmaktadır. Vardar, Yahya Paşa Camisi ve tarihî Türk çarşısı. Üsküp'ü sadece kendi başına var olan değil de, Balkanların kalbi sayılabilecek müstesna bir şehir olarak takdim etmektedir. Esra Süleyman ve Yaser Halim'in şiirlerinde asıl dikkat çeken nokta ise ikisinin de Üsküp şehrinin köklü geçmişine vurgu yapmalarıdır. Esra Süleyman *"kalesiyle kocamış şehir"* diyerek Üsküp'ün kadim bir şehir olduğunu söylerken, Yaser Halim de

[115] Esra Süleyman, "Üsküp'te Gece", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s. 40.
[116] Yaser Halim, "Üsküp", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s. 41.

"Tarih kokan çarşı kaldırımlarına" dizesiyle Üsküp şehrinin köklü bir tarihî geçmişinin olduğunu vurgular. Bunun üzerine Avni Engüllü ise, "Üsküp'te Asırların Tanığı Yaşlı Çınar" adlı şiiriyle bahsi geçen konuyu destekler mahiyette "çınar" kelimesiyle tarihi ve kültürel köklere dikkat çeker.

"...
Her adımda bir nida "Üsküp bizim yârımız"
Baştan başa tarihtir, kültürdür çınarımız!" [117]

Avni Engüllü, *"Üsküp bizim yârımız"* dizelerinde Üsküp'ü sevgili olarak görür. Makedonya *Köprü* dergisinde şiirlerine Üsküp'ü tema olarak alan şairler Yahya Kemal Beyatlı'yı adeta kendilerine bir rol model olarak alırlar. Beyatlı'nın Kaybolan Şehir isimli şiiri onların Üsküp temalı şiirleri kaleme almaları için bir ilham olur. Türk edebiyatında birçok şair yerleşimleri tanınmış şahsiyetler üzerinden anlatmaktadır. *Köprü* dergisi şairleri de Yahya Kemal Beyatlı'dan ilham alarak Üsküp'ü şiirleriyle tanıtmışlardır. Üsküp'te en bilinen şairlerden biri olan Yahya Kemal Beyatlı, MTE şairleri üzerinde büyük tesiri olanlardandır. Beyatlı'yı Üsküp konulu şiirlerine Yaser Halim "Üsküp" adlı şiirleriyle, Bekir Abdi ise "Üsküp'üm" başlığı altında dâhil etmiştir.

"Hatıralarına baktıkça üzülüyorum
Ne canın, ne de kendin varsın
Neydi seni böyle sarsan Yahyalı Üsküp!
...
Beyatlı teniyle bıraktı seni
Ruhuyla Bursa gibi yaşattı seni
..." [118]

Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan Yahya Kemal Beyatlı, Üsküplü olması nedeniyle Abdi'nin dizelerinde "Kaybolan Şehir" şiirinin yerine Üsküp'ün var olacağını söyler. Üsküp Bekir Abdi'nin dizelerinde Yahya Kemal Beyatlı ile bir bütün olarak işlenir. Beyatlı'nın satırlarında kaybolan Üsküp yerine, Bekir Abdi gönüllerde var olmaya devam eden bir Üsküp'ten söz eder. Yaser Halim ise "Üsküp"

[117] Avni Engüllü, "Üsküp'te Asırların Tanığı Yaşlı Çınar", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s. 17.
[118] Bekir Abdi, "Üsküp'üm", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 42.

adlı şiiriyle artık Üsküp'ün bir Osmanlı Devleti-Türk Devleti şehri olmadığından dolayı üzüntüye kapıldığını ifa eder.

"Bu hangi devir?
Dalgalanan hangi sancak?
Etrafında ecnebi yüzler,
Söyle! Yahya Kemal seni nasıl tanıyacak?
…
Seni Yahya Kemal gibi uzaktan sevmeli,
Bir gün kaybolacak diye içine korku girmeli." [119]

Halim, ilk başta ay yıldızlı bayrağın burada dalgalanmamış olmasından ve halkın çoğunluğunun Türk olmamasından yakınır. Halim, eski Üsküp'e karşı özlem duyar. Şairin Üsküp'te yaşaması ve hayatının burada sürdürmesi de bu özlemini sürekli tetikler. Bu yüzden buralardan uzaklaşarak Üsküp'ü sadece eski hatıralarıyla sevmek ister. Sonuç olarak Üsküp üzerine yazılmış olan şiirlerde şehrin geçmişine vurgu yapılmasıyla birlikte Üsküp 2014 projesi kapsamında yapılan yığınlarca heykel ile birlikte değişen şehri tanımak pekte mümkün değildir. Sitemlerde bulunan şair, şehre yapılan bu zulmün elbet bir gün biteceğinden ve beklenen baharın geleceğinden umutludur.

2. Kalkandelen

Kalkandelen, *Köprü* dergisinde kendi başına şiir konusu olan yerleşim yerlerindendir. Kalkandelen Üsküp'ten sonra Makedonya'nın en büyük şehirlerinden biridir. Ayrıca Osmanlı döneminde birçok divan şairinin yetiştiği beşiklerden bir tanesidir. Kalkandelen, Osmanlı coğrafyasında önemli bir yerleşim yeri olmasından dolayı *Köprü* dergisi şairleri tarafından oldukça önemsenmektedir. Bu minvalde Şükriye Yusuf "Umut Işığı" adlı şiiriyle Kalkandelen'in bugünkü halini Osmanlı mirası üzerinden tarih ipliği ile nakşetmektedir. Şiir beş bentten oluşmaktadır. Dördüncü bende kadar hangi yer ve mekânın tarif edildiğini açıklamayarak oluşan merakı doruğa taşımakta ve beşinci bendin ikinci dizesinde Kalkandelen ismini zikretmektedir.

[119] Yaser Halim, "Üsküp", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s. 21.

"…
Haklısın bir kenarda oturup susmak daha iyi belki
Ama yine boş ver be Kalkandelenim
Bir umut ışığı yanmalı yüreğinde…"

Aslında şiirin son bendi ana maksadı ve konuyu birer dize ile vermektedir. Şair, yıllarca gerek mimarisi gerekse halkın yaşayış tarzı ile asırlarca Osmanlı'nın bir şehri olmasını layıkıyla yerine getiren Kalkandelen'in bugünkü durumundan yakınır. Yusuf'a göre Kalkandelen'in durumu ortadadır ve susulmayacak kadar da acıklıdır. Şair kendini bir şey söylemeye mecbur hissetmektedir ve ettiği en güzel söz şehrin belki tekrar o eski hâline dönme ihtimalini yansıtan umut ışığı olduğu hakikatidir. Yusuf şiirine "Umut Işığı" başlığını vererek şehrin Osmanlı zamanında sahip olduğu konuma ve toplumdaki iman bilincinin verdiği özgüvene dayandırmaktadır.

"…
Sen ki bir zamanlar Osmanlıya
yataklık yaptın,
o iman coşkusuyla coştun.
…"

Şair Kalkandelen'i ve şehirle özdeşleştirdiği mekânları art arda gelen dizelerle işliyor. Sanki okuyucunun kafasında şehrin bir siluetini çizmek istiyor.

"…
Yanık ezan sesleri gelmiyor minarelerden eskisi gibi
Taş Köprüsü gelin alayları geçmiyor
artık üzerimden diyor,
Hamam gelip giden misafirler bakmaz oldu diyor
Cami hamama üzüldüğünü söylüyor
…"[120]

Kalkandelen geçmişi ve mimarisiyle İslâm'ı ve Osmanlı'yı anımsattığı görülmektedir.

[120] Şükriye Yusuf, "Umut ışığı", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s. 39.

3. Makedonya

Şairler vatan temasını işlerken sevgi ve hüznü aynı anda yaşarlar ve yansıtırlar. MTE'nın önde gelen şairlerinden İlhami Emin, "Makedonya" adlı şiirinde göç konusunu işlerken bu simultane duyguları hissettirmektedir. Nereye giderlerse gitsinler Makedonya'dan göç edenlerin gözleri arkada kalacağını vurgular.

"Gittin, Buradasın oysan
Sen orda, Gözlerin burada,
İnsanımız nereye gitse
Gözleri kalır Makedonya'da
…"[121]

İnsanlar, bazı nedenlerden dolayı kendi bölgelerinden ayrılmak zorunda kaldıkları zaman geride anıları kalır. Şair, "*İnsanımız nereye gitse/Gözleri kalır Makedonya'da"* dizeleriyle göçten ve şehirden ayrılışlardan dolayı bir hüzün içindedir. Türkler Makedonya'nın değişik bölgelerinde yaşamlarını sürdürmekte ve zaman zaman oralardan göç etmektedirler.

Makedonya'nın doğusu ağırlıklı olarak Türklerin ikamet ettiği bölgedir. Bu yüzden birçok şair Doğu Makedonya tabirini kullanmadan bölgeye ait yerleşim adlarını yoğun olarak kullanmıştır. Yaser Halim bu tarz şiir yazan şairlerden biridir. Halim, "Şark Ölmedi" başlıklı şiirinde Doğu Makedonya'nın büyük kasaba ve şehirlerinin isimlerini zikrederek bölgedeki Türk varlığının vurgusunu yapmaktadır.

"…
Köprülü'den Ovçepole'ye uzanırım"
…
"Beklenmedik bir anda küllenmiş şehri görüyorum,
Hisarıyla, camileriyle, tekkeleriyle İştip'i bakıyorum"
…
"Dağlarda, ovalarda görüyorum
İki minareli süslü Radoviş camileri gülüyor yüzüme
İçimden bir of çekiyorum
Konya ovalı Ustrumca'yı kimsesiz görünce
…"

[121] İlhami Emin, "Makedonya", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s. 6.

Şair kendi memleketini bu diyarlardan göç edenlerin neler kaybettiğini hatırlatmak için tarif eder. Kaybedilen kasaba ve şehirlerle beraber, birçok değerlerin de yok olduğunu isimler vererek ifade eder. Halim, *"küllenmiş şehri görüyorum"* diyerek Türk izlerinin yok olmadığından ve bu şehirlerin her an tekrar küllerinden doğabileceğine inanır.

"…
Baş şehrimden ayrılıyorum
Yol almış gitmeye başlıyorum
Yahya Kemal'den, Fettah Efendi'den ayrılıyorum
…"

Şairin ortaya koyduğu temel fark Doğu Makedonya'yı Osmanlı'dan bir parça olarak görmesi ve dolayısıyla "Şark" olarak adlandırmasıdır. Osmanlı'ya olan özlemi de bariz bir şekilde ifade etmektedir.

"…
Son Osmanlı dönemin güzel inşaalı camisi
Kökten fethedilmekten korkuyor gibi.
…
Her şey bitmiş görünse de
Öyle değil filizler geliyor
Güçlü Osmanlı torunları geliyor
…"

Ayrıca ecdadını kahraman, kendilerini ise mirasına sahip çıkmayan bir nesil olarak tasvir eder.

"…
Hisar gür sesiyle bağırıyor, cami şark bakışlı
Biz bunları mı? Yaşayacaktık kahraman değiliz
Sen eskilerine bizi sor, bize değil böyle miydik
…"[122]

Yaser Halim'in Doğu Makedonya konusunu işlemesinden farklı olarak Bekir Abdi "Yurdum" adlı şiirinde Makedonya'nın tüm büyük yerleşimlerini teker teker sıralar. "Yurdum" şiiri adeta bir Makedonya coğrafyası dersi gibidir.

"Daralan ruhum Üsküp'le açılır
Ustrumca'yla kararır kalbim

[122] Yaser Halim, "Şark Ölmedi", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s. 41.

Valandova'yla şenlenir mayısım
Radoviş'in tertemiz insanlarıyla.

Uzaktan Gostivar gözümde
Kalkandelen dostudur onun
Komşuluk eder Kırçova
Yüksek dağlarıyla ses verir Debre.

Unutulmuş gitmiş Kumanova
İştip tekkesiyle, minaresiyle
Berova güzellik ve yeşillikle
Manastır bizim anılarımızla.

Toplandık biz bu Makedonya'da
Yer yer kalabalık yer yer insansızlık
Sıkıcı olan yerler festivalleşir
Türk topluluklarıyla bir yerde.

Satıldık kardeşçe konuştuk Türkçe
Üstümüz başımız farklı soyumuz aynı idi
Toplandık biz bir yerde
Hayran kaldı âlem bizlere." [123]

Şair Makedonya yerleşimlerini tarif ederken yurt anlayışını da ortaya koymaktadır. Şair için bir şehrin sadece adı değil, özellikleri de önemlidir. Okuyucu bir turist olsa her Makedonya şehrinin ziyaret etmesi gerektiği kısmını kolayca keşfedebilir. "Yurdum" şiiri konu bütünlüğü açısından ele alındığında iki kısımdan oluşmaktadır. İlk üç bendi Makedonya şehirlerini işlemektedir, dördüncü ve beşinci bentleri ise Türk varlığından bahsetmektedir. Burada şair sanki bu şehirlerde Türkler de var vurgusu yapmak istemektedir. Ülkenin demografik verileri bu hipotezi destekler mahiyettedir. Aynı zamanda *Köprü* şairleri sadece kendi coğrafyasını dert edinmemişler, tüm dünyada mazlumlara destek çıkılması gerektiğini savunmuşlardır. Bekir Abdi'nin *"Üstümüz başımız farklı soyumuz aynı idi"* dizeleri kısmen Yaser Halim'in kardeşlerimiz diye bahsettiği Filistinlileri ve Filistin'i anlatan "Gönlümde Savaş Hazırlığı" adlı şiirini çağrıştırmaktadır. Halim, Filistin'in tarihini ve bugününü büyük bir titizlikle sorgulamaktadır.

[123] Bekir Abdi, "Yurdum", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 40.

"…
Buna bir çare ey dostlar! Göğsümüz durmaz kanar.
Bu yağan bombalardan Gazze alevler içinde yanar
Bir çare dostlar, bizim şimdi durmamız zarar
İmanımızla birlik olalım bitsin Gazze'de yıkımlar.
…
Bir zamanlar ezanlar dinmezdi iman şehrinde
Bombalar düşmüş güzelim cami minberine
Bu minberde ki sultanlar sultanı dillerdeydi.
İslâmiyet Gazze'ye hep gönüllerdeydi.
…
Bugün dünya şikâyetçi bu durumdan.
Cani millet çıktı bela çukurundan
Gazze'de kan içiliyor içme suyundan
Çocuğa silah çekilmiş çıkarken okulundan.

Yüzlerce Filistinli kardeşim ölmüş
Binlercesi hastane koridorunda yaralı.
İsrail belli hakkı tanımaz, tanımayacak! Zulme kararlı.
Toplanalım ey dostlar ödetelim bu zararı.
…"[124]

Şairin gündemini dünyada yaşanan bazı hadiseler belirlemektedir. Bu yüzden Yaser Halim "Gönlümde Savaş Hazırlığı" şiirinde fiziki olarak bir şey yapamamanın vermiş olduğu çaresizliğin sonucunda bir çıkış yolu olarak kalemine sarılmaktadır. Bu durum şairin gönlünde derin acılar çekmesine neden olur. Filistin'in uzun zamandan beri dünya gündeminde olmasından dolayı şair bu haykırışı dizeleri ile dile getirir.

E. Din ve Tasavvuf

Köprü dergisinde Din ve Tasavvuf konusu dört ana başlık olarak işlenmiştir: Allah'a sığınmak, Allah'tan af dilemek, Allah'ı sevmek ve Allah'a yakarmak. MTE'da dinî konular şiire 70'li yıllardan sonra taşınmıştır. Bunun nedeni ise önceki siyasi rejimlerin baskılarıdır. Makedonya'nın demokratikleşmesiyle etnik unsurlara bazı haklar tanınmıştır. Türkçe gazete ve dergi neşrinin yanında Türk dilinde eğitim imkânı sunulmuştur. Bunun doğal neticesi olarak Makedonya azınlık münevverleri

[124] Yaser Halim, "Gönlümde Savaş Hazırlığı", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s. 45.

düşüncelerini ana dilinde topluma aktarmaya başlamışlardır. Bu ortamın oluşmasıyla dinî konular zamanla şiirlerde işlenmeye başlanmıştır.

1. Allah (Sığınmak, Af dilemek, Sevgi ve Yakarmak)

Geçmişte edebiyatın ana konularından biri olan dini içerikli şiirler günümüzde de Allah'a karşı beslenilen duyguları ifade etmek için kullanılan bir araçtır. İnsanoğlu her zaman bir arayış içerisindedir ve cevap isteyerek yakarışta bulunur. Esra Süleyman, "Soru İnlerinin Ardındakiler" adlı şiirinde tam olarak bu duyguları açıkça ifade etmektedir. Bu yakarış perde arkasından gelecek olan haberin nasıl olacağını sorgular. Şair "nedir" sorusunu sorarak kendi içinde gerçekleşen değişimi anlamaya çalışır. Bu değişen hallerinin sebebi ne olduğunu Allah'tan bir işaret alarak cevaplandırmak ister.

"…
Bir haller olmuyor benimle.
Nedir Allah'ım, nedendir?
…
bilmem bütün bu gelişmeler
nasıl ve niçin?
Kalbimi kaybedeli
kaç gün geçti aradan?
Ömür denen bu yolda
yeni bir hayat mıdır beni bekleyen?
Kim bilir?
Haber verse yaradan!
…"[125]

Şair doğru yoldan uzaklaştığına ve bunun da kalbini ve kendini kaybetmesine sebep olduğunu düşünür. Farkında olmadan yapmış olduğu yanlışların Allah tarafından bağışlanmasını diler ve günahın af edilmesinden sonra yeni bir hayata başlamak ister. Allah'tan af dilemeyi özgün bir konu olarak Sabit Yusuf "Tanrı'nın Dediği Oldu Mu?" şiirinde ele almıştır. Şair bu şiiri af dilemek için bir araç olarak görür.

[125] Esra Süleyman, "Soru İnlerinin Ardındakiler", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 41.

"Tanrı
Dilimize kemik kondurmamış
Gereken her şeyi doğru dürüst konuşmamız için
Ama biz
Gerekmeyen çok şeyi eğri büğrü konuşuyoruz
Soruyorum: Acaba niçin?

Tanrı gözümüze perde sürmemiş
Gereken güzellikleri tüm çıplaklığıyla görebilmemiz için
Ama biz
Gerekmeyen çirkinlikleri görmeye özen gösteririz
Bu da ne biçim

Tanrı
Ellerimize kelepçe vurmamış
Açılan kollar içinde birbirimize sevgiyle sarılmamız için
Ama biz
Sevgi yerine içimizde kin ve nefret yarattık
İnsanlığın yüz karası için

Tanrı
Bize dağ kadar bir yürek vermiş
Mutlulukla neşenin tadını
Bir güzelce çıkarmamız için
Ama biz zavallı yüreğimizi
Dert ve hüzünle taşırdık
Hep ağlıyoruz için için

Tanrı
Kafamıza saman doldurmamış
Ne yapacağımızı doğru dürüst düşünmemiz için
Ama biz akılla fikrimizi
Hep kötüye kullanıp durduk sırf inadımız için

Tanrı bizi bilinç içi yaratmış
Adaletin üstesinden kolayca gelebilmemiz için
Ama biz
Hep haksızlıklara damga vurur
Gene de Tanrıya duacı oluruz
Bizi affetmesi için" [126]

Şiirde insan uzuvlarının; "dilimiz, gözlerimiz, ellerimiz, yüreğimiz, kafamız ve bilincimiz" öngörülen işlevine sadık kalmadığı vurgulanır. İnsanoğlu Allah'ın verdiği nimetlerin farkında olunmadığını ve af dilemeye yüzü olmamasına rağmen,

[126] Sabit Yusuf, "Uygarlık Bu Mu", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 7.

"*Gene Tanrıya duacı oluruz, bizi affetmesi için"* der. Yusuf, insanoğlunun iyiliklerden ziyade kötülüklere meyilli olduğu kanaatindedir ve bunu da diliyle gereken hassasiyeti göstererek, iyi şeyler söylenmesi gerekirken kötülükleri dillendirdiğini, iyilikleri görmekten kaçarak kötülüklere odaklanıldığını, aklı iyilik, mutluluk, neşe yerine, kötülük ve çirkinliğe çalıştığını söyler. Şair, neden eğri büğrü konuşulduğun cevabını arar. Yusuf, diğer bentlerinde ellerin sevgi yerine insanlığın kötülüğüne kullanıldığını vurgular. Bahsi geçen dizelerde şair insanın yüreğindeki neşenin tadını gereği gibi yaşayamamasının hüznünü duyar. Tanrı insanı diğer canlılardan farklı olarak düşünen bir varlık olarak yaratmıştır. Ancak insan aklını hep kötü yola kullanması inadından geldiğinin altını çizer. Tanrı'nın insanı bilinçli yaratmış olmasına rağmen, insanoğlu adaleti sağlamadığını, haksızlıklar yaparak yaşam sürmesine rağmen yine dönüp Allah'tan bağışlanma dilediğini vurgular. Bu bağlamda Bekir Abdi "İçimdeki Gam" adlı şiiri ile Allah'a sığınır. Yeryüzünden adaletin kalkması sonucunda duyduğu üzüntüyü şu satırları ile kaleme alır:

"...
Yaşamak dediğimiz bu dünya hayatı
İçime ızdırap verir. İçimi korkutan bir şey var
Sadece ben mi? Korkuyorum bu güçten.
İlah bu, şaka değil, varlığı yeter bana.

Birçok kapıyı çaldım, mutluluk arama için
Her birisi karanlık, hiç birinde güneş yok
Sadece birinde mehtapla güneş karışık
..."[127]

Şair insanların fâni dünyaya kanarak ve asıl gerçek hayatı unutarak yaşamalarına karşı sitem ve üzüntü içerisindedir. Abdi, bu durum karşısında insanların korkup korkmadıklarını sorgular. Şair Allah'ın varlığına inanması sonucunda kötülüklerden ve fâni dünyaya kanıp baki olanı yaşayamamaktan korkmaktadır. Abdi, gerçek mutluluğu bulmak için çeşitli yollar aramıştır, fakat hiç biri onu gerçek bahtiyarlığa ulaştıracağına ikna edememiştir. Gerçek mutluluğa ulaşabilmenin yolu Allah'a sığınmaktan geçtiğine inanır. Abdi, arayışları neticesinde bunun farkına varır ve sadece Allah'a sığınarak mutluluğa kavuşmak mümkün

[127] Bekir Abdi, "İçimdeki Gam", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s. 42.

olduğunu düşünür. Allah'a sığınmak zamanla Allah sevgisini getirir. Bu geçişi Fahri Ali "Zikrederim Seni" adlı şiirinde incelemiştir. Allah sevgisi konusu etraflıca ele alınmıştır.

"Gönlümde gün ve gecem bir efal
Dışımda hayat ırmağı bir sıfat
Zat yüreğimde Allah sevgisi
Zikrederim zikrederim

Nefsimi yenerim yüce sevgi ile
Namaz ile içim paklanır
Zikir ile coşar yüreğim
Zikrederim zikrederim

Tevhid ile yayılırım yarınlara
Güçlenir yürekler içim rahatlar
Duygulanırım coşar sevgiden
Zikrederim zikrederim" [128]

Şiirde insanın korku içerisine düştüğü durumlarda çoğu defa Allah'a yöneldiği anlatılmaktadır. Fahri Ali'nin şiirlerinde Allah ve insan sevgisi yer yer ön plana çıkmaktadır. Ali, Allah'a karşı duymuş olduğu sevgi ile gerçek bahtiyarlığa kavuştuğunu ve bu bağlılığı diri tutmak için çabaladığı görülür. Şair gündüz ya da gece fark etmeksizin şükrünü eda etmek için çabalar. Çünkü onun için gece ve gündüz birdir. Ali, gerçek olan ilahî sevgiyi bularak bazı gerçeklerle de yüzleşmiştir. Şair *"Dışımda hayat ırmağı bir sıfat"* diyerek, şu an yaşamakta olduğu hayatın sadece geçici bir dekordan ibaret olduğunu vurgular. Şair, sonsuz ve gerçek olan hayata ulaşmak için artık zikre sığınmanın zamanı geldiğini düşünür. Ali, hakiki sevgi onu gerçek ve sonsuz hayata götüreceğine inanır. Ancak hakiki ve sonsuz hayata ulaşabilmek için yapmakla mükellef olduğu şeyler vardır. Bunların başında namaz, zikir ve nefisle mücadele gelir. Şair bu gereksinimleri yerine getirdiğinde ise *"Tevhid ile yayılırım yarınlara/Güçlenir yürekler içim rahatlar"* diyerek geleceğe bir adım daha yaklaştığını ve huzura kavuştuğunu açıklar. Ali, devamlı Allah'ı zikir sonucunda oluşan coşkusunu şiirine yansıtır.

[128] Fahri Ali, "Zikrederim Seni", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 28.

2. Diğer Din Konuları

Köprü dergisinde neşredilen din temalı şiirlerde Allah'a sığınma, Allah'a yakarma, Allah sevgisi ve Allah'tan af dileme gibi konular dışında, dinin getirdiği yükümlülükler, nefisle mücadele ve benlik duygusu gibi temalara da yer verilmiştir. Hüsrev Emin, "Hala Hüzünleniyor Sabahlar" adlı şiirinde Peygamber sevgisini dile getirirken yeryüzünde yaşanan zulme ve acılara dikkat çekerek, gönül yaralarının ilacı olarak görür.

"…
Sen ki, solmayan güllerin tacısın
…
Sen ki, yitirilmiş yürek yaramızın ilacısın
…"[129]

Şair, Peygamber'i simgelemek için gül kavramını kullanır. Emin, Peygamber'i *"solmayan güllerin tacısın"* diyerek bütün insanlığın en üstünü olduğunu ifade eder. Emin'in sevgi kavramı bu defa aşka evrilir ve "Aşkı yaşamak" adlı şiirinde tasavvufî/ilahî aşktan bahseder.

"…
Muhammed'in ümmetinde aşka sımsıkı sarıldım
Fakat hakiki aşkı O'nda gördüm
Aşkı almak için O'na koştum
O'ndaydı büyüklüğü aşkın
Sonsuza kadar sürecek aşkı O'ndan diledim" [130]

Şair beşeri aşkın geçici bir duygu olduğu kanaatindedir. Gerçek aşk ise sadece ilahî olandır. Bundan dolayı gerçek aşkı aramaya koyulur ve bulur. Allah'a olan inancıyla hakiki aşkı kavrar ve onu kaybetmemek için çabalar. Emin, ebedî sürecek olan sadece Allah aşkı olduğunu anlamıştır. Hüsrev Emin, "Perdeler" adlı diğer bir şiirinde ise Allah ve insan arasında, tıpkı gece ve gündüzün arasında olduğu gibi, gizli bir duvarın olduğuna inanır.

[129] Hüsrev Emin, "Hala hüzünleniyor sabahlar", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s. 38.
[130] Hüsrev Emin, "Aşkı Yaşamak", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 5.

"…
Perdeler o ki
Kul ile Mevla,
Güneş ile karanlık
arasında duvar oluşturur

Gizemliliğin sırrıdır.
Şairin mısrası, sözün mecazıdır.
Ayyensini andırır yüzüne bakınca
Hüzne kefen, sevince gelinlik
giydirir.
…"[131]

Emin, bu gizli duvarı simgelemek için perde imgesine başvurmuştur. Bunun sebebi perde gibi ince ve narin olan bu duvarın Allah ile kul arasında iletişimin yapısını yansıtmasıdır. Allah ile kul arasında ilişki güneş ile karanlık arasında duvar olarak tasvir edilir. İnsanın tasavvuf yoluna girerek, nefsi kötü arzu ve isteklerinden sakındırarak hidayete erebileceğini ifade eder. Nefisle mücadele konusunu Emin, "Benliğin Avcısı" adlı şiirinde ele almıştır.

"…
Benlikler yakamdan tuttu bugün
Ruhumun aynası sanki
Ürperdim
Bir tutam Fatiha
Bir avuç dua
Yok etsin kibirleri
Riya, haset, fitne kurban bugün
Nefsim idama mahkûm" [132]

Şiirinde ego modern insanın ruhunu kontrol altına almıştır. İnsanlar tarafından kötü davranışlar olarak kabul edilen kendini beğenme ve kibir gibi unsurlardan kurtularak yeni bir güne başlar. "*Nefsim idama mahkûm*" dizeleriyle kendini dizginlemeye çalışarak nefisle mücadelesini sürdürür. Emin, benlik duygusundan sadece dua ile kurtulabileceğini ifade eder. Riya, haset ve fitne gibi bazı kavramları kullanarak benlik duygusundan kurtulmanın yolu duadan geçer der. Aynı konuyu diğer bir şair Yaser Halim "Beni" adlı şiirinde işlemiştir. Eserde

[131] Hüsrev Emin, "Perdeler", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 35.
[132] Hüsrev Emin, "Benliğimin Avcısı", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s. 42.

benliğe vurgu yapılmaktadır. Dinin getirmiş olduğu yükümlülükler ve nefse yüklemiş olduğu sorumluluklar karşısında şair secdeye varmayı tek çare olarak sunar.

"...
Zaman bahşedilen bir dem nakit,
Harcayacak hayat beni!

Secdeye anlım varmazsa, beş vakit
Neylesin hesap beni!" [133]

Şair nefis ve benlik secdeye varmadıkça hesap günü ağır olacak der. Dünyada geçen her bir anının insan için önemi çok büyüktür. İnsanın kurtuluşa erebilmesi için nefes verdiği her bir anı iman ederek geçirmelidir, yoksa inançsız kimselerden hiç bir farkı kalmayacaktır. Şair, inançlı biri olarak hayatını doğru yolda sürdürebilmesi için namaza sığınır ve kurtuluşu onda arar. İnsanın varoluşunda hayat olgusunun sosyolojik yanı ağır basmaktadır. İnsan bir topluma ve medeniyete ait olduğu zaman kendini azami ölçüde gerçekleştirme fırsatı bulur. Bu bakış açısını Yaser Halim "Elhamdülillah" adlı şiiri ile yansıtmaya çalışmıştır. Özetle İslâm dinine ve tarihine ait olmaktan dolayı hamdetmek gerektiğinin altını çizer.

"Mekke çöllerinde açan gülünü
Gönülleri mecnun eden bülbülünü
Göklerde ismini yazdığın resulünü
Sevdik, sevdik Elhamdülillah.
...
İsmi hak kelamında geçen Fatih'i
Gece gündüz durmayan o fethi
Yunus Emre gibi âşık sufiyi
Gördük, gördük elhamdülillah.

Kâinatı "Ol" deyip sen yarattın
İçini nice güzelliklerle donattın
Hikmetinle tüm bunları kuşattın
Ya Rab, ya Rab Elhamdülillah." [134]

[133] Yaser Halim, "Beni", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s. 23.
[134] Yaser Halim, "Elhamdülillah", **Köprü Dergisi,** Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, s. 51.

Şair satırlarında Osmanlı hükümdarı Fatih Sultan Mehmet ve Yunus Emre gibi aşk ehlinden zatların varlığından dolayı şükrünü dile getirir. Halim, aynı geleneğe mensup olmaktan dolayı gururludur. Şiirin son bentlerinde, Allah'ın 'ol' demesi ile birlikte yeryüzünde, tabiatta ve bütün bunların içerisinde bulunan her şeyin olduğu vurgusu yapılır. Allah insanı hikmetle süslemiş olmasından dolayı "Elhamdülillah" diyerek memnuniyetini ifade eder. Şair, kurtuluşa erdirecek din olan İslâm'a mensup olduğundan dolayı şükretmektedir. Son Peygamber'in ümmetinden olması ona mutluluk ve huzur verir. Bu yüzden Allah'ın yaratmış olduğu her şeye karşı sevgi ve mutluluk duyar. Allah'ın yarattığı her şeye sevgi ve mutluluk besleme duygusuna ulaşmak elbette kolay değildir. Allah'ın ayetlerini idrak edebilmek için birçok soru cevaplanması gerekmektedir. İşte bu sorgulama yolunu Melahat Engüllü "Bilinenin İçindeki Bilinmeyenler" adlı şiiriyle yürümüştür. Hidayetin gizemini ve tasavvuf çerçevesinde insanın aklına gelen soruların cevaplarını ararken doğru yolu bulmaya çalışır.

"Özlem duyulur
Mavi esintiye,
Gönüllere yansıyan
Hidayet ışınları
Yeterli değil,
Yürünebilecek
Tek bir yol var
Onu bulabilene.

Yaşamanın neşesi
İnandıkça yükselir.
Sonsuzluk ufkuna sarılır
Ruhun ziyneti.
Sakınmak zorunludur
Nefsin kötü arzularından
Sakınmasını görev bilene

Konuşmadan çok dinlemek
Zarafettir,
Arif olur
Bunu başaran,
Dilin altında,
Çirkinliklerden uzak durmaktır
Onları orada tutabilene

Bizler içindir
Sınamak,
Zaman zaman sınamalı insan
Kendi kendini,
Cefaysa eğer,
Fazilet olur iyiyi güzeli konuşmak
Ancak, bunu böyle bilene." [135]

Engüllü, mavi rengi kullanarak gelecek vurgusu yapar. Ancak geleceği de sadece Allah bilir ve bu durum insan için yine bir gayb olarak kalır. Şair, bir insanın imana ve güzel ahlâka sahip olabilmesi için onlara giden yolu bulması yeterli değildir der. Asıl önemli olan o yolda ilerleyebilmektir. İnsan ancak bu yolda ilerlerken hayattan lezzet alır. Yazar *"Sonsuzluk ufkuna sarılır"* dizelerinde ve ölümden sonra yaşamın varlığına inanan birinin sadece bu yolda ilerlerken gerçek hayata kavuşacağına inanır. Sonsuz mutluluğa ulaşabilmek için gidilen yolda insanın önüne bazı engeller çıkar. İnsanın her şeyden önce bu engelleri aşması gerekir ve bunun için ilk önce nefsine karşı mücadele eder. Engüllü, baki kalacak aşkı Allah'tan dilemektedir.

F. Tabiat

Tabiat *Köprü* dergisinde yer edinen ana konulardan biridir. Konular tabiatın tümüne karşı duyulan sevgi, tabiat sevgisini bir damla suya benzetme, tabiatın insan üzerinde etkisi, tabiat tasviri, baharın ilham olması ve mevsim değişimi gibi başlıklarla önümüze çıkar. Şiirlerde mevsim değişiminin canlılar üzerinde oluşturduğu etki sıklıkla işlenir. Bu minvalde Bekir Abdi, "Nereye" adlı şiirinde mevsim değişiminin neden olduğu kuş göçünü ele alır.

"…
Zaman gelmişti leyleğin uçması için
Ne bu yerde diyar kalmış
Ne de aradığın yerde umut kalmış
Sallan leylek güney – kuzeye doğru." [136]

[135] Melahat Engüllü, "Bilinenin içindeki bilinmeyenler", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s. 7.
[136] Bekir Abdi, "Nereye", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s. 38.

Abdi, şiirinde leyleklerin bulunduğu yerde kendilerine mesken edinebilme şartlarının olmamasından yakınır ve yeni göç edeceği yerde de pek umut olmadığının sinyallerini verir. Tabiatı şiirine taşıyan diğer bir isim ise Esra Süleyman'dır. Süleyman, "Kiraz Ağacı" adlı şiiriyle kiraz ağacının mevsim habercisi olduğunu ve yazın geldiğini gösterir der.

"Kiraz dalların neşelenmesi
Olsa olsa
Yazın yaklaştığının ifadesi.

Üstünde bembeyaz bir örtü
İçinde duygusal dürtüyle
Tomruğa kalkmış baharın.
…"[137]

Şair, "*Üstünde bembeyaz bir örtü*" dizeleriyle ağaçların bahar ile çiçek açmış olmasını, gelinlik giymiş yeni evlenen kız gibi tasvir eder. Burada aynı zamanda tabiat ve insan arasında bir bütünleşme söz konusudur. Esra Süleyman sadece yaz mevsimini değil, baharı da tema olarak takdim etmiştir. Süleyman, "Lalelerin Gülümsemesi" adlı diğer bir şiirinde baharın gelmesi ile birlikte tabiatın nasıl bir canlılık içine girdiğini yansıtır.

"Baharın gelmesi
Bahçenin dirilmesi
Demektir.
Lale dönemi şimdi."[138]

Güneşin toprağa can vermesiyle birlikte baharın gelmesi, lale döneminin başladığını işaret eder. Mevsim değişimi ile birlikte baharın habercisi olan çiçekler canlanmaya başlar. Tabiata karşı olan ilgisini tema olarak işleyen bir diğer şair de Bahar Yusuf'tur. Yusuf, "Bir Başka Gece" adlı şiirinde gecenin sessizliğinde kendi sesinden türküler mırıldanır ve doyumsuz bir hazza ulaşır. Şair bu mutluğu şiirine taşır. Yusuf, okuyucuyu bir resim tablosunda dolaştırarak, tabiat karşısında büyük bir şölen izler gibi umutlarının yeşermesi ile bahtiyarlığını ifade eder.

---

[137] Esra Süleyman, "Kiraz Ağacı", ***Köprü*** **Dergisi,** Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s. 61.
[138] Esra Süleyman, "Lalelerin Gülümsemesi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 40

"ay ışığında
Gecenin sessizliğini dinledim
Türküler mırıldanarak
Doyumsuz oldu gece
Hiç bitmeseydi keşke
Gecenin derinliğine dalmışken
Güneşin doğuşunu seyrettim
Gülümsedim
Mutluluk dolu için
Umutlarım yeşerdi
İşte bu yüzden
Tabiatı her zaman sevdim." [139]

Şair, "ay ışığını, gecenin gizemini, güneşin doğuşunu ve sessizliğini," seyrederek ve mutluluk içerisinde gülümseyerek anın tadını çıkarır. Yusuf, tabiata karşı olan sevgisi hakkında *"Umutlarım yeşerdi/İşte bu yüzden/Tabiatı her zaman sevdim."* der. Bahar Yusuf'un birçok şiiri tabiat sevgisi üzerine kurgulanmıştır. Bir önceki şiirinde tabiat unsurlarını sayarken "Güzelliğin Böylesi" adlı eserinde doğa ile bir bütünlük halinde olmayı tasvir eder.

"En içten duygularımı büyülüyor
Havuzlu güzel evler
Doğaya karşı sevgi belirtisidir
İçimdeki alevler

Ömrümün baharına can katıyor
Duru göllerle nehirler
...
Nefeslere bol bol tazelik verir
Sıra sıra ormanlar
...
Ve yüksek dağlar bir başka âlem
Ne ses var ne seda
Güzelliğin böylesine diyecek yok
Canım buna feda" [140]

Yusuf, şiirin ilk satırlarında içindeki alevleri doğaya karşı bir sevgi belirtisi olarak tarif etmektedir. *"Ömrümün baharına can katıyor/Duru göllerle nehirler"* diyerek bahar ile birlikte canlanan tabiatın yanında kendinin de bir canlılık

[139] Bahar Yusuf, "Bir Başka Gece", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s. 41.
[140] Bahar Yusuf, "Güzelliğin Böylesi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 38.

kazandığını ifade eder. Şair, tazelik veren ormanların ve yüksek dağların güzelliği karşısında kendini feda edebileceğini vurgular. Bahar Yusuf, "İçimizde Tedirginlik Basınca" adlı bir diğer şiirinde ise insan bedeninde organların çalışmasını tabiat olayları ile açıklamaya çalışır.

"…
İçimize giren kupkuru bir rüzgâr
yara izleri bırakıyor kalbimizde
iki taş yonultusu gibi
gıcırdamaya başlıyor
böbreklerimiz
rüzgârda sallanan buğdaygiller gibi
kulaklarımızda çınlayıverir
hafifçe hışırdayan
akciğerlerimiz
…"[141]

Yusuf, şiirinde tabiat olayları ve insan anatomisi arasında sıkı bir bağa kurduğu görülür. Bu bağlamda rüzgârın esmesini kalbin çalışmasına, taşları böbreklere, sallanan buğdayları akciğere benzetmektedir. Özellikle buğday gibi ana besin öğesi olan kavramın kullanılmış olması sanki "hayatın özüne dair bir sözüm var" tabirini çağrıştırır. Şairin dizelerinde insan, doğa ile bir bütün halindedir. Tabiat insana, insan da tabiata benzer. Bu benzeşmeyi güçlü kalemlerden Fahri Kaya, "Bulutlar İçinde" adlı şiiriyle ele alarak bir damla suyu sevgiye benzetmiştir. Şair, suyu bir rahmet ve sevgi olarak nitelendirirken aynı zamanda yağmuru sevgi ve mutluluk kaynağı olarak gösterir.

"Sen bulutlar içinde
Bir yağmur damlası,
Nerede ise buzlanacak
Soğuk, küçücük bir damla

Eh bir buluttan çıka bilsen
Avucum içine düşebilsen
Seni alıp yutardım
O zaman için ısını, rahatlanırdın
Mutlu ve özgür olarak
Düşerdin yere, uğur, bereket uğruna." [142]

[141] Bahar Yusuf, "İçimizde Tedirginlik Basınca", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 40

Şair ikinci şahız zamiri olan "seni" kullanarak yağmur nasıl ki toprağa can veriyorsa sevdiği kişinin de ona yağan rahmet misali hayat verdiğine değinir. Şair yağmura karşı olan sevgisini sevdiği kişi üzerinden ifade eder. Şairde tabiata karşı olan hayranlık, insanın sevgiliye karşı duyduğu aşkla eşdeğerdir. Bahsi geçen tabiat hayranlığı ve sevgisi bağlamında bir diğer şair Sabit Yusuf, "Tan Ağartısına Odaklanma" adlı şirinde güneşin doğuşunu güne sevgiyle başlamanın sebebi olarak görür.

"Yatak odamın penceresinden başını
uzatan
Gökyüzünün mavi gözlerini öpüyorum
Dudaklarımın sıcaklığıyla
Günün sevgiyle açılan kucağına
sarılmak için

Kollarımı ardına kadar açıyorum
Yüzümün aklığıyla

Tan ağartısından sonra ufuktan gözünü
kırpan sabah güneşini
İçimdeki coşkuyla alıyorum ailenin
ocağına
Günün aydınlığı karşısında boyun eğen
En parlak yıldızları
Elimde olmadan devrediyorum
gündüzün kucağına" [143]

Yusuf için günün ağrıması, her tarafın aydınlanması başlı başına mutlu olmak için bir sebeptir. Bu yüzden yeni mutluluklara gebe olan bir sabaha sevgi ile başlanılması gerektiğine inanır. Mutluluğu simgelemek için güneş imgesine başvuran şair, gün doğarken evinin güneş ışıkları tarafından aydınlatmasını arzular. Çünkü mutluluğun izlerini tüm evinde görmek ister. Üzüntüler ise, gecenin karanlığında parlayan yıldızlarda saklıdır. Bundan dolayı güneşin doğmasıyla birlikte, gece üzüntüleri güne devreder. Mutluluğun yarattığı etki her zaman daha büyük olduğu için, üzüntüler güneşin ışıklarıyla kaybolur. Güneşin doğmasıyla birlikte güne

[142] Fahri Kaya, "Bulutlar İçinde", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 8.
[143] Sabit Yusuf,"Tan Ağartısına Odaklanma", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s. 11.

başlayan şair, tabiatın insan üzerindeki tesirine de değinir. Tabiat unsurları olarak Fahri Kaya yağmuru, Sabit Yusuf güneşi kullanırken, bir diğer şair Bekir Abdi ise, "Yağmurların Güneşi" adlı şiirinde iki objeyi birlikte işlemiştir. Abdi adeta bir tabiat tablosu çizmektedir. "Bulut, yağmur, gök ve güneş" gibi unsurlarla okuyucuyu şiirin satırlarında gezdirir.

"…
Coşan bulutlar hiç görülmeden
yağdırdı yağmurları
Bir fırtınaydı bu
Yağmuru doluya dönüştüren
Umulmadık bir anda
koparıyorlardı yaprağı dalından…

Damla damla çoğalıyor
Okyanus kıyıları…
Parlayan göklerdi oysa
Ağızlardan şimşekleri gözleyen
Karanlığın içinde görülmez oldu
Aydınlığı pırıltısı
Her şey içimde gizli
Ben ve yağmurların güneşi

Geçmek, kaybolmak istemeyen
Bulutlar durmadan yağdırıyor
Doluyla karışık yağmuru
Rüzgâr dalgaların sesiyle karışıyor
Aşmıştı selin azgın sularını
Çıkmıştı kıyıya
Yeni bir ağacın eklemesiyle
Devam etmişti bu rüya…"[144]

Şairin iç dünyasında bulutlar, yağmur, devamında gelen sel ve sonra ortaya çıkan güneş bir rüya gibidir. Şiirde bu rüyanın böyle devam edeceğine ve bitmeyeceğine dair kısmen vurgu yapılır. Her şair kendi iç dünyasına yönelik bazı unsurlardan ve duygulardan faydalanarak sözlü olarak kendini ifade edemediği anlarda kalemine sarılarak çareyi şiirde aramıştır. İnsanı birçok yönüyle etkisi altına alan tabiat olayları Yaser Halim'i nasıl etkilediği "Bir Bahardı" adlı şiirinde görülmektedir. Bu şiire baharın ilham olması konu olmuştur.

[144] Bekir Abdi, "Yağmurların Güneşi", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 30.

"…
Bir bahardı ilhamımız
Elimize keder kalemi salan
Kavuşmak mı hep yalan
Durmadan kâğıda yazdıran
İlhamımız, bir bahardı…"[145]

Şair, tabiatın insan üzerindeki etkisi ve vermiş olduğu ilham doğrultusunda gönlündeki mevsim kıvılcımlarıyla hareket eder ve kendini şiirde bulur. Halim, baharın vermiş olduğu esinti, kâğıt ve kalem arasında sanki bir kardeşlik bağı kurmaktadır. Şair, baharın hızlı bir şekilde geçip gitmesinden, birliktelerin kısa süreli olmasından ve hemen ardından ayrılıkların gelmesinden dolayı kavuşmaların yalan olduğunu ifade eder. Şiirine *"bir bahardı"* ile başlar ve aynı ifadeyle bitirir.

[145] Yaser Halim, "Bir Bahardı", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s. 43.

SONUÇ

Üsküp'te on beş yıl boyunca neşredilen *Köprü* dergisi, ÇMTE kalesi haline gelmiştir. Alanında ve kategorisinde öncülük yapacak dereceye yükselmiştir. Dergide yayınlanan eserlerle kökleri mazide olan bir çağdaşlık anlayış profili çizilmektedir. Bunula beraber kendine has tarzıyla günümüzün fikrî zeminini idrak etme açısından okuyucusuna özgün bir perspektif sunmaktadır. Bir devrin atmosferini algılayabilmek, o zamanda yaşamış müellifleri ve onların eserlerini de anlamak demektir aynı zamanda. Bu bir insana istikbale farklı bir önbilgi ile yaklaşmasını sağlar. Aynı istikbal anlayışında olan insanlar bir millî edebiyatın köşe taşları olurlar. Bu köşe taşları zamanla ekol oluştururlar.

Aynı ekole ait edebiyatçılar da, farklı devirlerde yaşamalarına ve tarihî çalkantılara rağmen ortak bir çizginin mevcudiyeti söz konusudur. İşte o köşe taşları mahiyetinde olan edebiyatçılar kronolojik olarak sıralandığında, MTE şeceresi ortaya çıkmaktadır. Bu şecere bize MTE'nın genel hatları ile geçmişten günümüze kadar gelen süreçte nasıl bir evirilme ve ilerleme kaydettiğini gösterir. MTE birinci bölümde derinliğine yapılan tahlilin sebebi, bütünü tanıyarak parçanın mahiyetini ve yerini idrak etmekti.

MTE ne olduğu tanımlanır ve anlaşılırsa, ancak o zaman ÇMTE yeri belirlenebilir ve ondan sonra *Köprü* dergisi hakkında değerlendirme yapılabilir. Yapılan tetkikler sonucunda ortaya çıktı ki, bir asır önce yazı hayatına başlamış edebiyatçılar da ÇMTE dâhil edilmektedir. Hâlbuki çağdaş kelimesi "günümüzde" ve "güncel" demektir. Bu tür sorunları ortadan kaldırmak amacı ile geniş bir araştırma yapılarak MTE kronolojik gelişme süreci ve etapları belirlenmiştir. Bunun sonucunda *Köprü* dergisinin ve ÇMTE yerini tespit etme ve değerlendirme amaçlarına ulaşılmıştır.

Köprü dergisinin yayın politikası doğal bir süreç içerisinde gelişmiştir. Bu durum amaçlanan netice olmasa da, doğal, sade ve samimi olmasıyla gerçekleri yansıtmaktadır. Derginin daha fazla gelişmesi için güçlü ve zayıf tarafları analiz edilerek uzun vadeli planlama yapılması şarttır. Diğer bir ifade ile sürdürülebilir bir edebiyat yayıncılığı oluşturulması gerekmektedir. Bu amaç elde edilebilmesi için

“her hitap muhatabına göre olur” ilkesi benimsenmelidir. Dergi, okurlarının günlük hayatında bir katkı sunmadığı takdirde gelişme kaydetmesi zor olacaktır. Hedef kitle kurumlardan ziyade, gerçek şahıslar olmalıdır, zira binaların edebiyata ihtiyacı yoktur, fakat öğretmenlerin, öğrencilerin, edebiyat sevdalılarının, entelektüel tarafı olan siyasetçi ve iş adamlarının, edebiyat akademisyenlerinin ve nihayetinde toplumun önde gelenlerinin dilini öğrenme ve ömür boyu geliştirmeye ihtiyaçları vardır. Onlar bunun farkında olmasa dahi bu böyledir, zira kendini ifade edemeyen iletişim kurmakta zorlanır, iletişim kuramayan bir topluluk ise refah ve mutluluk elde etmekte güçlük çeker.

Gerçek kişiler bir dergiyi okumaları için ona ilgi duymaları gerekmektedir. Ortaya çıkan soru şudur “Hedef kitlenin ilgi duyacağı edebî ürünler hangileridir”. Biraz daha basit tabirle “Ben bunu yazdım, ister oku, ister okuma tarzında” yayıncılıkla nereye varıldığı, MTE neşredilen süreli yayınların ömür uzunluğundan anlaşılabilir. Edebî ürünler mutlaka bir ihtiyacı karşılaması gerekir, hem de en acil ve günlük ihtiyaçları. Mesela “İlk ve Ortaokul öğrencilerine sınavlarında performans artırma becerileri” başlığı altında yazılar ciddi bir kitlenin ilgisini çekecektir. Diğer bir örnek “Lise öğrencileri için okuma ve düşünce üreterek yazma kılavuzu” gibi başlık büyük ilgi çekecektir. Aslında edebiyat yayıncılığının gelişmemesi, toplumun edebiyata ihtiyacı yok anlamına gelmez. Mesele toplumun ihtiyacına göre edebiyat üretmektir ve böylece bir sinerji oluşturmaktır, çünkü her insan edebiyatın tamamına olmasa da, bir kısmına ihtiyaç duyar. Edebiyatı mesela, öğretmen ders anlatımında, öğrenci sınavlarda, siyasetçi nutuklarda, akademisyen makalelerde ve iş adamları ticari görüşmelerde kullanır. Okuma ve yazmayı öğretmeyen edebiyat en çok geçim kaynağı olabilir.

Derginin yazı hayatında birçok şair varlık göstererek yazı ve şiir maratonuna katılmıştır. Ancak ciddi şairlerin potansiyelinin olmasına rağmen, uzun vadede bu koşuda kalamadıkları gözlemlenmiştir. *Köprü* dergisinde Ek-2’den de görülebileceği gibi 15 yıllık yazı serüveninde toplam 167 şair eser neşretmiştir, fakat sadece 18 şair 10 şiir ve üzeri yayın yapmıştır. On sekiz şairden 14 Makedonya’da yerleşik şairlerdir. Arz edilen gerçekler bize şair potansiyelinin varlığını, ancak onları bu sahada kalıcı kılacak yayın politikaları geliştirilemediğini göstermektedir. Çünkü toplumun ihtiyaçlarına yönelik yayın politikası geniş okuyucu kitlesi oluşturacak ve

neticede edebiyat değirmeninin suyu temin edilmiş olacaktır. Bir başka deyişle, *Köprü* dergisinde şiir neşretmiş olanların sadece yarısı kazanılsaydı, bugün aktif şekilde yazı üreten seksen şair mevcudiyeti olacaktı. Her bir hizmetin bir bedeli vardır. Bu yüzden derginin yazar kadrosu ayakta kalabilmesi için gelirler ağırlıklı olarak müelliflere aktarılması gerekir. Bahsi geçen ilkeye bağlı kalan basın kuruluşların başarılı olma ihtimali çok daha yüksektir. Okuyucular dergiyi satın almaları için onların ihtiyaçlarına hitap eden bir içerik sunulması gerekmektedir. Okuyucuların edebî ihtiyaçlarını tespit edebilecek kişilerin ise dil, edebiyat, felsefe, sanat, sosyoloji ve tarih gibi alanlarda uluslararası seviyede uzmanlıkları olması gerekmektedir. Bir başka deyişle "sihirli formül" uzman kişilerin doğru işler yapması ve çok çalışmasıdır.

Makedonya tarihi açısından günümüze kadar Türkçenin yaşatılması namına bir neşriyatın olması dahi çok iyi bir durumdur. Ancak bugün ortaya çıkmıştır ki bu yeterli değildir. İçeriği ne olursa olsun Türkçe yayın yapan bir dergi olduğuna dua edelim mantığı MTE geliştirmeye yeterli değildir. Yeni çözüm arayışlarına girilmesi şarttır.

MTE üzerine gidilmesi gereken meseleler sadece yayıncılık ve yazarların motivasyonu değildir. Bunlarla beraber mevcut hâlihazırda şairliği icra edenleri de dünya edebiyat tarihi ve ekolleri hakkında bilgilendirici organizasyonlar yapılması gerekmektedir. Böylece şiir yazım sanatı üzerine bilgi edinenler MTE geleceği hakkında vizyon oluşturmuş olacaktır. Şiir yazımında geliştirilmesi gereken konular şöyle sıralanabilir: şiirin hedefi olması; başlık ve içerik uyumu; konu bütünlüğü; şiirde bir konu işlemek veya birden fazla işlenirse aradaki bağı net şekilde yansıtmak; imla, gramer ve sentaks kuralarına hâkimiyet; ritim, ahenk ve estetik unsurlarına sadık kalmak; kelime kullanımında büyük anlam kayması olmaması; derinliği olan konulara yoğunlaşmak.

Makedonya Türk toplumu Türkçeyi üç kaynaktan öğrenebilir ve yaşatabilir: ders kitapları, yazılı basın ve medya. Ders kitapları süreli yayınlarla beslenmediği zaman, statik kalırlar ve zamanın ruhuna uyum sağlayamayarak amaçlarına hizmet edemezler. Bir başka deyişle Türkçe ders kitabınız yirmi altı senelik olur. Ayrıca Makedonya toplumuna Türkçe yazar ve çizerlerini tanıtma görevi de süreli yayınlara

düşmektedir. Edebiyat dergileri aracılığıyla edebiyatçı ve sanatçılarını tanıyan bir toplum, pasif izleyiciden aktif maddi ve manevi destekleyiciye dönüşür.

Ortaya koyulan BTE, MTE, ÇMTE tasnif, tahlil metotları, faktoloji ve sonuçlarının gelecekte yapılacak birçok araştırmaları tetiklemesi temenni edilir. Ana gövde oluşturulmuş olması bu süreci kolaylaştıracaktır. BTE, MTE, ÇMTE alanlarının her birinde daha bütüncül ve kapsamlı araştırmalara ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Yapılan çalışmanın önemli fonksiyonu ilgili alanlarda hipotez oluşturmayı kolaylaştıracak olmasıdır. Böylece, zamanla yeni tezler ortaya çıkacak ve edebiyat filizlenecektir, fidanlar büyüyecek, ağaç olacak, çiçek açacak ve meyve verecektir.

Genel bir bakış olarak, *Köprü* dergisinde genellikle ferdî konular ön plana çıkmaktadır. Bunun başında aşk-sevgi gibi temalar yoğun olarak işlendiği görülür. Sosyal meseleler ise şairlerin her zaman olduğu gibi gündemini meşgul ederek şiirlerde yer aldığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

ÇALIŞMAMIZA KONU OLAN ŞİİRLER

ABDİ Bekir: "Ağlayan Toprak", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s. 41.

ABDİ Bekir: "Beni Bana Sordum", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 42.

ABDİ Bekir: "Beraberiz Bu Yolda", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s. 41.

ABDİ Bekir: "Döneceğim Sana", **Köprü Dergisi** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 40.

ABDİ Bekir: "Eskileri", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s. 40.

ABDİ Bekir: "Gitme Kal", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s. 35.

ABDİ Bekir: "İçimdeki Gam", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s. 42.

ABDİ Bekir: "Kaya Değil, Dağdır", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 25, Haziran-Ağustos 2007, s. 41.

ABDİ Bekir: "Kayboldum", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 43.

ABDİ Bekir: "Kayboluyorum Mu", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s. 21.

ABDİ Bekir: "Kömürlü Ruhum", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s. 40.

ABDİ Bekir: "Nereye", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s. 38.

ABDİ Bekir: "Senin Yokluğunda", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s. 60.

ABDİ Bekir: "Sessiz Gidiş", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 40.

ABDİ Bekir: "Sökülmez", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s. 44.

ABDİ Bekir: "Uygarım", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 41.

ABDİ Bekir: "Üsküp'üm", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 42.

ABDİ Bekir: "Yağmurların Güneşi", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 30.

ABDİ Bekir: "Yurdum", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 40.

ALİ Fahri: "Damlalar - 2", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 36.

ALİ Fahri: "Gözlerimiz İç İçe Olunca", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s. 39.

ALİ Fahri: "İnsanı Kırmadan Güzelliklere Varmak", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s. 8.

ALİ Fahri: "İnsanlığın Sesiyle Yayıla Yayıla", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 33.

ALİ Fahri: "Küsmemek Gerekir Hayata", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 16.

ALİ Fahri: "Söz Mü Olur", **Köprü Dergisi**, Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 32.

ALİ Fahri: "Şiire Özenme", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 16.

ALİ Fahri: "Tarih Yorgun Olmaz Ki", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 12.

ALİ Fahri: "Üsküp Türkçe'nin İmamını Yitirdi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 10-Ek, Şubat 2006, s. 9.

ALİ Fahri: "Yaşamayı Bilmek", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 31.

ALİ Fahri: "Zaman bırakılmış yeni şiirler", **Köprü Dergisi,** Yıl XI, Sayı 55, Ocak-Şubat-Mart 2013, s. 25.

ALİ Fahri: "Zamana Sevgiyi Mıhlamak", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 35.

ALİ Fahri: "Zikrederim Seni", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 28.

EMİN Hüsrev: "Aşkı Yaşamak", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 5.

EMİN Hüsrev: "Benliğimin Avcısı", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s. 42.

EMİN Hüsrev: "Gönüllere Sığmayan Hayal", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 43.

EMİN Hüsrev: "Hala hüzünleniyor sabahlar", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s. 38.

EMİN Hüsrev: "Perdeler", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 35.

EMİN Hüsrev: "Sev Desem", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 9.

EMİN Hüsrev: "Susuyorum Diye Küstüm Sanma", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 35.

EMİN Hüsrev: "Yol ve sen", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s. 19.

EMİN İlhami: "Makedonya", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s. 6.

ENGÜLLÜ Avni: "Üsküp'te Asırların Tanığı Yaşlı Çınar", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s. 17.

ENGÜLLÜ Avni: "Vatan ve Millet Sevgisiyle Şiirde Bir Yolculuk", **Köprü Dergisi**, Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 19

ENGÜLLÜ Melahat: "…casına", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s. 32.

ENGÜLLÜ Melahat: "Ablamın Elinde Ne Var", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s. 32.

ENGÜLLÜ Melahat: "Ankara'nın Sevdiğim Yanları", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 39, Aralık 2009, s. 28.

ENGÜLLÜ Melahat: "Anlaşılmayan Hayat", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s. 36.

ENGÜLLÜ Melahat: "Asumana Bakmak", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s. 37.

ENGÜLLÜ Melahat: "Benim Sitemim", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s. 35.

ENGÜLLÜ Melahat: "Bilinenin içindeki bilinmeyenler", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s. 7.

ENGÜLLÜ Melahat: "Bir Gündeki Ben", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 22.

ENGÜLLÜ Melahat: "Bir Orada Bir Burada", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s. 38.

ENGÜLLÜ Melahat: "Bitmeyen Şiir", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s. 27.

ENGÜLLÜ Melahat: "Dünyada Gönülce Söyleme", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 32.

ENGÜLLÜ Melahat: "Gecenin İçinden Gündüze Doğru", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s. 31.

ENGÜLLÜ Melahat: "İçindekiler", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s. 35.

ENGÜLLÜ Melahat: "Köy Kadınları", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 9.

ENGÜLLÜ Melahat: "Sevgimizin Hasılatı", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s. 40.

ENGÜLLÜ Melahat: "Sevmeye Gelmek", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 15.

ENGÜLLÜ Melahat: "Şiirdeki Yorum", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s. 23.

ENGÜLLÜ Melahat: "Şöyle Bir Düşünürken", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s. 32.

ENGÜLLÜ Melahat: "Şu Bizim Dünya", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 11.

ENGÜLLÜ Melahat: "Vatanımı Düşünürken", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s. 19.

ENGÜLLÜ Melahat: "Vatanımı Düşünürken II.", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s. 10.

ENGÜLLÜ Melahat: "Vatanımı Düşünürken III.", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 26.

ENGÜLLÜ Melahat: "Vatanımı Düşünürken IV.", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 13.

ENGÜLLÜ Melahat: "Vatanımı düşünürken V.", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 37.

HALİM Yaser: "Beni", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s. 23.

HALİM Yaser: "Beyatlı Bir Daha", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s. 47.

HALİM Yaser: "Bir Bahardı", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s. 43.

HALİM Yaser: "Boşnak Kızı", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s. 44.

HALİM Yaser: "Çarşım", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s. 47.

HALİM Yaser: "Çocuk", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s. 41.

HALİM Yaser: "Elhamdülillah", **Köprü Dergisi,** Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, s. 51.

HALİM Yaser: "Ey Ahali", **Köprü Dergisi,** Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s. 19.

HALİM Yaser: "Geceleri", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s. 29.

HALİM Yaser: "Gönlümde Savaş Hazırlığı", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s. 45.

HALİM Yaser: "Kaçı Beni Dağlara", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s. 44.

HALİM Yaser: "Prizren'de Huzuru Yaşamak", **Köprü Dergisi**, Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s. 44.

HALİM Yaser: "Sensiz Sabah", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s. 41.

HALİM Yaser: "Şark Ölmedi", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s. 41.

HALİM Yaser: "Türkçem", **Köprü Dergisi,** Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s. 46.

HALİM Yaser: "Üsküp", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s. 41.

HALİM Yaser: "Üsküp", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s. 41.

HALİM Yaser: "Üsküp", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s. 41.

HALİM Yaser: "Üsküp", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s. 21.

HALİM Yaser: "Üsküp", Yıl XIII, **Köprü Dergisi,** Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s. 21, s. 21.

KAYA Fahri: "Bir Rumeli Türküsü", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 30.

KAYA Fahri: "Bulutlar İçinde", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 8.

KAYA Fahri: "Dayanışma", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 51.

KAYA Fahri: "Elbette Varız", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 51.

KAYA Fahri: "Kırıntılar", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 20.

KAYA Fahri: "Mavide Ölmek", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 25.

KAYA Fahri: "Oyuncak", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 35.

KAYA Fahri: "Soframız", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 50.

KAYA Fahri: "Yanılgı", **Köprü Dergisi,** Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s. 52.

SÜLEYMAN Esra: "Buralarda Bir Yerde", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 41.

SÜLEYMAN Esra: "Habersiz Gelen Yolcu", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 40.

SÜLEYMAN Esra: "Habersiz Gelen Yolcu", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 40.

SÜLEYMAN Esra: "Hasret", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s. 42.

SÜLEYMAN Esra: "Kader Mi, Keder Mi", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s. 42.

SÜLEYMAN Esra: "Kalp Kıran", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 41.

SÜLEYMAN Esra: "Kiraz Ağacı", ***Köprü*** **Dergisi,** Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s. 61.

SÜLEYMAN Esra: "Lalelerin Gülümsemesi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 40

SÜLEYMAN Esra: "Salıncak", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 38.

SÜLEYMAN Esra: "Soru İnlerinin Ardındakiler", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 41.

SÜLEYMAN Esra: "Uzaklardasın", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 39.

SÜLEYMAN Esra: "Üsküp'te Gece", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s. 40.

ŞERİF EMİN Leyla: "Ağlıyorum", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 9.

ŞERİF EMİN Leyla: "Beşinci Mevsim", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 29.

ŞERİF EMİN Leyla: "Büyüyorum", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s. 29.

ŞERİF EMİN Leyla: "Gidenlerin Ardından", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s. 49.

ŞERİF EMİN Leyla: "Gönül'e Nasihat", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s. 38.

ŞERİF EMİN Leyla: "O Yoksa Ben De Yokum", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s. 14.

ŞERİF EMİN Leyla: "Rumeli'nin Gül-i Rânâları'na", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 38.

ŞERİF EMİN Leyla: "Sanat Fidanlarına", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 36.

ŞERİF EMİN Leyla: "Sevdik İşte", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s. 17.

ŞERİF EMİN Leyla: "Şehre Veda", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s. 18.

ŞERİF EMİN Leyla: "Üsküp Masalı", **Köprü Dergisi,** Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s. 22.

YUSUF Bahar: "Ben Hep Seni Yaşarım", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s. 43.

YUSUF Bahar: "Bir Başka Gece", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s. 41.

YUSUF Bahar: "Güzelliğin Böylesi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 38.

YUSUF Bahar: "İçimizde Tedirginlik Basınca", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 40

YUSUF Bahar: "Kalbimin Sahibisin", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 39.

YUSUF Bahar: "Şiir Yazdım", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 42.

YUSUF Bahar: "Yalvarı", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 39.

YUSUF Sabit: "Bize Neler Oluyor", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s. 16.

YUSUF Sabit: "Çağın Gençliği", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s. 3.

YUSUF Sabit: "Doğanın Güzelliğinde Ölmek", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s. 7.

YUSUF Sabit: "Elbet Bir Gün", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s. 7.

YUSUF Sabit: "Hasret Yağmurları", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s. 18.

YUSUF Sabit: "Rezalet - 1", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s. 19.

YUSUF Sabit: "Rezalet - 2", **Köprü Dergisi,** Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s. 34.

YUSUF Sabit: "Sevda Tazelemesi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s. 11.

YUSUF Sabit: "Tan ağartısına odaklanma", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s. 11.

YUSUF Sabit: "Uygarlık Bu Mu", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 7.

YUSUF Sabit: "Uygarlık Bu Mu", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 7.

YUSUF Şükriye: "Ağlayacağım", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s. 11.

YUSUF Şükriye: "Bilseydik Büyür müydük", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s. 25.

YUSUF Şükriye: "Bir İlkbahar Sabahı", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s. 29.

YUSUF Şükriye: "Helalleşelim", **Köprü Dergisi,** Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 22.

YUSUF Şükriye: "Sevgiye Veda", **Köprü Dergisi,** Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s. 32.

YUSUF Şükriye: "Terk eder mi", **Köprü Dergisi,** Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s. 38.

YUSUF Şükriye: "Umut ışığı", **Köprü Dergisi,** Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s. 39.

YUSUF Şükriye: "Yazamıyorum", **Köprü Dergisi**, Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s. 35.

YUSUF Şükriye: "Yıldızlarda Arıyorum Kendimi", **Köprü Dergisi**, Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s. 37.

TEMEL KAYNAKLAR

Köprü **Dergisi** **1-66 sayılar, 2002-2017**", Üsküp, Divan Multimedia Yayıncılık Birimi, 2017.

METODOLOJİK KAYNAKLAR

ANDI Fatih M: **Güneşe Tutulan Ayna: Şiir İncelemeleri,** İstanbul, 2. Baskı, Hat Yayınevi, 2010.

ÇETİN Nurullah, GÜLENDAM, R. & NARLI, M.: **Tanzimat'tan Bugüne Yeni Türk Edebiyatı Şiir Çözümlemeleri,** İstanbul, 3. Baskı, Kesit Yayınları, 2012.

ÇETİN Nurullah: **Şiir Tahlilleri 2,** Ankara, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, 2012.

ÇETİŞLİ İsmail: **Metin Tahlillerine Giriş / 1: Şiir,** Ankara, 5. Baskı, Akçağ Yayınları, 2012.

KAPLAN Mehmet: **Şiir Tahlilleri 1 – Tanzimat'tan Cumhuriyet'e,** İstanbul, 35. Baskı, Dergâh Yayınları, 2016.

KAPLAN Mehmet: **Şiir Tahlilleri 2 – Cumhuriyet Devri Türk Şiiri,** İstanbul 24. Baskı, Dergâh Yayınları, 2015.

KARAKUŞ Ertuğrul: **Sesler Dergisi Etrafında Teşekkül Eden Çağdaş Makedonya Ve Kosova Türk Edebiyatı (Şiir - Hikâye).** Üsküp, Yeni Balkan Yayınları, 2015.

ÖNAL Mehmet: **Yeni Türk Edebiyatı: En Uzun Asrın Edebiyatına Teorik Yaklaşım**, İkinci Kitap, Ankara, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, 2009.

ŞERİF Aktaş: **Şiir Tahlili: Teori ve Uygulama,** Ankara, Kurgan Edebiyat Yayınları, 2013.

TANPINAR Hamdi Ahmet: **Edebiyat Üzerine Makaleler,** İstanbul, 11. Baskı, Dergâh Yayınları, 1969.

FAYDALANILAN KİTAPLAR

Bilgi Şöleni Bildirileri: **Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı** (20-24 Nisan 1998), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.

ÇORUK Şükrü Ali: **Örnek Bir Vak'a Işığında, Abdulhamit Döneminde Kitap ve Dergi Sansürü, İstanbul,** Kitabevi Yayınları, 2017.

EREN İsmail: **Rumeli'de Türk Kültürü**, "Yugoslav Topraklarında Türkçe Basın", Yeni Balkan Yayınları, Üsküp, 2012.

HACISALİHOĞLU Mehmet: **TDV İslâm Ansiklopedisi**, C. 27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003.

HAMZAOĞLU Yusuf: **Balkan Türklüğü (Makedonya, Hırvatistan, Osmanlı Öncesi Balkan Müslümanlığı), C. 1,** Üsküp, Logos-A Yayınları, 2010.

HAYBER Abdulkadir: **Makedonya ve Kosova Türklerinin Edebiyatı**, İstanbul, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001.

İNALCIK Halil: **OSMANLILAR, Fütühat, imparatorluk, Avrupa İle İlişkiler**, İstanbul, Timaş Yayınları, Birinci Baskı, 2010.

İSEN Mustafa & ENGÜLLÜ Suat: **Başlangıcından günümüze kadar Türkiye dışındaki Türk edebiyatları antolojisi: (nesir-nazım) / Cilt 7. Makedonya Türk Edebiyatı ve Yugoslavya (Kosova) Türk edebiyatı**, Ankara, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997.

İSEN Mustafa: **Varayım Gideyim Urumeli'ne Türk Edebiyatı'nın Balkan Boyutu**, İstanbul, Kapı Yayınları, 2. Basım, 2009.

JELAVİCH Barbara: **Balkan Tarihi 20. Yüzyıl 2,** İstanbul, Küre Yayınları, Dördüncü Basım, 2015.

KARAKUŞ Ertuğrul: **Makedonya Türk Edebiyatı'nda Üçüncüler**, Üsküp, Yeni Balkan Yayınları, 2017.

KAYA Fahri: **Yugoslavya'da Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, İstanbul, Cem Yayınevi, 1992.

KAYA İ. G.: **Yugoslavya Türk Halkı Yazınına Gerçekçi Bir Bakış**, Priştine, Tan Yayınevi, 1986.

KORKMAZ Ramazan: **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000),** Ankara, Grafiker Yayınları, 2004.

NURESKİ, Cüneys: **Tezkirelere göre Makedonya'da yetişen Osmanlı divan şairleri**, Üsküp, Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları Birliği, MATÜSİTEB Yayınları, 2008.

RAMO Şükrü, ZEKERİYA Necati: vd.: **Yürü Aydınlığa**, Üsküp, Birlik Yayınları, 1951.

Sempozyum Tebliğ Kitabı: **Geçmişten Günümüze Balkanlar'da Türkçenin Süreli Yayınlardaki Yeri ve Önemi**, Zenica, Bosna Hersek, 11-14 Mayıs, 2017.

YUSUF Süreyya: **Yugoslavya Türk Şiiri**, Priştine, Tan Yayınevi, 1976.

MAKALELER

AYÖNÜ Yusuf: "Osmanlılardan Önce Rumeli'de Türkler (1305-1313)", **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Cilt/Volume XXI, Sayı/Number, 2 Aralık/Decemher 2006, s. 17-33.

DEMİR Necati & KAYADİBİ Nuray: "Makedonya'dan Uzanan Türkçe Bir Köprü: *Köprü* Dergisi", **Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks**, ZfWT Vol. 4, No. 3, 2012.

ENGÜLLÜ Suat: "Balkanlar'da Türk Şiiri-Balkan Türklerinin Kimlik Destanı", **Çukurova Üniversitesi, Türkoloji Araştırmaları Merkezi**,http://turkoloji.cu.edu.tr/CAGDAS%20TURK%20LEHCELERI/8.php (Erişim tarihi: 02.10.2018).

MUJADŽEVİĆ Dino: "The other Ottoman serhat in Europe: Ottoman territorial expansion in Bosnia and Croatia in first half of 16th Century", Ankara University, **Journal of the Center for Southeast European Studies**, 1(1), 2012, s. 99-111.

NURESKİ Cüneys: "Osmanlı'dan Günümüze Makedonya'daki Türk Kültürü ve Makedonya'nın Türk Kültür Tarihindeki Yeri ve Önemi", **Avrasya Etüdleri**, 50/2016-2, s. 351-388.

TEZLER

AYTAÇ Nazlı: ***"Ahmet Şerif Şerefli'nin Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin İncelenmesi"***, Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), 2018.

KRASNİÇ Daver: ***"Çevren Dergisinin Balkan Türkleri Edebiyatındaki Yeri ve Bu Dergideki Edebî Faaliyetler"***, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006.

KURT Ozlem: ***"İlhami Emin'in Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği"***, Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2018.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

http://www.tdk.gov.tr (ErişimTarihi: 14. 01. 2019).

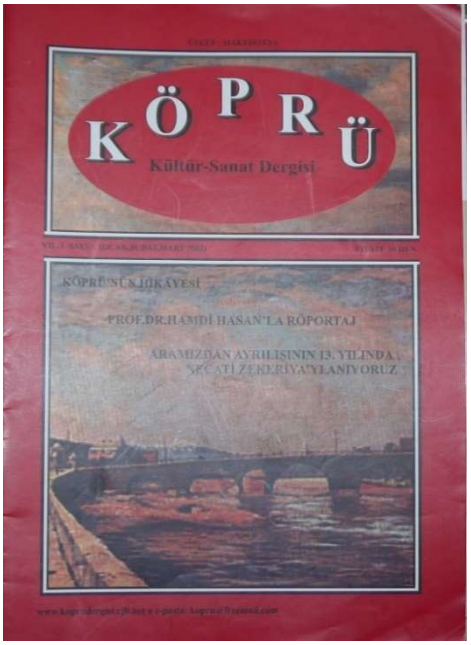
https://islamansiklopedisi.org.tr/makedonya (Erişim Tarihi: 04. 10. 2018)

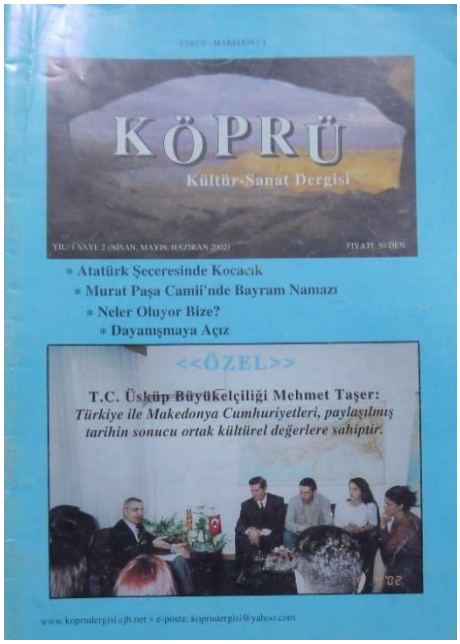
http://turkoloji.cu.edu.tr/CAGDAS%20TURK%20LEHCELERI/8.php (Erişim tarihi: 02. 10. 2018.)

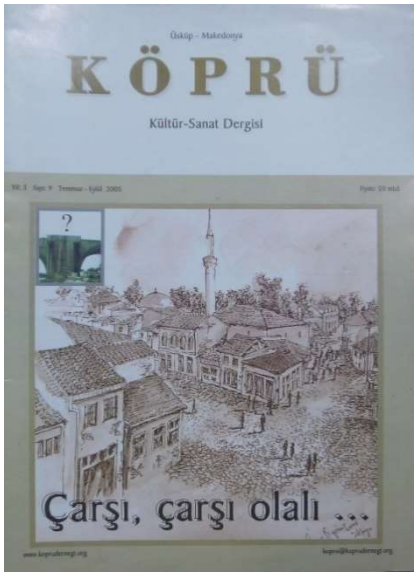
http://www.yenibalkan.com/m/?id=12472 (Erişim Tarihi: 09. 03. 2018)

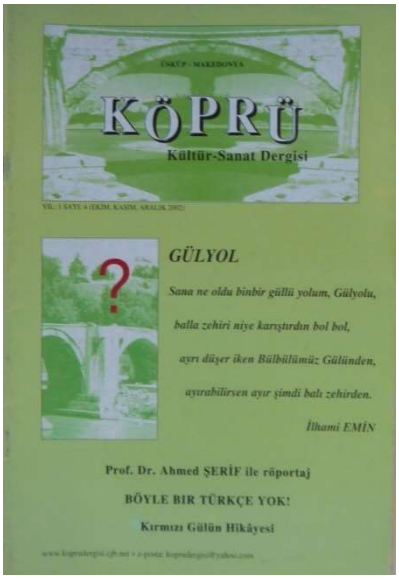
https://www.britannica.com/place/Balkans (Erişim Tarihi 29. 04. 2018).

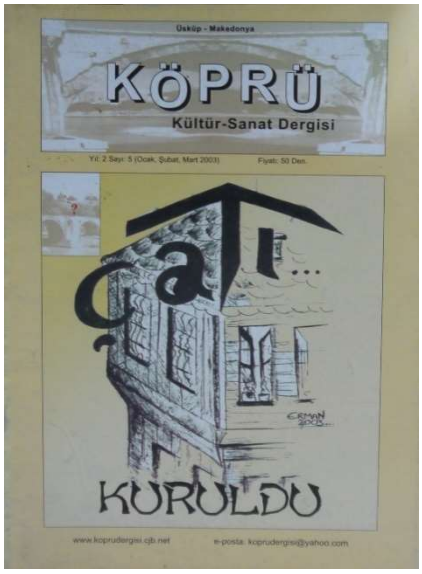
EK–1

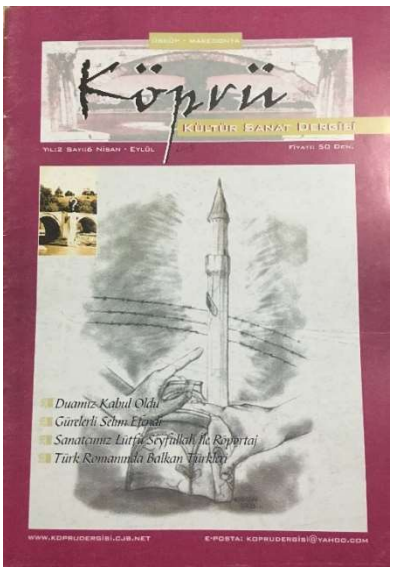

Üsküp - Makedonya
KÖPRÜ
Kültür-Sanat Dergisi
Çarşı, çarşı olalı ...

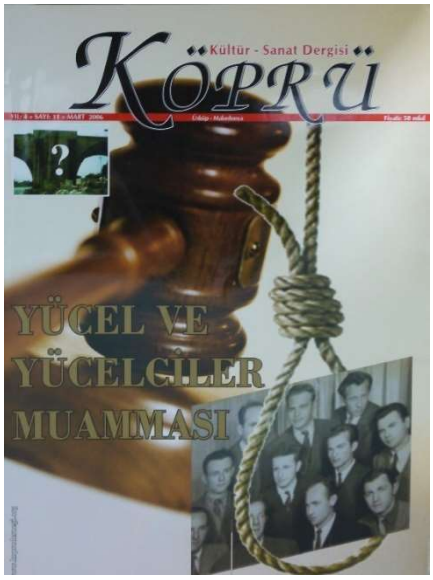

KÖPRÜ
Kültür-Sanat Dergisi
GÜLYOL
Sana ne oldu binbir güllü yolum, Gülyolu,
balla zehiri niye karıştırdın bol bol,
ayrı düşer iken Bülbülümüz Gülünden,
ayırabilirsen ayır şimdi balı zehirden.
İlhami EMİN
Prof. Dr. Ahmed ŞERİF ile röportaj
BÖYLE BIR TÜRKÇE YOK!
Kırmızı Gülün Hikâyesi

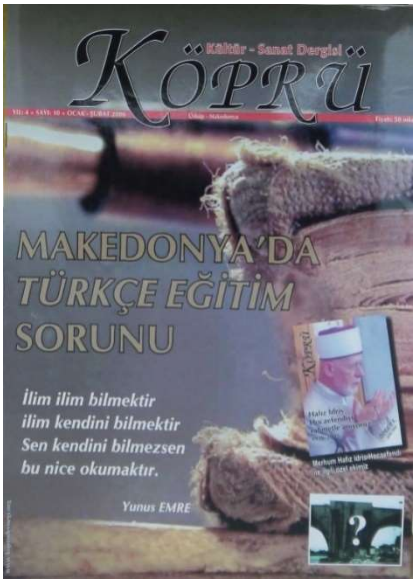

Üsküp - Makedonya
KÖPRÜ
Kültür-Sanat Dergisi
KURULDU

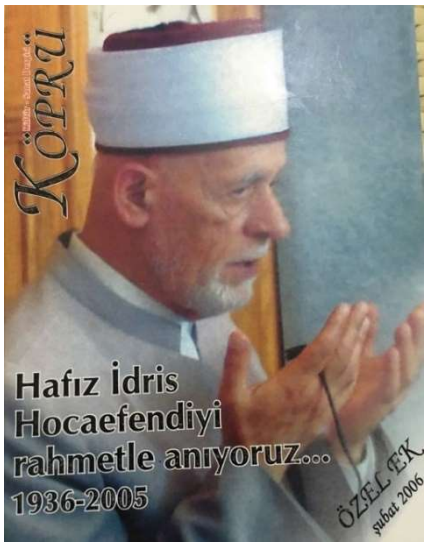

Köprü
Kültür Sanat Dergisi
Duamız Kabul Oldu
Gürelerli Şükrü Efendi
Sanatcımız Lutfiye Seyfullah ile Röportaj
Türk Romanında Balkan Türkleri

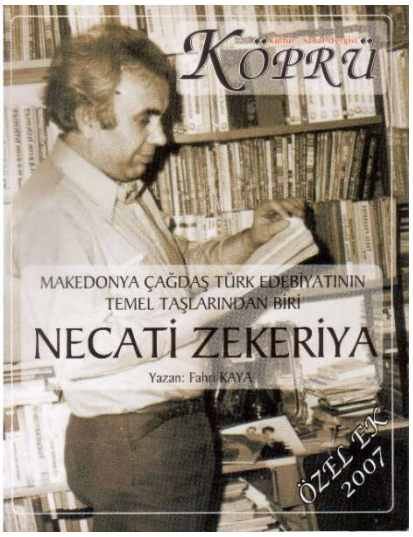

KÖPRÜ
Kültür Sanat Dergisi
Yeni bir adım!
Köprü "Şair Aşık Çelebi" Kütüphanesi

Üsküp - Makedonya
KÖPRÜ
Kültür-Sanat Dergisi
Çilenin adı:
Doğu Makedonya

Kültür - Sanat Dergisi
KÖPRÜ
YÜCEL VE YÜCELCİLER MUAMMASI

Kültür - Sanat Dergisi
KÖPRÜ
MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİM SORUNU
İlim ilim bilmektir
ilim kendini bilmektir
Sen kendini bilmezsen
bu nice okumaktır.
Yunus EMRE

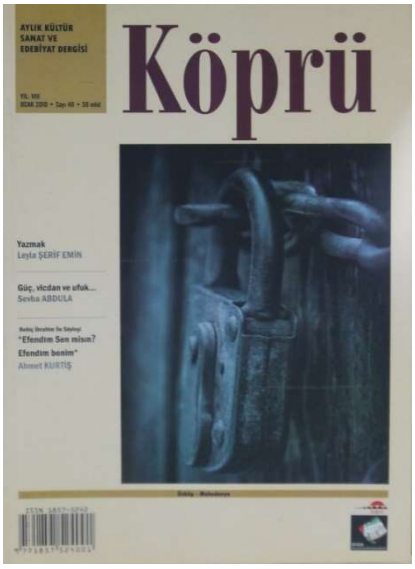

KÖPRÜ
Hafız İdris Hocaefendiyi rahmetle anıyoruz...
1936-2005
ÖZEL EK
şubat 2006

KÖPRÜ
MAKEDONYA ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATININ TEMEL TAŞLARINDAN BİRİ
NECATİ ZEKERİYA
Yazan: Fahri KAYA
ÖZEL EK
2007

AYLIK KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ
Köprü
Yahya Kemal'in Nesirleri Ve Yazma Geleneğimiz Hakkındaki Düşünceleri
Yahya Kemal'in Şiirlerinde Vatan Fikrini Oluşturan Unsurlar
Yahya Kemal'in Dili Üzerine Birkaç Söz

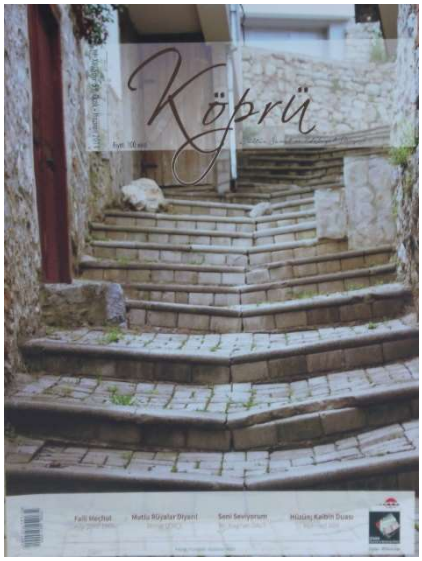

AYLIK KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ
Köprü
Dünya Gözünde Ateş Mavi
Leyla ŞERİF EMİN
Vasfi Samim ve Tiyatro
Abdulkadir HAYBER
Üsküplü Cavit Bey ile Söyleşi
Nedim EMİN
Kalkandelenli Hafız Taceddin Efendi Şehabi
Süleyman BAKİ

AYLIK KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ
Köprü
sanat fidanlığı
Gülün Kokusu ve Diken...
Seyhan M. İBRAHİMİ
Aşk/a Gelmeli...
Ahmet LÖKÇE
Yorgun Bir Veda Hikâyesi...
Melek SEYFULAİ

AYLIK KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ
Köprü
Yazmak
Leyla ŞERİF EMİN
Güç, vicdan ve ufuk...
Sevba ABDULA
"Efendim Sen misin?
Efendim benim"
Ahmet KURTİŞ

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ
Köprü
"Çünkü"
Leyla ŞERİF EMİN
"Gece"
Sevba Abdula
"Biz, Bize Altmlyiz"
Bennu Musli

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ
Köprü
Han Duvarlarına Gülen Çocuk
Leyla ŞERİF EMİN
B(A)şayan) Köprüler
Nagihan DAUT
Biliriz Biz
Bennu MUSLI

Köprü

15 yıl
Köprü
ÖZEL SAYI
Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

EK–2

Köprü Dergisi Şairleri - Alfabetik Dizin

№	Şair	ŞS
1	Abdulfettah Rauf	13
2	Adem Turan	2
3	Ahmed Arif	1
4	Ahmed Durmuş	6
5	Ahmed S. İğciler	2
6	Ahmet Kurtiş	4
7	Ali Ayçil	2
8	Alperen Hacı İbrahim	4
9	Ardiyan İsmaili	1
10	Arif Ali Albayrak	5
11	Aryeta Ahmed	4
12	Arzu Abdullah	1
13	Avni Engüllü	21
14	Aylin Emin	1
15	Aynur Recep	2
16	Bahaettin Karakoç,	3
17	Bahar Yusuf	12
18	Bekir Abdi	22
19	Bennu Musli	9
20	Berat Celili	1
21	Bertan Selim	1
22	Beste Sakallı	1
23	Burcu Ali	1
24	Bülent Liman	1
25	Bülent Züber	5
26	Canan Özer	8
27	Cem Sancılı	4
28	Daver Nurettin	2
29	Derya Ruşan	5
30	Didem Yıldız Çelebi	1
31	Dilek Dizdar	1
32	Dilek İdriz	1
33	Emel Kerim	1
34	Emel Selmanova	4
35	Enis Savlev	2
36	Enver As	1
37	Ercan Selim	1
38	Ergin Baki	2
39	Erhan Hüseyin	1
40	Erman Şaban	1
41	Erol Yüce	1
42	Ersin Özarslan	1
43	Ertuğrul Karakuş,	2
44	Esmeray İbrahim	2
45	Esra Süleyman	12
46	Ethem Baymak	1
47	Fahri Ali	17
48	Fahri Kaya	12
49	Fahriye Emgili	3
50	Fatih Latif	1
51	Fatma Zehra Arslan	5
52	Feyhan Ruşid	1
53	Feyyaz Sağlam,	10
54	Fulya Nezir	1
55	Gülasafi Melani	8
56	Gülay Yaşar	1
57	Gülcan Hasip	1
58	Güldane Zülfikar	1
59	Gülfidan Pandur	1
60	Güllü Karanfil	1
61	H. Yıldırım Ağanoğlu	1
62	Hakan Ali	6
63	Hakan Şeref	2
64	Halim Yıldız	1
65	Hamid Arif	6
66	Hamza Baltacı	2
67	Harid Fedai	1
68	Hasan Karakaya	1
69	Hasan Tezcan	6
70	Hatalko Kamil	1
71	Hayati Yavuzer	10
72	Hüseyin Akın	1
73	Hüsni Kartal	5
74	Hüsrev Emin	11
75	İbrahim Açılan	3
76	İbrahim Altay	1
77	İbrahim Arslan	1
78	İbrahim Musai	1
79	İlham Müedin	1
80	İlhami Emin	10
81	İlker Yusuf	7
82	İlknur Güler	1
83	İrfan Raşid	1
84	İskender Muzbeg	4
85	İsmail Çalışkan	2
86	İsra Musab	1
87	Kadir Korkut	1
88	Kamil Topçu-Şen	1
89	Kazım Zeynullah	1
90	Kemal Aruçi	1

Köprü Dergisi Şairleri - Alfabetik Dizin

№	Şair	ŞS
91	Kemal Yıldırım	1
92	Kenan Çorbağa	1
93	Leyla Şerif Emin	17
94	M. Akif Kaygusuz	1
95	Maide Salih	1
96	Mariya Peyçeva	1
97	Mebruh Mirtovski	1
98	Medadin	3
99	Mehmed Arif	8
100	Mehmet Atila Maraş	1
101	Melahat Engüllü	24
102	Melek Seyfulai	8
103	Meral Kayın Asimov	3
104	Mevlan Süleyman	1
105	Mevlude Dibra	1
106	Muhammed Karaberzat	5
107	Muharrem Yahya	7
108	Mustafa Çolak	1
109	Mustafa Özçelik	1
110	Mümin Ali	7
111	Müştehir Karakaya	1
112	Naciye Hasan	8
113	Nazim İbrahim	1
114	Nazlı Rana Gürel	4
115	Necati Zekeriya	5
116	Nizamettin Yıldız	1
117	Nurdan Saliyi	1
118	Nusret Dişo Ülkü	1
119	Oğuzhan Koca	2
120	Oktay Ahmed	1
121	Orhan Salih	1
122	Ömer Selmanov	1
123	Önder Özgürlü	6
124	Özlem Loç	1
125	Rabia Betül Gürel	1
126	Rabia Ruşid	5
127	Rakip Ertuğrul Eriz	3
128	Ramiz Asker	2
129	Resul Rıza	1
130	Rezzan Borça	1
131	Rıfat Emin	7
132	Rukiye İsmail	3
133	Rukiye Yusuf	1
134	Sabit Yusuf	12
135	Sadiye Emin	6
136	Sedat Süleyman	1
137	Selda İdris	1
138	Sema Sali	3
139	Sevil Klinçe	1
140	Sevim Bahtiyaroviç	1
141	Seyhan Süleyman	1
142	Seyhan Yakupi	3
143	Seyhan Zekir	1
144	Seyran Süleyman	1
145	Sezen Seyfullah	2
146	Suat Engüllü	8
147	Süleyman Karakuş	1
148	Sümeyye Selman	1
149	Şahin Hamid	2
150	Şecattin Koka	1
151	Şenay Osman	3
152	Şenhan Zekir	1
153	Şenol Goncagül	2
154	Şükriye Yusuf	12
155	Taner Güçlütürk	14
156	Tuğba Beyca	2
157	Tuncay Demir	1
158	Vasfi Samim	3
159	Veysel Filiz	2
160	Yaser Halim	19
161	Yavuz Ertürk	1
162	Yeliz Abdi	3
163	Yusuf Emin	2
164	Z. Ömer	2
165	Zekeriya Hasip	1
166	Zeynel Beksaç	12
167	Zülal İbis	1

EK–3

Şiir Sayısına Göre Köprü Dergisi Şairleri

№	Şair	ŞS
91	Melahat Engüllü	24
2	Bekir Abdi	22
3	Avni Engüllü	21
4	Yaser Halim	19
5	Fahri Ali	17
6	Leyla Şerif Emin	17
7	Taner Güçlütürk	14
8	Abdulfettah Rauf	13
9	Bahar Yusuf	12
10	Esra Süleyman	12
11	Fahri Kaya	12
12	Sabit Yusuf	12
13	Şükriye Yusuf	12
14	Zeynel Beksaç	12
15	Hüsrev Emin	11
16	Feyyaz Sağlam,	10
17	Hayati Yavuzer	10
18	İlhami Emin	10
19	Bennu Musli	9
20	Canan Özer	8
21	Gülasafi Melani	8
22	Mehmed Arif	8
23	Melek Seyfulai	8
24	Naciye Hasan	8
25	Suat Engüllü	8
26	İlker Yusuf	7
27	Muharrem Yahya	7
28	Mümin Ali	7
29	Rıfat Emin	7
30	Ahmed Durmuş	6
31	Hakan Ali	6
32	Hamid Arif	6
33	Hasan Tezcan	6
34	Önder Özgürlü	6
35	Sadiye Emin	6
36	Arif Ali Albayrak	5
37	Bülent Züber	5
38	Derya Ruşan	5
39	Fatma Zehra Arslan	5
40	Hüsni Kartal	5
41	Muhammed Karaberzat	5
42	Necati Zekeriya	5
43	Rabia Ruşid	5
44	Ahmet Kurtiş	4
45	Alperen Hacı İbrahim	4
46	Aryeta Ahmed	4
47	Cem Sancılı	4
48	Emel Selmanova	4
49	İskender Muzbeg	4
50	Nazlı Rana Gürel	4
51	Bahaettin Karakoç,	3
52	Fahriye Emgili	3
53	İbrahim Açılan	3
54	Medadin	3
55	Meral Kayın Asimov	3
56	Rakip Ertuğrul Eriz	3
57	Rukiye İsmail	3
58	Sema Sali	3
59	Seyhan Yakupi	3
60	Şenay Osman	3
61	Vasfi Samim	3
62	Yeliz Abdi	3
63	Adem Turan	2
64	Ahmed S. İğciler	2
65	Ali Ayçil	2
66	Aynur Recep	2
67	Daver Nurettin	2
68	Enis Savlev	2
69	Ergin Baki	2
70	Ertuğrul Karakuş,	2
71	Esmeray İbrahim	2
72	Hakan Şeref	2
73	Hamza Baltacı	2
74	İsmail Çalışkan	2
75	Oğuzhan Koca	2
76	Ramiz Asker	2
77	Sezen Seyfullah	2
78	Şahin Hamid	2
79	Şenol Goncagül	2
80	Tuğba Beyca	2
81	Veysel Filiz	2
82	Yusuf Emin	2
83	Z. Ömer	2
84	Ahmed Arif	1
85	Ardiyan İsmaili	1
86	Arzu Abdullah	1
87	Aylin Emin	1
88	Berat Celili	1
89	Bertan Selim	1
90	Beste Sakallı	1

Şiir Sayısına Göre Köprü Dergisi Şairleri

№	Şair	ŞS
91	Burcu Ali	1
92	Bülent Liman	1
93	Didem Yıldız Çelebi	1
94	Dilek Dizdar	1
95	Dilek İdriz	1
96	Emel Kerim	1
97	Enver As	1
98	Ercan Selim	1
99	Erhan Hüseyin	1
100	Erman Şaban	1
101	Erol Yüce	1
102	Ersin Özarslan	1
103	Ethem Baymak	1
104	Fatih Latif	1
105	Feyhan Ruşid	1
106	Fulya Nezir	1
107	Gülay Yaşar	1
108	Gülcan Hasip	1
109	Güldane Zülfikar	1
110	Gülfidan Pandur	1
111	Güllü Karanfil	1
112	H. Yıldırım Ağanoğlu	1
113	Halim Yıldız	1
114	Harid Fedai	1
115	Hasan Karakaya	1
116	Hatalko Kamil	1
117	Hüseyin Akın	1
118	İbrahim Altay	1
119	İbrahim Arslan	1
120	İbrahim Musai	1
121	İlham Müedin	1
122	İlknur Güler	1
123	İrfan Raşid	1
124	İsra Musab	1
125	Kadir Korkut	1
126	Kamil Topçu-Şen	1
127	Kazım Zeynullah	1
128	Kemal Aruçi	1
129	Kemal Yıldırım	1
130	Kenan Çorbağa	1
131	M. Akif Kaygusuz	1
132	Maide Salih	1
133	Mariya Peyçeva	1
134	Mebruh Mirtovski	1
135	Mehmet Atila Maraş	1
136	Mevlan Süleyman	1
137	Mevlude Dibra	1
138	Mustafa Çolak	1
139	Mustafa Özçelik	1
140	Müştehir Karakaya	1
141	Nazim İbrahim	1
142	Nizamettin Yıldız	1
143	Nurdan Saliyi	1
144	Nusret Dişo Ülkü	1
145	Oktay Ahmed	1
146	Orhan Salih	1
147	Ömer Selmanov	1
148	Özlem Loç	1
149	Rabia Betül Gürel	1
150	Resul Rıza	1
151	Rezzan Borça	1
152	Rukiye Yusuf	1
153	Sedat Süleyman	1
154	Selda İdris	1
155	Sevil Klinçe	1
156	Sevim Bahtiyaroviç	1
157	Seyhan Süleyman	1
158	Seyhan Zekir	1
159	Seyran Süleyman	1
160	Süleyman Karakuş	1
161	Sümeyye Selman	1
162	Şecattin Koka	1
163	Şenhan Zekir	1
164	Tuncay Demir	1
165	Yavuz Ertürk	1
166	Zekeriya Hasip	1
167	Zülal İbis	1

EK–4

Nostalji sayıları

1	Yıl IX, Sayı 47, Ocak-Şubat-Mart 2011
2	Yıl IX, Sayı 49, Temmuz-Ağustos-Eylül 2011
3	Yıl IX, Sayı 50, Ekim-Kasım-Aralık 2011

EK–5

Şiir tekrarı listesi

1	Abdulfettah Rauf, "Geçmişi andım", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.50
2	Abdulfettah Rauf, "Güzel İstanbul", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.37
3	Abdulfettah Rauf, "Neydi o erler", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.38
4	Abdulfettah Rauf, "Üsküp'ün Islahhane parkında", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.49
5	Abdulfettah Rauf, "Vardar", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.50
6	Abdulfettah Rauf, "Vatan Gençlerine", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.50
7	Abdulfettah Rauf, "Yine vatan", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.42
8	Avni Engüllü, "Üsküp'ün ortasında burmalı cami", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.6
9	Enis Şavlev, "Çareyi gecelerde...", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.38
10	Fatma Zehra Arslan, "Bil ki...", Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.47
11	Hasan Tezcan, "Şiirsel tarih", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.22
12	Melahat Engüllü, "Dünyada gönülce söyleme", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.32
13	Naciye Hasan, "Gençlik", Yıl VIII, Sayı 44, Mayıs-Temmuz 2010, s.43
14	Sadiye Emin, "Beni sana yazdıran yarım kalmışlığımdır...", Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.24
15	Taner Güçlütürk, "Meçhulün ölümü", Yıl IX, Sayı 48, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, s.36
16	Yaser Halim, "Beyatlı bir daha", Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s.47
17	Yaser Halim, "Türkçem", Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s.46
18	Zeynel Beksaç, "Böyle biline", Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s.36
19	Zeynel Beksaç, "Geceler", Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s.36

Not: *Zeynel Beksaç'ın, "Böyle biline" şiiri iki farklı sayıda tekrar yayınlanmıştır (toplam üç defa)*

EK–6

Leyla Şerif Emin'in "Sanat fidanlarına" şiirinin tekrar listesi

	Leyla Şerif Emin, "Sanat fidanlarına", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.36
1	Leyla Şerif Emin, "Sanat fidanlarına", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.36
2	Leyla Şerif Emin, "Sanat fidanlarına", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.38
3	Leyla Şerif Emin, "Sanat fidanlarına", Yıl V, Sayı 25, Haziran-Ağustos 2007, s.39
4	Leyla Şerif Emin, "Sanat fidanlarına", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.38

EK–7

Anonim yazarlar

1	Anonim Yazar, "Mülteci hüznü (Çeviri: Nefise Şaban), Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.50

EK–8

Farklı yazarlardan aynı şiir başlığı

1	1	Kamil Topçu-Şen, "Türkçem", Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s.26
	2	Yaser Halim, "Türkçem", Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s.46
2	1	Ergin Baki, "Aşk", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.38
	2	Dilek İdriz, "Aşk", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.40
3	1	Ahmet Durmuş, "Bitanem", Yıl XII, Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.34
	2	Yusuf Emini, "Bitanem", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.47
4	1	Yaser Halim, "Üsküp", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.41
	2	Rakip Ertuğrul Eris, "Üsküp", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.31
	3	Yaser Halim, "Üsküp", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.21

EK–9

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
1	1	Abdulfettah Rauf,	"Bir şaire hoş terane lazım", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, ön kapak - iç kısım	1
2			"Dönen çark karşısında", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.49	2
3			"Geçmişi andım", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.50	3
4			"Güzel İstanbul", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.37	4
5			"Kadı Baba türbesi önünde", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.49	5
6			"Mehmet Akif Bey öldü", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, ön kapak - iç kısım	6
7			"Neydi o erler", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.38	7
8			"Son nefesimde vatanım", Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, ön kapak - iç kısım	8
9			"Üsküp'ün Islahhane parkında", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.49	9
10			"Vardar", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.50	10
11			"Vatan Gençlerine", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.50	11
12			"Vatan", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.50	12
13			"Yine vatan", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.42	13
14	2	Adem Turan,	"Çınar altında teselli", Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s.37	1
15			"Kızarmış nar aşkına", Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s.35	2
16	3	Ahmed Arif,	"Gerçek Hazine", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.56	1
17	4	Ahmed Durmuş,	"Bitanem", Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.34	1
18			"Güzel", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.46	2
19			"Muamma", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.40	3
20			"Söyleme", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.34	4
21			"Söz", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.40	5
22			"Zalimin zulmüne kim dur diyecek", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.24	6
23	5	Ahmed S. İğciler,	"Köprüler", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.20	1
24			"Maraş", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.18	2
25	6	Ahmet Kurtiş,	"Kardelen'den", Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s.44	1
26			"Küçük kız", Yıl X, Sayı 54, Ekim-Kasım-Aralık 2012, s.25	2
27			"Leyl ışıkları", Yıl VIII, Sayı 40, Ocak 2010, s.43	3
28			"Sonbahar", Yıl X, Sayı 53, Temmuz-Ağustos-Eylül 2012, s.25	4
29	7	Ali Ayçil,	"Bal/Kan", Yıl XI, Sayı 55, Ocak-Şubat-Mart 2013, s.24	1
30			"Tevahir", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.36	2
31	8	Alperen Hacı İbrahim,	"Ağlayan bir vatan toprağı: Hocalı", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.48	1
32			"Alp'lerin Aydaki manzarası", Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, s.50	2
33			"Hasretin güzergâhı", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.52	3
34			"Kalbim üşüyor sevgili...", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.38	4
35	9	Ardiyan İsmaili,	"Hayali aşkım", Yıl I, Sayı 1, Ocak-Şubat-Mart 2002, s.11	1
36	10	Arif Ali Albayrak,	"Akdeniz kokuyor bakışların", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.31	1
37			"Bir Akdeniz rüzgârına yenik mi düştün", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.28	2
38			"Bu acıyı", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.35	3
39			"Neden", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.28	4
40			"Sen anamsın", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.31	5
41	11	Aryeta Ahmed,	"Ak ve kara kitap", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.31	1
42			"Kırmızı güller", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.37	2
43			"Verilen bir hatıra", Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.14	3
44			"Yeşil gözlüm", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.43	4
45	12	Arzu Abdullah,	"Türk Çarşısı", Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.35	1

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
46	13	Avni Engüllü,	"Bana bir tutam hayal gönder", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.13	1
47			"Ben sende niye durdum", Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.18	2
48			"Beyinler hala mühürlü mü", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.29	3
49			"Boyalı hanın etrafı", Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s.30	4
50			"Deve bayırına geçerken", Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s.39	5
51			"Düşen cemreler", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.13	6
52			"Heeey… Keller...", Yıl IX, Sayı 48, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, s.34	7
53			"Ihlamurların Üsküp hatırlatması", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.25	8
54			"İki dost ve bir düşman üstüne", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.12	9
55			"Kandil gecesi", Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.40	10
56			"Mısralarla yağan Üsküp", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.13	11
57			"Nur bizi aydınlatmaya hazır", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.29	12
58			"Tefeyyüzün feyiz kapıları", Yıl VIII, Sayı 40, Ocak 2010, s.34	13
59			"Üsküp'ün ortasında burmalı cami", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.6	14
60			"Üsküp'te asırların tanığı yaşlı çınar", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.17	15
61			"Üsküp'te Hıdrellez", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.32	16
62			"Üsküp'te üç noktadan", Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s.37	17
63			"Üzerimdeki hırka", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.9	18
64			"Vatan ve millet sevgisiyle şiirde bir yolculuk", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.19	19
65			"Vodna Dağı", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.14	20
66			"Vücudumuz kapalı bir kap", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.9	21
67	14	Aylin Emin,	"Rumeli'yi bilirim, Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.26	1
68	15	Aynur Recep,	"Boğuluyorum", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.33	1
69			"Kamçılanan düşler", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.37	2
70	16	Bahaettin Karakoç,	"Ateş olan sözleri yine söylettin bana", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.34	1
71			"Hiç binmedim Leyla'sız trenlere", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.27	2
72			"Seyir defterimde boş yerim kalmadı", Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s.24	3
73	17	Bahar Yusuf,	"Babam", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.35	1
74			"Ben hep seni yaşarım", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.43	2
75			"Bir başka gece", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.41	3
76			"Güzelliğin böylesi", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.38	4
77			"Irmak kıyısında düşünürken", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.42	5
78			"İçimizde tedirginlik basınca", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.40	6
79			"İstersen", Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s.42	7
80			"Kalbimin sahibisin", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.39	8
81			"Nasrettin", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.41	9
82			"Sen", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.40	10
83			"Şiir yazdım", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.42	11
84			"Yalvarı", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.39	12
85	18	Bekir Abdi,	"Ağlayan toprak", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.41	1
86			"Beni bana sordum", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.42	2
87			"Beraberiz bu yolda", Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s.41	3
88			"Döneceğim sana", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.40	4
89			"Eskileri", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.40	5
90			"Gitme kal", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.35	6

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
91	18	Bekir Abdi,	"İçimdeki gam", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.42	7
92			"Kalmayan ben", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.43	8
93			"Kaya değil, dağdır", Yıl V, Sayı 25, Haziran-Ağustos 2007, s.41	9
94			"Kayboldum", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.43	10
95			"Kayboluyorum mu", Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.21	11
96			"Kömürlü ruhum", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.40	12
97			"Nereye", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.38	13
98			"Senin yokluğunda", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.60	14
99			"Sessiz gidiş", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.40	15
100			"Sökülmez", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.44	16
101			"Şark ölmedi", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.41	17
102			"Umut", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.36	18
103			"Uygarım", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.41	19
104			"Üsküp'üm", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.42	20
105			"Yağmurların güneşi", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.30	21
106			"Yurdum", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.40	22
107	19	Bennu Musli,	"Biliriz biz", Yıl XI, Sayı 55, Ocak-Şubat-Mart 2013, s.20	1
108			"Gitmelere hasret", Yıl VIII, Sayı 40, Ocak 2010, s.41	2
109			"Gözlerde düşler", Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s.42	3
110			"Her şeyden korkuyorum", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.39	4
111			"İnadın ötesi", Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.18	5
112			"Not: Seni çok özledim", Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s.45	6
113			"Oysa ben yalnızca umutlarıma sarıldım", Yıl X, Sayı 54, Ekim-Kasım-Aralık 2012, s.27	7
114			"Özleyiş", Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s.41	8
115			"Uyum sen ve ben", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.41	9
116	20	Berat Celili,	"Günün yenisi", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.56	1
117	21	Bertan Selim,	"Sessizlik mısraları ",çeviren: Afaf el Murati, Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.31	1
118	22	Beste Sakallı,	"Sarı güller", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.36	1
119	23	Burcu Ali,	"Issız", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.23	1
120	24	Bülent Liman,	"Yalnızlık", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.41	1
121	25	Bülent Züber,	"Bekleme", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.43	1
122			"Ey dost neredesin", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.44	2
123			"Konuş", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.63	1
124			"Köy 'sen utanma' ", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.37	2
125			"Umutsuzluğa kapılma boş ver üzülme", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.43	3
126	26	Canan Özer,	"Bulursan sevdiğim beni de çağır", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.44	1
127			"Gidişinle", Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, s.50	2
128			"Gitmiş olsaydın bari", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.28	3
129			"İnsomnia", Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.35	4
130			"Mezarlık bekçisi", Yıl X, Sayı 54, Ekim-Kasım-Aralık 2012, s.31	5
131			"Okumasın seni benden başkası", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.51	6
132			"On sekizinde", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.37	7
133			"Türkçe", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.44	8
134	27	Cem Sancılı,	"Hikâye böyle başlar", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.20	1
135			"Saraybosna, sevgilim", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.19	2

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
136	27	Cem Sancılı,	"Veda türküsü", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.45	3
137			"Yalnızlığın resmi", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.30	4
138	28	Daver Nurettin,	"Aşk öldürür", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.38	1
139			"Yasaksın sen bana", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.42	2
140	29	Derya Ruşan,	"Ağlama", Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.46	1
141			"Aydınlığı gizleyen karanlık", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.53	2
142			"Bir arkadaşımdı", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.49	3
143			"Sessiz gece", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.54	4
144			"Sustun", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.53	5
145	30	Didem Yıldız Çelebi,	"Hayalin çok uzakta", Yıl XI, Sayı 55, Ocak-Şubat-Mart 2013, s.46	1
146	31	Dilek Dizdar,	"Göçmen mısralar", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.16	1
147	32	Dilek İdriz,	"Aşk", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.40	1
148	33	Emel Kerim,	"Biricik sevdam", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.40	1
149	34	Emel Selmanova,	"Ayrılık acısı", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.42	1
150			"Elimde değil", Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.19	2
151			"Hayatı, yaşarken öğrendim ve öğretildim", Yıl X, Sayı 51, Ocak-Şubat-Mart 2012, s.36	3
152			"Sen benimle yaşıyorsun", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.42	4
153	35	Enis Şavlev,	"Çareyi gecelerde...", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.38	1
154			"Hayat dediğin nedir ki", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.42	2
155	36	Enver As,	"Anneme hasret", Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s.43	1
156	37	Ercan Selim,	"Bir zaman ki", Yıl IX, Sayı 48, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, s.42	1
157	38	Ergin Baki,	"Aşk", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.38	1
158			"Gizemli duygular", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.38	2
159	39	Erhan Hüseyin,	"Sen o zaman insansın", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.6	1
160	40	Erman Şaban,	"Gönülde saklı sevgi", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.40	1
161	41	Erol Yüce,	"Anne", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.35	1
162	42	Ersin Özarslan,	"Sen inadına bir şeylerin", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.27	1
163	43	Ertuğrul Karakuş,	"Üsküp…", Yıl X, Sayı 51, Ocak-Şubat-Mart 2012, s.10	1
164			"Üsküp'te ezan sesleri… ve gözyaşları", Yıl X, Sayı 53, Temmuz-Ağustos-Eylül 2012, s.27	2
165	44	Esmeray İbrahim,	"Kâbus", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.41	1
166			"Köyümü hatırladıkça", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.42	2
167	45	Esra Süleyman,	"Buralarda bir yerde", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.41	1
168			"Göl ve ben", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.44	2
169			"Habersiz gelen yolcu", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.40	3
170			"Hasret", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.42	4
171			"Kader mi, keder mi", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.42	5
172			"Kalp kıran", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.41	6
173			"Kiraz ağacı", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.61	7
174			"Lalelerin gülümsemesi", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.40	8
175			"Salıncak", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.38	9
176			"Soru inlerinin ardındakiler", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.41	10
177			"Uzaklardasın", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.39	11
178			"Üsküp'te gece", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.40	12
179	46	Ethem Baymak,	"Yorgun gramofon", Yıl IX, Sayı 48, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, s.35	1
180	47	Fahri Ali,	"Damlalar - 1", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.32	1

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
181	47	Fahri Ali,	"Damlalar - 2", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.36	2
182			"Damlalar - 3", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.47	3
183			"Damlalar - 4", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.14	4
184			"Dert değil", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.24	5
185			"Gözlerimiz iç içe olunca", Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.39	6
186			"İnsanı kırmadan güzelliklere varmak", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.8	7
187			"İnsanlığın sesiyle yayıla yayıla", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	8
188			"Küsmemek gerekir hayata", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.16	9
189			"Söz mü olur", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.32	10
190			"Şiire özenme", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.16	11
191			"Tarih yorgun olmaz ki", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.12	12
192			"Üsküp Türkçe'nin imamını yitirdi", Yıl IV, Sayı 10-Ek, Şubat 2006, s.9	13
193			"Yaşamayı bilmek", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.31	14
194			"Zaman bırakılmış yeni şiirler", Yıl XI, Sayı 55, Ocak-Şubat-Mart 2013, s.25	15
195			"Zamana sevgiyi mıhlamak", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.35	16
196			"Zikrederim seni", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.28	17
197	48	Fahri Kaya,	"Bir Rumeli türküsü", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.30	1
198			"Bulutlar içinde", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.8	2
199			"Dayanışma", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.51	3
200			"Elbette varız", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.51	4
201			"Kırıntılar", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.20	5
202			"Masal", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.35	6
203			"Mevlide ölmek", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.25	7
204			"Oyuncak", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.35	8
205			"Önemsiz değil", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.39	9
206			"Soframız", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.50	10
207			"Vardı", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.39	11
208			"Yanılgı", Yıl VIII, Sayı 46, Kasım-Aralık 2010, s.52	12
209	49	Fahriye Emgili,	"Göçe dair - 1", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.37	1
210			"Göçmen kızı", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.32	2
211			"Yaşamın kıyısında", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.12	3
212	50	Fatih Latif,	"Ben mi eski o mu yeni...", Yıl X, Sayı 54, Ekim-Kasım-Aralık 2012, s.33	1
213	51	Fatma Zehra Arslan,	"Bahar mevsiminden göç", Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s.47	1
214			"Bil ki...", Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.47	2
215			"Mektubumda ölüm kokusu", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.44	3
216			"Özgürlük", Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s.47	4
217			"Tarihler har", Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.17	5
218	52	Feyhan Ruşid,	"Sen kimsin", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.36	1
219	53	Feyyaz Sağlam,	"Endülüs'e gece mesnevisi", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.7	1
220			"Makedonya Rubaileri - İlhami Emin - Kalkandelen", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	2
221			"Makedonya Rubaileri - İlhami Emin - Kumanova", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	3
222			"Makedonya Rubaileri - İlhami Emin - Manastır", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	4
223			"Makedonya Rubaileri - İlhami Emin - Struga", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	5
224			"Makedonya Rubaileri - İlhami Emin - Üsküp", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	6
225			"Makedonya Rubaileri - Leylagül - Ohri", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	7

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
226	53	Feyyaz Sağlam,	"Makedonya Rubaileri - Leylagül - Struga", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	8
227			"Makedonya Rubaileri - Necati Zekeriya - Üsküp", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	9
228			"Makedonya Rubaileri - Nusret Dişo Ülkü - Üsküp", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	10
229	54	Fulya Nezir,	"Yeni milenyumda güneşin renklerine selam", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.35	1
230	55	Gülasfi Melani,	"Ayların sultanı Ramazan", Yıl VIII, Sayı 45, Ağustos-Ekim 2010, s.35	1
231			"Çelişkilerimiz", Yıl VII, Sayı 39, Aralık 2009, s.46	2
232			"Efendimizin yolundan …", Yıl VIII, Sayı 42, Mart 2010, s.42	3
233			"Gitmeyi bilmeli", Yıl VIII, Sayı 40, Ocak 2010, s.40	4
234			"Hayatın acımasızlığı", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.39	5
235			"İçimdeki sessiz çocuk", Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s.47	6
236			"Karanlık şehrimin ışıkları", Yıl VIII, Sayı 44, Mayıs-Temmuz 2010, s.43	7
237			"Umuda doğru", Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s.46	8
238	56	Gülay Yaşar,	"Dünyaya seni sevdiğim için inanıyorum", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.34	1
239	57	Gülcan Hasip,	"Çiçeğin değeri", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.43	1
240	58	Güldane Zülfikar,	"Kararan düşler", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.36	1
241	59	Gülfidan Pandur,	"Azap", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.13	1
242	60	Güllü Karanfil,	"Bucaam", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.39	1
243	61	H. Yıldırım Ağanoğlu,	"Üsküp'e özlem duyan kanatlar", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.23	1
244	62	Hakan Ali,	"Köprü", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.46	1
245			"Kuş güzeli", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.28	2
246			"Solmasın güller", Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.23	3
247			"Umud-u vuslat", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.51	4
248			"Veda", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.20	5
249			"Yeniden", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.22	6
250	63	Hakan Şeref,	"Gidemem", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.42	1
251			"Morlum, allım", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.61	2
252	64	Halim Yıldız,	"Kardeş gözlerimde göçebe mavi", Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s.34	1
253	65	Hamid Arif,	"Açılmayan kapı", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.55	1
254			"Ayın 35. etkisi", Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.45	2
255			"Bir damla yol", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.45	3
256			"Solmuş yaprak", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.52	4
257			"Son söz", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.50	5
258			"Zulüm etmişler aşka", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.39	6
259	66	Hamza Baltacı,	"Aşkım", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.42	1
260			"Yalnız kaldım", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.41	2
261	67	Harid Fedai,	"Makedon güzeli", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.15	1
262	68	Hasan Karakaya,	"Dönmem artık", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.53	1
263	69	Hasan Tezcan,	"Eskilerde kalanlar", Yıl VII, Sayı 39, Aralık 2009, s.28	1
264			"Kaderin karası", Yıl IX, Sayı 48, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, s.36	2
265			"Şiirsel tarih", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.22	3
266			"Taşköprü dile gelseydi: Ne söylerdi", Yıl X, Sayı 53, Temmuz-Ağustos-Eylül 2012, s.25	4
267			"Üsküp destanı", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.20	5
268			"Üsküp'te ilan-ı aşk", Yıl VIII, Sayı 44, Mayıs-Temmuz 2010, s.33	6
269	70	Hatalko Kamil,	"Serin selvilerin altında", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.34	1
270	71	Hayati Yavuzer,	"Bilsen ne kadar zor olacak", Yıl 1, Sayı 1, Ocak-Şubat-Mart 2002, s.9	1

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
271	71	Hayati Yavuzer,	"Biz daha ne günler göreceğiz", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.21	2
272			"Börek-name", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.32	3
273			"Düşlerimi size kapadım", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.8	4
274			"Gelincikler diyarında", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.24	5
275			"Gidenlere", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.42	6
276			"Hazırlıksız veda", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.34	7
277			"İçimdeki şehre senfoni", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.8	8
278			"Sabah düşü", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.36	9
279			"Yüreğimi sizinle doldurdum", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.8	10
280	72	Hüseyin Akın,	"Bir yalnızlık olmalı", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.41	1
281	73	Hüsni Kartal,	"Unuttun mu", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.35	1
282			"Aşka tutsak", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.43	2
283			"Dargınım şimdi", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.43	3
284			"Geldi geçti", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.63	4
285			"Yalnızlık", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.40	5
286	74	Hüsrev Emin,	"Aşkı yaşamak", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.5	1
287			"Benliğimin avcısı", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.42	2
288			"Gönüllere sığmayan hayal", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.43	3
289			"Hala hüzünleniyor sabahlar", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.38	4
290			"Özgürlük bayram", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.33	5
291			"Perdeler", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.35	6
292			"Sev desem", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.9	7
293			"Susuyorum diye küstüm sanma", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.35	8
294			"Ümitlere yolculuk", Yıl I, Sayı 1, Ocak-Şubat-Mart 2002, s.14	9
295			"Yol ve sen", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.19	10
296			"Yolculuk", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.18	11
297	75	İbrahim Açılan,	"Balkan bekçilerine", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.9	1
298			"Kutu gözyaşları", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.15	2
299			"Şad oldu gönül", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.39	3
300	76	İbrahim Altay,	"Beni", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.32	1
301	77	İbrahim Arslan,	"O heyecan", Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s.35	2
302	78	İbrahim Musai,	"Ne sünniyim ne şiiyim", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.26	3
303	79	İlham Müedin,	"Karanlık korkusu", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.37	4
304	80	İlhami Emin,	"Babamın son sözleri", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.17	1
305			"Farklı Ölümler", Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.7	2
306			"Feride'nin annesi ile babası", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.27	3
307			"Gözlerin kapısı", Yıl I, Sayı 1, Ocak-Şubat-Mart 2002, s.6	4
308			"Gülyol", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.18	5
309			"Kuru karanfilin güle dönüşmesi", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.35	6
310			"Makedonya", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.6	7
311			"Tuyuğ", Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.7	8
312			"Üsküp Hacı Balaban Camii güllerinin yeniden şahlanışı Setko'ya", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.16	9
313			"Üsküp'e hoş geldiniz", Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.13	10
314	81	İlker Yusuf	"Sen kalbimizdesin", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.34	1
315			"Hüzün", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.35	2

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
316		İlker Yusuf	"Sen gittikten sonra", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.33	3
317			"Sizin hiç babanız öldü mü", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.35	4
318			"Uçurtma", Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s.35	5
319			"Uykusuz gece", Yıl V, Sayı 25, Haziran-Ağustos 2007, s.38	6
320			"Yağmur", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.37	7
321	82	İlknur Güler,	"Sevgiliye", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.27	1
322	83	İrfan Raşid,	"İnan", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.55	2
323	84	İskender Muzbeg,	"Bugün", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.16	1
324			"Köşe", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.33	2
325			"Manastır'da O ve çeşme", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.18	3
326			"Selanik'te O ve deniz", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.14	4
327	85	İsmail Çalışkan,	"Ayrılık", Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s.46	1
328			"İmkânsız olunca her şey", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.46	2
329	86	İsra Musab,	"Yollar ve yolcular", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.32	1
330	87	Kadir Korkut,	"Üsler toplamı", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.35	1
331	88	Kamil Topçu-Şen,	"Türkçem", Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s.26	1
332	89	Kazım Zeynullah,	"On yedi yaşım", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.39	1
333	90	Kemal Aruçi,	"Bayram", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.19	1
334	91	Kemal Yıldırım,	"Saat sevgiye sonsuz var", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.55	1
335	92	Kenan Çorbağa,	"Kerkük ağıtı", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.35	1
336	93	Leyla Şerif Emin,	"Ağlıyorum", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.9	1
337			"Bendeki şiir gibi", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.17	2
338			"Beşinci mevsim", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.29	3
339			"Boş bakıyorum salıncaklar", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.45	4
340			"Büyüyorum", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.29	5
341			"Gidenlerin ardından", Yıl V, Sayı 26, Eylül 2007, s.49	6
342			"Gönül'e nasihat", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.38	7
343			"Köprü üstünde", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.34	8
344			"O yoksa ben de yokum", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.14	9
345			"Resimlerde çıkan sen miydin", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.30	10
346			"Rumeli'nin Gül-i Rânâları'na", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.38	11
347			"Sanat fidanlarına", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.36	12
348			"Sevdik işte", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.17	13
349			"Sükûnetim", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.4	14
350			"Şehre veda", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.18	15
351			"Üsküp masalı", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.22	16
352			"Yunus misali", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.26	17
353	94	M. Akif Kaygusuz,	"Osmanlı destanı", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.50	1
354	95	Maide Salih,	"Tozpembe", Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.31	2
355	96	Mariya Peyçeva,	"Küçük şeyler", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.41	3
356	97	Mebruh Mirtovski,	"İlk baharım", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.57	4
357	98	Medadin,	"Düşünce oyunu", Yıl X, Sayı 54, Ekim-Kasım-Aralık 2012, s.26	1
358			"Kırıntılar", Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.20	2
359			"Yumaktan İplikler", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.13	3
360	99	Mehmed Arif,	"Acı ölü sevinçlerin toplamıdır", Yıl X, Sayı 53, Temmuz-Ağustos-Eylül 2012, s.27	1

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
361	99	Mehmed Arif,	"Divanını yakan şair", Yıl X, Sayı 54, Ekim-Kasım-Aralık 2012, s.32	2
362			"Giden Şüphesiz el değil", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.16	3
363			"Mutluluğu arıyorum", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.27	4
364			"Neredesin", Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.21	5
365			"O'nun adına", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.15	6
366			"Uzak ve aşk", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.19	7
367			"Vicdan", Yıl X, Sayı 52, Nisan-Mayıs-Haziran 2012, s.34	8
368	100	Mehmet Atila Maraş,	"Üsküp'e yağan yağmur", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.22	1
369	101	Melahat Engüllü,	"…casına", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.32	1
370			"Ablamın elinde ne var", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.32	2
371			"Ankara'nın sevdiğim yanları", Yıl VII, Sayı 39, Aralık 2009, s.28	3
372			"Anlaşılmayan hayat", Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s.36	4
373			"Asumana bakmak", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.37	5
374			"Benim sitemim", Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s.35	6
375			"Bilinenin içindeki bilinmeyenler", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.7	7
376			"Bir gündeki ben", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.22	8
377			"Bir orada bir burada", Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s.38	9
378			"Bitmeyen şiir", Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s.27	10
379			"Dünyada gönülce söyleme", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.32	11
380			"Gecenin İçinden gündüze doğru", Yıl V, Sayı 23, Nisan 2007, s.31	12
381			"İçimdekiler", Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s.35	13
382			"Köy kadınları", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.9	14
383			"Sevgimizin hasılatı", Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.40	15
384			"Sevmeye gelmek", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.15	16
385			"Şiirdeki yorum", Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s.23	17
386			"Şöyle bir düşünürken", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.32	18
387			"Şu bizim dünya", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.11	19
388			"Vatanımı düşünürken ", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.19	20
389			"Vatanımı düşünürken II.", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.10	21
390			"Vatanımı Düşünürken III.", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.26	22
391			"Vatanımı düşünürken IV.", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.13	23
392			"Vatanımı düşünürken V.", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.37	24
393	102	Melek Seyfulai,	"Benim dergâhım", Yıl VIII, Sayı 40, Ocak 2010, s.39	1
394			"Bir an ve yalnızlık...", Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.46	2
395			"Kâinatın sultanı", Yıl VIII, Sayı 42, Mart 2010, s.41	3
396			"Osmanlıdan bize kalanlar", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.46	4
397			"Pardon", Yıl VII, Sayı 39, Aralık 2009, s.47	5
398			"Umut verir şehirler 'gece olunca' ", Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s.40	6
399			"Yarım kalan yazı", Yıl VIII, Sayı 44, Mayıs-Temmuz 2010, s.42	7
400			"Yüz yıllık sancı", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.18	8
401	103	Meral Kayın Asimov,	"Bordo", Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s.35	1
402			"Misal", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.32	2
403			"Ziyan", Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s.35	3
404	104	Mevlan Süleyman,	"Uzaktaki hissiyat", Yıl V, Sayı 24, Mayıs 2007, s.42	1
405	105	Mevlude Dibra,	"Yolcu", Yıl VIII, Sayı 45, Ağustos-Ekim 2010, s.39	1

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
406	106	Muhammed Karaberzat,	"Bu gidenlerin sonu yok mu", Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, s.51	1
407			"Harmanladım mutlulukları şafak vakti", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.52	2
408			"Kara", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.52	3
409			"Korkutuyor artık beni gölgem", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.37	4
410			"Mahkûm ettin", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.47	5
411	107	Muharrem Yahya,	"Adem sürgünü", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.35	1
412			"Bir demet hissiyat", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.29	2
413			"Duvarizm", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.14	3
414			"Hamiler", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.36	4
415			"Şayet gerçek kadın ise...", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.43	5
416			"Tarifsiz", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.26	6
417			"Tarihin hamileliği", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.26	7
418	108	Mustafa Çolak,	"Çelişkiler", Yıl VIII, Sayı 44, Mayıs-Temmuz 2010, s.31	1
419	109	Mustafa Özçelik,	"Kapında", Yıl IX, Sayı 48, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, s.42	1
420	110	Mümin Ali,	"Gençlik yılları", Yıl XIII, Sayı 61, Ocak-Nisan 2015, s.24	1
421			"Hazan geceleri", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.22	2
422			"Kudüs", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.24	3
423			"Nar-ı firak", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.32	4
424			"Siyah beyaz", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.24	5
425			"Ülkümüz", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.30	6
426			"Yalnızlık şikâyet mi", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.20	7
427	111	Müştehir Karakaya,	"Defterin kenarına çizilmiş düşler I", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.35	1
428	112	Naciye Hasan,	"(?)", Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s.47	1
429			"Beni sorma", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.51	2
430			"Bugünün insanı", Yıl X, Sayı 54, Ekim-Kasım-Aralık 2012, s.25	3
431			"Buruk aşkım", Yıl VIII, Sayı 42, Mart 2010, s.43	4
432			"Gençlik", Yıl VIII, Sayı 44, Mayıs-Temmuz 2010, s.43	5
433			"Günlük defterim", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.39	6
434			"Yoktun", Yıl VIII, Sayı 40, Ocak 2010, s.38	7
435			"Zaman dizimi", Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, s.53	8
436	113	Nazim İbrahim,	"Fatihler Ölmez", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.33	1
437	114	Nazlı Rana Gürel,	"Çağlar üstüne", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.6	1
438			"Gazelce", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.17	2
439			"Nisyan", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.47	3
440			"Vazoda çiçekler", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.18	4
441	115	Necati Zekeriya,	"Çayhane şiirleri", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.44	1
442			"Otuz yıl sonra geçtim bir kentten", Yıl V, Sayı 25-Ek, Haziran-Ağustos 2007, s.38	2
443			"Öğrettim sevmeyi acıya bal eyledim", Yıl V, Sayı 25-Ek, Haziran-Ağustos 2007, s.21	3
444			"Sevgi'den", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.50	4
445			"Yaşamın bir yan düş, gerçektir öte yanı", Yıl V, Sayı 25-Ek, Haziran-Ağustos 2007, s.30	5
446	116	Nizamettin Yıldız,	"Senin için şiir yazmayacağım", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.26	1
447	117	Nurdan Saliyi,	"Nerelik", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.37	1
448	118	Nusret Dişo Ülkü,	"Bir şair", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.30	1
449	119	Oğuzhan Koca,	"Aşk-ı gönül", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.45	1
450			"Çanakkale", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.45	2

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
451	120	Oktay Ahmed,	"Güzel gün bugün", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.31	1
452	121	Orhan Salih,	"Öğretmenim", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.29	1
453	122	Ömer Selmanov,	"Sevdim işte seni", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.42	1
454	123	Önder Özgürlü,	"Doğmadan önce", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.24	1
455			"Hazin şarkı", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.18	2
456			"N'olur gel", Yıl I, Sayı 1, Ocak-Şubat-Mart 2002, s.26	3
457			"Seni yazmak", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.13	4
458			"Uyanış", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.17	5
459			"Yazıyorum", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.12	6
460	124	Özlem Loç,	"Düşünmek ve inanmak", Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s.45	1
461	125	Rabia Betül Gürel,	"O zamanlar bu topraklar bizimdi", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.36	1
462	126	Rabia Ruşid,	"Af edemem artık seni", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.33	1
463			"Ege'ye uzansam", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.16	2
464			"Ki ben", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.20	3
465			"Sen büyüme çocuk", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.21	4
466			"Yunus Emre ve Türkçe", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.25	5
467	127	Rakip Ertuğrul Eriz,	"Kosova", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.47	1
468			"Üsküp", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.31	2
469			"Yazılmıyor", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.38	3
470	128	Ramiz Asker,	"Gazel", Yıl VIII, Sayı 42, Mart 2010, s.35	1
471			"Verdi mi", Yıl VIII, Sayı 44, Mayıs-Temmuz 2010, s.33	2
472	129	Resul Rıza,	"Yıldızlar göğün düğmeleri mi", Yıl VIII, Sayı 43, Nisan 2010, s.31	1
473	130	Rezzan Borça,	"Kadın", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.14	1
474	131	Rıfat Emin,	"Aramak", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.20	1
475			"Bilge'ye şiir", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.20	2
476			"Böylece", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.20	3
477			"İşimiz", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.31	4
478			"Serçeler", Yıl XII, Sayı 60, Temmuz-Aralık 2014, s.20	5
479			"Şairin gizli halleri", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.23	6
480			"Üç şiir", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.28	7
481	132	Rukiye İsmail,	"Dil ve İnsan", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.37	1
482			"Dosta sevgi", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.41	2
483			"Osmanlı şiiri", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.34	3
484	133	Rukiye Yusuf,	"Yazamıyorum", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.35	1
485	134	Sabit Yusuf,	"Bize neler oluyor", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.16	1
486			"Bizimkiler", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.26	2
487			"Çağın gençliği", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.3	3
488			"Doğanın güzelliğinde ölmek", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.7	4
489			"Elbet bir gün", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.7	5
490			"Hasret Yağmurları", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.18	6
491			"Rezalet - 1", Yıl V, Sayı 21, Şubat 2007, s.19	7
492			"Rezalet - 2", Yıl V, Sayı 22, Mart 2007, s.34	8
493			"Sevda tazelemesi", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.11	9
494			"Tan ağartısına odaklanma", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.11	10
495			"Tanrı'nın dediği oldu mu", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.21	11

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
496	134	Sabit Yusuf,	"Uygarlık bu mu", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.7	12
497	135	Sadiye Emin,	"Annemin nasihatleri", Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s.41	1
498			"Babam", Yıl IX, Sayı 48, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, s.41	2
499			"Beni sana yazdıran yarım kalmışlığımdır...", Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.24	3
500			"Gibi...", Yıl VIII, Sayı 40, Ocak 2010, s.42	4
501			"İçimdeki inleyen nağmeler", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.47	5
502			"Sıcak bir günün ardından...", Yıl VIII, Sayı 43, Nisan 2010, s.41	6
503	136	Sedat Süleyman,	"Bilmem ki neden?", Yıl I, Sayı 1, Ocak-Şubat-Mart 2002, s.21	1
504	137	Selda İdris,	"İmkânsız", Yıl I, Sayı 2, Nisan-Mayıs-Haziran 2002, s.24	1
505	138	Sema Sali,	"Son yolculuk", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.34	1
506			"Zakkum çiçeği", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.40	2
507			"Canım babam", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.42	3
508	139	Sevil Klinçe,	"Hepatit sevda", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.46	1
509	140	Sevim Bahtiyaroviç,	"Umutsuz bir umut", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.29	1
510	141	Seyhan Süleyman,	"Rüzgârım", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.45	1
511	142	Seyhan Yakupi,	"Anladım", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.24	1
512			"Benden başka", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.18	2
513			"Gitti ya...", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.25	3
514	143	Seyhan Zekir,	"Yağmurlar seni benden aldı", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.39	1
515	144	Seyran Süleyman,	"Boşluk", Yıl XI, Sayı 56, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, s.30	1
516	145	Sezen Seyfullah,	"Güvercin", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.36	1
517			"Yalnızlığın şiiri", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.44	2
518	146	Suat Engüllü,	"Duy çığlığını yüreğimin ", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.15	1
519			"Hilal ve kuyu", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.36	2
520			"İstanbullu bir bekçinin şiirleri", Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, s.48	3
521			"Nur ve yağmur", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.24	4
522			"Oyun ve sahne", Yıl III, Sayı 9, Temmuz-Eylül 2005, s.12	5
523			"Sevinç ve hisse", Yıl IV, Sayı 15, Ağustos 2006, s.4	6
524			"Tezat", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.13	7
525			"Zikir ve ihtiras", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.36	8
526	147	Süleyman Karakuş,	"İstanbul", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.37	1
527	148	Sümeyye Selman,	"Karanlıktaki aydınlık", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.37	1
528	149	Şahin Hamid,	"Sen kimsin", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.19	1
529			"Yaşamak gurbette", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.19	2
530	150	Şecattin Koka,	"Kardeşim Hasan", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.9	1
531	151	Şenay Osman,	"Aşk tomurcuğu", Yıl IV, Sayı 17, Ekim 2006, s.43	1
532			"Genç ama insan", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.36	2
533			"Özlediğim topraklar", Yıl IV, Sayı 16, Eylül 2006, s.44	3
534	152	Şenhan Zekir,	"Yaradılışımızın sebebi", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.40	1
535	153	Şenol Goncagül,	"Sen de âşık olurdun", Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s.41	1
536			"Türkülerim oldun", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.16	2
537	154	Şükriye Yusuf,	"Ağlayacağım", Yıl I, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s.11	1
538			"Bilseydik büyür müydük", Yıl IV, Sayı 10, Ocak-Şubat 2006, s.25	2
539			"Bir ben kaldım", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.43	3
540			"Bir ilkbahar sabahı", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.29	4

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
541	154	Şükriye Yusuf,	"Gelin", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.29	5
542			"Helalleşelim", Yıl III, Sayı 8, Nisan-Haziran 2005, s.22	6
543			"Hüzünlü sokak", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.43	7
544			"Ölümlere yol alış", Yıl III, Sayı 7, Ocak-Mart 2005, s.14	8
545			"Sevgiye veda", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.32	9
546			"Terk eder mi", Yıl IV, Sayı 11, Mart 2006, s.38	10
547			"Umut ışığı", Yıl II, Sayı 5, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.39	11
548			"Yıldızlarda arıyorum kendimi", Yıl II, Sayı 6, Nisan-Eylül 2003, s.37	12
549	155	Taner Güçlütürk,	"Anamın yüzü", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.36	1
550			"Bilir misin", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.43	2
551			"Bir Balkan türküsü", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.42	3
552			"Defin", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.30	4
553			"Gelsin", Yıl X, Sayı 53, Temmuz-Ağustos-Eylül 2012, s.26	5
554			"Gemiler", Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s.36	6
555			"Gibi", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.27	7
556			"Günahkâr", Yıl VII, Sayı 39, Aralık 2009, s.29	8
557			"Meçhulün ölümü", Yıl IX, Sayı 48, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, s.36	9
558			"Saat dingin", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.38	10
559			"Sesleniş", Yıl VIII, Sayı 42, Mart 2010, s.34	11
560			"Utanırım", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.41	12
561			"Yankılanır Debre'den figan", Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s.40	13
562			"Yörük düğünü", Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s.25	14
563	156	Tuğba Beyca,	"Ben kara", Yıl V, Sayı 20, Ocak 2007, s.40	1
564			"Kendimi terk ettim bugün", Yıl IV, Sayı 19, Aralık, 2006, s.37	2
565	157	Tuncay Demir,	"Köprü", Yıl I, Sayı 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.7	1
566	158	Vasfi Samim,	"İstiyorum", Yıl VIII, Sayı 44, Mayıs-Temmuz 2010, s.30	1
567			"Mavi gece", Yıl VIII, Sayı 42, Mart 2010, s.32	2
568			"Okurken aklıma gelen fikirler ve hisler", Yıl VIII, Sayı 45, Ağustos-Ekim 2010, s.28	3
569	159	Veysel Filiz,	"Baştan beri", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.33	1
570			"Çıkmaz sokak", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.54	2
571	160	Yaser Halim,	"Alperen", Yıl VII, Sayı 38, Kasım 2009, s.47	1
572			"Beni", Yıl XIII, Sayı 62, Mayıs-Ağustos 2015, s.23	2
573			"Beyatlı bir daha", Yıl VII, Sayı 30, Ocak 2009, s.47	3
574			"Bir bahardı", Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s.43	4
575			"Boşnak kızı", Yıl VII, Sayı 32, Mart 2009, s.44	5
576			"Çarşım", Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.47	6
577			"Çocuk", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.41	7
578			"Elhamdülillah", Yıl XI, Sayı 57, Temmuz-Ağustos-Eylül 2013, s.51	8
579			"Ey ahali", Yıl XII, Sayı 59, Ocak-Haziran 2014, s.19	9
580			"Geceleri", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.29	10
581			"Gönlümde savaş hazırlığı", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.45	11
582			"Kaçı beni dağlara", Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s.44	12
583			"Prizren'de huzuru yaşamak", Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s.44	13
584			"Sensiz Sabah", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.41	14
585			"Şeyh Şamil", Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.22	15

ŞS	YS	Köprü dergisi şairlerinin şiir listesi - Alfabetik dizin		YAŞS
586	160	Yaser Halim	"Tek çarem", Yıl XI, Sayı 58, Ekim-Kasım-Aralık 2013, s.29	16
587			"Türkçem", Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s.46	17
588			"Üsküp", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.41	18
589			"Üsküp", Yıl XIII, Sayı 63, Eylül-Aralık 2015, s.21	19
590	161	Yavuz Ertürk,	"Şişen ve fısıldayan dudaklar", Yıl VIII, Sayı 41, Şubat 2010, s.26	1
591	162	Yeliz Abdi,	"Gün gelir de...", Yıl IV, Sayı 13, Mayıs, 2006, s.43	1
592			"Vazgeç...", Yıl IV, Sayı 14, Haziran-Temmuz 2006, s.63	2
593			"Yalnızlık", Yıl IV, Sayı 12, Nisan 2006, s.41	3
594	163	Yusuf Emin,	"Yaşamam artık", Yıl VII, Sayı 35-Ek, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.23	1
595			"Bitanem", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.47	2
596	164	Z. Ömer,	"Düşmeyeceksin dudaklarımdan", Yıl V, Sayı 28, Kasım 2007, s.39	1
597			"Gülüş", Yıl V, Sayı 29, Aralık 2007, s.41	2
598	165	Zekeriya Hasip,	"Adaletsizlik", Yıl IV, Sayı 18, Kasım 2006, s.41	1
599	166	Zeynel Beksaç,	"Aisha", Yıl VII, Sayı 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2009, s.41	1
600			"Ben de insanım", Yıl V, Sayı 27, Ekim 2007, s.21	2
601			"Bir kofer bir sandık...", Yıl VII, Sayı 31, Şubat 2009, s.35	3
602			"Bir tülbe var orada", Yıl VII, Sayı 34, Mayıs 2009, s.33	4
603			"Böyle biline", Yıl VII, Sayı 37, Ekim 2009, s.36	5
604			"Ceren'e", Yıl VIII, Sayı 40, Ocak 2010, s.35	6
605			"Daha nice", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.37	7
606			"Geceler", Yıl VII, Sayı 33, Nisan 2009, s.36	8
607			"Güya yaşadılar", Yıl VII, Sayı 39, Aralık 2009, s.29	9
608			"Öyle gel", Yıl VII, Sayı 36, Eylül 2009, s.31	10
609			"Rumeli, O benim işte", Yıl VIII, Sayı 43, Nisan 2010, s.28	11
610			"Sevdam kuşatmış yüreğimi", Yıl XI, Sayı 55, Ocak-Şubat-Mart 2013, s.21	12
611	167	Zülal İbis,	"Misal", Yıl XIII, Sayı 66, Ocak-Şubat-Mart 2017, s.32	1